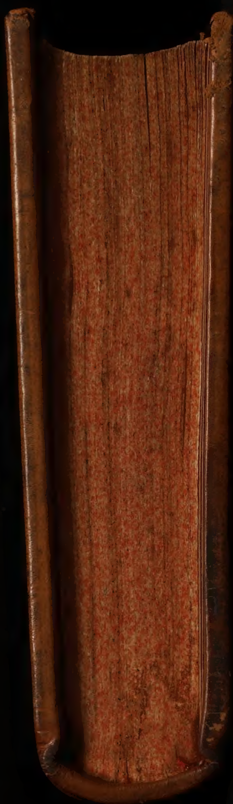
EXERCITATIO MEDICINALIS DE HYDROPE

M. LISTER

1697

WELLCOME
HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

MEDICAL SOCIETY OF LONDON
ESTABLISHED
1773
11, CHANDOS ST, CAVENDISH SQ.

MARTINI LISTER OCTO Exercitationes MEDICINALES;

Quarum

I. De HYDROPE.
II. De DIABETE.
III. De HYDROPHOBIA.
IV. De LUE VENEREA.
V. De SCORBUTO.
VI. De ARTHRITIDE.
VII. De CALCULO HUMANO.
VIII. De VARIOLIS.

Altera Editio ab Auctore recognita, & non parum aucta.

LONDINI:

Apud *Sam. Smith* & *Benj. Walford*, Regiæ Societatis Typographos. MDCXCVII.

EXERCITATIO MEDICINALIS DE HYDROPE.

PRÆFATIO.

CUM propter adverſam Valetudinem, quâ, ingraveſcentibus Annis, magis magiſq; affligor, vitam mihi minùs laborioſam, & Domi, quantum ferant negotia, ſedentariam, viribus reſtituendis, libens amplector, quæ 26 annis & amplius, quibus Medicinam feci, occurrerunt memoriâ digna, ea jam in lucem edere, mihi haud injucundum eſt.

Veterum autem Doctrinam libenter ſequor, quorum labores non negligendi ſunt, ut moris eſt, nuperis quibuſdam ſcriptoribus noſtris. Addant, per me licet, emendent, illuſtrent, ſuiſq; quæq; hypotheſibus novis *facta* interpretentur ; at vanum eſt, & levis & mali inſtituti ingenii indicium, *Anthores multis ſæculis approbatos*, vel alto ſilentio, præterire vel perfunctoriè tantùm memorare. Imò verò,

ſi eorum definitionibus & morborum deſcriptionibus non adhærebimus, *inutilis* erit omnis *Inſtitutio*. Hinc in quotidianis conſiliis noſtris tanta diſcordia eſt, quaſi Doctrina omnis Medica de lana caprina, aut de lacte gallinaceo eſſet; ſcilicet de rebus nuſquam exiſtentibus: Adeo, ſinguli videmur *autodidacti*, & minimè in Doctrinam aliquam *communem* conſentimus.

At *nova* (inquies) morborum genera, & Epidemica *quotannis* oriuntur: Illa autem annua proles, ut opinor, cerebri vacui imaginatio & mera figmenta ſunt. Veteribus attendant velim, ubi ea mala multò accuratiùs depicta & in ſpecies diducta habebunt; ut eorum vana & ſupervacua diligentia ſit. Atque hæc ſatis dicta ſint de vaga, & inſtabili quorundam Medicinæ Theoria.

Alii autem ſunt, qui *Medicamentorum* etiam *Paucitatem* jactitant; & de Ruina Scientiarum ſeſe magni faciunt. At non credendum eſt his hominibus; meram ignorantiam, aut, ut mitiùs dicam, ſtudiorum ignaviam, ſive deſuetudinem & oblivionem prodentibus. Sed de his plus ſatis: ad ipſos morbos accedo.

Cum *Hydrope* autem incipiam: Ex tribus verò Hydropicorum generibus, *Aſciten* maximè intelligo. Nam cæteri rariores ſunt; omnium autem rariſſima Leucophlegmatia; ſi fortè in *Anglia* contingat, ſcilicet ex veterum deſcriptione & notitia. Is autem morbus è Popularibus hujus magnæ urbis præ cæteris impræſentiarum graſſari videtur. Quòd autem res ita ſit, appello *Rationes Publicas mortuorum*

tuorum, hebdomadatìm editas. Cùm verò is morbus longus ſit, ejus increſcendi rationes à victu mutato quærendæ ſunt: Nam Morbi Chronici ferè à nobiſmet ipſis, aut certè à cauſis quibuſdam evidentibus, oriuntur. At inquies, Hydrops Aſcites, ut per ſe incipit, ita ſæpè alteri vetuſto morbo, maximéque Quartanæ, ſupervenit; imò *omnium* morborum *vitium* veteribus dictum eſt. Reſpondeo, Morbos jam paucos eſſe, qui Chronici & Populares ſunt, præter Luem Veneream, & Phthiſin, de quibus infrà plura dicere meditor. Febres verò Intermittentes minùs ex decennio graſſatæ ſunt; & ubi iis jam Homines afficiuntur, citò & tutò jam curari ſolent notiſſimo remedio ex Cortice Peruviano, ſine metu alicujus Hydropis ſupervenientis; aliæ itaque cauſæ, quàm quæ olim aſſignari conſueverunt, inveſtigandæ ſunt. At in multis victus hodiernus hujus urbis ſalubrior eſt, quàm olim fuit; jam enim olerum plurimorum generum largior proventus; jam fructuum optimorum copia incredibilis eſt, quæ quidem olim huic urbi multùm defuerunt, &, ad maximam vicinarum gentium admirationem, tota ferè *carnivora* fuit. Atque hæc dicta ſint de cibo.

De *Potionibus* autem alia res eſt; ſiquidem multo deteriores ſunt. Etenim potiones *Cerevisiæ* dictæ ſumma diligentia & arte olim confectæ ſunt, & ſine fraude ad maturitatem quandam coctæ, ſive eæ meræ hordeaceæ, ſive cum lupulo conſervatæ; jam verò falſi ſumus, cereviſiæque omnigenæ *fucatæ*, &, mi-

nus quàm par eſt, coctæ ſunt. Fucum autem in coquendis cereviſiis faciunt plurimis modis, vel ipſius ſalis culinarii, quæ una ex Hydropis cauſis; (huic fidem facit autoritas *Cæl. Aureliani*, ex coadcervata bibentium tranſvoratione, & magis ſi *ſalſa* fuerit aqua) vel calcis vivæ, vel ſacchari fæcum (in quibus omnibus mira eſt vis cauſtica) admiſtione. Non opus eſt plura memorare. Aliam tamen *novam* cauſam intactam non relinquam ſuperiori, nempè cereviſiarum ſale confectarum, valdè affinem; ſcilicet illa annua, & ſolennis Aquarum Mineralium, *ſale calcario* ex abundanti ſaturatarum, ingurgitatio. Etenim hæ jure meritò & ſupra modum ſalſis aquis, iiſdémque inſuper purgantibus, annumerandæ ſunt; adeóque duplici nomine illarum helluones malè mulctari poſſint. Profectò apud eundem antiquum authorem & frequentata medicaminum potio, ac ſalſi alicujus liquoris potus, æquè pernicioſi habentur.

Adhæc, *Pomacea* & *Vina* quomodo adulterentur, extant *Tractatus*, ab ipſis rerum maleficarum authoribus publicati. At hæ Potiones uſitatæ, & ſemper Angliæ notæ fuerunt; in his adeo vitium, ſi quod ſit, *bibendi exceſſus* eſt; una quidem è cauſis Hydropicorum notiſſima, & tamen pauci apud nos Hydropici, niſi his *nuperis* annis.

Amplius itaque de Potionum generibus, quæ nobis reſtant, inquirendum eſt. En autem *novam* earum *progeniem*, *à Vino*, & cereviſiis uſtis, ſive igne toſtis, *Spiritus* vini *dictos!* Hæc fundi noſtri calamitas eſt; hinc illæ la-

chrymæ

chrymæ! Etenim hi Spiritus, ſive meri, ſive multo lenocinio medicati, ſi aſſiduè & multùm bibantur, plurimos in Hydropen præcipitant. Atque utriuſque ferè ſexûs deliciæ ſunt; & privatim apud mulieres varia arte certatim confici ſolent: imò verò nos ipſi medici culpandi ſumus, adeo omnia alexipharmaca apud nos vileſcunt præ iſtiuſmodi ſpiritibus medicatis: illorum tamen uſum laudo; abuſum tantùm & exceſſum jam vehementer reprehendo.

Ut autem rem planè conficiamus, ſcire oportet Spiritum vini dictum eſſe ex *Septicis*, quæ ſcilicet carnem exedunt: ídque certò conſtat ex lotione vulnerum, gingivarum, & ubi faciei, fuci loco, adhibetur: nimirum vehementer abſtergit, non ſine levi aliqua uſtione, íſque, ſi aſſiduè utatur, exedit, inflammat. Atque idem eſt is Spiritus vini in Stomacho, qui fuit extra illum, nempè ad alias exteriores corporis partes admotus: imò verò inaſſuetis non aliter gulam afficit, quàm ſi quis vivum carbonem devorâſſet.

Qui autem hujus potione ſe ingurgitant, & Hydropici futuri ſunt, primùm ſtomacho laborant, dolent præcordia, ad frigidas & leniores potiones ferè nauſeant, & non merentem ſtomachum accuſant, quaſi is naturaliter infirmus eſſet; cùm revera nihil aliud eſt, quàm ut ipſi ſuis deliciis lenocinentur. Nam ita quidem eſt, Spiritu vini dicto nihil *plenius* eſt; adeo ut his hominibus, vel ipſum venenum ad vitam eorum conſervandam neceſſarium eſſe videatur. Tandem ipſe Stomachus

corrumpitur, à cujus vitio digeſtio ciborum integra non fit, adeóque noxius humor in perniciem corporis paratur, tumorémque inferre conſuevit; unde paulatim aqua in Uterum contrahitur.

Vid. Beneti Theatr.

Cujus rei rationes ita deducam: in primis illud è cadaverum Hydropicorum diſſectionibus abundè conſtat, ſtomachum eorum admodum extenuari, & rubore ſuffundi; nimirum ejus internas fibras, ſive villos à Spiritu vini exedi, ipsúmque viſcus inflammari, unde chylus crudus & lentus conficitur: à chylo autem lento ferè pedum tumor, à quibus paulatim in ventrem aſcendit aqua.

Ut autem clariùs intelligatur, quomodo à ſtomacho corrupto chylus viſcidus fiat, ſic calculum ponamus; nempè, concoctionem fieri ab humore aliquo *intus* perſpirato, qui ſubitam putredinem in ſtomacho & inteſtinis conciliet. Iſtiuſmodi autem putredinis concoctricis unica ratio eſt, ut diſſolvatur & diffluat cibus: unde ciborum putreſcentium ſumma teneritudo eſt; imò verò vel ipſius Icthyocollæ, quæ lentiſſima res eſt, diſſolutio & aquatio eſt: illud autem ſuperiore aliqua excercitatione ſatis, ut opinor, probavimus. Contrà verò, ubi ſtomachus tenuis & inflammatus eſt, cibum potionémque protinus vel vomit, vel deorſum in inteſtina feſtinanter illum detrudit, certè crudum minúſque coctum, *i. e.* lentum viſcidúmque. Nam ut chyli *aquatio* digeſtionis ratio eſt; ita ejus *lentor* cruditatis ſola notitia eſt.

Chylus

Chylus autem crudus ſive lentus ſanguini non ita facilè permiſcetur: hinc ferè inteſtinorum lævitas; & cùm intra venas ſemel receptus eſt, admodum difficilè per communes cloacas rurſus ejicitur; ſanguiníſque adeo circuitum per venas capillares tardat, impedítque. Nam Sanguis, ut liquet ex obſervationibus Leeuwenhoekii microſcopicis, ex ſero & craſſamento rubro, i. e. ex aquâ tenuiori & globulis rubris conficitur: ſi itaque iſta aqua Serum dicta, qui nihil aliud eſt, quàm chylus compreſſus, inſignem lentorem ex cruditate acquirat, globuli ſanguinei difficillimè iter per minima vaſa, quaſi viſco quodam infarcta, facturi ſint, neceſſe eſt. Atque hinc omnium malorum in Hydrope facilis intelligentia eſt. Nempè ſtomachum diximus, ut viſcus primarium, officio ſuo potiſſimùm labefactari, totúmque hominem in malum habitum converti à chylo crudo, lento & craſſo. Princeps itaq; cauſa hujus mali ſtomachus vitiatus eſt; unde inter præcipuas Hydropis notas à *cibo alienatio* ſtomachi eſt; item difficilis *ſpiritus*; ſc. à pigritia ſanguinis motus; item propter eandem ſanguinis ad movendum ineptitudinem; facies, *brachia*, & reliqua corporis *ſuperiora* admodum *gracilia* fiunt: ad hæc quoq; ipſe corporis *ſitus* plurimùm facit, ut humores craſſi & frigidi in locum *declivem* deorſum maximè defluant; *Pedum tumor* œdematoſus, interdiu magnus, noctu minor; nempè, in arteriis & venis quodammodo ſtagnat lentus ſanguis, & propter ſitum eorum pendulum interdiu ægrè ſurſum promovetur; atque ob eandem ratio-

nem ſitus in decubitu contrarius aliquantulùm ſurſum ſanguinem propellit; à digito impacto *in cruribus* locus *cavus* & diu perſeverans antequam reſtituatur: nimirùm, ipſa vaſa ſanguinea aſſiduè præter modum diſtenta, tandem emolliuntur, reſolvuntúrque, unde partium vigor & reſtitutio ex toto periit: ſtagnationem verò temporis proceſſu ipſa *extravaſatio* excipit, & vel per ſe, vel levi de cauſa crurum exulceratio, & aquæ ſpontanea eruptio fit: ad-hæc, tumor & ſonitus liquoris *fluctuantis* in utero; ubi ſcilicet extra venas aqua liberè inter Peritonæum & inteſtina infuſa eſt. *Ingens ſitis & linguæ ariditas* ſcilicet, cùm pituita oris & faucium ex propria ſua natura lenta ſit, à viſcida & craſſa lympha minimè ſuppleri poteſt. *Urinæ paucæ, craſſæ & rubræ.* Sudor nullus; nec enim in ipſis balneis ſudare apti ſunt; ſcilicet propter defectum ſtimuli, id eſt, ſalis Urinoſi: nam in chylo crudo & lento ſal urinoſus non extricatur; renéſque adeo, cæteríque cutanei ductus nec urinam, nec ſudorem conficiunt, quòd ſal deficit, qui excoquatur. *Tuſſis ſicca*, nempe in arido pulmone pituita ex toto deficit.

At non ignoro præter cruditatem, alias Hydropis cauſas, etiam cùm per ſe incipit, à veteribus expoſitas eſſe; ut copioſus frigidæ potus, cibus flatulentus, & Bupreſtes: id autem animalculum facit ſtomachi infinitum dolorem, totúmq; corpus in ſpeciem Hydropici inflat. At, cùm hæc inter raro contingentia, maximè noſtra Inſula frigidiore, numerari debeant, eas nominâſſe ſatis eſſe videtur.

Ul-

Ultimo verò loco ad Hydropicos *Curandi rationem* & remedia ventum eſt. Una autem & præcipua medendi intentio eſt; nimirum, ſtomacho priſtinum ſuum vigorem reſtituendi, chylúmque crudum lentúmque incidendi, éque corpore illum amovendi: primùm lenioribus, mox, ſi vehementius malum eſt, valentiſſimis medicamentis, cujuſcunq; demum generis ea ſint.

Cùm autem *remedia*, quæ nos experti ſumus, ſparſim in *Adverſariis* noſtris literis mandavimus, ut eorum ſupervacaneam repetitionem vitem, ipſos Ægrotos cum remediis, prout raptim à me, ſed *fideliſſima* narratione olim exarata ſunt, tranſcribere bono publico non gravabor.

Illud autem te monere volui, me nihil præterquam meras hiſtoriolas dare ſtatuiſſe; ſed cùm aliquot conjecturæ noſtræ, & annotatiunculæ paſſim, ut video, in his ſchedis, occurrant, cúmque eas olim exercitii cauſa, commentatus ſum, eas jam cum remediis communicare cogito, quòd opinioni noſtræ ſuffragia ſatis benè commodabunt.

Item illud alterum Lectorem ſcire volo, me in aliquibus Ægrotis remedia omiſiſſe, in aliis verò pleriſque adjeciſſe; vel quod fruſtra fuere, vel quòd à me omnino nulla adhibita ſunt. Ubi autem profuère, ea omnino fideliter narravi.

ÆGROTUS I. *Ex Ebrietate.* § Quidam (*Browning*) mediæ ætatis vir, ſtrenuus, aſſiduus, infinit⁹ Potator, omnium Potionum & hominum

homo, at tenuis, pusillus, facie subflammeâ, ex catarrho, tunc temporis epidemico, aquâ inter cutem vehementer affectus est; ei pedes & femora & imus venter mirum in modum intumuêre, urinæ rubræ & crassæ: vix uncias aliquot, 24 horarum spatio, reddidit, quamvis præ ingenti siti aliquot congia quotidie siccavit.

Hunc autem sic ad pristinam sanitatem restitui intra 14 dies. Femur utrumque ex interna parte incidere jussi longa & profundiore plagâ, cui injectum est linamentum tortile, penicilli instar, unguento Apostolorum dicto illitum.

Potionis tantùm libram, pro suâ optione ex quo genere illam habere voluit, diei noctísque unius spatio, permisi; ídque religiosè observavit, non sine maximo tormento & inquietudine. Singulis autem quibusque tertiis diebus hominem sic purgavi: [R *Succi Ireos* ℥iv. *Mecoacan* gr. x. *Jalap.* ℈j. *m. f. Potio*] quo vehementer alvus mota est. Etiamsi verò (*N.B.*) vigesies minimùm dejecit, tamen Potionis modum quotidianum ne hilum quidem auxi.

Post decem autem dies Tumor ex bonâ parte desiit; & jam sitis tolerabilis.

Postremò Hydrope siccatâ, aquâ absinthii stillatitiâ usus est, in qua rhabarbarum maceratum est: ídque ad confirmanda viscera. Convaluit, at Fonticulos in utroque femore cautè nutrivit, & à potione abstinentiam ad plures menses observavit.

ÆGRO-

ÆGROTA 2. *Ex Sanguinis ſputo.* § Domina *Woodburne* de *Skipwith*, minimùm quinquagenaria, incautè vere, ex gravi tuſſi, Sanguinem Spumoſum copiosè excreavit; ad Sanguinem autem comprimendum, is quinquies è brachio miſſus eſt, hebdomadæ ſpatio; nam toties malum recruduit.

Ipſe autem Sanguinem, è brachio eductum, maximè refrigeratum, quotidie diligenter inſpexi, eúmque magis magíſque ex parte rubra, concreta, diminui notavi; adeo ut ultimâ phlebotomiâ in 10 circiter Sanguinis unciis, concretum rubrum, in medio Sero innatans, vix latitudinem ſeſquiuncialem & craſſitudinem octavæ partis digiti æquabat, ut qui Sanguis jam videbatur, mox totum ferè Serum fiebat. Poſt aliquot autem hebdomadas eadem mulier Aſcite vehementer affecta eſt, ventre admodum, ex aquæ abundantia, intumeſcente. Plurima verò fruſtra data ſunt; tandem in hoc medicamento convenimus ego & alii duo mecum Medici ſeniores Eboracenſes, *Wittie* & *Tailour*, quos honoris & meritorum cauſa poſteris commendo, [℞ *Succi Ireos* ℥j. *Elaterii* gr. iv. *Jalapii*, *Mecoacan* ana gr. xv. *m. f. Potio*:] eo autem vehementer purgata eſt: atque aqua magnâ copiâ ex abdomine educta eſt: ut quæ antea ferè ſemper ob ventris pondus in lecto decubuit, domo exiit, & per viciniam ambulavit: ob ſævitiam tamen medicamenti medicos omnes dimiſit. At poſt ſex menſes eo ipſo morbo ruri mortua eſt.

Annotat.]

Annotat.] Hæc autem faciunt ad intelligentiam morbi; Venis aliquibus majoribus intra abdomen ligatis in vivo aliquo animali ex ſero alvus brevì repletur, ut Anatomici perhibent. Item ſi venæ Renales ligentur, & aliquis liquor Siphone in arteriam injiciatur, exit per ureteres, ut Bartholinus filius autor eſt; item ipſam veſicam felleam Phthiſicis interdum refertam fuiſſe ſero planè inſipido, albo, pellucido, & igne in mucaginem albicantem coagulato, uti perhibet *Benedictus noſter. Theatro Tabidor.*

Venæ igitur pulmonis utriuſque generis primùm infarctæ ſunt lento ſero; à quo impedimento ſanguinis ſerum ab arteriolis Aſperæ Arteriæ effunditur in vaſa glandularum excretoria; imò hoc non raró accidit etiam arteriis & venis integris & non eroſis, ſed per ſe apertis; & in hoc caſu multò ſeroſior factus eſt ſanguis ab ipſis remediis.

Etenim detur ſanguinem ipſum ſanguificare, ſequetur, quò pauperior & debilior is eſt, eò difficiliùs chylum in ſanguinem converti; at is ſanguis debilis eſt, qui craſſamento ſanguineo (qui in nobis verè ſanguis & ſolus putandus eſt) ex magna parte exhauſtus eſt, novus quidem chylus in venas indies recipitur, & ſanguini commiſcetur; ſed ferè crudus is permanet, adeóq; ſerum quidem, non autem ſanguinem propriè ſic dictum, is auget: illud autem ſerum crudum, ubi ad plenitudinem aſſurgit, ſanguinem aggravat, ejúſque motum impedit, & quia per excretionum officinas, pulmones putà, renes, cutíſq; poros,

poros, ſatis copioſè amandari nequit, ipſis extremis tibiarum venulis hæret ; & in ipſum abdomen tandem transfunditur mediantibus arteriolis, excretoriis glandularum vaſis per anaſtomôſes commiſſis.

Jure autem hic quæritur, Mulieri hæmoptoicæ cur Aſcites ſuperveniat ; cùm aliàs gravidæ mulieres, etiam non raró vetulæ, ſteriléſque ingentem ſanguinis vim ex utero profundunt, at raró aut nunquam idcirco Hydropicæ fiunt ? Reſpondeo, Mulierum uterum poſſe ex toto tolli, ſine corporis damno, quaſi extra corpus poſitus eſſet : item illius partis venas admodum increſcere ſolere, adeóque ſanguinem in ſe multum continere poſſe : ex quibus colligo multum ſanguinis ex utero poſſe profundi de ſuo penu, reliquo corpore ferè integro, aut certè parùm pro ratione ſanguinis exhauſto. Atque idem cogitare debemus de differentia inter narium aſſiduam hæmorrhagiam, à qua non raró Hydrops, in viris, & eorundem hæmorrhoidalium venarum vaſtam profuſionem ; nam hæ quoque venæ tam in viris, quàm in fœminis, ob magnum ſui incrementum & tumorem, ſanguinis copiam præter fidem in ſe continere ſolere, quaſi extra corporis œconomiam deponeretur. His adde, *Simplicem* ſanguinis, quamvis maximam, profuſionem, ſive à vulnere, ſive aliàs in corpore *ſano*, Hydrops raró excipit.

ÆGROTUS 3. § Dom. G. *Blacket* Miles, ſexagenarius minimùm, diu valetudinarius,

narius, ex vehementi equitatione, & quòd je-
cur glande plumbea è sclopeto minore transf-
fixum aliquando habuit ; item quòd, nescio
qua febre intermittente, ut videbatur, diu
languit : huic autem sanandæ fontes medica-
tos atramentosos sive ferrugineos, agri Ebora-
censis juxta *Knaresborough*, diu & multùm
hausit. Exeunte autem æstate, Febris Corti-
ce Peruviano ex toto depulsa est : huic nari-
um hæmorrhagia ferè quotidiana ; illo autem
tempore heic corpus plenius, alvúsq; ex mul-
tis annis liquida, scilicet ter quatérve quoti-
die, respondet.

Ineunte verò mense *Octobri*, venter paula-
tim intumuit, sudorésque nocturni ex Febre
orti, jam ex toto desierunt, & sub hoc tem-
pus planè Asciticus fit, cum tussi gravi & vo-
mendi cupiditate.

Meæ autem Curæ jam primùm sese commi-
sit ; quòd verò eo tempore fortè D. *L.Ridgley*,
senex Medicus *Londinensis*, Eboraco commo-
rabatur, mihi socius datus est, is autem chymiæ
valdè addictus est, & in ea arte admodum pe-
ritus : Per tres autem menses ipse adhibuit
remedia sua, me quidem consentiente, & eo-
rum effectus, cum necessariis ægri, expectan-
te ; sed frustra data sunt.

Inter Diuretica illa sumpsit, viz.

Liquamen Lumbricorum terrestrium cum
sale Absinthii ex Vino albo, aut Rhenano.

Item, Balsamum Judaicum verum circiter
ʒß quotidie ad ℥iij.

Item.

Item, Semen Geniſtæ contritum ad ʒj. ex Vino albo.

Item, Allii Juſculum ſupra fidem ſapidum & valens.

Item, Cataplaſmata ventri admota ſunt ex ruta, cochleis contuſis, ſulphure, radice Brioniæ, *&c.*

Item, Empl. Sycionium.

Inter Chymica verò hæc data ſunt, viz.

Bezoar Joviale ad *gr.* vij. bis quotidie. N.B. Ab hoc medicamento alvus vehementer conturbata eſt cum importunâ dejiciendi cupiditate.

Item, Flores Antimonii, fixi dicti, ad *gr.* x. cum Diagridio: hæc autem medicamenta ultimò memorata ipſe D. *L. R.* confecit. N. B. Ab hoc medicamento vomuit & dejecit non ſine graviſſimis torminibus.

Item, Poſtridiè viridem bilem vomuit, & inhorruit, quæ ardor vehemens excepit, & madore quodam ſubobſcuro deſiit: atque ex hoc medicamento diarrhœâ moleſtâ affectus eſt.

Ipſe jam ex febre putridâ decubui, & ferè per integrum menſem foras non exii: recuperatus autem hæc porrò præſcripta inveni à D. *L. R.*

Rhabarbari cum Abſinthio ex aqua frigida ter quotidie ad Diarrhœam comprimendam: Item *Terræ, Japonicæ* dict. ex aq. Ceraſorum ad viſcera firmanda.

Deinde

Deinde ad 14 dies hoc Diuretico usus est, [℞ *Vini Rhenani* ℔iv. *Cinerum Rad. Bryoniæ, Absinth. Juniper. Persicariæ* ana ℥j.] Hujus Lixivii ad ℥iv. aliquoties in die sumpsit, interdum Seminibus Genistæ, & Urticæ Romanæ additis.

At hæc omnia frustra fuêre: nam aqua magis magísq; abundavit, sitis intolerabilis, nec ulla Urinæ quantitas supra consuetam mensuram.

Jam in lectum amplius decumbere non potest, sed in sella pensili apertis, fœminarum more, vestimentis indutus, residere solet; item tussis multò molestior ob pituitæ vitreæ lentorem. His adde, dorsum etiam ad spinam digito prementi cedens, virésque admodum labefactatæ.

His visis, humanissimè rogavi, ut vices mihi quoque daret præscribendi, neque id tamen obtinere potui sine multo jurgio: ad hydragoga tandem venimus.

Medio itaque Januario sic præscriptum est, [℞ *Succi Hepatices* ℥j. ſs. *Succi Rad. Ebuli* ℥j. *Elaterii* gr. ij. *Vitelli Ovi* n. 1. *Sacchar. Cand.* ʒj. *m. f. Potio.*] N. B. Ex hac potione sumptâ xvj minimùm libras aquæ citrinæ dejecit. Quamvis primis horis frigidè sudavit, & pulsus exilis fuit, tamen restitutus est, & placidè eâ nocte decubuit, ac in lecto dormivit: item toto postridie aquas dejecit magnis, at raris sedibus.

Post Triduum verò vires supra spem rediêre, quamvis interim parùm aut nihil nutrimenti sumpserat, scil. à solis aquis ejectis levatus

vatus eſt: venter autem lino metitus, ad tres digitos detumuit, & crura pro ratione. Stomachum verò adeò non læſit id medicamentum, ut jam cibum guſtare potuit, quod antea ex multis ſeptimanis non fecerat.

Intermiſſis autem aliquot diebus, Elaterii granum dimidium tantùm, ex ſucci Ebuli ʒvj. ſumpſit, cùm Euphoria. Atque iterum Jalapii *gr.* xv. ex ſucco rad. Ebuli ℥j. Jam magna ſpes convaleſcentiæ affulſit, ac cibi appetentia admodum rediit: & vehementi pruritu affectus eſt, quod non inter mala ſigna numerari ſolet. Denique Cortic. Peruv. ℥j. in pilulis præſcripſimus, quod ante faciendum erat: at nec de eo remedio, nec de Elaterio convenire potuimus: adeóque nobis valedixit æger, & iter plurium dierum in vehiculo ingreſſus eſt, quod ſtrenuè & fœliciter confecit; ipſo tamen eodem morbo, æſtate exeunte mortuus eſt.

Aqua venis concepta facilè effundi poteſt, at quæ natat inter peritonæum & inteſtina ſolo *Elaterio* aut *Euphorbio* educitur. *Jo. Heurnius ad Aphoriſm.* Quod Ptarmica faciunt in naribus, idem hæc medicamenta in inteſtinis efficere videntur; *i. e.* pituitam vehementer movent, ſcilicet è glandularum ductibus excretoriis, quibus innumeris inteſtina ſcatent, aquam validè exprimunt.

ÆGROTUS 4. § Dom. *R. B.* Miles, de *M*— quadragenarius, ex gravi & diuturno Ictero ſanguinem copioſè ſemel atque iterum vomuit, item frequenti ſanguinis è naribus

naribus hæmorrhagiâ affectus eſt: tandem gravi Aſcite correptus eſt. Ejus venter adeò diſtendebatur, ut ſedere vix potuit propter tumorem rigidum; tantùm ſupra dorſum decumbere potuit rectà protenſis pedibus: è rure in oppidum R— transferri ſe juſſit, ut *paracentheſi* aqua educeretur; nam reliqua remedia vana credita ſunt. Me vocavit: ſic morbo ſupra modum vehementi occurrendum cenſui, [℞ *Decocti Epithymi* ℥iv. *Syrup. è Spinæ Cervin.* ℥iij. *Elaterii* gr. v. *m. f. Potio.*] Eodem die ad tria minimùm congia aqua purgata eſt: idem autem medicamentum ad intervalla aliquot dierum bis amplius ſumpſit & convaluit, & jam poſt 12 annos ſuperſtes & ſanus eſt.

ÆGROTUS 5. § Dom. *Place* de *Dinſdale*, ſexagenarius & tres annos amplius, ineunte Junio, Aſcite vehementer affectus eſt: huic autem malo initium dederunt vigiliæ hybernæ ſpontaneæ ad multam noctem, item victus & potio liberalis ſine ullo exercitio. Hæc primùm cruditates movebant faciliùs in ſene. Ejus autem morbi ad meum adventum hæc erat conditio; Modica ſitis, at ciborum faſtidium, anhelus, & ad omnem corporis motum, propter ſpiritûs anguſtiam, piger; in lecto decumbere vix amplius potuit, propter neſcio quem ſtomachi motum, ut aiebat, convulſivum, tantùm non exanimantem, vomitúmque & tuſſim graviter excitantem, omnium maximè affligens ſymptoma; pulſus debilis & admodum citatus, urina pauca & bilioſa, pars ventris inferior rigida & ad umbili-

cum

cum usque distenta, digito tamen prementi cedens, cavitatémque diu retinens; item tibiæ similiter & femora valdè tumefactæ: in his verò à vesiculis quibusdam per se ortis & disruptis tenuis humor assiduè ferebatur, item in tibiis ingens inflammatio indies aucta; in decubitu & aliàs, murmur & fluctuatio aquæ in ventre clarè audiebatur, alvus liquida bis térve quotidie per se respondens.

Huic protinus hujusmodi Hydragogon propinavi, [℞ *Elaterii* gr. iij. *Jalapii* gr. xx. *Syr. Violar.* ℥j. *Aq. Mirab.* ℥ſs. *m. f. Potio.*] 18 libras aquæ eo die sine magno languore, nisi in prioribus sedibus, dejecit.

N. B. Eo die Spiritus multò facilior redditus est, placidéque in lecto quievit, quod antè ex multis septimanis facere non potuit; tussis & vomendi desiderium ex toto desierunt; ex parte quoque venter & tibiæ detumuerunt.

Tertio verò die ab eo medicamento sumpto alvus non amplius per se respondit; atque adeò idem medicamentum iterùm datum est, à quo cum minore languore aqua copiosissimè dejecta est: jam abdomen ferè & tibiæ aqua ex toto exhaustæ sunt.

N. B. Quamvis secundâ hac purgatione aquæ adeò copiosè motæ sunt, tamen tibiarum detumescentia non ante nocturnum decubitum apparuit; unde liquet venas sive aquæductus intestinis propiores primùm exhauriri vi medicamenti; quibus exinanitis, prono corporis positu, illi tibiarum alteri humorem suum refundunt.

Post

Poſt Triduum verò, aëre admodùm æſtuante, tertiùm idem medicamentum purgans ſumpſit cum optimo, ut ante, effectu ; nam, non ſolum aqua jam ex omni parte exhauſta eſt, ſed & *tibiarum inflammatio atque ulceræ ex toto ſanata ſunt :* viro generoſo & optimè merito valedixi. Quartùm, medicamentum ſumpſit, & neſcio quo pulvere diuretico ab Agyrta quodam poſt meum diſceſſum uſus eſt. Ineunte autumno Hydropicus mortuus eſt.

[Illud notandum eſt, Elaterium, quæ iſtius medicamenti ſumma commendatio eſt, dejectiones movere, authore Dioſcoride, citra ſtomachi injuriam.

Illud inſuper quæro, cùm in Hydrope tuſſis vehemens moveri ſoleat, & Elaterio ſedari, an non eadem in Phthiſicis Tabidiſque etiam Elaterio, parcè dato, tollatur ?

ÆGROTUS 6. § Sexagenarius quidam Pauper diu miſeram vitam Hydropicus traxit : huic vehemens ſitis, tibiæ, abdomen, ſcrotum, & ipſe penis admodum, veſicæ inſtar, tumefactus, urina rufa & pauca, è tibiis altera per ſe ulcerata, valdè ſuſpirioſus cum aſſidua Tuſſi ; ciborum nulla appetentia.

Menſe autem Decembri in intenſo Gelu ſic hominem purgavi, [℞ *Elaterii* gr. iv. *Jalapii* ℈j. *m. f. Pulvis, è cochleari lactis cocti dand.*] Eo modicè alvus mota eſt : poſt biduum verò idem medicamentum ſumpſit ; jam vehementer dejecit ; detumuit abdomen, ſcrotúmque. Ad idem intervallum tertiò datum eſt ; modicè,

dicè, ut primò, dejecit. Ad idem intervallum sic amplius præscripsi, [℞ *Elaterii* gr. x. *Salis Gemmei* ℈j. *Mivæ Cydoniorum* q. s. *f. Bolus.*] Bene fecit; semel in principio vomuit, decies dejecit; jam non amplius cibum fastidivit, atque Ulcus in Tibia per se sanatum est. Ad idem intervallum sic quartò præscripsi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈j ss. *Elaterii* gr. v. *Salis Absinthii* ℈ss. *Syrup. Cydon.* q. s. *f. Bolus.*] Summo mane datum est, hominem autem non ante horam tertiam movere cœpit; eo autem modicè dejecit: idem postea medicamentum singulis septimanis cum Euphoriâ cepit. Idem medicamentum, jam aquâ sublatâ ex bona parte, etiam ex Vino emetico dedi, at semel tantùm post tres horas vomuit, & modicè dejecit.

Cùm autem hic vir subitò recidivam pati consuevit, ei Elaterii gr. x. cum Sale Gemmeo singulis septimanis ad tres menses dedi, quod toties facilè tulit.

N. B. Deinceps ad viscera confirmanda Agarici ʒj. ex sero lactis, ad plures dies sumpsit; neque ab eo alvus mota est: id verò medicamentum, ut superiorum remediorum antidotus est, ita & ipsius morbi.

Cùm sit virosissimum medicamentum Agaricus, tamen supra omnium opinionem est, quod ad stomachicos evidenter convenit, ex veterum fide & nostra experientia.

Item, Lapidis Armenii ʒj. processu temporis sumpsit, à quo admodum levatus est.

Item, Magisterii Veneris, modò ex squama æris, modò ex Vitriolo Romano confecti ʒj.

data

data eſt: ab eo autem vomuit & vehementer dejecit.

Is autem ſenex medicamentorum ope (nam Elaterium ad gr. x. vigeſies minimùm ſumpſit, & magiſterium æris ſive vitrioli ſæpiùs ad ℥j. præter alia multa hydragoga, ex mea largitione dono data) vitam ad 16 menſes ab incepta noſtra curatione protraxit: tandem ex toto corpore ſubito adeo intumuit cum vehementi ſpiritûs anguſtiâ, ut ferè à vicinis tanquam mortuus exiſtimatus eſt. Cui tunc temporis ſic præſcripſi, [℞ *Succi Ebuli* ℥j. *Iridis* ℥ſs. *Elaterii* gr. x. *m. f. Potio.*] Ab hoc medicamento vix credibile eſt quantum humoris aquei & peſſimè fœtentis & vomitu & receſſu excrevit. Deinceps per aliquot ſeptimanas Magiſterii Veneris ad ℈ij. aliquoties cepit magno commodo: & ad octo amplius menſes ſatis benè ſe habuit. At tandem mediâ brumâ mortuus hydropicus eſt.

Ita deſperatus Hydropicus Senex ad biennium vi medicamentorum valentiſſimorum in vivis conſervatus eſt.

ÆGROTUS 7. § Colonus *D. Harriſon*, incipiente autumno, febre intermittente, Tertianâ putà, affectus eſt: is diu eà ad brumam uſque laboravit: tandem Cortice Peruviano parcè dato ob hominis paupertatem (quòd eo quidem tempore Cort. Peruv. libram 12 aureis nummis noſtris, *Guineas* dictis, redemimus) ex febre convaluit; at ſubitò Aſcite correptus eſt cum vehementi ſiti; inter alias corporis partes Scrotum & ipſæ ſcapulæ immane quantum intumuerunt! Sic

Sic verò hominem recuperavi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈ſs. *Salis Gemmei* ℈ſs. *Elaterii* gr. ij-ſs.] Vomuit aliquoties, & ſemel tantum dejecit. Poſtridie idem medicamentum datum eſt, ſed aucto Elaterio ad gr. x. & ſale ad duplum Elaterii : attamen intra dimidium horæ vomuit, & ter tantùm dejecit : tamen multùm levatus eſt. Poſt biduum autem ſic præſcripſi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈j. *Sal Abſinth.* ℈j. *Elaterii* gr. x. *m. f. Bolus.*] Quod medicamentum ex maxima parte retinuit, térque tantùm dejecit: ſupra fidem reſtitutus eſt. Porrò ſingulis ſeptimanis ad ℈ſs. Elaterii ſimiliter compoſiti, dedimus ferè aliquoties vomuit, & poſt aliquot horas ter aquam copiosè dejecit, & jam febris intermittentis aliquot acceſſiones redierunt. Convaluit.

N. B. Illud præcipuè notandum, Elaterium magni æſtimatum eſſe apud antiquiſſimos Medicos, ut hæc vox quandoque omne purgans denotet, ut Commentatores Medici rectè obſervârunt ad Theophraſt. Hiſtor. 6. Illud verò ad *magnos mortalium uſus* confectum eſſe Plinius affirmat. Sed ab iis ſimplex & per ſe exhibitum eſt : nec equidem laudo conjuncta cathartica aut correctiva dicta præter unum Salem Gemmeum, ob nimiam ſtomachi nauſeam, nè citiùs vomatur, quàm vim ſuam exerat. Atque hoc, niſi aliud ſuadeat morbus aliquis, cui Hydrops ſupervenerit.

ÆGROTUS 8. § Puer cuidam (*Bathe de Holden*) quatuor annos nato, ex multis menſibus abdomen valdè diſtendebatur ;

at

at ex ſiniſtro latere multo magis: item totis noctibus vehementer ſudavit; faciei inſignis pallor, item narium hæmorrhagia penè quotidiana.

Huic autem malo ſic occurrendum putavi, viz. [℞ *Elaterii* gr. j. *Sacchar. Cand.* ℈j. *miſce, detur è cochleari cereviſiæ.*] Septies vomuit, térque dejecit: non ſudavit, nec ea, nec altera ab ea, nocte; non amplius ſanguis è naribus deſtillavit. Poſtridie ſic præſcripſi, [℞ *Syrup. de Epithymo comp.* ℥j. ſs. *detur ex cereviſia.*] Ter alvus mota eſt; etiamſi ſudores redierunt, tamen convaluit.

ÆGROTUS 9. § Puer quidam (*Arnold*) undecim annos agens, ex longa Quartana admodum diſtento ventre & ſtomacho, laborabat; ſic autem præſcripſi, [℞ *Lapidis Lazuli* ℈iv. *Semin. Hyperici* ℈j. *Syrup. è Cortic. Citri* q. ſ. *f. Bolus pridie ante paroxyſmum ſumend.*] Id verò medicamentum nihil puerum movebat, nimirum ab eo nec vomuit, nec dejecit; at multò alacriorem ſe habuit; acceſſit die ſuo febris: die verò proximæ futuræ acceſſionis, quæ veſperi accidere conſuevit, ſummo mane illud ſumpſit, [℞ *Sem. Hyperic.* ʒj. *Magiſterii Æruginis Raſæ* ℈ij. *Conſerv. Flor. Boraginis, Syr. è Cortic. Citri* q. ſ. *f. Bolus in Obeliis Devorand.*] Ab eo autem ter dejecit, & vigeſies minimùm vomuit, febris autem non amplius acceſſit: venter detumuit mirum in modum. Convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS 10. § Vir quidam mediæ ætatis Hydropicus ex diuturnâ Quartanâ; is autem ex toto corpore, etiam ipſo capite, mirum in modum intumuit cum vehementi ſiti. Huic, die altero integritatis, Magiſterii Veneris ℥j. ex Syrup. violarum propinavi; ferè nihil dejecit, quòd protinus vomitu rejectum eſt: poſtridie verò idem ſumpſit, & ab eo primo die ter vomuit & per biduum vehementer dejecit; quarto verò die vix in ulla parte corporis præter naturam intumuit, nec febris amplius acceſſit, niſi admodum leviter, circiter 15. diem.

ÆGROTA 11. § Mulieri cuidam gravidæ, 46 annos natæ, ad ultimos geſtationis menſes intumuerunt ſupra modum tibiæ & abdomen; ipſe venter impactis digitis cavus cedebat & diu permanebat cavitas: item huic difficilis ſpiritus, urina pauca, craſſa & rubra; alvus fluebat; in ſuperioribus ſumma macies: ad ſtatum tempus vivum infantem peperit, ipſa autem puerperio mortua eſt.

Biduo ante puerperium vocatus, exceptâ Lapid. Lazuli ℥j. à quo quater dejecit cum euphoria.

ÆGROTUS 12. § Mediæ ætatis viro, olim Lue Venereâ malè mulctato, exeunte autumno febre correptus eſt cum gravi cordis palpitatione, & vehementi ſpiritûs anguſtiâ, & ſiti, item tuſſi purulentâ & ſanguineis fibris interſperſo pure; adeo à neceſſariis imbecil-

lus viſus eſt, ut nec ſanguinis miſſionem, nec cathartica adhiberi voluerunt; tantùm Diuretica neſcio quæ propinârunt: cum res poſt menſem ad Hydropen Aſciten planè ſpectaret, ex tibiis vehementer inflatis & ventre diſtento, me vocârunt: jam amplius in lecto decumbere non potuit: hujuſmodi medicamentum propinavimus, [℞ *Succi Ireos vulgaris* ℥ſs. *Succi Radicis Ebuli* ℥j. *Elaterii* gr. vj. *m. f. Potio.*] A quo duodecies dejecit, eâ nocte optimè in lecto quievit, & placidè dormivit. Empl. Epiſpaſtic. tibiis admovere juſſeram, quod omnino neceſſarii fieri prohibuerunt: adeóque poſtridie cuidam agyrtæ traditus eſt, & brevi poſt Hydropicus mortuus eſt.

ÆGROTUS 13. § Faber quidam Ferrarius quinquagenarius, ex frigore gravi tuſſi affectus eſt: media autem Bruma ciborum appetentia deſiit, mox intumuere tibiæ, item ipſe venter valde inflatus eſt. Huic ſic præſcripſi, [℞ *Lap. Lazuli* ℈j ſs. *Elaterii* gr. j. *Confect. Hieræ, Diacolocynth.* ʒj *m. f. Bolus.*] Aliquoties vomuit, alvus vigeſies minimùm mota eſt, non ſine gravi lucta, quamvis vir fortis fuit; ſed poſtridie vomitum & dejectiones compreſſi, exhibito Mithridatio ex aq. Menthæ: die autem tertio vehementer lætatus eſt, quòd aquam ſibi ex omni parte corporis exhauſtam vidit. Convaluit.

ÆGROTA 14. § Mulier quædam 35 annos nata, primò in manibus, mox in ventre, & tum demùm in univerſo corpore, intumuit;

tumuit; ei ingens ſitis, & aphthæ in ore, aſſiduus ſingultus, ſpiritus admodum difficilis & anhelans: in hoc moribundo ſtatu fœminam primùm vidi; at morbo ex 7 minimùm menſibus laboraverat; multa remedia, & ad urinam, & ad alvum movendam fruſtrà data ſunt; ab aliquot menſibus in lecto amplius decumbere non potuit: illicò autem ei Elaterii gr. v. ex Vini Hiſpanici hauſtu propinavi; multùm & vomuit, & dejecit; at facilè tulit remedium; eáque ipſa nocte in lecto placidè decubuit: die autem tertio Elaterii gr. vj. cœrulei nativi optimi ℈j. ſs. ſimiliter ſumpſit: & protinus, compreſſis naribus, non vomuit, ſed plurimùm alvus mota eſt: levari viſa eſt. Cum autem ex apthis valdè ulceratis cum aſſidua Salivatione, fortè ex Mercurio dulci antè dato, aut multo lixivio factis, ab aliis medicamentis dandis abſtinere coactus ſum.

Bis tamen poſtea medicamentum ſupra dictum datum eſt, cum Euphoria: detumuit venter, cæteræque partes corporis pro ratione, ad 15 diem à meo adventu, cum ſummo pedum frigore, inhorruit, & febris paroxyſmo correpta eſt. Se olim eâ affectam eſſe jam primùm nimis tardè didici: ſanguinis gravis Hæmorrhagia media acceſſione orta eſt, quam difficillimè comprimere licuit. Cortic. autem Peruv. ℥j. proximis 12 horis devoravit, at fruſtrà; nam poſtridie, altero paroxyſmo orto, mortua eſt.

ÆGROTUS 15. § Quinquagenarius quidam dives *Sandyman de Mill-bank* Calcarius, tenuis & modicæ ſtaturæ vir, ex Urinæ ſtillicidio gravi dyſuria ſubitò correptus eſt: hic autem vir ſua ſponte aquas medicatas, ut memini *Strethamenſes*, jamjam potaverat, ex quibus certè illius mali occaſio orta eſt: Venter admodum diſtendebatur: ex dyſuria vehemens dolor & vomitus. Alii duo mecum Medici conſulti ſunt: huic verò ſanguis bis miſſus eſt, item Enemata ex vehementioribus medicamentis confecta; item cathartica magnæ efficaciæ, Mercurius dulcis, &c. ſed nihil effectum eſt; minus à cataplaſmatis, inunctionibúſque ſpinæ admotis. Tandem Urina cathetere moliebatur, at ſine ſucceſſu; nam veſica urinâ omnino vacua, à duobus peritis Chirurgis reperta eſt: jam aphthæ in ore & putrida ulcera orta ſunt & moleſtiſſimus ſingultus. Quid fit? in ancipiti caſu, & moribundo ex dyſuria plurium dierum. Aliis Medicis dimiſſis, ſic hominem reſtitui [℞ *Succi Limonum recenter expreſſi* ℥vj. *Succi Cochleariæ Hortenſis* ℥iv. *Succi Hepaticæ Plantag.* ana ℥ij. *Syrup. Violar.* ℥ij. *m.*] Hujus ℥iv. tertiis quibuſque horis ſiccavit; poſtridie verò Urinam copiosè reddidit; à ventre tamen præter modum rigido & tumido, ad menſem & amplius, ſolo dorſo decubuit, quòd nec ſedere, nec rectà ſtare in pedibus potuit; reliquum verò morbi deinceps modicis hydragogis diſcuſſimus: & jam poſt ſeptennium athleticè ſe habet.

ÆGRO-

ÆGROTUS 16. § D. *J. Hotham* de S. Miles, Juvenis robuſtus Hydropicus fit, ex nimiâ potatione Spiritûs Vini, & præcipuè Aq. Mirab. quam dies noctéſq; ſiccavit; tanta eſt faſcinatio ex aſſiduo etiam rerum pernicioſiſſimarum uſu; huic verò cibi faſtidium, vigilia, Urina rubra, craſſa & pauca; tibiæ & manus tumore maximè inflatæ, venter plurimùm diſtentus: ejus autem viri prima curatio Spiritûs Vini prohibitionem eſſe debuit; at eum ſecretò pitiſſando bibere conſuevit, neque res niſi paucis domeſticis ejus nota: feriò tamen ſeſe mihi obligavit non amplius iſtiuſmodi potiones guſtare velle. Huic autem malo hæc remedia adhibui, [℞ *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥iij. *Syrup. è Spina Cervina* ℥j. ſs. *Succi Limon* ℥ſs. *Elaterii* gr. iv. *m. f. Potio.*] Benefecit, magnâ aquæ quantitate evacuatâ: ad aliquot autem dierum intervallum iterùm atque iterùm idem medicamentum ſumpſit, donec ad optimam valetudinem reſtitutus eſt.

Domum rediit *Londiniis*: poſt annum verò ad me rediit anhelans, & ex toto corpore, vel ipsâ facie, monſtri cujuſdam inſtar, admodum diſtentus; & niſi ejus color, qui ſatis bonus fuit, malum Leucophlegmatiam, aut Anaſarcam eſſe diceremus: ex tanto autem itinere valdè imbecillus & languidus fuit; virum tamen juvenem iiſdem medicamentis, quæ ſuprà comprehenſa ſunt, ſine mora purgavi, ipſo eodémque ſucceſſu; imò multo celeriori: nam intra ſeptimanam bis purgavit, & poſtridie ab ultimo remedio, ita aquâ ex

toto liberatus eſt, ut mihi nolenti (nam, ut viſcera confirmarem, remedia cogitabam) valedixit, & in *Hollandiam* peregrinatus eſt, ubi poſt aliquot menſes tertiò recidivam paſſus eſt, ex eâdem causâ ſupra memoratâ nullus dubito; & Hydropicus mortuus eſt.

ÆGROTA 17. § Quædam mulier mediæ ætatis ex puerperio in Hydropem graviſſimum incidit: hujus tibiæ ad ingentem magnitudinem tumefactæ ſunt cum inſigni livore, item venter ſimiliter, atque hæc omnia diu ſic ſe habuerunt: ab omni verò potione ex toto abſtinuit per integrum menſem; ad ſitim autem ſic fecit, tenuem & parvam particulam panis benè toſti & Spiritu Vini intincti, ſemel aut ampliùs in die ſuper linguam detinuit ad ſalivam potenter movendam; nec res fœminam fefellit. Ventre autem & tibiis per ſe exulceratis & humorem noxium, continuò effundentibus, cum ſuperiore remedio penè convaluit. Equidem fœminam fortè vidi & graviſſimo morbo decumbentem, atque iterùm tantùm non recuperatam; quamvis remedii ad ſitim fallendam ipſe author non fui.

ÆGROTUS 18. § H. de *K.W.F.* quinquagenarius, ſtrenuus & aſſiduus potator, ſemel à graviſſimo Aſcite convaluit, remediis ſuprà commemoratis: poſt annum autem iterùm aquâ inter cutem laboravit; cum alibi opem jamdiu fruſtrà quæreret, & inter alia medicamenta,

menta, ut fassus est, tincturâ sacrâ * dictâ (remedium, ut fertur, nulli secundum) diu & multùm usus est, ipse hominem non ampliùs vidi, quam Paracenthesin † fieri jusserat: me quoque vocari voluit, ut operationi adessem.

* *Hieram Picram valdè commendat (quod aperit & corroborat simul) Trallianus in Leucophlegmatia.* lib. 9.

† *Soli Ascitæ perpunctio convenit.* Æginet.

Chirurgus verò aquæ subcitrinæ ad libras ix. eduxit, postridiè paulò minus, tertio die mortuus est.

N. B. Hujus aquæ aliquot Cyathos super ignem imposui, & post casum tertiæ partis, ut conjecturam feci, instar lymphæ calefactæ, concrevit.

[Omnes, fateor (& non pauci fuerunt quos novimus) quibus venter pertusus est, proximè ab ipsa operatione mortui sunt *. Illud autem de Paracenthesi notari velim, eam tardè fieri solere, aliis plerisque remediis ante adhibitis, viribúsque admodum prostratis. Igitur suadeo, (at votum id est, non consilium, quia persuadere nemini licet) ut id fiat inter initia confirmati Hydropis, & protinus ab ipsa operatione hydragoga, non mediæ virtutis, dentur; nam in superioribus casibus, ipsis tibiis exulceratis, & interdum Scarificatione profundiore factâ,

* *Inter communia Hydropis signa vulnera difficilia, & quæ in cicatricem ægrè venire possint.* Cæl. Aurelian.

Is tamen graviter increpat illos, qui negant ullos omnino sanatos fuisse à Paracenthesi.

catharticorum tamen validiſſimorum uſus etiam omne periculum prohibuit, & ulcera per ſe ſanata ſunt; ad eundem modum nullus dubito, quin ipſam Paracentheſin adjuvarent, tutiorémque & proſperam illam operationem efficerent.

ÆGROTA 19. § Dom. *Pepper*, bis abortivit, immani & aſſiduo vomitu, ab ipsâ ferè gravitate, correpta, ultimâ verò ſuâ abortione aliquid ſibi ſentire videbatur in ventre quaſi dilacerari. ab eo verò tempore intumuit venter, iſque paulatim increvit ad duos annos: & jam ipſe vocatus, mulieris hæc erat conditio. Abdomen ingentis cujuſdam cadi inſtar repletum; totius verò corporis incredibilis macies. vix tamen ſitiebat, omnia appetebat, frequentérque comedebat; nec malè, quod aſſumpſerat, digerebat. item bene mingebat, & ad proportionem potionis aſſumptæ. Urina ſubpallida, & ex mictione ſubturbida. venæ per ſummum ventrem diſcurrentes magnæ & varicoſæ.

Paracentheſin protinus ſuaſi, atque huic opinioni acceſſit D. *Fr. Barnardus*: factum eſt pro more quatuor digitos infra umbilicum; aqua effluxit ad quinque libras, turbida, modò ex flavo ſubviridis, modò ſubpurpurea inſtar loturæ carnis; ídque alternatim interdum velut purus ichor quidam effuſus eſt; interdum verò quaſi leviter ſanguine infectus eſſet.

Hujus verò puri ichoris quaſi libram ſemis ſeparatim ſervavi, eúmque igni impoſui. do-

nec

nec ad modum ſeri, aut albuminis ovi coƈti concrevit ; quod facilè fiebat ex non longâ coƈtione.

Poſtridie autem aquam, in pelvi ſervatam, inſpexi, neque tamen aliud mihi tum videbatur, quàm ipſe ſanguis, è venâ aliquâ eduƈtus, refrigeratúſque. nam in hac ingens craſſamentum ſanguineum, fibroſum, modum & menſuram vaſis implens, ſero ſubturbido innatabat : huic quoque aquæ, nec frigidæ, nec calefaƈtæ, non ullus putridus aut ingratus odor, ſed qualis ſeri venoſi.

Secundo die ſub eâdem horâ ex eodem orificio circiter decem libras ejuſdem aquæ eduximus ; eadémque phænomena, quæ jam narrata ſunt, exhibuit.

Craſſamentum autem ſanguineum pendebat ut unum ad duo ; in uno vaſe, putà ſeri ℔jß. & craſſamenti ℔j. in altero ſeri ℔iij. ℥vj. craſſamenti ℔j. ℥vj.

Tertio die, nihil craſſamenti ſanguinei effluebat, ſed ex toto ſerum ad libras decem.

Quarto, ad libras oƈto puri puti ſeri. optimè tulit haƈtenus paracentheſin.

Quinto, nihil effuſum eſt.

Sexto, tantundem aquæ ſeroſæ effudimus, quantum conſuevimus eodem orificio pro more aperto.

N. B. Jam Urina copioſè reddita, ſedimento quodam albido & fæculento repleta eſt, quale in ipsâ aquâ ſerosâ.

Ita deinceps alternis diebus aqua ad ſex aut ſeptem libras miſſa eſt, *ad menſuram minimùm centum librarum.*

Die autem circiter decimo ſeptimo aqua ex toto exhauſta eſt. convaluit, vires & color redierunt; atque ad alterum ferè menſem foràs exivit, neceſſarios viſendi causâ.

N. B. Nihil autem medicamenti à paracentheſi, niſi *decoctum traumaticum* uſurpavit, ídque ter quotidie ad cyathum unum, aut alterum tepidè ſumpſit.

Tandem neſcio quo fato Febre, tunc temporis epidemicâ, graviter correpta eſt. ex quâ poſt venæſectionem, aliáque remedia fruſtra exhibita diem ultimum obiit.

Defunctam aperuimus: viſcera ubique ſana: intra Peritonæi verò membranas *ingens Cavitas* reperta eſt, glandulis majuſculis innumeris exaſperata; aquæ autem parum, aut nihil: vulnuſculum verò, quo aqua effuſa eſt, ſuâ cicatriculâ probe obductum eſt.

Exiſtimo autem hanc cavitatem diutiùs apertam ſervari debuiſſe; & aſtringentia leniterq; abſtergentia è Traumaticis injici; nempe ad membranas contrahendas, purgandáſque.

Illud nolo præterire, ipſam aquam, etiamſi è limitibus circulationis effuſa fuiſſet, & quodammodo ſtagnâſſet ad plures menſes ſuâ Cyſti, tamen nec putredinem concepiſſe, nec à natura ſanguinis venoſi adeò multùm abhorruiſſe. quod ſatis conſtabat ex craſſamenti rubri ſpontaneâ coitione, perinde ut in integro ſanguine miſſo contingere ſolet; nam in pure, aut ichore, aut omnino nulla talis coitio eſt; aut ubi ſanguis corruptus effundatur, is ex toto effluit, & minimè tenax eſt. idem cogito de

de sanguine intra splenem, immane quantum ex morbo aliquo chronico tumefactum, contento, quòd id viscus solos sinus habeat loco venarum; item de cerebri sinubus venosis, si quando distendantur præter naturam; déque venis uteri mirificè auctis, aliísve varicibus alibi corporis natis. imò eadem ratio esse videtur Tibiarum tumidarum Asciticorum; scilicet nec humores iis comprehensos, nec vasa temerè corrumpi; adeóque summam spem esse ex inanitione, si quo artificio id commodè fieri possit, vel incisionibus ut paracenthesi, aut catharticis, vel utrisq; simul adhibitis, prout vires ægri ferant, sanitatem ex integro posse restitui.

Hos ego aliquammultos ægrotos præ cæteris, qui mihi in adversariis restant, legendos dedi; & propter causarum multiplicem varietatem, cùm Hydrops Ascites *primarius*, & per se incipiens, alius *secundarius*, & alteri morbo superveniens sit; & quòd *remediorum* vis & efficacia ex his abundè innotesceret.

Quòd autem pauci pristinam valetudinem recuperârunt, scias velim (præter illud tritum & peculiare huic morbo prognosticon; nempè sola fœlicitate curari Hydropicos) plerosque necessariam medicamentorum vehementiam pati noluisse: alii, cùm ex parte aquis se liberari senserint, reliquam curam sibimet ipsis postulârunt: omnes verò ex ipsâ morbi naturâ (quod rectè olim observavit vetustissimus Scriptor *Aretæus*) benè sperare, adeóque morbum præter rationem tolerare; nec medicos igitur, nisi nimis tardè accersi voluisse.

A me ſanè abſit vana illa quorundam Nuperorum Scriptorum jactantia, qui nihil exhibent, niſi quod bonum eventum habuit: errores & infortunia cautè abſcondunt. Aliter autem nobis profuit magnus *Hippocrates*, apud quem ferè non niſi caſus funeſti occurrunt, ac ſi iidem *potioris doctrinæ* eſſent. At hi novi homines contrarium faciunt, vel ut vanam & futilem ſuam loquacitatem patrocinentur, vel ut famam maximámq; ægrotorum copiam ſolicitent: cùm tamen ex perpetuis ſucceſſibus eorum facta & notanda & minùs credenda eſſe putamus.

Ad morbi rationem jam accedo; quam ſic breviter intelligo: Chylus è cibo colliquato, à *Septica* ventriculi digeſtione, oritur: is verò à venis lacteis ad integritatem *reſtituitur*, intráq; habitum jam corporis receptus, à perpetuo cordis motu, circumlatus, in ſtatu liquido perfectus conſervatur, donec novo & ſupervacaneo vectigali propulſus, per vaſa excretoria exulet, vel in varios partium uſus ulteriùs, extra habitum corporis, denuò elaborandus, eàdem partium *externarum Septicâ* qualitate, vel in auras, virtute aëris rarefacti, evaporandus; maximè ſi quod ſuperfluum ſit. Atque hæc ferè ſanitatis conditio eſt. Contra, chylus à vitiato ventriculo *, ejuſque digeſtione crudâ & imperfectâ, *lenteſcit*: unde is à venis lacteis parum aut nihil purgatur: cordis ſanguiniſque adeo motum

* *Prima generandi Hydropis cauſa eſt, quæ ex ſanguificationis defectu procedit. Simili modo atque ex ciborum concoctionis defectu Diarrhæa.* Galen. de Nat. Facult. *lib.* 2.

motum impedit: ínque venis, primùm lymphæ ductibus, ubi motus cruoris circumacti languere incipit, *segnescit*, *accumulatur*, *corrumpitur*. Atque hæc origo, incrementum, & tandem Hydropis summa malitia est.

Harum autem rerum deductiones alio *Tractatu de Humoribus*, quem propediè edere cogito, fusè exposui.

Interim *rationes curativas* ex ipsis medicamentorum appropriatorum virtutibus, discere libet, prout eas nobis exhibuerunt Antiquissimi Medici.

Cùm autem in Hydrope confirmato his & similibus malis simul occurrendum sit; nempe, aquæ abundantiæ, ejusdémque lentori & viscositati, corruptioníque: item ipsis visceribus eorúmque vasis, propter assiduam distentionem & infarctum, maximè vasis sanguiferis & lymphæ ductibus supra modum laxatis; insuper, ipsis vasis excretoriis obstructis linguæque adeo & gulæ, stomacho, ipsísque intestinis, renibúsque immodicè siccis & *inflammatis*, item ulceribus ferè in tibiis, & Peritonæo tantùm non cancroso; vigiliæ, &c.

Igitur in quovis bono & commodo, id est *specifico*, medicamento in Hydropen hæ insint facultates, necesse est; ut largiter aquam moveat, vasa excretoria reserando stimulo proprio & valentissimo, ut ejusdem crassitiem potenter incidat digerátque; ut viscera, eorúmque vasa, ab inflammatione tueatur; id est, ut ea calefaciat citra inflammationem, astringat, corroboret, & ad antiquum tonum restituat; ut ulcera sanet, &c.

His

His autem positis, jam ipsa *Hydragoga* præcipua, eorúmq; virtutes & effectus in corporibus humanis, ex veterum fide & autoritate, breviter examinemus.

Cum *Elaterio* autem incipiam: ejus verò dandi modus & mensura apud veteres sic se habet. Elaterii *integer modus*, inquit *Dioscorides*, *Obelus* est; minimus, *Semiobelus*; Pueris *calci* duo. Siquidem copiosiùs datum, periculum affert. At *Ætius*, aliquot sæculis *Dioscoridi* inferior, & scriptis medicis longè omnium versatissimus, materiæque medicæ diligens, & intelligens, si quis alius, & fidelissimus commentator, modum *triplo* augere non veretur: sine dubio ex usu medicorum seculi sui. Nam, Dato, inquit ille, obelos *tres* cum lactis recens mulcti heminâ.

Elaterio autem vis calefaciens, digerens, exedens, iisdem antiquis medicis autoribus, at citra *inflammationem & sitim*: propterea quòd efficacissimè Anginæ illinitur, id est, faucibus inflammatis, item Condylomatis ani: item ulcera vel sordidissima, & ipsum Cancrum purgat citò & sine ullo morsu, ex oleo rosaceo illitum. Atque hæc omnia & *Scribonius Largus*, & ipso paulò antiquior, *Dioscorides*, affirmant. Obscuritates & vitia oculorum sanat, genarúmque ulcera, *Plin.* Itaque de Elaterii vi Emplasticâ, id est, digerenti & leniter exedenti citra inflammationem, jam satis constat. Porrò Elaterio vis incidendi & potenter humores crassos movendi est; utpote naribus inditum Icterum solvit; vulvæ ex pesso inditum, partum educit & enecat. I-

tem

tem Anhelosis optima purgatio est; atque adeò Hydropicis præcipuum remedium. Imò verò ab Elaterio alia insignia commoda oriuntur quippe quòd, aquâ inanitâ, viscera tabida denuò calefacit & instaurat. Unde præclarè & eleganter admodum * *Plinius* de Elaterio, illud nempe confici ad *magnos mortalium usus.*

* *N. H. l.* 20. *c.* 1.

Igitur nequeo satis mirari nostrum *Willis*; ubi in hunc sensum, quantum intelligo, perhibet; *illos, qui Elateriâ aliquâ Pharmaciâ utantur, cane pejus & angue vitandos esse.* At egregius Hypothesium artifex nimiùm inconsideratè hæc protulit, antiquis medicis, vel prorsus neglectis, aut certè inconsultis; à quibus tamen amplissimus nobis de re medica thesaurus summa fide verborúmque integritate traditus est: stet itaque honor suus Elaterio. Adeo nec ipsum sanguinem, nec partes organicas, ut voluit, corrumpit; sed potiùs reficit, restaurat, corroborat.

At quomodo hæc tanta commoda, inquies, faciat?

Quòd autem id *Galenus* summè amarum (*Plinius* veriùs leniter amarum) prædicat, acsi ejus operandi modum specificum inde deducere vellet, mihi quidem non placet; cùm nec Aloe, nec Colocynthide amarius est, & tamen hæc multo minoris efficaciæ sunt: imò absinthium & fel terræ dictum, &c. vehementer amara sunt, quæ tamen omnino non purgant.

Quid

Quid itaque eſt? non ulli profectò Hypotheſi tantum faveo; ut ipſe de his rebus ulteriùs explicandis valde ſolicitus ſim: utpote quæ è vafris plerunque & precariis notitiis inſtituantur: imò otioſa ferè compendia ſunt ad oſtentationem potiùs, quam ad veritatem indagandam comparata; certè omnis diligentiæ rebus naturæ accuratè indagandis peſtis & pernicies ſunt. Proindè id ſolum negotii credidi mihi dari, ut nudas rerum virtutes illarúmque expoſitiones è veteribus recenſerem. At noſtri homines, ut video, alia condimenta antiquis rebus digerendis deſiderant; utpote qui naſutiores ſunt & delicatuli, nihílque ſapiunt, niſi quæ *Chymicis* neſcio quibus principiis excoquantur. At nobis non ita diſertos eſſe licuit, qualitates rerum earúmque cauſas *apertas*, non occultas, quæro, aut curo, virtutíſque non infimæ ſemper eſſe credidimus, —*ſtultitiâ caruiſſe*.

In quo ſanè conſiſtat vis purgans, maximè ſpecifica, alicujus medicamenti, non valdè torqueor; an cum *Williſio*, ſalem medicamenti certis modificationibus cum ſulphure complicatum irritationis catharticæ præcipua inſtrumenta reputem; an cum doctiſſimo *Pecklino* ex acrimoniæ aliquo gradu, potius quàm ſpecificâ rei formâ, oriatur.

Illud extra dubium eſt, Elaterium acre eſſe ac vehementer ſtimulans, quod, ut diximus *Errhinum* eſt, vel Naribus, vel Vulvæ inditum, aliíſque ſexcentis exemplis compertum eſt.

Item

Item illud alterum ex veterum doctrinâ verissimum est, duos tantùm præcipuos humores, nempè *pituitam* sive aquam, & *bilem* posse moveri, evacuaríque; quippe quod in ductibus intestinalibus excretoriis non alii humores evacuandi exprimendíque existunt.

Hujusmodi autem *Dejectionis rationem*, ut aliquatenus expediam pro meo modulo, hæc mecum perpendas velim.

Magnæ sanguinis circulationi alios minores circuitus auxilio esse; ne cor nimio oneri succumbat.

Sanguinis massam in duos primarios humores naturaliter dividi, serum & sanguinis crassamentum.

Hæc duo humorum genera, unà commista, à corde per arterias in omnes corporis partes propelluntur; at inæquali (duplâ putà) proportione; nempe, ut crassamentum, in arteriis multùm dilutum, minore cordis labore circumferatur.

At cùm iidem humores, in arteriis commisti, in venas transire debeant, duo vasorum genera sunt, cordi insuper sublevando accommodata; nempè, venæ sanguiferæ & lymphæ ductus.

Lymphæ ductus verò soli sero super-abundanti referendo ad cisternam cordis nati sunt: ut itaque duo minores circuitus magnæ circulationi sublevandæ constituti sunt, ita lymphæ ductus universis circuitibus tàm illi magno, quàm alteris parvis adjumento sunt, ne sanguinis crassamento unquam cor obruatur.

Difficiliùs verò propellitur sanguis in venis, quàm

quàm in arteriis, præter pulsûs languefcentis defectum, & leviorem venarum conftrictionem; ideóque multis geniculis *tabulatis* five *valvulis* in his opus eft ad regreffum ejus moliendum. At difficillimè movetur *folitarium* ferum propter eafdem rationes, & quòd multo anguftiora vafa funt; item ob valvulas in his infinitè multiplicatas; quæ fummi molíminis documento claro funt.

Præcipua autem hujus divortii ratio effe videtur, non aliqua naturalis (ut quidam volunt) difficultas in admodum veloci tranfitu per anguftiffima vafa, quo fanguis ab arteriis in venas effunditur; fed ne ferum femper craffamini commiftum, tandem *lentefcat*, eíq; *tenaciter adhæreat*; unde mille modis œconomia animalis vitiari folet.

Atque hæc hactenus de circuitu integræ fanguinis maffæ *expediendo* diximus: aliud infuper reftat, de illa maffa fupervacanea *repurganda*; quæ æquè neceffaria eft, ac ejus perpetua redintegratio. Atque id fit per fola *vafa excretoria*, quæ innumera funt, tam extra, quàm citra habitum corporis, pérque omnia vifcera fpifsè diffeminata.

Horum itaque omnium vaforum *cum arteriis commiffionem* per anaftomofes effe, credibile eft: ut itaque valdè celeriter movetur integra fanguinis maffa, per arterias folas tranflata; ità cùm *triplici ductuum genere* fimul excipiatur (quorum duo fanguinem refluum vehunt; tertium verò illum partim rarefactum evaporat in auras, partim in alios humores, animalis œconomiæ proficuos, conficit)

ficit) ſi fortè aliqua de cauſa lenteſcat, primùm venarum utrunque genus obſtruatur, neceſſe eſt: mox verò ſi excretoria quoque vaſa perfunctoriè tantùm officia ſua agant, plurimi oriuntur morbi: inter quos Hydrops Aſcites frequentiſſimus eſt.

Quæ itaque medicamenta vehementer ſtimulant iſtiuſmodi vaſa excretoria, ſuamque vim irritativam, à ſtomacho concoquente tantùm non integram diutiùs conſervent *, maximam pituitæ copiam effundere ſolent.

* *Medicamentorum vires non retundi, ſed etiam vincere omnes coctiones viſcerum.* Peckl. de Purg.

Cathartici energiam longè extra primas vias, viz. in maſſam ſanguineam, extendi advertimus, quòd Hydropicorum aquæ per ſedem evacuantur, &c. extráque dubium ponatur medicamenti purgantis quadam particula in ſanguinem admitti. Willis.

Atque hic ſtimulus duplici nomine vim ſuam exerere exiſtimandus eſt; verbi gratiâ, in inteſtinis dum ibi reſtet, & morulas quaſdam tantiſper trahat; & poſtea longè potentiùs, ubi medicamentum à ſtomacho & lacteis labefactatis indomitum per habitum corporis circumvehitur, ſanguiníſque maſſæ commiſcetur, adeóq; *univerſum vaſorum contextum* (qui *unicus* eſt per mutuas, ut diximus, cum arteriis anaſtomoſes) irritat, maximéque arterias, quòd ad ſpiſſiorem conſtrictionem magis aptæ ſunt. Cúmque iiſdem arteriis inſit maximus ſupervacanei ſeri cumulus, venarúmque utrumque genus velut obſtructum ſit à lento, & cumulato ſero, quòd tonus earum ob nimiam diſtentionem admodum laxetur & infirmetur,

tur, ideo, quâ datâ portâ ruit citata pituita, nempe per vaſa excretoria, quòd jam vacua & reſerata fuerint à primis intra inteſtina ſtimuli cathartici inſultibus.

Stimulum autem & ſummam Elaterii acredinem ſatis oſtendunt ventris tormina; item quod in extremis ſuis digitis pulsûs impetum inuſitatum ſentire ſolent ægroti.

Huc faciunt vim elaſticam & conſtrictivam, non cordi tantùm & arteriis propriam & ſolam ineſſe, ſed etiam ipſis venis utriuſque generis, etiamſi multo mitiori gradu, & ipſis excretoriis peculiari ratione donari: quod ab accuratiſſimo diſſectore *Stenone* obſervatum, & infinitis exemplis, ſumma fide exhibitis, confirmatum eſt.

Bibl. Anatom.

Adde ductus excretorios inteſtinales, quò magis horrendo ſtimulo medicamenti *crudi* adficiantur, eò magis aperiri emulgeríq; credibile eſt. Nam quod ſe valde contrahit, etiam reciproco motu, niſi rigat, ex eadem proportione reſtitui & dilatari ſolet: quæ attractionis animalis unica ratio eſt: adeóq; illi ductus excretorii dilatati arteriarum citato propulſui opportuniores ſunt: unde multò copioſiùs per eas, quòd faciliùs ruat exeátque extra habitum corporis, in inteſtina effunditur.

Bibl. Anatom.

Non ignoro doctiſſimum *Schelhamerum* aliter ſentire de lympha, quæ prodire ſolet vel ex ligata vena, vel à circulatione vel leviter per eas præpedita; item quæ ex veſicatorio, ferróve candente, aut aquâ fervidâ excludi ſolet: nempe hæc omnia

omnia oriri, quod vaſa lymphatica in ipſa carnium interſtitia, perinde ut venæ in ipſas fibras carneas deſinere, credidit.

At hæc omnia mera commenta ſunt : nam, conceſſis anaſtomoſibus, (quas negare contra fidem ſenſus, microſcopio adjuti, pertinacis eſt) illa nullius momenti ſunt.

Quod autem ad *nutritionem* attinet : *perpetua arteriarum plenitudo* rem totam facilè expedit ; maximè ſi intra excretorios ductus humores ſuperfluos poſſe aliquando concoqui & in pinguedinem, & in immenſum accumulari credatur : quod tamen abundè conſtat ex glandularum ubique corporis diſſeminatarum, tam naturali quàm præternaturali augmento ; earundémque interdum caſu & diminutione emaciatis corporibus.

Quæ autem *Willis* noſter de *efferveſcentia* neſcio quâ *expurgativa* exhibet, gratìs dicta ſunt, cùm omnino nulla humorum præcipitatio fuſióve ſit : ſed quæ per ſe naturaliter foràs exire ſolent per vaſa excretoria, nimirum pituita & bilis per inteſtina, eadem jam per medicamenta irritantia ſine diſcrimine ejiciantur. Primò verò quæ ductibus excretoriis accumulantur, mox proximè ab arteriis, ab utroque venarum genere quod refluum ſit, expellitur : ídque ſine ulla fermentatione ; merâ & ſolâ cordis & arteriarum continuâ & violentâ conſtrictione ſecundùm circulationis leges, & ex naturali neceſſitate virium impellentium, ductuúmque excretoriorum ſemper patentium.

Imò illud alterum minus verum eſt ab eodem ſcriptore exhibitum ; nempe Arteriarum inteſti-

inteſtinalium oſcula àPharmaco velli & reſerari; neque enim aliquid in illa deponunt, niſi mediantibus ductibus excretoriis, quibuſcum arteriolæ committuntur.

Pergo in cenſu Hydragogorum: Alterum autem remedium ad Aſcitem, *radicis Ebuli ſuccus* eſt. At is proximè ſuperiore remedio multo mitiùs aquam educit; ſed non ſine aliquà ſtomachi offenſione, ut notat *Dioſcorides*; an fortè ob ſiccandi facultatem *Ætio* proditam, ſtomacho inutilior ſit, eúmque idcircò incendat?

Equidem ſuccum per ſe nunquam propinavi, aliis Hydragogis utiliùs admiſceri putavi. Sed ad ambuſta egregiè facit ex oleo, & ad inflammationes mitigandas remedium nulli ſecundum eſt: huic itaque præcipuæ virtutes ſunt, quæ ad Hydropicorum curam benè faciant; nimirùm aquas ſat copiosè ducendi, & inflammationes prohibendi mitigandíque.

Eadem autem, inquit *Dioſcorides*, utriuſque vis eſt, & Ebuli & Sambuci: idem *Trallianus* affirmat, *lib.* 9. his verbis, *Pulchrè purgat Sambuci ſuccus.* Unde miror quendam è nuperis ſcriptoribus noſtris * ſpecificam virtutem ad Hydropen Sambuco denegâſſe contra omnium ſeculorum fidem & experientiam.

* *Sydenham.*

Quod autem ad nobiliſſimum ejuſdem viri inventum attinet, de Croco metallorum in Aſcite dando, vereor ne multùm hallucinetur: à vomitorio ſanè ex Stibio in Aſcite dando omnino diſſuadet noſtri ſæculi facilè Princeps, & maximus medicamentorum Artifex & Inventor,

ventor, * *Mayernus*; utpote qui in omni materia medicâ versatissimus & sagacissimus indagator fuit.

* *De Hydrope* cap. 10.

Non autem ignoro apud Antiquos, olim vomitus ex *radicibus*, ex *squilla*, imò ex ipso *veratro albo*, certè ex ejus decocto, molitos fuisse; at hæc omnia, ineunte Hydrope, aut certè in Leucophlegmatia, tantùm data sunt. Nam ubi aqua abundare cœpit, ad valentissima Hydragoga fugere consueverunt. At † *Trallianus* contrà, omnem omnino vomitum prohibet: omnium generum Hydropis curatio inquit ille à vacuatione incipienda est; sed Ascitæ & Tympanitæ, à *sola* purgatione.

* *Lib.* 9.

In Leucophlegmatia, inquit *Galenus*, primò per inferiorem ventrem, deinde per vomitum, medicamento, quod pituitam educat, egemus. At in Ascite Cathartici Hydragogi tantùm mentionem facit.

Idem sentit *Ætius*: Maximum, inquit ille, Hydropicis *sub cutem* auxilium vomitus præstant. At plurimùm distant *Subtercus* & Ascites; nam in illo multò minus periculi est, & facillimè Leucophlegmatici omnium Hydropicorum liberantur: adeóque remediis emeticis scopus largior & tutior est: expedit tamen, ut dictum est, ut venter prius paululùm certè exinaniretur.

Deinde detur (quod tamen non admodum probo) differentia, ex sententia *Tralliani*, inter aquam Asciticorum, & pituitam Leucophlegmaticorum. Hinc sequetur, cùm pituita quidam

quidam faucium & pulmonis proprius humor ſit, & *per ſe* ſursùm expurgari ſoleat, Emeticum aliquod remedium valdè idoneum eſſe, maximè cum per ventrem prius exinanitum, commodè id facere licet.

In confirmato autem Aſcite, de quo loquitur *S*—, ſi crocus metallorum, *i. e.* vini Emetici ad ℥jß. exhibeatur, ejus remedii hi, ut opinor, erunt effectus: nimirùm ſitis immanè quantum augebitur ex iſtiuſmodi Emetici vehementer ſiccantis naturâ? Deinde triplo plus minimùm Potionis ad languores & tormina ventriculi mitiganda, operationis tempore ex more bibatur, neceſſe eſt, quàm aqua è ſtomacho evacuabitur. Rursùs, etiamſi ad finem operationis hujus Emetici pro more alvus ſemel atque iterum moveatur; at id plus quidem fiet ratione infinitæ potionis neceſſariò datæ, quàm in illius medicamenti ullâ vi purgativâ. Poſtremò vehementer anheloſis, quales Aſcitici ſunt, (non propter pulmonis ſaburram, & infarctum, ſed propter pectoris anguſtiam à Septo Tranſverſo ſursùm impacto: adeóque Aſcitici confirmati non ampliùs decumbere poſſunt) Emetica data, quæ ad *duas horas* aſſiduè & *neceſſariò* vim ſuam exerant, illos poſſe pati ſine animi deliquio fatali, vix credibile eſt. At hæc fortaſſe vota tantùm ſunt alicujus inexpertis: neque à ſe alióve quovis unquam, ut opinor, temerè uſurpata fuerunt.

At eſto! concedatur hujuſmodi medicamentum poſſe exhiberi ſine gravi aliquo periculo, quid inde, quæſo, magni commodi, expecta-

expectabimus? Nam cum aqua ex habitu corporis expurganda eſt, id commodiùs poſſe fieri viis naturaliter ampliſſimis patentiſſimíſque veriſimillimum eſt.

At hæ viæ, *à ſtomacho ſursùm* ad fauces, ubi vis irritativa medicamenti Emetici maxima eſt, exiguæ admodum ſunt; etiamſi pulmonum quoque exſpiratio adjiciatur. Contrà vaſa inteſtinorum excretoria, *à pyloro deorsùm*, & innumera, & facilè omnium ampliſſima ſunt; inter quæ ductus *Wirſungeanus* à Pancreate, & Bilaris ab Hepate, principem locum vendicant; quibus inſuper renes addendi ſunt; utpote qui à *dejectoriis* medicamentis privatim affici ſolent, & quòd ex infimis quoque excretoriis ductibus meritò cenſentur. Deniq; aqua Aſciticorum ob lentorem, venarúmque inferiorum intolerabile pondus, à ſtomacho ad anum deorsùm, naturaliter dejicitur; ut in venis infimis pedum primùm ſtagnare ſolet, ita educitur medio itinere faciliùs per inteſtina, quàm ſi per ventriculum altiùs aſcendendo effluat. Poſtremò, ſi conſideretur dejectionem plurimis remediis facilè promoveri poſſe, hydragoga remedia ante omnia cujuſcunque naturæ, ſive Emetica, ſive ſudorifera ſint, utpote multò majoris ſpei, longe præferenda eſſe exiſtimamus; maximè ſi in memoriam revocare velimus, quod ante dictum eſt; nempe, Aquas ab Hydragogis à pulſu citato intra habitum corporis, & ab aſſidua irritatione citra illum & in inteſtinis duplici nomine & continuè illici, effundíque.

Pergo autem, ejusdémque cum superioribus notæ est *Iridis succus*: scilicet aquas validissimè movet; imò sanguinem, inquit *Ruffus*, si præter modum dederis, trahit; quod tamen nondum expertus sum; etiamsi sæpiùs in hoc malo, æquè ac in aliis, quibus benefacit, ad tres quatuórve uncias dederim: an fortè quod iridis succus, apud nos nutritæ, mitior sit: illud certè verissimum est, huic vim esse *calefactoriam*, humores crassos digerentem; item *somnum* conciliandi, & *torminibus* medendi; item ad *strumas* fœminarúmque locos *emolliendos* & ad *fistulas* utilis est. Atque hæ facultates illi alteri insigniter purgatoriæ adjunctæ, imprimis faciunt ad Ascitem, ut ex superioribus patet.

In eadem verò classe hydragogorum *Euphorbium* est: cujus siliquæ quinque ad Hydropen dantur, ut *Ægineta* testatur. Item ejusdem admiranda catapotia ex Euphorbio non oblivíscenda sunt: imò si consulendi sunt Antiqui medici *Africani*; unde illud medicamentum & nunc, & ab omni tempore ad nos transferebatur; ad Euphorbium confugiunt, eíque principem locum dant inter omnia hydragoga, rebus scilicet Hydropicorum vehementer urgentibus, *i. e.* (ut verbis *Cæl. Aureliani* utar, qui & conterraneus & transcriptor *Sorani* fuit) ubi plurimo humore laborant corpora,& ubi convenit curam habere, nè rursùm corpora impleantur. At modus ejus exhibitus admirandus est, eodem authore, nempe *duorum vel trium cochleariorum* quantitate, mulso commistum, in potu datum, vel ovis sorbilibus

bus aspersum. Profectò id medicamentum *homini Africano* præcipuè cognitum fuisse oportuit. A me verò vel hoc, vel alio morbo nunquam expertum est. At non ignoro ejus vim Emplasticam; quippe quòd eximiam virtutem exerere solet in ossibus aut carne corruptis mundandis, integræque sanitati restituendis ex veterum & nostrorum quoq; hominum fide: de qua re consulas velim *F. Hildanum*.

At potius in *Hyposarca* id dandum est, ut innuere videtur *Scribonius Largus*: ubi omnia viscera frigidiora esse videntur: ut autem ea fuit antiquorum sententia hæ autoritates satis testantur: nempe in Leucophlegmatia salsamenta edat, & sinapi, & allium, & vino utatur, & mari mixto; & aqua in totum prohibeatur: sic *Ægineta*. Item *Galenus*: salsæ aquæ, nitrosæ, sulphureæ, &c. Leucophlegmaticis utiles sunt, at non dulces: at quis, quæso, apud nos in aliquo Hydropico salsamentorum utilitates expertus est?

Ad *Bryoniam albam* quarto loco accedimus. Quamvis ad Hydropas sanandos eximias virtutes, si veteribus aliqua fides danda sit, habeat; nihil tamen affirmo propriâ experientiâ. Sic *Dioscorides*: Succus è radice vere exprimitur, qui pituitam, trahit cum aqua mulsa potus: cit urinam; acrem vim sortitur; at ejus virtutes aliæ eximiæ sunt: inter quas, quæ maximè faciunt ad Hydropica symptomata levanda, hæ ab eodem *Dioscoride* numerantur: *inflammationes* discutit, illita ex vino. Eclegma ex ea fit cum melle *difficilè spirantibus*, strangulatu oppressis, tussientibus,

 vulsis,

vulsis, *ruptis*, & laterum doloribus: Ulcerum phagedænis, *gangrænis*, chironiis, *putrentium tibiarum* tædio efficaciter illinitur ex sale, item inter Antidotos posita est, &c. Ad *novas* verò res propero.

Quod autem ad *Gambogium*, *novam* Resinam, attinet; illud quidem medicamentum esse valdè utile fateor, eóque aliquoties usus sum; neque me unquam illius remedii dandi adhuc pœnituit: imò hydropicam quandam vetulam *tibiis valdè exulceratis*, me eo olim sanâsse memini: ejus autem operandi incertitudo, quo humores trahat, ne dicam de torminibus ab eo excitatis, me ab eo ampliùs utendo deterruit.

Duos tamen illud præparandi modos excogitavi, quibus minori cum molestia vim suam exerat. Quorum unus est, ut benè ustuletur; deinde ex sacchari sextupla parte, s. a. *drachmales* pastilli conficiantur. Alter, ut idem linteo inclusus, ex succo limonum coquatur: deinde is succus citrinus similiter in pastillos ex saccharo ampliùs cocto redigitur, ut artis est. Hi autem pastilli egregiè purgant, & medicamento, per se haud miti, jucundè lenocinantur.

Cætera autem pleraque Hydragoga ex herbarum genere mitiora sunt, & minorum multò virium, quàm par est morbo tam atroci demando. Hujus itaque inferioris ordinis medicamenta nominare sufficiat, nempe jalapium, syrupum è spina cervina, &c. quòd *novæ* res medicæ sint, adeóque earum facultates adhuc nobis non satis constare, ut de iis judicium aliquod certum ferre possimus. Ad

Ad *metallica* tandem Antiquorum *Hydragoga* procedo; in quibus ſanè omnes characteres ad Hydropem curandum requiſiti planè inſunt.

Igitur imprimis *ſquamam æris* perpendamus: hujus autem facultates cum ſuperioribus herbaceis hydragogis ad Hydropem expertis conſentire ex veterum quoque autoritate videbimus.

Squama æris, inquit *Scribonius Largus*, pondo victoriati data, cum apii ſeminis pari pondere, ex aquæ mulſæ cyathis quatuor, Hydropicis *plurimum aquæ* dejicit.

Imò ſquama æris inter præcipua & quotidiani ferè uſûs dejectoria ab antiquis numerata eſt, teſte *C. Celſo*, (*l.* 1. *c.* 12.) dejectionem Antiqui variis medicamentis, in omnibus ferè morbis, moliebantur: dabántque aut ſquamam æris, quam λεπίδα χαλκȣ̃ Græci vocant, aut, &c.

Squama æris, inquit *Dioſcorides*, ex aqua mulſa pota, aquam trahit; aliqui farinâ ſubactam dant in catapotio: item extenuat, erodit, adſtringit, ulcera ad cicatricem perducit: addita ad oculorum medicamenta, fluxiones exiccat.

Squama æris excreſcentes Ulcerum carnes aſtringit; aſſumpta verò per os univerſum corpus expurgat. *Galeno* de Theriaca authore.

Squamam æris ad ℨj. dat *Oribaſius*.

Squama æris ad ℨjß. ex aqua mulſa aquam & pituitam ſubducit, item valde incidit, teſte *Ætio*.

 Pulchrè

Pulchrè purgat ſquama æris. *Trallianus.*

At *Æginetæ* aliter viſum eſt, & modum non ſufficere: apud quem ſquamæ æris ℥ij. vel ℥iij. in catapotia micis panis efformantur.

Æris autem *flos* (ut cætera medicamenta cuprea breviter percurram) quaternûm obolorum pondere datus, *craſſum* humorem extrahit, ut *Dioſcorides* perhibet: aſtringit, & excreſcentia coercet: offuſam oculis caliginem emendat; ſed magnopere mordet; carnoſa narium, & ſedis vitia abſumit; Uvam, tonſilláſque reprimit farina ejus, cum melle admota.

Porrò *Ærugo* raſilis aſtringit, extenuat, calefacit, *vulnera ab inflammatione* tuetur. Ulcera ex oleo ceráque ad cicatricem perducit, callos & ſordida ulcera purgat, oculorum cicatrices emendat, magnopere extenuat genarum craſſitiem cum melle illitæ; ex reſina cum ære & nitro lepras abigit: authore *Dioſcoride.* Mel Ægyptiacum ex ærugine raſili in aceto & melle coctum fit.

Ad eadem inſuper *Atramentum ſutorium*, quod noſtris hominibus *Vitriolum cæruleum* audit: nam nondum mihi conſtat veteres uſpiam vitrioli ferrei *viridiſque* mentionem feciſſe, iíſque adeò haud cognitum fuiſſe.

Ejuſdem verò virtutis & originis ſunt *Chalcitis*, & *Miſy*, *Sory*: quorum vires eximias vide apud Antiquos rerum medicarum ſcriptores.

Atque ex his poſterioribus medicamentis *magiſterium quoddam Veneris* conficere ſoleo, quod aquas Hydropicorum vehementer educit,

cit, somnum conciliat, & præter fidem anodynum est: de qua facultate in Cupro vide plura apud Helmontium.

Ultimo autem loco de *Lapide Cæruleo* & *Armenio* dicam: Armenius verò etiam Anglicanus æquè benè dici potest, cùm apud nos maximâ copiâ effoditur; nempe propè *Gordale* in *Craven*, Provinciæ Eboracensis, & alibi: hujus autem ℈iv. dantur: purgat, quicquid crassi & viscosi humoris sanguini admixtum sit; authore *Ætio*.

Idem de Lapide Cœruleo sive Lazuli dictum putà ad ʒj vel ℈iv. exhibitum: pulchrè purgat; at hoc intelligendum est de eo lapide purgatissimo, qui **Ultramarine** pictoribus nostris audit: imò quo colore intensior (unde *inebriatus* à *Dioscoride* appellatur) eò vehementiùs aquas movet.

Iidem autem lapides nihil aliud sunt, quàm *purum putum æris metallum*.

Ex illis quidem *Ens Veneris* sive flores salis Armeniaci eleganter cœruleos, volatiles conficere solebam, hoc artificio; nempe, Cape lapidisArmenii aut cujuslibet boni metalli cuprei, & Antimonii crudi, ana quantum vis: funde sale nitro, ut moris est: fit Regulus Antimonii Venereus: is jam in pollinem redigatur, salis Armeniaci duplicem modum adjiciendo: deinde ad mensem plus minus in humido loco servetur. Postremò, ignis tortura avocentur flores, pulchrè cœrulei collo retortæ coalescunt.

Iidem flores similiter cœrulei habentur ex Butyro Antimonii eadem Enchiresi, si cum regulo Antimoniali Venereo conficiatur.

Horum autem florum, etiamsi medicamenti *Helmontiani* speciem quandam præ se ferant, usum non admodum probo; ut nec illorum, qui sub nomine *Ens Veneris* in officinis veneunt. Atque hæc obiter tantùm dicere volui.

Lubet hic quoque *animadversiones* quasdam attexere. Lapis, inquit *Willis*, (*Pharmacop. rational. c. de Purgant.*) Lazulus & Armenius impropriè Catharticis accensentur, quòd operationis minùs fidæ & certæ sunt: proinde minus per se in istum finem usurpantur. At non audiendus est contra veterum * fidem & recentiorum experientiam. Misera sanè doctrina, cujus solius gratia, tot & tanta medicamenta hydragoga eximia è re medica exulent, quòd minimè in ejus hypothesi comprehendi potuerunt; cum sal hic & sulphur, præcipua irritationis purgativæ instrumenta, secundùm *Willis*, locum non habent.

* *Lapis Lazuli purgat melancholiam, & valet melancholicis, & est vehementis purgationis & metuendæ.* Averr. Colliget. l. 5.

Quòd autem idem vir jungit Mercurium dulcem (ut id hic obiter notem) cum lapide Lazulo & Armenio, non ferendum est; eandémque ei incertitudinis & *malefidæ* cum cæteris *purgationis* notam adfigit: Cùm res aliter notissima est etiam Lippis & Tonsoribus. Etenim exhibeatur Mercurius dulcis ad ℈j. vel ℈jß. quem, quæso, alvo tutò & certissimè

movendâ,

movendâ, unquam decepit? à me certè ſexcenties datum, ſemper alvum commodè purgavit divinum iſtud remedium.

Deinde, etiamſi in lapide Lazulo & Armenio, utpote nativis & crudis metallis cupreis, ægrè, ut dictum eſt, ſales & ſulphura, ſolùm vi ſtomachi concoquentis eliquata, elici poſſe; at in Mercurio dulci abundant, certè ſales *adjectivi.*

Quid ergo eſt? quid meruit paupertinus Mercurius dulcis, ut è claſſe purgantium expelli oportuit? Dicam; ſales ejus *abſorpti* ſunt ab Hydrargyro metallo; perinde ut acidum quid ab Alcali, neutrúmque adeò neſcio quid inde oriri exiſtimandum eſt.

At noli timere, egregie vir; reſtituam tibi tuos ſales & tuum ſulphureum metallum: non prorſus periêre quidem: imò nec aliquid ignavum quoddam, inérſque medicamentum ex coitione, utut ſtrictiſſimâ, ceu Hybrida genitum eſt. Etenim in ventriculo receptum, plenam libertatem ſenſim adepti ſales denuò diſſolvuntur, divortiúmq; cum Mercurio faciunt: & pro ſua natura vires exerunt. Ita acetum quod oculis cancrorum adjectis inſipidum fit, dulcéve, ſi mavis, redditum eſt, ventriculi beneficio ſtatim in acetum reviviſcit: ſiquidem infinita corpuſcula ſalina aculeata, quæ integro aceto inſunt, pulveribus teſtaceis minimè abſorbentur miſcentúrve, ut falsò hactenus creditum eſt, ſed ſeorſim & inter ſe cryſtallos majuſculas & paucas fingunt: ut quæ primùm infinitis ſtimulis linguàm palatúmque feriebant, jam ob eorum

craſſitiem paucitatémque vix guſtum leviter afficiunt. Veruntamen iidem ſales craſſiuſculi in ſtomacho concoquente nullo ferè negotio eliquantur, nempe in infinita ſua corpuſcula primitiva & conſtituentia diſſiliunt. Teſte oculatiſſimo & fide digniſſimo *Lewenhookio*. Sed de his rebus opportunior dicendi locus erit, cùm de Concoctione & Humoribus agam.

Illud inſuper ſilentio non prætereundum eſt: Nempè audacia *Zuelferi*, qui *Myſy*, *Sory*, & *Chalcitin*, è cuprea familia antidota egregia, contra fidem & authoritatem Antiquorum, è Mithridatio expellere voluit. Eandem quoque, ut id hæc obiter notem, infamiam inferre conatus eſt Agarico, præſtantiſſimo medicamento & eadem antidoto quoque Mithridaticâ. At hi inſultus ſunt ignari rei medicæ.

Multùm profectò doleo compoſitionem Arabum eximiam, *Alkermes* dictam, à noſtris hominibus publicè mutilatam, tantúmque medicamentum Cardiacum, qualis eſt Lapis Lazulus, ejectum fuiſſe. Sericum verò ejuſdem compoſitionis è vermiculo crudum (quicquid contrà alii innuere videntur) eximium ſpiritum (ut id hic obiter notem) ſive oleum volatile urinoſum dat, ſp. C. C. æmulum, & multo minus ingratum illud empyreuma olens. At hæc ad Concoctionem propriè pertinent, nec hujus loci ſunt.

At quorſum, inquies, hæc tua diligentia in enumerandis iis medicamentorum facultatibus, quæ vulneribus aptæ ſunt; cùm de eorum virtutibus internis tantùm ſoliciti ſumus.

Reſpondeo:

Respondeo: Vulnerum auxilia & chirurgiam antiquissimam medicinæ partem & primo excultam fuisse autore *C.Celso*. Cùm autem multo post, ut idem perhibet, morborum curatio & rerum naturæ contemplatio sub iisdem autoribus nata sit, scilicet his hanc maximè requirentibus, ob infirmam valetudinem studiis labefactatam, Philosophos medicamentorum internas facultates ab eorum *usibus externis* jam satis cognitis, didicisse credibile est: siquidem sensus & experientia in chirurgia facienda multò facilius tutiúsque in simplicium medicamentorum viribus cognoscendis instruuntur.

Atque hæc sanè vera *medicamentorum* apud Antiquos *Analysis* fuisse videtur, hæc eorum Chymia, quam admiramur, quamvis, ut video, ejus origo à paucis animadversa est: nimirùm experimentorum fides à vulneribus excepta est: idem innuere videtur *Galenus* (*de simpl. medic. facultat. lib.* 4. *cap.* 17.) *Quod in vulneribus, inquit ille, nota sunt præstare medicamenta, id ipsum eadem assumpta intra corpus efficiunt*: quæ abstergunt verbi causa, & expurgant in vulneribus, eadem in venis recepta, crassitiem, si quæ sit, incidunt.

Neque adeo mirum nobis videbitur, si admittatur corporis habitum illum tantùm esse, ubi integer sanguinis motus circumagitur; extráque eum esse & ventriculum, & intestina, totáque vasa excretoria. Igitur eadem ferè medicamentorum exhibitio utrobique est, sive ea deglutiantur, sive artubus certè vulne-

ratis aut ulceratis admoveantur; résque ita innumeris exemplis confirmari potuit, si quis hæreat: verbi causa, Aloes & Colocynthis umbilico adhibitæ, alvum similiter movent, acsi intra stomachum assumptæ fuerint: idem de Anodynis, idem de Hydrargyro in saliva movenda, sive unctione, sive catapotiis usurpetur.

At hæc viam sibi faciunt, vulnuscula quædam excitando, atque inflammationes. Ipsa autem cute vulnerata aut ulcerata, medicamenta facultates suas facilè exerere posse intelligimus: quòd venis sic apertis iter iis intrà promovendis patet, non secùs ac si à viis chyliferis admissa fuerint.

Vasa autem excretoria utrobique similiter afficiunt, & siqua differentia sit, ea tota in magnitudine illorum consistit, ut suprà expositum est.

De hac autem re impræsentiarum satis, cùm infrà plura dicendi frequens occasio dabitur.

Iterùm fortasse objicies, ex his medicamentis hydragogis pleraque deleteria & mali moris esse, adeóque minus tuta; imò istiusmodi pharmacorum symptomata ferè lethalia esse. Respondeo: In gravissimo morbo & casu desperato vehemens auxilium experiri melius, quàm nullum. *Deinde*, siqua sint, raro per se, sed antidotis commista, exhiberi solent; perinde ut in Alexipharmacis compositionibus fieri solenne est. Postremò, quæ propriè & peculiariter gravi alicui morbo accommodata

modata sunt, facilè tolerantur, etiamsi eadem in integro corpore, sine summo vitæ periculo, dari non potuerunt: ita in Ascite, ob aquæ abundantiam, sævitia medicamenti ferocissimi parum sentitur.

DE

DE DIABETE,

Altera Exercitatio Medicinalis.

PRoximum autem & vicinum malum *Diabetes* eſt. Etenim in Hydrope & Diabete ſuperabundans aqua peccat, at in illo propter lentorem ægrè movetur: in hoc verò ob tenuitatem mirâ copiâ effundi ſolet. Antiquis etiam hominibus adeo rarus, & inuſitatus, ut miraculum quoddam eſſe videbatur, perinde ac nobis. Sed tamen in hâc Urbe, pro ſuo modulo jam cum Hydrope, cujus quædam ſpecies eſt, pari paſſu graſſatur. Etiamſi autem *Galenus* ejus varia nomina nobis tradidit, ſcilicet illum Matellæ Hydropen, Urinæ profluvium, Diabeten, Dipſacon appellando, eum tamen quàm rariſſimè accidere affirmat: imò morbum nec *Galeno*, nec *Tralliano*, nec *Ætio*, aliiſve pleriſq; è veteribus medicinæ principibus viris, ſæpius viſum fuiſſe, credibile eſt; cùm plerique omnes in illa nota conſentiunt, ab *Aretæo non memoratâ*, cujus

cujus tamen enarratio & omnium prima & accuratiſſima eſt ; nimirùm reddunt Diabete affecti, totum id quod biberunt, minimè à ſua qualitate mutatum ; quod falſum eſt, cùm eorum urina ſemper aquea & ſubpallida eſt ; nec omnino coloratior, quamvis vinum rubrum potârunt.

Itaque unius *Aretæi deſcriptionem* attendere operæ pretium eſt, ut morbi natura nobis eluceſcat. Peritonæum, inquit ille, Aſcitis conceptaculum eſt, nec defluvium habet, ſed illic permanens exundat ; in Diabete verò idem eſt humoris lapſus è venis, eadémque *colliquatio* ; at per Renes & Veſicam indeſinenter effunditur. Diuturna eſt hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. In morbo autem *futuro*, os humore privatur, ſaliva albida eſt, & ſpumans, perinde atque in ſiti, nondum ſitiunt, prout adventantis morbi proceſſus eſt. Quinetiam paulò plus lotii, quàm moris erat, effunditur. Sitis adeſt ; nondum vehemens, Quúmque amplius incrementum accipit, *calefactio* parva quidem, ſed *mordax* viſceribus inhærens exoritur. Abdomen habent rugoſum, venas *extantes*, totúmque habitum corporis gracilem : ipſi anxii, & animo dubii ; atque hæc quidem quando, & urinæ profluvium, & ſitis jam aucta inſigniter ſunt. Quúmque ad extremum *colem vitii conſenſus* pervenerit, protinus urinam reddunt.

Ubi Affectus *perfectus* eſt, velox eſt *carnium* & membrorum in Urinam *colliquatio*, & feſtina mors advenit. Neque enim cum intermiſſione lotium reddunt, ſed perinde atque canales

les laxatì ſunt, *indeſinens* eſt *profuſio.* Sitis intoleranda eſt, potus copioſus, multitudini tamen lotii non reſpondens; copioſiùs enim lotium redditur, neque eos quiſquam nec à mictu, nec à potu inhibere poteſt. Quod ſi vel punctum temporis inhibeantur, ſiquidem à potu os ſiccatur, corpus areſcit, viſcera ipſi ſua conflagrare opinantur, omnia faſtidiunt: ardentiſſima ſitis adeſt; ſin autem vel parum temporis à meiendo abſtinuerint, intumeſcunt lumbi, teſtes & ilia: cúmque remiſerint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumeſcunt; in veſicam enim confluit exundatio. Durant ſanè aliquod tempus, licet non admodum diu; nam cum dolore meiunt, atque atrox fit liquatio: neque enim ex potu aliqua inſignis portio in corpus abſumitur, & carnium magna copia in Urinam eliquatur. Atque hæc hactenus de ipſius morbi accidentibus, ejus autem rationem reddere deinceps paucis aggrediar.

Multum quidem intereſt an Renes, ut Veteres crediderunt, an ſtomachus & inteſtina, maximè tenuia, primò afficiantur; frigida ejus cauſa ſit an calida; nam parti maximè laboranti ſuccurrendum eſt, ídque remediis cauſæ accommodatis, ſiquidem curationis rationem cum proſpero eventu inſtituere velimus. Renes quidem & Veſica & ipſe Coles afficiuntur, ídque non ſine aliquo doloris ſenſu. At morbi tamen primaria ſedes ſtomachus eſt & inteſtina tenuia: hujus autem rei indicia ſunt; quòd hic primùm ægrotant; quòd iis pertinax & inextinguibilis ſitis eſt, cujus

cujus fons ſtomachus eſt: quòd viſcera ipſis uri videntur, ignéque vehementiùs ſe ardere putant; item quòd facilis & *feſtinans ingreſſus* Potionis cujuſlibet eſt in corporis habitum; etenim humoris exitus non ita ſubitaneus & perpetuus eſſet, niſi ejus ingreſſus par fuiſſet. Igitur veteres malè Renes accusâſſe exiſtimo, ac ſi eorum proprius affectus eſſet: imò interdum hujus morbi affectis Renes potioni exitum omnino non dant, cæteris enim ſymptomatis ſævientibus, authore *Aretæo*: adeò feſtina mictio hujus morbi ſignum pathognomonicum, ſcilicet proprium & perpetuum non eſt. Ab inteſtinis autem calefactis & inflammatis ſubitò Potionem rapi & abſorberi ſolere probandum reſtat; nimirùm quòd in integro corpore & benè paſto venas lacteas potionem, certè coloratam *, non admodum admittere, cùm aliàs jejuno, bidui aut tridui putà, quicquid aſſumitur, ſi craſſius & crudum ſit, multo magis tinctum, vel patulo ore hiare & feſtinanter ad ſe trahere, & ad ipſa vaſa ſanguinea ulterius propelli; à longo verò jejunio ſtomachi & inteſtinorum ſiccitatem, calorem & febriculam oriri, neminem latet. Rurſus diuretica, etiam mediæ virtutis, ferè calefaciunt; at valida pleraque aut multùm rubificant, aut verè epiſpaſtica ſunt, ut Allium, Sinapi, Cantharides & id genus plurimæ Inſectæ Beſtiolæ, ut formicæ, apes, multipedæ; item Scinci, &c.

* Vide Phil. Tranſact. n. n.

Deinde viſceribus ſemel inflammatis vitium per habitum corporis ad ipſos Renes, Veſicam &

& Penem transfertur : imo meram aquam, & quæ inter diuretica ex ſua natura mitiſſima ſunt, ardorem inteſtinorum ampliùs incendere, propter characterem ab inteſtinis vitiatis ſubitò iis impreſſum, credibile eſt.

His ita poſitis, nimirùm Potionem omnem utut crudam & per ſe mitem ſubito vehementer diureticam & acrem fieri, ſcilicet à ſummo ſtomachi & inteſtinorum ardore : Potionis autem cujuſvis cruditas in eo conſiſtit, quòd ejus natura ex magna parte immutata ſit, ſiquidem vinum non aceſcit, nec alii liquores potati multùm à ſuis facultatibus alienantur propter feſtinum, putà, ingreſſum in corporis habitum : ab hac tamen ſolà potionis contaminatione, cruditati ſuperinductâ, non ſequetur, ut, cùm ea intra habitum corporis recepta ſit, ipſam lympham fundat, ſecúmque exitum admodum feſtinanter capeſſere cogat ; ſcilicet ab arteriarum vehementi inſultu. Aliud itaque requiri neceſſe eſt ; id quod etiam ægroti anxietas, & ipſæ venæ plurimùm intumeſcentes ſatis indicant ; nimirùm facultas aliqua deleteria ſive venenata, omni Potioni, præter naturam ſuam, impreſſa. Atque huic rei abundè quidem ſatisfiet, cùm morbi cauſæ procatarcticæ & efficientes infrà enarrabuntur.

Paucæ autem Hiſtoriolæ à me expectandæ ſunt, eædémque ferè mancæ propter hominum infortunium, qui de hac re nova & improviſa dubii & incerti, niſi nimis tardè auxilium quærere non ſolent ; imò *Willis* noſter, hujus generis morbi exemplis, non abundat,

cùm

cùm unicam tantùm Historiolam, eámq; valde imperfectam, illíque reliquísque medicis simul consultis, communem exhibet. Utinam tanto viro placuisset, aliquot è crebris instantiis tam ignoti & rari morbi, quæ ei occurrere solebant, literis commisisse.

ÆGROTUS 1. § Vide Casum 16. suprà positum in Hydrope, huic morbo valde affinem, utpote ex eadem causâ procedentem.

ÆGROTA 2. § Puella quædam sexdecim annos nata, alvo admodum adstrictâ, aliàs firmâ valetudine gaudens, animi causa, ad decem dies multum aquæ sulphurulentæ dictæ in vicinia *Knaresborough*, hausit. Quid fit? plurimum urinæ aqueæ & frequentissimè minxit; item huic circa stomachum ingens ardor, sitis intolerabilis, nulli Potioni cedens, at hæc omnia citra linguæ ariditatem; raucedo; vigilia perpetua: in Urbem verò *Eboracum* tandem rediit, & mictionem mox diarrhœa excepit, cæteris adhuc symptomatis eam gravissimè affligentibus: & ut mictio Vesicam, ita dejectiones ipsum anum dolore quodam ardente jam afficiunt. Amygdalatis potionibus & lacticiniis vix fœminam post aliquot menses à siti & diarrhœa ex integro recuperare potui.

ÆGROTUS 3. § Dom. *Sampson*, mediæ ætatis vir, Pharmacopola *Londinensis*, gravi Diabete correptus est, habitus corporis hebetioris, & obesi, & ut istiusmodi hominibus

bus in hac urbe fieri ſolet, per hyemem plurimùm anheloſus, catarrho inſuper affectus: ex neſcio verò cujus perſuaſione libenter Opiata nocte ſumpſit, ídque frequenter & multùm, quod mihi ingenuè affirmavit; ad ſitim autem & linguæ ariditatem, Opii genuinos effectus mitigandos, idem illi aquas *Epſomenſes*, ſi benè memini, de die propinavit: ex horum autem uſu gravis Diabetes ortus eſt; evaſit tamen ſolà remediorum tam pernicioſorum abſtinentiâ. Anno verò proximè ſequenti iiſdem malis, ſed vehementius affectus, & jam Diabetes ſuperioris anni oblitus, iiſdem etiam uſus eſt remediis. Quid fit? Diabetes iterùm hominem graviſſimè adortus eſt: ferè die noctéque nulla mora minxit, ídque non ad modum ſtillicidii, ſed ad aliquot uncias una vice: ut viginti aliquando vitrea pocula hujus Urinæ pallidæ & ſubturbidæ plena ex ordine prope lectum ſuum numeravi, velut oſtentationis causâ: nam remedia nulla à me, alióve quovis medico, quod ſcio, petebat, præter unum Opium, varia arte & lenocinio paratum: poſt menſem autem tanto malo ſuccubuit vir optimus, & meliori fato dignus.

ÆGROTUS 4. § Illuſtriſſimus Comes—— juvenis, obeſus, ex potione matutinâ mellis *crudi* ex vino Canarino (ut mihi ſcriptum eſt à medico ejus, ſanè doctiſſimo viro D. *Muſgrave*, cùm conſilium meum literis poſtularet) graviſſimo Diabete affectus eſt: omnia autem remedia fruſtrà adhibita ſunt. Antequam verò meis uſus eſt, *Londinum* venit,

venit, & ſoli curæ *Rat.* ſe commiſit; is autem, ut ex neceſſariis ejus didici, aquas medicatas *Epſomenſes* ad ℔x. quotidie illi propinavit, & Opium nocte largâ doſi; funeſto ſanè eventu; nam intra octiduum mortuus eſt.

ÆGROTUS 5. *Adoptivus ex* F. Hildano, *Cent.* 5. *Obſ.* 53. § Puer quidam 7 annorum uſu acidularum *Greisbacenſium*, in tantum Urinæ profluvium incidit, ut an unquam ſimile viſum ſit, valdè dubitem. Hinc ſitis talis ſupervenit, ut ſingulis noctibus pluſquam libras x. aquæ (quantitatem vini, quod admiſcebatur, non obſervarunt adſtantes) ebiberet, eodem modo protinus, nihil alteratam, iterum emingeret.

Quibus medicamentis, ſcilicet lacte amygdalato, pullorum juſculis, &c. ad pleniſſimam ſanitatem reſtitutum puerum fuiſſe; vide plura apud ipſum *Hildanum.* Tamen denuò in eundem morbum graviter incidit, quod vinum aquâ dilutum, à medicis denegatum, iterum ſumpſerat, & mortuus eſt.

ÆGROTUS 6. § Hortulanus quidam in Suburbiis *Weſtmonaſterienſibus* habitans, mediæ ætatis vir, olim multùm Lue Venerea afflictus, ab agyrta quodam Antimonium, neſcio quod diaphoreticum, ad herpetem fœdum & valde moleſtum tollendum, ſanguinique purificando datum, ad plures dies ſumpſit; at id ſemper citra ſudorem contigit. Quid fit? gravi Diabete correptus eſt: huic urina infinita, at aliquanto, ut memini, coloratior;

ratior; ſitis implacabilis, anxietas & jactitatio perpetua: me tandem accerſivit; at nimis tardè; nam hominem morientem inveni.

ÆGROTUS 7. § Dom. *Wilſon* ex Cohorte Prætoria Miles ſtrenuus, mediæ ætatis vir, catarrho vehementi affectus eſt: cui malo medendo ſic medicus quidam magni nominis præſcripſit; nimirùm Syrupum quendam è decocto Balſami *Capivi* dict. ex aqua & ſaccharo confectum, liberaliter potandum juſſit; item tam manè quàm veſperi ad duo grana Opii, in pilulis de ſtyrace dictis, devorandas dedit: his autem remediis catarrhus quidem ſuppreſſus eſt: at matulæ Hydrops ortus eſt, & ad minimum bina congia Urinæ limpidæ minxit ſpatio 24 horarum: poſt decem dies aut circiter, vix eloqui potuit, ut à circumſtantibus audiretur; ſudore frigido ex toto maduit, manus lividæ, & jamjam moribundus à neceſſariis non ſine ratione exiſtimatus eſt. Me vocârunt: ipſe verò tam ad præſcripta, quàm ad morbum benè attendi; nullóque negotio hominem ex Orci faucibus eripui: vinum cum gingibere coctum illicò ſiccandum volui, & quantum & quoties pro viribus id facere potuit: cætera autem medicamenta omnia ſuprà comprehenſa prohibui: interim tenuem aliquem hauſtum ex aq. lact. pro more, ad ſitim leniter temperandam, propinavi; ea autem nocte & craſtino die multò minus minxit: item incaluit, ſudore ſiccato: altero die è pullo cocto comedit:

comedit: poſt triduum ampliùs, præter omnem opinionem, convaluit & foras ambulavit, & jam à multis annis ſanus in hac urbe vivit.

ÆGROTUS 8. § Hic autem Caſus, etiamſi propriè ad Diabeten non ſpectat: quia tamen remediorum ſuprà multùm memoratorum naturam ulteriùs indicat & confirmat, ad hujus quoque morbi intelligentiam aliquo modo faciet. D. *Chamb.* Quadragenarius, egregius vir & ſummus Mercator *Londinenſis*, catarrhi fortuiti impatiens, aliàs robuſtus, & boni & plenioris corporis habitûs, pilulas *Matthæi* dictas, aut alias Opio magis refertas, à quodam Chirurgo ſumpſit, item aquas *Epſomenſes* de die ſiccavit. Quid fit? tanto ſudore affectus eſt, ut induſia ter quatérve indies & ſæpiùs nocte mutare coactus eſt: forte ejus filiolas, quas meæ curæ commiſit, pro officio & ex more viſitandas veni; & earum patrem, hominem ſatis carnoſum, & florenti ætate & valetudine conſpicuum, inveni pallidum, languidum, emaciatum, & per ipſas veſtes ſudore vehementer madentem: hæc autem omnia ingenti admiratione ſpectabam attonitus. Spiritum Vini tinctura ceraſorum nigrorum medicatum, quod domi præſto erat, ad aliquot uncias ſtatim illi propinandum dedi; item ut vinum optimum rubrum merum, ad duas minimùm libras, prandio ſiccaret, & ſic quotidie vel majori modo bibendum curavi: hinc ſudor & languor diſparuerunt: citò & optimè convaluit.

Hiſtoriolis

Hiſtoriolis autem hujus morbi ſic breviter enarratis, proximum eſt, ut ejus cauſas efficientes, & procatarcticas, & evidentes, quotquot hactenus extant, enumeremus. *Aretæus* verò *primò* morbum aliquem acutum hujus languoris cauſam eſſe poſſe exiſtimat, qui in renes impetum fecerit, & in criſi aliquod malignum virus latenter reliquerit. *Deinde* haud incredibile eſt, etiam aliquod perniciosum venenum ex iis, quæ veſicam & renes infeſtant, huic effectui cauſam præbuiſſe. *Tertiò*, Quinetiam ſi quis à Dipſade morſus ſit, talis effectus illum morſum ſequitur: vulnus ſitim non ferendam accendit, iſque copiosè bibit, neque ſiti medetur, ſed ventrem obruit humore; adeò inexplebilis eſt bibendi cupiditas.

Cauſæ itaque hujus mali *veteribus* ſola venena ſunt, aut à morbo ex criſi, aut à malo medicamento, aut à quodam animali venenato. Atque ex hâc notâ ſunt pleræque cauſæ noſtris ægrotis, ſuprà comprehenſis, aſſignatæ; nimirùm mala aliqua medicamenta, primò ſtomachum & inteſtina, mox renes & veſicam maximè infeſtantia, ut Antimonium diaphoreticum, mel crudum & venenoſum, Balſamum *Capivi* dictum, Opium.

His autem adjicere licet *vina* vel arſenico, vel ſulphuris fumo nimiùm *medicata*; *Thee*; Terebinthinata medicamenta; Spiritus vini *medicati*, & id genus plurima alia præter modum aſſumpta. *Aquæ* denique muriaticæ ſive ſulphurulentæ, aut aliàs ex ſalibus & metallis terrenis *medicatæ*.

Cùm autem colliquatio ſanguinis ex *Aretæo* hujus morbi præcipua cauſa, & formalis ratio ſit, ſanguiníſque ſerum, prout renibus appellatur, copiosè effundi. Cauſæ verò evidentes ſint ſuprà enarratæ; quæ chylum primò, mox ipſum ſerum nimiùm colliquare aptæ natæ ſunt ob vim quandam ſcepticam ſive deleteriam: ideo, quo jure, quáve injuria illa vulgaria & trita medicamenta accuſari poſſint, ut breviter oſtendamus, operæ pretium eſſe putavi.

Imprimis, Itaque rem cum Antimonio diaphoretico dicto privatim habemus. At *Tulpius* aliíque jamdudum vires ejus maleficas notârunt.

De venenoſo melle ſatis conſtat ex Hiſtoria naturali.

De Balſamo Capivi, aliíſque Terebinthinatis cum exceſſu aſſumptis, nemini dubitare licet, cùm vera *ſeptica* ſint. Idem de Opio perhibetur, nempe veſiculas excitare ſolere, cuti admotum.

Vina quidem per ſe ad quodvis venenum alexipharmaca ſunt, nec ideo culpanda. Itaque non libenter aſſentior *Willis*, dicenti *In noſtro ſeculo compotationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito; ideo affectûs hujus exempla & inſtantias ſatis crebras, tantùm non quotidianas, occurrere.* Quòd tamen ex veterum hiſtoria, certè Græcorum, abundè conſtat, illos longè ſuperâſſe noſtros homines vini meraci potu & enormi ebrietate: Veruntamen ipſis ferè incognitus morbus Diabetes fuit. Illa itaque, quæ à noſtris venefici

œnopoli

œnopolis vino adjici ſolent, ſola condemnanda ſunt, ut Arſenicum & Sulphur accenſum, & infinita alia lenocinia damnoſa ; unde vina ob illorum medicationem, ſummè nociva eſſe poſſe, facilè credimus.

Ultimo loco *aquas medicatas* ſuſpicari fas eſt : Quòd autem vehementer diureticæ ſunt,& ratio & experientia, quæ in iſtiuſmodi rebus ratione potentior eſt, nos abunde docet ex quotidiano plurimorum hominum uſu. Quòd autem per ſe deleteriæ ſint, nondum ita perſpicuum eſt. Aquæ quidem *Gersbecenſes* tranſmarinæ Diabetes in puero ſolæ accuſantur à *F. Hildano* ; at cujus claſſis illæ ſint, neſcio ; illud quidem benè ſcio, aquas Gallicas omnes medicatas à D. *de Clos*, coram Collegio Naturaliſtarum *Pariſienſium* examinatas, cum noſtris *Anglicanis* ad amuſſim convenire : nec aliud quid in ſe continere, quàm quod à me in noſtris multa ſedulitate inventum eſt : ideóque ſi ad res, quæ à ſiccatis aquis in fundo ampullæ manent, paulò ſtudioſiùs attendere velimus, lapidem Calcarium & Ocram à qua ferratæ denominantur, non ullius mali, certè per ſe accuſare licet : ſalia itaque perpendenda ſunt ; atque ea ferè ſunt, vel ſal foſſilis, vel ſal calcarius ; nam quæ de nitro neſcio quo aëreo, alumine, vitriolo, certè maturo & perfecto, ſomniant aliqui, imò totus ferè bibentium grex, mera figmenta ſunt. Igitur quòd *muria ſulphurulenta*, nimirùm liquamen ſalis foſſilis, Pyritæ diſſoluto adjunctum, deleterium eſſe poſſit aliquibus, nullus dubito, quod hujuſmodi aquæ ſæpenumerò

ſtomachum vehementer nauſeant cum graviſſimo vomitu; item pleriſque ſitim haud mediocrem excitant & non raró diarrhœam plurium menſium: his adde *fœdam ſcabiem* cuti ſuffundere ſæpè ſolent: quæ ita eſſe, multis experimentis plurium annorum, cum in vicinia *Knareſborough* medicinam facerem, crédo, teſtórque. Jam verò illo poſito, quòd nec vomitu, nec diarrhœa, quibus viis faciliùs ejici poſſint ferantur; venenum illud in renes & veſicam deponant, quod in cute ſolebant, credibile eſt; in corpore certè prius haud boni habitûs.

Illud autem notandum eſt, veteres, à quibus medicamentorum facultates & uſus nobis traditus eſt, ſalem & foſſilem vulgarem * exurere ſolebant, non aliter quàm † Sandaracham: unde colligere nobis licet, eos ſali crudo ſubeſſe neſcio quid mali medicamenti ſuſpicatos eſſe; Sandaracham quidem crudam merum venenum eſſe prodidère; at uſtam, etiam Phthiſicis aliíſque imbecillis liberaliter dabant. Rurſus inter ſalis fontium *muriaticorum* liquamen & ſalem aquâ dulci diſſolutum plurimùm intereſt. Etenim in Fontium muria naturali, aut in ipſa aqua marina (ut cuilibet conſpicillorum ope examinanti liquidò patebit) particulæ ſalinæ ſupra fidem minutiſſimæ ſunt, cùm in muriâ factitiâ ſalis particulæ paucæ & craſſæ ſunt: ex quibus illud facilè diſcimus, nimirùm ſalis acumina infinita, ab ejus liquamine naturali multò ferociùs in ſtomachum & inteſtina, renéſque

* *Dioſcor. l. 5. c. 75.*
† *Ibid. c. 71.*

néſque adeo & veſicam exeri poſſe, quàm cùm vel uſtum, aut crudum coactum ſit, & denuò diſſolutum, vel ſiccum ſumptum.

Pyritæ autem *ferrei*, quocum in iſtis aquis muriaticis aſſociari ſolet, vim cauſticam diſcimus ex uſu, ubi emplaſtris vehementer adurentibus ad ſtrumas ineſt, *C. Celſo* authore; et fontium muriaticorum, ſale Pyritarum, vim multùm acui credibile eſt; ſiquidem in hujuſmodi fontibus gravis ſulphuris etiam odor ſentitur; adeóque multo aliter in ocram hiſce fontibus diſſolvuntur Pyritæ, quàm ubi cum ſale calcario alicujus alterius fontis miſceantur: imò non rarò incaleſcit fons ab hac miſtura, ut * alibi probavimus. ** De fontibus Medicatis Angliæ.*

Digreſſio *de Fontibus Medicatis Populo* Londinenſi *maximè uſitatis*.

CUM autem omnes aquæ muriaticæ, ſive calidæ, ſive frigidæ ſunt, ultrà centeſimum lapidem ab hac urbe diſtant, de iis impræſentiarum minùs ſoliciti ſumus; de frigidis verò *ferratis*, & *calcariis*; ſive eæ ex utraque mixtæ, ſive puræ calcariæ, item de illa *anomalâ* ferratâ, Naphtha quadam plurimùm imbutâ, nuperrimæ quidem inventionis, amplius diſſerere nobis operæ pretium erit; quòd non ſolùm huic morbo, ſed

 aliis

aliis quàm plurimis infra tractandis adhiberi ſolent: imò tanquam arcanum quoddam & conſummatum aliquod remedium, & medici propinare, & ægrotos ſeſe capeſſere libenter conſueverunt, caſibus maximè deploratis. His adde non ſanitatem tantùm ab earum uſu aſſiduo promitti; ſed & homines tantùm non, præ ætate decrepitos, juveneſcere poſſe perſuadent. Igitur è re noſtra non ità multùm erit, ſi ad Fontes medicatos in vicinia hujus Urbis, aut certè quæ non niſi unius diei itinere ab ea diſtant, digrediamur: hi autem his nominibus & in Urbe paſſim veniunt & à ſuis locis appellantur; nimirùm *Hoxden*, *Streetham*, *Dulwich*, *Barnet*, *Epſom*, *Sunning-hill*, *North-hall*, *Tunbridge*.

* *Aquæ* Hoxdonenſes Ferratæ *& Naptha quadam imbutæ, ſive* Bituminoſæ.

In vico itaque * *Hoxden*, ad regiones *Londini* Suburbicarias ſpectante, aut certè uno vix lapide ab ea diſtante, his nuperis annis puteus effoſſus eſt aquarum medicatarum, ſanè anomalarum; nam etiamſi ferratæ ſunt, & ſubpurpureæ cum galla fiunt, ſcilicet à pyrite ex tota ſubſtantia in ocram diſſoluto, item ſalis calcarii modicum habent; præterea tamen *Naptha* aliqua *ſubſulva*, & ſpecie quidem à quovis bitumine, quod ſcio, diſtincta, ſat copiosè iis ineſt: hujus autem Napthæ puræ putæ aliquot uncias, quæ matutinis horis, cùm puteus aquâ plenus eſt, ſupranatare ſolet, & à Puteario diligenter collectas redemi. Vana eſt & temeraria quidem quorundam hominum aſſertio,

tio, hunc puteum contaminari, nescio quo spiritu Terebinthinæ dicto, aliquâ negligentiâ Artificis olim perdito & in terram effuso, ubi jam puteus effoditur: detur, quòd ibidem ita contigit, spiritus tamen Terebinthinæ idem nunc erit, atque olim fuit; scilicet præter suum peculiarem odorem ingratum, & gustu ardentem, erit facilè inflammabilis, & aquæ haud facilè miscibilis, miniméque per se concrescens. At hæc Naptha gratissimi quidem odoris est, fœniculum aut anisum quodammodo spirans; item aquæ per minima miscetur, ut ab eâ paululùm subturbida esse videatur; item cùm per se aliquo tempore separetur, linguam minimè ferit, sed gustui admodum mitis & grata est; &, quòd rem extra dubium ponit, in se facilè concrescit: est autem novi generis bitumen, aut Naptha quædam, ductilis sive lenta, mollis, subfulva.

Secundo loco Fontis * *Streethamensis* aquæ hæc continent, atq; sic se habent. Pagus, ubi fons est, altero aut tertio lapide *Londino* distat, ultra fluvium *Tamesis* in agro *Surrensi*.

* *Aquæ* Streethamenses *calcariæ*.

Non nisi post longam macerationem cum galla ex viridi obfuscantur; adeo leviter tantùm ferratæ sunt.

Ex hujus autem fontis aquæ duodecim libris, ineunte Junio coctis, salis calcarii drachmas duas & decem grana; lapidis verò calcarii quinque drachmas & grana viginti quatuor, habui.

Validiſſimè purgant, ſi quæ aliæ, & multis ſæpè vomitum excitant.

Sed mihi tantiſper reliquas aquas *Londinenſes comperendinare* liceat. Id autem penſum ex aliquâ parte præſtiti. Vide quæ de aquis medicatis Anglicanis ſcripſi in tertia Exercitatione anatomica de Conchyliis Bivalvibus *p.* 134. ubi privatim examinavi aquas *Tunbrigenſes* atq; *Epſomenſes*.

Cl. autem *Boilæus* noſter, de his *Londinenſibus privatim* ſcripſiſſe videtur; nempe Tractatu, biennio poſt meum Libellum *De Fontibus medicatis Angliæ*, edito: is verò ex aquis medicatis Anglicanis nullam inveniri, quæ vitriolum det, audacter affirmat. Utinam ei placuiſſet nobis aquas nominâſſe, quas hujus aſſertionis cauſa examinaverat.

Illius verò egregii viri *modi* experimenta faciendi de aquis mineralibus, ferè iidem eſſe videntur, ac qui à Philoſophis *Pariſienſibus*, ex quadam aquæ paucitatis neceſſitate, præſcripti ſunt.

At in hujus viri ſcriptis editis deſunt, quod doleo, & aquæ & eorum examina; quæ tamen omnia à *Pariſienſibus* ſumma fide & accuratione exhibita ſunt: fortaſſe in *Schedis ſuis poſthumis* inveniantur.

Ego autem aquarum noſtrarum medicatarum contenta *aliis* experimentis *luculentis* probavi; nec minore fide ac certitudine. At hæc noſtra probandi genera, tædii, fateor, plena ſunt, & aquarum copiam requirunt: adeóque feſtinantibus aliquibus ingeniis, & Hiſtoriæ Naturalis *ignaris*, placuit mihi, ſum-

ma

ma cura & induſtria, veritati litanti, rurſus aquam *turbulentam* feciſſe. At nugari nimiùm non licet. Et ſi noſtra non dignentur experiri *meo modò*, ſuas conjecturas, per me licet, gaudeant: profectò in re aquatica, ut video,

Quale caput eſt, talis præſtatur ſapor.

Iſtiuſmodi homines diſcant velim ex noſtra methodo & artificio, clarè admodum expoſito, noſtrarum rerum fidem certiſſimam: id quod iis & laudi & abundanti ſatisfactioni toti reipublicæ literariæ erit.

Sed quæ ad rem noſtram præcipuè faciant, ea paucis hic repetere lubet.

In *Cuniculis* quidem, arte factis, ad carbonum fodinas ſiccandas, inveniendáſve, Vitriolum perfectum paſſim obſervare licet. At hi fontes per accidens ſunt; & *ſentinæ ſive cloacæ* potius quàm fontes medicati appellandi ſunt. Imò cùm Pyritûm tanta copia ſit ubiq; in *Anglia*, è quibus *ſolis* vitriolum oriatur, ſæpe miratus ſum vitriolum integrum & maturum in fontibus naturalibus nuſpiam inventum fuiſſe.

Vehementer tamen affirmo, jam ut olim, omnes aquas atramentoſas ex ſolo Pyrite, quatenus tales, oriri; quod in nullo alio lapide vitriolum apud nos temerè reperiatur. Rurſus, omnis Pyrites vegetando naturaliter reſolvitur in ocram & vitriolum: halitúmq; edit in iſtiuſmodi germinatione Sulphureum. Si itaque Pyrites reſolvatur, ipſo naſcente vi-

 triolo,

triolo, & contingat (ut in plerisque fontibus atramentosis fieri solet) perpetim macerari, decursu aquæ præterfluentis, tum istiusmodi aquæ tantùm atramentosæ fiunt, ocrámque dant, sed minimè vitriolum perfectum. Sin autem Pyritem humido loco germinare contingat, ejúsque germinatio non impediatur, continuâ aquarum præterfluentium ablutione, istæ aquæ verè vitriolicæ fient: ut in Cuniculis fodinarum ubique fere contingere solet.

Porrò eâdem certitudine affirmo *nitrum calcarium*, à me *primùm figuratum* descriptúmque, esse salem sui generis, & ferè omnibus fontibus nostris inesse, in aliis plus, in aliis minùs; ut nec *Salem Petræ* esse, nec *Nitrum Antiquorum*, audacter affirmo. (De urinoso eorum Nitro liquor, de altero Lapideo magnam cognationem esse suspicor.) Attende descriptiones & confer sales.

Præterea celeberrimæ Nitrariæ *Ægyptiacæ* salem tantùm *urinosum* præbere, ut olim actis Philosophicis *Londinensibus*, exposui. At is sal, minimè sal calcarius est: ipsum autem veterum nitrum, ut ex *Dioscoride* abundè constat, Sal Armeniacus est.

Urinosæ quidem aquæ in *Anglia* dantur, authore D. *Plot*: imò totæ rupes sunt agro *Eboracensi*, quæ urinam vehementer redolent; neq; mirum, cùm Belemnites, & innumeri alii lapides perpetuâ figurâ donati, vel per se, vel leviter fricati, odorem urinosum valdè spirant: naréſque feriunt, perinde ut Spir. C. C. dict.

Denique, & ex ipso fonte lapidescente juxta oppidum *Knaresborough*, & à rupe cadente, eandem

dem ipsissimam aquam esse, nec contentis uls latenus differre; quod repetitis experimenti de industria factis, credo: fabulæ itaque sunt & sine fundamento, quas aliqui cum *Helmontio* exhibent de Fontium spiritu nescio quo esurino, acido & corrosivo.

Hæc autem obiter posui, ne silentio assertiones antiquas nostras multâ industriâ & non contemnendis experimentis, confectas prodere viderer. Siquis tamen expectet, ut aliorum miseras ineptias contra-arguerem, sciat velim,

Multò majoris alapas mecum venire.

Séd è diverticulo in viam: *Symptomatum* verò præcipuorum in Diabete *rationes* exponere restat.

Primùm, cur urina adeò *dulcescit*, ut sacchari vel melleum saporem planè referat? At illud quidem de dulcedine Urinæ mihi valdè suspectum est; quòd apud veteres, quantùm scio, cùm reliquas omnes circumstantias mirâ diligentiâ nobis tradiderint, ejus tamen rei altum silentium est.

At esto! cùm tamen diversæ res huic malo originem dare solent, sic urina possit esse diversæ naturæ & consistentiæ. Alia ita sit quando ab ipso melle, vinóve venenato, *Teéve* nascatur; nempè, instar sacchari possit dulcescere urina: at ab aliis causis ortum, ut sunt Opium, aquæ medicatæ, Terebinthinata medicamenta, Antimonium, &c. Urinæ quidem gustus lenis, at minimè, quantùm meminì,

mini, dulcis: dulcescit autem urina, inquit *Willis*, quòd in ea combinantur sales diversæ naturæ: dulcescit verò ut mel, quod salibus combinatis adjiciuntur quædam particulæ sulphureæ ex partium solidarum absumptione. At hæ rationes nullius momenti sunt, quòd istiusmodi salium combinationes meræ fabulæ sunt, ut suprà ostensum est; quippe acetum non dulcescit ob aliquam salium diversorum coitionem, perinde ut plurimi somniârunt, sed ob solam crystallorum, è sale acido formatarum, magnitudinem paucitatémque: Deinde quemadmodum nutritio in perpetua arteriarum plenitudine, ita & solidarum partium consumptio & macies extrema in iisdem arteriis inanitis consistit: ut eadem planè sit ratio solidarum partium sanguinísve massæ quoad succum aliquem nutritium.

Aliter itaque rem exponere lubet: nimirùm paulatim dulcescere urinam, quòd primùm aquosior seri pars effunditur, mox colliquatione procedente, ipsa quoque seri pars chylosior: huic autem rei illud fidem facit; nempe Phthisicorum plurimorum ultimis mensibus insignis sputi dulcedo, ad nauseam usque molestâ.

Alterum Symptoma est, *Urinæ tanta effusio*: quorsum id? fit, ut opinor, à nimiùm colliquato & attenuato chylo; à quo mox ipsum quoque serum, sive chylus veteranus, intra habitum corporis in quendam ichorem quasi corrumpitur: hanc autem opinionem firmant vehemens ardor & anxietas circa præcordia; item subitaneus potionis cujuslibet intra habitum

tum corporis raptus & tranſmiſſio: deinde, eorundem concoctio potulentorum præter fidem celerrima; ut vinum acidulum rubellum, verbi cauſa, contrà quàm vulgò creditum eſt, omnem naturam ſuam, ipſo per ſtomachum tranſitu, pérque venas lacteas exuat; pérque renes tandem inſipida, ſubdulcis, coloríſque expers Urina, momento temporis effunditur. Atque hic concoctionis *Septicæ*, ſupra modum exertæ, à medicamentis deleteriis, admirandus effectus eſt.

Tertium Symptoma, omnium longè miſerrimum, *inſatiabilis ſitis* eſt. At hoc ita intelligemus; ſi inflammatis viſceribus adjecta ſit urinæ infinita effuſio: nam etiamſi tenuis ichor ubique facillimè poſſit erumpere, quà vaſa excretoria ſint; cum tamen faucium, *inteſtinalíſque corporis habitus pars exterior* ſummè inflammata, adeóque excretionibus inepta ſit, ob tenſionem iſtiuſmodi ductuum, duritiémque; cúmque renibus naturaliter patentibus, multum aquati ſeri exire ſolet, tantáque per eos jam à reliquis corporis partibus derivatio ſit; non ampliùs mirum videbitur, ſi ſalivæ ductus ſiccentur ad maximam hominis miſeriam. Quale autem vitium ſit in renibus non benè video; nam *viſcerum fermenta* res vana & futilis eſt: illud verò clarum eſt, eos multo & continuo effluvio poſſe labefactari, reſolvi, ampliúſque patere: item ob eandem rationem, inſignem eorum fracedinem (quæ in nulla parte major eſt, quàm in renibus) poſſe ex toto ablui, ut ſerum aquatum vehementer & aſſiduè erumpens, in Urinam minimè excoquatur.

Cauſis

Causis autem Diabetis sic positis, ad remedia jam tandem venimus: eadem verò sunt, quæ ad *Hydropa* benefaciunt, *Aretæo* authore; ut universa quoque victus vitæque ratio eadem esse debeat. At duæ præcipuè Curationis intentiones sunt; videlicet, ut stomacho imprimis, sitis fonti, quæ omnium malorum etiam maxima est, opem feramus: & quòd meiendi provocatio subinde ab eâ excitetur, & quod effluens secum abducit ea, quæ de corpore colliquat, & quòd frustra bibitur, cùm nullus potus, quantus is fuerit! siti medebitur. Altera intentio est ad sedandam colliquationem à veneno ortam.

Huic autem posteriori intentioni optimè faciunt, ut ad alia venena, *Lac*; item *Poma*, (id est, fructus quilibet, ut poma granata, limones, fragæ, cerasa, &c.) aquæ, quæ potui dabitur, incoquantur; item *Vinum* * *meracius* astringens, ad stomachum roborandum, idem quoque præstat ad evaporandos, & aliò dejiciendos humores; ultimò Antidotus *Hiera*, quæ utrique intentioni curativæ abundè satisfacit.

* *Vinum omnibus venenis contrarium est*, C. Celso *authore*.

Primæ autem intentioni, inquit *Aretæus*, Hiera medetur; at quæ illa Hiera est, nam innumeræ ferè Hieræ tempore *Galeni* fuerunt, ut ex *N. Myrepso* discimus: verum enimverò *Aretæo* una tantùm Hiera cognita est; scil. quæ nullo alio nomine adjuncto tunc temporis distincta fuerat: sanè inter alia multa hoc egregium argumentum est de summa antiquitate *Aretæi*. At neque Hiera *picra* esse potuit, cùm

cùm à *Galeno* ſic primùm appellata eſt; ipſum verò medicamentum ſine nomine compoſuit *Muſa Antonius*, *Auguſti* medicus, ut diſertè teſtatur *Scribonius Largus*, *Claudii Cæſaris* medicus, aliquot ſeculis ante *Galenum*. Profectò operæ pretium eſſet omni diligentia tantum medicamentum inveſtigare, ſcil. quòd ſitim Diabete affectis, tremendum ſanè ſymptoma, efficaciter tollat; nulli certè remedio, quod ſcio, cedens, poſt hujus ſeculi, multorum aliàs bonorum feracis, induſtriam. Hujus autem remedii notitiam eidem *Scribonio Largo* debemus; ídque non perfunctoriè tradidit: Etenim non tantùm ipſum remedium, ſed ejus Hiſtoriam etiam, ſine quâ adhuc de tantæ rei veritate dubii eſſemus, curioſè quidem literis mandavit. Hæc, inquit ille, Antidotus Hiera dicta (quibuſdam *Picra*, aliis *Diacolocynthidos*) ab antiquioribus medicis (quo in numero *Aretæus* fuit) propter effectus ignorata non fuit: ſed *Pacchius Antiochiæ* illam uſu *illuſtravit*, & poſt mortem ejus, *Tiberio Cæſari* per libellum ſcriptum ad eum, Bibliothecis publicis poſita, in manus noſtras venit, quam antea nullo modo extrahere potuimus, quamvis omnia fecerimus, ut ſciremus, quæ eſſet. Hanc poſtea nos ſcivimus, quæ, ut ſanè, & libello ipſe fatetur, non à ſe inventa, ſed uſu exactiore comprobata, ad quæ vitia, & cum quibus, & quem ad modum data proficeret: antiquas ejus compoſitiones emendavit *Pacchius*; adeóque hæc mirificos effectus habet mirificâ temperaturâ compoſita; hinc Hiera Pacchii noſtris hominibus, inter alia nomina,

meritò

meritò appellatur. Habes itaque remedium à magno medico & bene inſtructo, *Cæſare* quidem dignum, eíque per teſtamentum legatum, uſu & approbatione *Scribonii Largi* ampliùs nobilitatum, &, quod anxiè quæſivimus, ad ſitim tollendam commendatum, ídque non ſimplicibus verbis & perfunctoriè, pro ſumma aliàs hominis modeſtia, ſed ejus facultatem privatim ad hoc malum vehementer exaggerat.

Eſt ſtomachi vitium, inquit ille, quod cum ſiccitate & ardore ejus, & irrequiebili, ut ita dicam, & inextinguibili ſiti conſiſtit; ἄτονον, Græci vocant; *Marcellus* Eccauſin meliùs, ſive ardorem, ut rectè obſervavit *Rhodius*, ab eo, quòd exiccat omnem ſtomachi humorem. Scimus quoſdam *urnas aquæ* bibiſſe, neq; ideo ſitim aliquâ ex parte in præſentia compeſcuiſſe: ad hoc, Antidoti Hieræ drachma vel ejus dimidium datum, ex aquæ frigidæ cyathis duobus, ita prodeſt, ut facilè abſtinere ab aquâ proximis diebus poſſint: nec minùs Hydropicis prodeſt, quibus eâdem ratione datur.

Illud verò, ut idem author perhibet, ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachos evidenter convenit, quùm ſit viroſiſſimum medicamentum adverſus *ſtomachum*, ne ad levia quidem, & ſimplicia medicamenta aptè *diſpoſitum*; ſed videlicet in ejuſmodi rebus potentior uſus ratione eſt: expertus enim unuſquiſque intelligit ſtomacho quoque hoc medicamentum eximiè prodeſſe.

Remediat enim eos quibus frequenter inacceſſit cibus, & eos qui aſſiduè inflationibus

urgentur,

urgentur, &c. Vide plura apud authorem. At hæc omnia quòd magnam partem ex antidotis conſtat.

En præclarum ſummæ antiquitatis monumentum, ad multos magnóſque hominum uſus, & privatim ad Diabetem & Hydropa inventum!

Hujus autem Antidoti ſuccedaneam malè quidem, mea ſententia, ſuppoſuerunt inferioris ſeculi medici, *Archegenes* & *Ætius*, Theriacam *Andromachi*. Mithridatio quidem *Andromachus*, *Neronis* medicus, Squillam & Opium (quod obiter pono) magnâ quantitate adjecit, quâ in compoſitione ante omnino defuerunt; ut planè conſtat apud eundem Scribonium Largum ex Antidoto, τελεῖα, ſive perfecta dicta, *Marciani* medici, & quæ *Augusto Cæſari* componi ſolebat.

At hæc *Andromachi* adjectiva medicamenta, utpote ſiccantia & vehementer diuretica, Diabetæ minùs idonea eſſe videntur. Videant tamen noſtri homines, quibus huic morbo medendo opportunum fuerit, ſi Diacodii paululum, ob mitem & temperatum effectum, aliquo modo cum utilitate exhiberi non poſſet.

DE HYDROPHOBIA.

Tertia Exercitatio Medicinalis.

AB inextinguibili autem ſiti & bibendi aſſidua cupiditate, ad ipſius etiam aquæ, omníſque adeo potionis timorem tranſire lubet: miſerrimum genus morbi, inquit C. *Celſus*, in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciatur. Græcis Hydrophobia audit; Latinè, Aquæ Pavor.

Quemadmodum autem proximè ſuperior morbus Diabetes, à morſu beſtiolæ cujuſdam venenatæ, ex ſerpentium genere, interdum naſci ſolet; ita hic, de quo tertio loco tractaturi ſumus, Canis rabioſi venenato morſui primariò originem ſuam debet. Atque ſimiliter quoque hic, atque ille, Dei providentia, mortalibus raró accidit. Quod tamen vehementer miror, cùm nulla domus ſine cane ſit, ejúſque totiúſque familiæ non ſine ratione præſidium vocetur; imò cùm omnium gregum,

gum, bestiarúmque ruralium assiduus & fidelis custos sit. His adde, Canes venatici plurium generum apud nos innumeri sunt, & primarii viri eorum etiam greges nutriunt; imò mulieres, cujusque ferè sortis, solius voluptatis & animi causâ, eos in sinubus suis gestare amant, & intra ipsos lectos admittere; adeò non satis est, eos esse domestica Animalia, nisi mensâ & toro quoque accipiantur: item horum plurimos rabie perire, scilicet morbo Canibus, & id genus animalibus solis peculiari, teste *Galeno*. Idcirco Providentiam Divinam magnopere laudo, à morbo omnium longè sævissimo, humanum genus, etiam invitum, tueri velle.

Non autem ignoro Hydrophobiam aliter, atque aliter in morborum classibus disponi. At tota illa contentio, an celeribus tardísve passionibus annumeretur, parvi momenti est. Etenim cùm rarò ante trigesimum quintum diem aquæ pavor, à quo prima morbi cognitio est, incipiat; & quòd celerrimè deinceps hominem interficiat, acutus morbus dici potest. Veruntamen, quia post plurimum tempus morsûs inflicti ægri morte afficiuntur, & quòd ab ipso ferè morsu diversimodè sese malè habeant, etiamsi morbi genus nondum percipiatur, aut nedum ille animadvertatur; ideò cum aliis antiquorum sectis (quales fuerunt Asclepiadis sectatores, authore *C. Aureliano*) hanc *tardam* passionem esse putare licet.

Ut autem hujus morbi descriptio perfectior sit, tam ipsius canis, quàm hominis, à morsu rabiosi, conditiones exponendæ sunt.

Canis

Canis verò *insania* propriè *rabies* dicitur: huic tum ferè cauda demissa, oculi inflammati, lingua exerta, citra rationem currere, deinde rursus subitò consistere. Siticulosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerumque anhelant. Multi sunt & adeò deliri, ut ne familiarissimos cognoscunt, sed hos primùm attingunt. Segniùs ferè incedunt, & velut somniolentiores existunt; si verò etiam cucurrerint velociùs, subitò currunt, at intempestiviùs & inordinatè. *Rufo* & *Posidonio*) authoribus antiquis apud *Ætium*: non solùm maximo æstu, sed etiam per maxima frigora canes in rabiem agi solent. Item potum & escam aversantur: largam spumantémque pituitam naribus & ore projiciunt; torvè & solito tristiùs intuentur: in omnes passim sine latratu irruunt, æquè feras hominésque: tam familiares, quàm ignotos mordent, nec protinus infestum quidquam infligunt, nisi vulnus, doloremque; exinde morbus ille contrahitur, qui *aquæ metus* denominatur. Illúdque nôsse convenit, pavorem aquæ non stato definitóque tempore exoriri. Quidam post morsum celeriùs in passionem veniunt, quidam tardiùs: ideo etiam post annum, aut eo ampliùs afficiuntur; sed magis plures post quadraginta dies. *Cæl. Aurel.* Plurimùm tamen ad quadragesimum usque diem neglectis differri consuevit. Post semestre etiam nonnullos invadit. Quendam post *annum* aquam horruisse constat, quæ nobis visa & comperta fuere: narrant & post *septennium* aquæ metu fuisse tentatos.

Jumentorum

Jumentorum Hydrophobia correptorum hæc ferè eſt conditio, *Vegetio* authore.

Aliquando jumenti aquas timentis ſigna hæc ſunt, venas omnes habebit extenſas, ſudabit, ſuffuſis oculis tremorem frendorémque patietur, illidet ſe parietibus; ex qua paſſione converti conſuevit in rabiem.

Homini autem evenit id malum cum diſtentione nervorum, totiúſque corporis rubore, præſertim faciei, cum ſudore & languore quodam. Aliqui auræ ſplendorem fugiunt; alii ſine ulla doloris intercapedine vexantur; ſunt etiam qui canum more *latratus* edunt, & obviam factos, morſu adoriuntur, ac mordendo ſimili vitio labefactant.

Cæl. autem *Aurelianus* omnium Antiquorum diligentiſſimus fuit in colligendis nominibus & ſignis hujus morbi. Hydrophobiam, inquit ille, alii Phobodipſon appellant, quòd cum timore ſitiat aliquis; aliis *aquæfuga* audit: aliis *cynolyſſon*, veluti ex rabie canina morbum conceptum.

Antecedens certè cauſa paſſionis eſt canis rabidi morſus; at quidam in hanc paſſionem devenerunt ſolius aſpirationis odore, ex rabido cane abducto: alii rabidi canis unguibus læſi: alii à catulo parvulo læſi Hydrophobici memorantur.

Sartrix quædam ex chlamyde ſciſſa, rabidis morſibus ſarcienda, ſuturis & filo linguam pro more ſæpiùs admovendo.

Alia quoq; animalia apud eundem *Cæl. Aurel.* numerantur ſimili rabie noxia, ut Lupi, Urſi, Leopardi, Equi, Aſini, etiam Gallus Gallinaceus.

Imò

Imò apud illum poſſibile eſt ſine manifeſta cauſa hanc paſſionem corporibus innaſci.

Hydrophobiam autem ſecundùm *Cæl. Aurelianum* hæc ferè indicia circumſcribunt: nempè, *pronis* in illum, cùm jam prætangi cœperint. *Anxietas* quædam ſine ulla ratione: Atque *iracundia*, & corporis difficultas: inſolitus motus: *Somnus* etiam ſuſpenſus atque turbatus, vel vigilia: & ſimul cibi corruptio: ſtomachi gravedo: crurum atque brachiorum extenſio, oſcitatio jugis, & impigra levandi (an ad ambulandum) voluntas: inſueta etiam querela aëris, tanquam auſtrini, quamvis ſerena fuerit quies: item difficilis toleratio, atque tædium, & recuſatio imbrium, *parva bibendi voluntas contra conſuetudinem.*

Obtinente verò paſſione, appetentia bibendi atque timor primùm ad ipſius aquæ viſum, ſecundò etiamſi ejus audierint ſonitum vel nomen; dehinc timor fomentationis olei. Pulſus denſus, parvus, inordinatus: quibuſdam ſaltus ſtomachi, torpor atque ſtupor articulorum; ſubreptio atque extenſio præcordiorum ad ſuperiores partes, & officii ventris abſentia. *Urinæ reddendæ paulatim frequentatio*, tremor atque conductio nervorum. Vox obtuſa & velut latrabilis: corporis canina involutio, (ſive decubitus caninus) ſpiratio difficilis: jactatio corporis omnis ad ingreſſum hominum, tanquam ſecum aquam afferentium: rubor vultus atque oculorum, & corporis tenuitas, atteſtante pallore cum ſudore partium ſuperiorum. *Veretri frequens tenſio cum ſeminis involuntario jactu*: lingua prominens.

In

In *ultimo* etiam *singultus*, & vomitus fellis, ac frequentiùs nigri: quibusdam etiam timor, manus oculis tenus admotæ vel circumtractæ.

Quidam se agnoscere fatentur esse naturalem, vel consuetum aquæ liquorem, cum sibi monstratur; sed commoveri cum viderint.

Soranus ipse testatur, se vidisse Hydrophobum sese hortantem, ut liquorem sumeret, nec tamen potuisse. Aiunt & militem quendam Hydrophobum, ut *Artorius* memorat, sibi indignatum, quòd in bello nulla timuerit vice, sed nunc, aquam cùm vidisset, quæ esse consuetudinis jucundæ solet, metu inenarrabili terreretur.

Eudemus, *Themisonis* sectator, memorat fuisse Hydrophobum medicum, qui cùm prænoscere periculum, suppliciter ingredientes exoraret, & cum lachrymarum fluore guttis destillantibus tangeretur, exiliens vestem conscideret.

Soranus memorat se infantem Hydrophobum vidisse, Ubera matris expavescentem.

Atque hæc ex *Cælio Aureliano*, veterum medicorum nulli secundo, exscripta habui.

Unum autem morbi sævissimi prognosticon restat; nempe ex iis qui hoc vitium senserint, *neminem* servatum esse: nisi forsitan ex Historia unum aut alterum evasisse audimus teste *Dioscoride*: *& idem alibi*; Hoc vitio tentatus nemo servari potest. Huic etiam prognostico consentiunt ferè omnes Antiqui Scriptores. Aquæ metu oppressis in angusto spes est: sic C. *Celsus*. Quùm liquorem timent,

ment, & latratus edunt, ſpaſmóque vexantur, horum nemo ita correptus, quantum ego ſcio, inquit *Scribonius Largus*, expeditus eſt. ad idem redit ſententia *Galeni*; hoc autem morbo omnium peſſimo correpti aquam timent; ac propter multam ariditatem, humidi deſiderio tenentur, cæterùm à potu abſtinent, *quia mente alienati*, id quod auxiliari poteſt, non conſiderant. Proinde fit, ut aquam fugientes, inareſcunt, & convelluntur ob febrem, qui intùs uruntur, miſerrimóque tandem mortis genere intereunt. Aquæ, id eſt, cujuſlibet liquoris timor, ubi accedit, ſummo cruciatu ad mortem eos compellit: hæc etiam prodidit *Scribonius Largus*.

Ipſo autem morbo hactenus deſcripto, proximum eſt, ut aliquot Ægrotos, pro more noſtro, exhibeamus; nempe ad majorem morbi elucidationem. At rariſſimi hi ſunt: imò in tota Hiſtoria medica, quantùm legi, tam antiquâ, quàm modernâ, vix unum aut alterum ægrum *ex integro narratum* invenire licet; quòd fortè ab iſtiuſmodi ægrotis etiam medici abhorrere conſueverunt; cùm ſaliva non ipſius canis tantùm, ſed & hominis rabioſi inficere potis eſt: neque enim infectionem aliquibus aſſidentibus, maximè ſi vitioſi corporis habitus ſint, mediante ſpiritu communi, communicari poſſe, non multùm dubitare videtur *Dioſcorides*.

ÆGROTUS I. § *Jacobus Corton*, juvenis procerus, atque admodùm robuſtus: à Cane quodam rabioſo dextra manu leviter

morſus eſt; vulnuſculum per ſe ſanatum eſt; imò res ipſa & ſibi & ejus uxori omninò in oblivionem venit. mihi tamen reſpondit (cùm Hydrophobia correptus eſt, & ea à me cauſa aſſignata eſt, cur aquam jam bibere non potuit) ſe uxori dixiſſe, illud ſibi valdè mirum viſum fuiſſe, quòd canis, antea ſibi tam familiaris, ipſum tunc morderet: at è memoria id totum ſibi exciderat. Poſt quadraginta verò plus minus dies de dolore quodam, totum quidem corpus, maximéque dorſum & tota circumcirca præcordia, vehementer afficiente, queritur; palleſcit, huic cavi oculi, &c. Die autem tertio à primo inſultu ad veſperum, circiter medium *Martium*, Anno 1682. Spiritum Vini dictum meracum, & calefactum, petiit, potavit, lecto decubuit, vomuit, noctem inquietam egit, & poſtridie manè valdè ægrotavit cum ſtomachi vehementi inſultu; & quamvis *minimè ſitiebat*, tamen omninò bibere non potuit; imò jam propriam ſalivam ægrè quidem deglutiebat; quod ipſi, ut nobis ſeriò multoties aſſeveravit, vel morte pejus erat: ejuſdem autem diei manè, & Diaſcordii tantillum, & aquam Theriacalem ei obtulit quidam Pharmacopola. Diaſcordium quidem ſumpſit, at aquam guſtare non potuit. Atque hæc manè: Prima autem ejuſdem diei pomeridiana hominem primùm vidi, lecto decumbentem; pulſum protinùs exploravi admodum tardum & interdum inæqualem; at neque id, niſi ab aliquo ſtomachi gravi inſultu; habitus corporis frigidus, lingua non ſicca, ſed flexilis & humida, ſubalbida. Hominem

minem ſurgere juſſi, & ante claram lucem eum poſui ; & quòd de neſcio quâ gravi ægrotatione circa ſtomachum multùm querebatur, aquam Theriacalem, quæ ad manus erat, propinavi : at cùm ori ejus poculum appropinquaret, inhorruit quidem, tremuítque : illud equidem maximâ admiratione ſpectabam ; adeóque vinum, aquámve petii ; & aquam mihi ejus neceſſarii attulerunt, quam ei ſtatim potandam dedi ; ſed vehementer ad eam reſiliit, & ejus ſtomachus modo quodam inſolito valdè intumuit, & tunc pulſus ei multùm tremulus & commotus eſt : ampliùs autem eum ad bibendum provocavi ; ſed ut ad ejus os aquam propiùs moverem, magis magíſque attonitus, caput retro avertebat, ſingultiens, & eam torvis oculis intuens, non ſine dentium ſtridore, tandem & vociferatione. Illud vehementer miratus ſum, nec ejus ſymptomatis rationem ullo modo reddere potui ; diu verò cogitabundus, feliciter mihi in mentem venit, hunc *Aquæ metum* eſſe, mihi tantùm ad hoc tempus ex libris cognitum, nondum tamen viſum. Quo animadverſo, iterùm atque iterùm hominem ad bibendum provocavi ; & toties illum valdè perturbatum expertus ſum, maximè ad aquæ appulſum : Tandem uxoris matrem & ancillam adſtantes interrogavi, quâ corporis parte nuper vulneratus eſt ; quâ quidem quæſtione confuſæ, reſponderunt, Quare id quærebam ſe velle ſcire : Illum à quodam cane morſum fuiſſe dixi. Id verum eſt, ipſe ægrotus territus ſubitò mihi reſpondit, à cane cujuſdam *Sutton*,

vicini mei, morſus fui; ſed vulnus jamdiu ſanatum eſt. Poſthæc hominem rurſus decumbere juſſi, illúmque reliqui. Uxorem autem & neceſſarios alibi domi conveni, & ejus mortem, ut rem certiſſimam prædixi; ſiquidem tardiùs eſſet, quàm ut opem aliquam ferre potuerim; item neminem præter custodes, ſtrenuos aliquot viros, illi adeſſe permittere volui.

Venam autem in brachio demorſæ manûs ſtatim ſecandam curavi; vulnus ſcarificatione profundiore aperui & veſicatoria ſuperinjeci, eadem regioni interſcapulari, tibiis & brachiis ex internâ parte admovi: item Antidotos famoſas & uſitatas, ut Theriacam *Andromachi*, cinerem Cancrorum fluviatilium, Rutam, Agaricum, &c. formâ boli propinavi. Illud autem notandum eſt, *ſolida* quæque cochleari aſſumere potuit, (quod ut jam video C. *Celſum* non latuit) ſed id non ſine multo tremore & metu; obnixè ſupplicans, ut cautè id fiat, neque aliquis ea ſubitò & improvisò afferret, & ut in ejus manus leniter deponerentur; quibus acceptis, manum ſuam ſuſpenſam paulatim verſus os dirigens, ſubitò cochleare intra id, velut ejaculando, conjicere voluit, & dicto citiùs, velut *canis ad offam*, quicquid in cochleare contentum eſt, deglutire, ídque multò expeditiùs, voraciúſque quàm eſt hominum aut conſuetudo, aut natura. Ex variis autem Antidotis aliquid ſingulis horis ad multam noctem ſumpſit, & ſemper ad modum jam deſcriptum: item Potionem plurium generum ſubinde obtulerunt die noctéque, quam

tamen

tamen nunquam ſine horrore vidit, *gravi ſtomachi motu ſuperveniente.* At Salivam deglutire ei horrendum fuit; perinde, acſi mortem ipſo momento inferret. Nox illa ex toto inſomnis fuit.

Poſtridiè verò ejus ſanguinem, è venis miſſum, diligenter inſpexi; optimè quidem ſe habentem, & colore, & conſiſtentia, & proportione utriuſque partis ſeri ac craſſamenti rubri, & ſanorum ſanè quàm ſimillimum.

Febricitavit jam primùm, & pulſus jam celerrimus, fortaſſe magis à calidis Antidotis, multoties exhibitis, & vigiliâ perpetuâ & animi anxietate, quàm à morbo. Aqua denuò oblata eſt, ſed fruſtrà; imò me magnopere rogavit, ut non ampliùs ei moleſtus eſſe velim, ut ſaltem quietè mori ſinerem, adeò aqua ei terribilis, ut nihil ſuprà; ſed & omnia alia quæcunque illi jam terrorem incutere dixit; ejus mortem jamjam inſtare ſentit, quòd animo, inquit, penè defecturus ſum; & admodum pallidus, & cavo & tenui vultu erat.

Multâ autem difficultate hominem veſtitum perſuaſi, ut ſe in faciem inclinaret, lectóque incumbentem, ſeſe ſuper ventrem proſterneret; pectore tamen & vultu in terram ultra lectum liberè deorſum proſpiciente: nam mihi veriſimile eſſe videbatur, ut hoc corporis poſitu (ſcil. *canino*, aut quadrupedum more, quàm erectiore, humanóque) faciliùs biberet. Itaque cereviſiæ tenuioris Urnam capacem ipſius ori placidè ſubjici curavi; quam, protinùs ut aſpiceret, incredibili gaudio amplexus eſt; & ejus odore ſe admodum

refici dixit; potionemque jam cum insigni voluptate vidit; séque minimè dubitare, quin totam urnam siccare posset, affirmavit; & qui jam tantùm non moribundus videbatur, jocosè loquutus est, & cum uxore & necessariis ejus multa lepidè & jucundè confabulatus est; inventionem meam mirificè laudat, mihíque gratias quàm maximas ex animo dedit, &c. Caput autem versus cerevisiam maximâ festinatione impetúque movebat, sed frustrà, nam, quoties labia aperuit, stomachus vehementer offensus est; linguam jam exeruit, ac si lamberet; sed cum vel summo ejus apice cerevisiam tangere contigit, territus resiluit; bibendi tamen vana imagine usque delectatus est; amphoramque è conspectu ejus subducere ancillam sinere noluit, & quoties eam parùm & leniter subtrahere conata est, odorem sequutus est naribus, canum more, follicans. Diu & multùm sic frustrà fatigatus, se jam plurimùm offendi dixit odore cerevisiæ *tenuioris*, scilicet nimiùm vapido & languido; ídque sibi, nè biberet, impedimento esse; itaq; *alam* (fortiorem cerevisiam nostratibus dictam) petiit. Atque illa ex voto dicto citiùs oblata est; sed post innumeros conatus, & linguam millies, canino more, exertam, neque ex ea vel primis labiis gustare potuit. Atque hâc positione modò ventri incumbens, modò manibus & genibus innixus, integrâ minimùm horâ persistebat (*Tantalum* agens) at omnino citra potionem. Deinceps tenuis fistulæ, è pennis coagmentatis confectæ, alterum caput ejus ori, atque alterum cerevisiæ, immittimus;

mus; ſed illo Siphone uti non potuit; atque idem eſſe videbatur, ac ſi quis illum Canis ori intruſiſſet. Ita vexatus, me perſuadente, tandem decubuit, & non multò poſt exitum meum nervorum contractione correptus eſt, ore ſpumavit, *latravit*, adſtantes dentibus petiit.

Hoc autem paroxyſmo finito *Elleboriſmum* in bolo propinavi, quod libenter avidéque, perinde ut cætera, ſumpſit, ab eo ter quatérve copiosè vomuit, eóque ſe multum levari dixit; tamen ſubinde convellebatur, & in acceſſionibus ſemper deſipiebat. Poſt quatuor autem horas hominem rurſus viſitavi, & jam Sacerdos etiam accerſitus eſt, quocum multa loquutus eſt ſobriè & piè, precéſque publicas ab eo repetens, & ſacramentum menſæ Dominicæ vehementer petiit; quod tamen propter morbum dare non licuit; Teſtamentum ſcribi juſſit & rationum libros inſpexit. Poſt hæc rursùs hominem ad bibendum ſolicitavi, & jam promptè ſeipſum in ventrem ſua ſponte vertebat, omníq; artificio & ingenio uſus eſt, ut de cereviſiâ capiti ſubjectâ biberet; ſed nunc ut olim fruſtrá. Inſuper poculum exiguum argenteum, Potionis plenum, in ejus manum tradidi; quod, cùm prope os leniter & ſuſpensâ admodum manu admoviſſet, ſubitò intra proprias fauces illud ejaculare voluit, ut de bolis facere conſuevit, ſed dentibus alliſum, in amphoram ſubjectam cecidit.

Illum autem, cùm non meminiſſem, toto decubitûs tempore minxiſſe vel ſemel dejeciſſe: ideò enema dari curavi, quod protinùs rejecit & convulſus occubuit. At eum non

minxiſſe, & ſatyriaſi moleſtiſſimâ correptum fuiſſe, (de qua plurimùm queſtus eſt, maximè cùm in genibus & manibus incumbebat lecto) à veſicatoriis potiùs quàm à morbo oriri, veriſimilius mihi eſſe videbatur; at lecto poſtea *Cælio Aureliano*, Antiquorum diligentiſſimo (ſi quis alius) ſcriptore, ipſius morbi unum *è propriis ſignis* eſſe cognovi.

Nè quid autem omitterem de iis, quæ aliquo modo ad morbi intelligentiam facere poſſint, inſuper dicam, me quandam mulierem è propinquis ejus forte conveniſſe, cujus filia, ut mihi retulit, valdè anxia erat, nè illa quoque periclitaretur, quòd hic vir à ſuâ domo redeuntem puellam nocte conducere ad ædes maternas voluit; ſéque meminiſſe ejus manum, quâ illum tenebat, totúmque corpus tremuiſſe, & frigido ſudore maduiſſe, multúmque ſecum murmurâſſe; ut illum rogaret, quomodo ſe haberet; reſpondit, poſt operam quotidianam, (nam ſupellecticarius erat) ita ſe malè habere nuper conſuevit.

Neque illud ſilentio prætereundum eſt, ipſum canem, à quo morſus eſt, hominem eâ nocte ſequutum eſſe: imò ipſe canis vivus & ſanus eſſe videbatur, quo tempore homo mortuus eſt.

ÆGROTUS 2. § Ad hæc: D. *Widdow*, ipſo authore, mihi hæc narravit; nempe ad illud tempus, quo *Corton* morſus eſt, ab eodem ipſo cane nigro ejuſdem *Sutton*, Catulus in ejus officina morſus eſt. Poſtridiè autem à morſu idem Catulus & Dominum & ancillam,

ancillam, illum in manu, hanc in tibia mordebat, & eo ipſo die moriebatur. Poſt menſem verò malè ſe habuit, & cordis dolore vexatus eſt, non ſine aliquo tremore & metu, per triduum vix dormivit, ſanguinem mitti curavit & meliùs ſe habuit. Ancilla autem de nulla noxa adhuc querebatur.

ÆGROTA 3. § Puella quædam, duodecim annos nata, à cane rabioſo morſa eſt ad Talum: cutis autem ejus non lacerata eſt aliquo vulnere; at penitùs impreſſi ſunt canis dentes, eorúmque veſtigia ad aliquot dies manebant: huic autem in ea parte neſcio quis *dolor Urens*, per intervalla accedens: à ſexto verò, ut memini, die à morſu adeò intolerabilis fuit, ut præ dolore vehementer vociferavit; pungente, atque urente dolore, ac ſi carbone aliquo vivo afficeretur; is verò dolor uſque ad genu aſcendebat; imò eo tempore planè aliena loquuta eſt.

ÆGROTA 4. § Quædam mulier, ſexaginta annos nata, ex matre vehementer phrenetica; ab ipſis cunabulis (ut mihi à fide dignis relatum eſt) hujus mali materni quædam ſigna habuit: e. g. nunquam in vita niſi pitiſſando, & cum neſcio quâ difficultate, bibere potuit; contrà, cibum & multum & avidè ſumebat: aquam ſemper vehementer inhorruit, ut naviculæ in flumine ſe nunquam committere perſuaderi potuit; imò iter factura vehiculo, aquæ metu ſupra modum affecta eſt; item repentinos pavores ſine cauſa vehe-

menter passa est: subitò & supra humanitatem, prætérque omnem rationem (aliàs mitissima Fœmina) irasci solebat.

ÆGROTUS 5. § Quidam quinquagenarius, Mercatoribus notissimus institor, habitans in **Pye-alley**, ad vicum vulgò dictum **Fenchurch-street**: morbo quodam valdè inusitato ex 25 annis graviter affectus est: me verò per Pharmacopolam vicinum accersivit ejus uxor, ut de re, per neminem adhuc vel innumeris remediis levatâ, saltem judicium meum ferre velim: hominem vidi athleticum quidem & aliàs sanum, & dum ei adstabam, bis aut ter convulsus est ad hunc semper modum; nimirùm, caput ejus *de humero ad humerum* admodum veloci vibratione concussum est, non sine dentium stridore; ídque si nocte in lecto contingat, quod tamen sæpissimè fit, cum quodam horrendo murmure perpetrari solet; ut ejus uxor nobis author fuit; hæ autem *vibrationes* tanta pernicitate transactæ non diu durant; tamen cum frequentes sunt, hominem supra fidem fatigant; ad plures verò menses in anno nihil istiusmodi mali patitur, sed integer est. Ego autem, cùm is *caninus concussus* planè mihi visus fuit, hominem protinus interrogavi, quoties (Pharmacopolâ præsente) & quibus corporis membris Cane morsus est? At mihi non sine gravi iracundia respondit, bis: sed utrumque in tibia, & sibi vel puero vel adolescentulo contigisse. Cùm hæc mea interrogatio hominem valdè

morosum

morosum reddiderat, parum aut nihil amplius loquutus est, eíque valedixi.

Elapso autem anno, rursus, suâ jam sponte, eodem Pharmacopolâ nuncio, me rogavit ut ad se venirem; excusatione autem ab ipso præfatâ. Ejus malum à Canum morsibus, tibiæ olim inflictis, quorum cicatrices, nudatâ tibiâ, mihi libenter ostendit, posse oriri, verisimile est; maximè quod ejus Uxor sæpius observaverit istum stridorem, & dentium concussionem & murmurem in nocturnis Paroxysmis usitatum, canem quendam latrantem valdè propè imitari; aliáque non dicenda mihi narravit, quæ nobis fidem utique faciebant, me de morbi natura rectè conjecturam fecisse; opémque meam suppliciter rogârunt, quòd quò vir suus senescat, eò etiam malum graviùs inveterascere & multò pejus fieri. Pulverem autem *Antilyssum* diu sumendum præscripsi, &, ut memini, aliquoties in mense *Helleborismum*; de effectu autem medicamentorum, & an illa sumpserit, nunquam audivi; & istiusmodi homines citò remediis satiari credibile est: & si boni alicujus eventus fuerint, sanè præter expectationem meam id esse, propter diuturnum vehementis morbi malum habitum. At Ægrotus jam vivit, ut mihi nuperrimè narravit ipse Pharmacopola, *vicinus ejus*.

☞ Ægroti quidam (*manuscripti* ex minio) ad marginem cujusdam libri *San. Ardoin* de venenis, ad medicum quendam eximium, *Horenbook*, olim pertinentis: hos autem mecum communi-

communicavit pro candore suo notissimo, Doctissimus vir D. D. *Franciscus Barnard*, illósque sanè publicâ luce dignos existimavi.

6. NOTANDA Historia cujusdam, qui tertio demum anno post morsum interiit: *Septimo* autem quoque die, eadem hora, qua demorsus fuerat, toto triennio in rabiem agebatur: an rabiei supervenit *septimana* febris?

7. VIDI in Sene septuagenario, qui post quadraginta dies Hydrophobia correptus, quinto ab ejus insultu die, me mordere appetens, & salivam plurimam ex ore profundens, interiit: demorsus autem fuerat ad auris pinnam.

8. MEMENTO Institoris *Parisiensis*, quem vidi: is à cane *non rabido* demorsus circa malleolum, sine vulnere, per 7 annos integros, me spectatore, & si adhuc vivit, per 10 quotidie millies in quacunque corporis parte, sævissimos percipiebat cruciatus, præsertim in *Pene* quasi ab adactis vitri fragmentis: carnosus aliàs & boni habitus: nullum ipsi levamen nisi in *vino* generoso, & laudano, quo per plures menses sæpiùs in die usus est.

9. QUIDAM Bajulus Hydrophobia afflictus, ultimis tribus diebus, *involuntariis ac perpetuis* pollutionibus, spiritum & *semen* effundendo, animam simul efflavit. *Recchius ad Animalia nov. Hisp.* p. 493.

Atque

Atque hæc hactenus de Ægrotis: deinceps verò hujus mali rationem explicare aggrediar.

At breviter videamus, quæ Antiquorum de hac re notitia fuit.

Igitur alii, referente *Cæl. Aurelian.* Hydrophobicam passionem melancholiam esse voluerunt.

Ab *Hippocrate* verò *βραχυπότευ*, *i. e.* parvi *bibuli*, appellantur Hydrophobi, quos brachypotos vocant, hoc est, quod modicum biberent ob timorem liquoris.

Corporis passionem esse, *i. e.* omne corpus pati: plus tamen stomachus patitur, atque venter; siquidem in ipsis signa plura & manifestiora; ut *singultus*, egerendorum retentio.

At ex nostra observatione *ipsam Salivam præcipuè vitiari*; atq; in ea unicum esse virus, experimentis credo. Etenim hæc ferè vulnera inficere solet: at sine vulnere, etiam vel ab ipsis labiis aut linguæ ope communicata idem aliquando malum attulisse, ut ex sartrice *Cæl. Aureliani* constat, idémque attestante hujus seculi fide dignissimo *Fab. Hildano, Observ.* 86. *Cent.* I.

Huic accedit illud, nempè aliorum morsuum venenatorum non aliam causam esse; Viperæ putà, ut Dipsadis, &c. siquidem ab his Animalibus una evidens saliva vulneri infunditur; quam salivam per se quoque venenatam esse extra dubium ponitur, plurimis experimentis à *F. Redi* excogitatis.

Porrò,

Porrò, canem ore tenus plus imitantur hi ægroti, quàm ullis aliis corporis membris; ubi scilicet Salivæ propria excretoria vasa sunt.

Postremò *hominis* & aliorum omnium quadrupedum rabiosorum, videlicet ex canina rabie affectorum, *morsum* identidem *virosum* esse, aliàs innoxium; licèt id sæpiùs fiat ab ægrotis ex febribus putridis, aut alias vehementer insanientibus, notissimum est. Atq; adeò ipsa eorum saliva, æquè ac canum, contagiosa est.

Ad ejus verò rei explicationem hæc imprimis faciunt: nimirùm à morsu canis rabiosi novam naturam caninam aliquatenus homini superinduci. Id quod liquidò constat, ex ejus latratu verè canino; ex linguæ exertione, rapidóque deglutiendi modo: ex potionis horrore in erectiore hominis positione; contrà, procumbenti, quadrupedum more, ejus delectabilis prospectus, spontanea & vehemens appetitio.

At bibere tamen non possunt, alterutro demùm modo iis offeratur aqua: adeóque aliquid intus impedimenti; verbi causa, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod aliquibus, ut video, modernis placuit; vel quòd eædem contractæ & aridæ sint. At omnino nullum horum est: siquidem bolos dictos optimè & facillimè, imò avidè, canum more, appetunt devorántque, cùm nè linguæ quidem apice potionem ullius generis tangere valeant. Quid ergo est? planè *ipsa saliva* in causa est: nam quoties illam deglutire contingit,

contingit, ut ex noſtro primo ægroto centies dictum audivi, ſtomachus tanquam contra rem maximè odioſam inſurgere ſolet: nec aliud moleſtius aut gravius ſymptoma, quàm quod ex mota ſaliva oritur. Quæ itaque humida ſunt, cùm ex ſimilitudine naturæ communis craſſis & ſolidis cibis promptiùs ſalivam movere ſoleant, ideò multò magis abhorreri, credibile eſt. Potionem itaque hi miſeri per ſe non recuſant, ſed quòd propriam ſalivam venenatam, à potulentis vehementiùs motam, ampliùs deglutire ſtomachum non ſuſtineant. *Galenum* itaque multùm errâſſe à vero conſtat, dicentem hoc morbo malè affectos à potu abſtinere, quia à mente alienati ſunt: ut id, quod iis auxiliari poteſt, non conſiderent.

At noſter Ægrotus, ut potionem primis paroxyſmi diebus non magnoperè deſiderabat; ità à calidis medicamentis cùm ſitis ei infinita excitata ſit; tamen & potionum genera optimè cognovit, earúmque uſum, & neceſſitatem; at citra potentiam bibendi.

Alia autem dubia reſtant ſatisfacienda. *Primùm*, cur ſola ſaliva inficiatur, & non alii humores & ipſe ſanguis? Reſpondeo, ità quidem aliquatenus eſſe; quod liquet ex ægrotorum habitu, & conditione corporis ante paroxyſmi adventum; ſiquidem tremunt frigéntque; at ipſe impetus morboſus in ſalivam maximè erumpit, utpote *congenerem* humorem. Sanguinis autem maſſam eſſe duos diſtinctos humores alibi oſtendi; aliúmque adeò poſſe infici, alio integro, credibile eſt. Cúmque è ſero ſaliva proximè conficiatur, qui

qui in ſanguine caninæ ſalivæ magis affinis eſt, ex communi natura potiùs affici, veriſimile eſt.

Altera quæſtio eſt, Cur canini generis ſaliva ſola rabie afficiat, & non aliorum quorumvis quadrupedum inſanientium? *Galeno* authore, (de locis affectis, *lib.* 11. *cap.* 5. item 6. de interioribus, *cap.* 4.) ‘ reliquorum animalium ‘ *nullum* rabie arripitur; ſolus canis eo affectu ‘ corripitur, tantáque ſit in ipſo humoris corru‘ptio, ut vel ſolum ejus ſputum, ſi humanum ‘ corpus contigerit, rabiem excitare ſit potens. Proculdubiò hoc exhibuit *Galenus* ex veterum Philoſophorum, naturæque Peritorum fide & authoritate.

Non autem ignoro alios ex antiquis aliter ſenſiſſe: nam *Cæl. Aurelianus* inter caninum genus, ut Vulpem, Lupúmque, etiam Urſum, Leopardum, Equum, Aſinum; imò ipſum Gallum Gallinaceum numerat.

Hæc autem omnia & alia plurima animalium genera ex febribus, & ob alias cauſas, inſanire non dubitandum; imò & *rabie* interdum affici, aliáque, quæ momorderint, in rabiem ſimiliter adigere ſolere. At ex rabie caninâ hæc effecta eſſe, non ex ſeipſis illæſis, credibile eſt.

Morſus humanus, (etiam phrenitici aut aliter inſanientis) niſi ex aliquo canino prævio infectus, nocivus non eſt. Siquidem nuſquam, quod ſcio proditum eſt, maniacum, mania aliquem ex vulnere aut morſu affeciſſe. Ità de aliorum animalium *furore naturali* cogitandum eſt. Soli itaque canes *rabie infectoria* noxii ſunt,

ſunt, & qui ab iis rabioſis morſi inſaniunt: quæ *Galeni* ſententia fuit.

Et ſi contingat, inquit *S. Ardoynus*, aliquod aliud animal rabioſum effici, illud accidit, quia à rabido cane, aut *à morſo* ab ipſo, *morſum* fuerit; & ſi abſque hoc aliquod aliud animal videatur rabidum effici, erit *rabidum non vera rabie*, juxta *Galeni* mentem, ſed diſpoſitione quadam ſimili rabiei caninæ: vera itaque & propria rabies aliis animalibus non accidit: *cani* ſoli & id genus animalibus proprietas eſt, quatenus ità mirabilia & ſæva ſymptomata communicari poſſint.

Apud veteres tamen quoſdam alia invaluit opinio; nempè eſſe poſſibile ſine manifeſtâ causâ hanc paſſionem corporibus aliquando innaſci. At hæc mera eorum conjectura, & ob ignorantiam facti prodita eſt.

Quid autem ſit peculiare in genere canino, quod hanc infectoriam rabiem efficiat, difficile eſt dicere.

Illud interim notare lubet: Canes ferè omnium quadrupedum *minimè ſudare*, etiam æſtuantes & ex vehementi & diuturno curſu fatigatos; ſed linguis valdè exertis, ſalivam magno & continuo anhelitu effundunt; quam ob rem eorum ſalivam magis ſalſam acrémq; eſſe veriſimile eſt; maximéq; ſi quando, more aliorum animalium, ægrotantes inſaniant. Imò propter eandem fortaſsè rationem omnium *Serpentum*, id eſt, frigidorum, & non ſudantium animalium, etiam omni tempore & ſanitate integra, *ſaliva* viroſa eſt, & in pleriſq;

ſupra

ſupra fidem *ſeptica*; quòd nempe nullibi corporis niſi in ore ventiletur, & ab acredine ſua purgetur. De ſalivæ autem natura ſalſa & exedente alibi multa à me dicta ſunt, ſcilicet in Tractatu *de Humoribus*, ubi de Concoctione agimus.

Ampliùs quæri poteſt, cur aliqui ex morſu canis rabioſi non Hydrophobici fiunt! atque adeò de vita non multùm periclitantur; ſed mitioribus quibuſdam ſymptomatibus & citra aquæ pavorem, certis anni temporibus, & certis hominum ætatibus, ægrotant.

De hac autem quæſtione veterum nonnulli cum noſtris obſervationibus non conveniunt. *Democrito* (*Hippocrati* coætaneo, & naturæ rerum omnium longè ſagaciſſimo) non danda fides eſt, inquit *Cæl. Aurelianus*, dicenti, Hydrophobas quoſdam *levi* (aquæ) timore affectos, *biennium* tranſegiſſe. At ipſe *Hippocrates* idem cum *Democrito* videtur exhibuiſſe, cùm *parvibibulos* Hydrophobas appellet, & brachypotas, ut ſupra dictum eſt.

At ex noſtris ægrotis, id eſſe verum abundè conſtat.

Quæſtioni itaque benè fundatæ reſpondeo: Canis alicujus ſaliva poſſit interdum graviter eſſe viroſa, & Hydrophobiam inducere; interdum verò ex alio aliquo morbo, quo canis laborare poſſit, multò mitiùs inficere. *Rursùs*, incipiente, aut declinante canis alicujus rabie, quos tunc is mordere contigerit, eos leniùs inficei, quàm alios in vigore acceſſionis morſos, veriſimile eſt. *Deinde*, quòd aliquod extremum membrum, pes putà, morſum ſit; cùm labium

labium aut manus iſtiuſmodi infectioni opportunior eſſe videtur. *His adde*, remedia etiam prophylactica, vel minore modo, quàm par erat, aut graviſſimum malum futurum exigebat, data fuiſſe; adeóque hominibus morſis tantùm ex morbi maligna certè parte, & non ex toto occurſum eſt. *Poſtremò*, cùm canibus hæc lues propria & peculiaris ſit, iis tamen omnibus & ſingulis non tam funeſta eſt; ſed ſæpè per ſe ſanantur, ut qui venaticos canes nutriunt, benè nôrunt: imò & homines ſimiliter, etiamſi à cane rabioſo morſi ſint; non ſemper tamen Hydrophobici moriuntur; ſed à morbo tuti eſſe videntur; cùm tamen vel iidem ipſi, vel eorum nati *inſania peculiari* & *infectoriâ* vitientur in plures uſque generationes.

Ex hac itaque & ſuperiore Quæſtione *triſte corollarium* deducere licet: nimirùm hinc familiarum plurimarum inſignem calamitatem oriri poſſe, veriſimillum eſt. Etenim ſi ſola canina rabies ex omnibus animalibus communicari poteſt, ſcilicet de cane in hominem transferri, déque homine ſimiliter in hominem, & ſic in infinitum; ídque à ſolo contactu ſalivæ abſque vulnere; quidni per ſemen genitale? Et ſi illa lues ad Hydrophobiam non ſemper attingat; ſed, ſalvâ hominum vitâ, non dicendis ſymptomatibus, quòd adhuc pleriſque noſtris hominibus non animadverſa fuerint, propagari poſſit; tot & tantarum maximè illuſtrium familiarum (quibus canes præ pauperibus in deliciis ſunt) ubique terrarum melancholiam neſcio quam & inſa-

niam

niam hæreditariam ex his ferè cauſis naſci non ſine ratione vehementer ſuſpicari fas eſt.

Hæc autem non protuli inſolentiæ aut animi cauſa; ſed veras cauſas tanti mali indagando, quò noſtri homines meliùs & majori cum effectu curas intendant: cùm alia profectò ſit vulgaris phrenitis maniáve, atque alia rabies, & ab ea orta melancholia hæreditaria, mille larvis ſimulata.

Reliquum eſt, ut rationes curativas & remedia huic morbo præcipuè accommodata expediam. Hæc autem ad duas præcipuè intentiones dirigi ſolent; nempe vel non permittunt homines morſos in aquæ timorem incidere; vel Hydrophobicos, quos ipſe morbus aquæ timore occupavit, curant: at utriuſque intentionis pleraque remedia communia ſunt.

At cùm ſaliva venenata præcipuè noxia ſit, illa imprimis evacuanda temperandáque, ne ſtomachum ampliùs offendat.

In primo autem cenſu ſunt chirurgica; ut cucurbitula, ignis, medicamenta exedentia vulneri admota, balneum, & vehementes ſudationes, fricationes ex oleo, multum & meracum vinum, lac, pinguia juſcula, &c. At hæc omnibus venenis communia remedia ſunt.

Item, Antidota: quorum præcipua Theriaca Mithridatica, ſecundùm *Andromachum*, aut ipſum *Mithridatium*: hæc autem ideò benè faciunt, quod ex aromatibus conficiantur, quæ medicamenta viribus & ſubſtantiis ægrè permutantur à ſtomacho viſceribúſve; cùm itaque

itaque intra corporis habitum parùm mutata & tantum non integra admiſſa fuerint, qualitates alienas, ſi quæ occurrant, & naturæ inimicas, facilè vincunt. Etènim quæ difficulter concoquantur, vix alibi corporis aboleri poſſint; itaque venenis rectè objiciuntur ad ejus acrimoniam obtundendam, *Dioſcoride* aliíſque veteribus authoribus: imò propter hanc rationem intinctibus & condimentis miſcentur aromata, ut acida & ſalſa temperentur; ſic vinum, *e. g.* ingratum, acidúmque, abſinthii tantillo fit jucundum & potabile: adeóque ad viroſam Salivam corrigendam, nè ſtomachum nimiùm lædat, benè facere exiſtimanda ſunt. Atque hæc Antidotorum communis ratio eſt; ut quæ illis facultates naturæ, id eſt, communibus ſenſibus amicæ & gratiſſimæ inſint, illas & ipſo ſtomacho corporíſque habitu, ad ipſa uſque excretoria vaſa, ſartas tectas conſervent.

In eodem autem cenſu Antidotorum à veteribus numerantur etiam ſimplicia quæque medicamenta: imò & interdum medicamenta *propriè & per ſe purgantia*, ſi *minori modo* dentur, quàm ut alvum movere poſſint; ut *Hiera* in hoc morbo quotidiè exhibita citra purgationem: & tunc *auxiliare* medicamentum, id eſt, Antidotum, apud eoſdem audit.

Pergo ad alia Antidota: illud autem è *nucibus juglandibus* per ſe quoque alvum, at leniter, movet; ſed ad venena mirificè apud antiquos *commendatur: ſiquidem his nucibus inſunt qualitates maximè deſideratæ:

* *Plinius.*

earum

earum oleum verè anodynum eſt, & privatim adhiberi ſolet ad inflammationes : idem de iſtiuſmodi nucibus teſtatur *Ætius* ſupra hoc, quod affectioni rabioſæ reſiſtit ; Somnum, inquit, conciliat, febricitantibus convenit. At alia peculiaris qualitas his nucibus datur, (quæ ei cum oleo ex ſemine lini & papaveris communis eſt) nimirum per ſe ſiccari, pictoribus hodiernis notiſſima. Atque adeo hæ nuces, propter hanc præcipuè rationem, aptæ natæ ſunt ſalivam acrem & venenoſam obtundere. Etenim cùm corporis humani omnia ſalia ferè urinoſa ſint, i. e. glabra & pinguia, quòd digitorum attritione planè conſtat, hujuſmodi olea ex ſimilitudine & natura quadam communi propiùs aſſociari, & cum levi corporis calore, quæ earum proprietas eſt, ſtrictiùs uniri poſſe, credibile eſt. Quemadmodum in ſaponis confectione, calcis vim *ſepticam*, & ſalis lixivii pinguem acrimoniam, ob facilem coalitionem cum oleo olivarum piſciúmve (etiamſi illa præ noſtris oleis jam dictis minimè apta ſint per ſe ſiccari, qui ad ſtrictiorem inter ſe unionem aliquis tamen defectus eſt) admodum retundi, & mitiſſimum medicamentum reddi videmus.

Procedo ad alia Antidota prophylactica, inter quæ numerantur *Cinis cancrorum fluviatilium : Hippocampus marinus :* item *Silveſtris roſæ Tuberculum* ex *Plinio*. Hæc autem omnia quandam inter ſe affinitatem habent : nam & cancri, & animalcula roſæ ſilveſtris exanguia ſunt ; *Hippocampus* verò marinus, etiamſi è piſcium pinnatorum genere ſit, cùm tamen

valde

valde osseus est, ideóque & propter parvitatem suam veteribus exanguis quoque visus est: imò verò piscium ossa, crustæ, testæque exanguium eandem ferè naturam, qualitatésque analogas habent.

At cineres cancri usti in præcipuis medicaminibus sunt: ad magnum modum (ad ℥j. putà minimùm, aut ℥ij. si tardè dentur à morsu) & per se à veteribus multà fiducia † ad hoc malum præcavendum dum iidem dabantur: de pulverum verò testaceorum facultatibus, tam crudorum, quàm ustorum, in Tractatu *de humoribus* fusiùs egimus. Interim illud scire licet, illos esse è mitissimis colliquantibus medicamentis, adeóque apprimè utiles ad imbecillum stomachum, salivâ venenosâ perpetim offensum, ejúsque acrimoniam optimè iis temperari posse verisimile est; multóque magis, quòd is pulvis è cancris fluviatilibus confici debet; utpote marinis, quibus salsedo major, lenioribus item ob similem rationem ad serpentum morsus & ad tabem benè faciunt, authore *Dioscoride*.

† *Cancris ustis nemo usus est, & mortuus est.* Gal.

Porrò *Helleborus albus* apud antiquos laudatur, & sternutamentis, & clysteribus aut balanis podici supponendis inditus. De insigni autem efficacia hujus medicamenti ad insaniam curandam alibi forte erit disputandi locus; sed an ad Hydrophobiam privatim benè faciat, hæreo. Illud quidem verum est, hoc medicamentum pituitam vehementer movere, evacuaréque; quæ cùm salivæ venenatæ proxima materia sit, sic fortè adjuvare possit. At

metuo

metuo, nè nervorum contractiones acceleret. Idem de Diagridio & Elaterio dando ſentit C. *Aurelianus*; nempè incongruè agitant atq; gravant ægros, & non eo tempore, quo permitti potuit uſus ſuprà dictorum, præcautionis cauſa ac effugiendæ paſſionis. Hæc itaq; & ſimilia ante acceſſionem Hydrophobiæ, & proximè à morſu, ſi quid commodi inde expectare licet, exhibenda ſunt. Siquidem incepto ſemel aquæ pavore nunquam puram & ſinceram dimiſſionem habeat Hydrophobia, in qua ſola dandum eſt Helleborum.

Proximo loco Antidoti *Apulei Celſi* exhibendi modum paucis perpendamus: illo verò in ipſa correptione uti oportet; ad ℥j. dato cum *roſæ* cyathis tribus & exigua aqua? Hoc proficit ut aquam poſtea ſine timore ſumant, & minùs quidem liberati hac difficultate cruciantur. De Antidotis autem ſuprà ſatis diximus.

De *oleo* verò *roſato* mihi ampliùs diſſerere lubet. Non ita diſſimile remedium & optimæ, ut mihi ſanè videtur, ſpei, cum *Aceto* jumentis Hydrophobicis adhibet *Vegetius*; at illo tantùm eorum nares & caput diligentiſſimè perungit, & ſanitatem promittit. At ſumma difficultas eſt in exhibitione alicujus humoris, quod *Scribonio* tamen *Largo* ſatis benè proviſum eſt; remedium ejus ipſa correptione *ineunte*, exhiberi debet: concedatur itaque id fieri poſſe; olei tamen roſati quantitas præſcripta admiranda eſt, ſcilicet ad quinque ferè uncias: attamen ſalivæ venenatæ ore, faucibus, ſtomachóque commiſtum, ejus virus

hebetare

hebetare poteſt; maximè quod oleum ipſarum roſarum, rerum inſigniter lenientium, ad ſatietatem uſque particeps eſt; ita ut poſtea ſine metu bibant, haud incredibile eſt. Ulteriùs videant, quibus opportunitas eſt id genus medicamenta experiundi.

Ultimo loco, Aquæ exhibitionem violentam conſideremus. Nam ſunt apud veteres qui nihil aliud, quàm potum dare quoquo modo nituntur.

Nunc gelu, vel nivem offerentes ægrotis, nunc viridem ficûm, vel pyrum, aut cucumerem, & his ſimilia, referente *Cæl. Aureliano.*

Antiqui *autèm Medici* alios atque alios modos bibendi invenerunt.

Alii calami perforati initium ori ægrotantis immittunt; dehinc ex alia parte per aliam cavernam aquam infundunt.

Alii poculo, lineo panno ſubter impoſito, vel belluæ pelle (hyænæ putà) potandum putant: ſcilicet ſuperſtitione traducti, quòd naturalis authoritas belluarum, quæ canibus eſt contraria, timorem ægrotantium ſolvat.

Democritus autem ex antiquiſſimis medicis, & qui *Hippocrati* convixit, jubet origani decoctionem dari atque ipſum *poculum*, quo bibant, in ſphæræ *rotunditatem* formari.

Si commoti aut irati fuerint, audito potu, erit differenda oblatio: dandus interea potus in *Fictili vaſculo ſubtili caverna perforato*, tanquam ſunt papillæ Uberum, & dandus, projecto oculis obſtaculo, vel temporaliter clauſis feneſtris.

At de his ex noſtrâ obſervatione ſuprà comprehenſa dicere licet cum *Cæl. Aureliano*, nempe hæc, quæ vulgus per experimenta probata putat, longe aliena ab arte monſtrantur, & fruſtra omnia excogitata fuiſſe.

Porrò, *parum* olei, ſive calidæ, ut poterit contineri per podicem, clyſtere injiciatur: Atque id ad minuendam ſitim; nam non ſolùm dyſentericis injectum medicamen ſuperiora invadens, ſæpe ſtomachum atque caput vexare accepimus, ſiquidem eò neceſſariò pervenit, ſed etiam calidam, & oleum pervenire poſſe concepimus, quò partibus iiſdem irrigationis præbeat laxamentum.

Reſtat autem demerſio involuntaria in frigidam, quod & noſtris hominibus, ut video, placuit: de hoc verò remedio *Cæl. Aurelianus* audiendus eſt. Quidam medici, inquit ille, ut *Artorius* memorat, alios in vaſculum plenum frigidâ miſerunt, alios in puteum poſuerunt, faccis immiſſos, vel incluſos, ut neceſſitate bibere cogerentur. Alii in aquam calidam.

Quos meritò reprehendit idem antiquiſſimus ſcriptor, dicens illos neſcios eſſe, quòd paſſionis curationem illam eſſe, non ut *bibant ægrotantes*, ſed ut *bibere velint*: quod fit, cùm paſſio fuerit adjutoriis deſtructa.

Multi denique etiam bibentes *raptu* affecti ſunt graviore, & convulſi ex frigida interficiuntur.

Strangulatio quoque ac mors quandoque ex ſorbitione aquæ accidere ſolet, teſte *Ardoyno*.

Haud

Haud ita diſſimile experimentum à docto quodam medico *Nottinghamienſi*, *Thoroughton*, mihi olim narratum eſt. Is Hydrophobici cujuſdam oculis mappam craſſam ſuperinjecit, manibúſque ligatis, potionem bibere invitum aliquoties cogebat; at prorſus ſiniſtro eventu, nam ſtatim vehementer convulſus obiit.

Nec opinantem in *Piſcinam* projicere, non ante ei proviſam, inquit C. *Celſus*, ut invitus aquâ ſatietur, ſic enim & ſitis & aquæ metus tollitur.

At hæc vana ſunt, & ſine fundamento: illud ſanè ex noſtris ægris ſatis jam evidens eſt, ſitim non eſſe Hydrophobiæ perpetuum ſymptoma; adeóque non de morbi natura ægros ſitire; ſi tamen aliquando per accidens id fiat; ſcilicet, in aliàs vitioſo corporis habitu, aut æſtivo tempore maximè calidâ aliquâ & æſtuosâ regione, à vigiliis & antidotis calidioribus nempè medicamentis multùm exhibitis, ſi quid boni expectare liceat à tali demerſione, id à vomitu plurimæ aquæ deglutitæ oriri debet; ita fauces & ſtomachus à ſaliva venenata abſtergi poſſint: at quomodo cauſam tam altè radicatam tollat levis vomitus, non video: adeóq; inter remedia contingentia, & non *privata* & ſpecifica ponenda ſunt.

Noſtri autem Homines, certè maritimi, in altum mare ægrum demergunt: At aqua, inquies, marina ſitim accendere, quàm tollere aptior eſt, propter vehementem & peculiarem ſalſedinem, ei naturaliter inſitam. Aliter tamen de aqua ſalſa marináque cogitandum eſt, ſi quidem adverſus omnigenûm fe-

rarum morsus sal privatim utilis est. Teste *Dioscoride*.

Inter prophylactica privata oblitus sum memorare *ipsius rabiosi canis Hepar coctum*: * *Catuli lactantis coagulum*. Hæc autem nomino, quia remedia sunt ab antiquitate ad nos transmissa; & quòd non raró à nostris quoque hominibus adhibeantur; at, quantum intelligo, frustrá. Mihi quidem videntur antiquitatis religiosa quædam deliramenta: alia certè antidota suprà comprehensa non negligant, suadeo.

* Gal. *l.* 11. *de simpl. medic.* c. *de Hepate* 5. lib. *Passio naris.*

Antequam verò hanc dissertationem dimittam; quæri potest, cur Hydrophobia morbus insanabilis sit? Respondeo primò, ob causam fortasse adhuc ignoratam; adeoque remedia rectè adhiberi non potuerunt. Rursus, cùm duo præcipuè tempora medicamenta dandi in hoc morbo sint; unum, ab ipso morsu ad præservationem ab Hydrophobia; alterum, ad ipsam Hydrophobiam initam curandam. Cúmque plurimos à rabioso cane morsos ab antidotis appropriatis sanos evasisse; imò *Galenus*, aliíque affirmant, neminem, cui cinis cancrorum fluviatilium, ex. gr. ad ℥ij. ex vino puro quotidiè exhibitus est, ad 40 dies, mortuum esse: contrà, Hydrophobicum aliquem rarissimè, si unquam, curatum fuisse. Hujus itaque in successu medicamentorum differentiæ ratio esse videtur, quòd in ipso statu & paroxysmo plerique morbi medicinam ægrè admittunt; at eadem medicamenta ante paroxysmum exhibita benè faciunt. Imò morborum

initia

initia maximè accommodata sunt medicinæ faciendæ, quòd noxios humores reprimunt, foràsque eliminant, antequam habitus corporis vitietur: à morsu itaque, ipsóque morbi initio medicandum est, si quid feliciter moliri velimus.

Mantissa ad dicta, *de Corticis Peruviani exhibendi tempore.*

QUOD non alio quidem exemplo (ut id hic obiter notem) meliùs elucidatur, quàm è variâ *exhibitione Corticis Peruviani* in Febribus intermittentibus, aut in ipsis putridis febribus, ubi tantùm remissiones, eædémque statæ sunt. Nam si febris paroxysmo declinante is propinetur, & intermissione totâ, remissionísve intercapedine aliquoties iteretur, ut *Sydenham*, ejúsque sectatores faciunt, magnis & multis *Modis* ejus pulveris pugnandum est, & frustraneo sæpius eventu; certè ad nauseam & crapulam stomachi, à morbo labefactati: contrà, si è vino puro, per diem unum maceratus, propinetur, vel aliquot tantùm paucis horis (unâ vel alterâ putà) ante adventum paroxysmi, quando scilicet maxima corporis integritas est, *maximéque si id fiat ipso ineunte morbo*, debellat plus *una* ejus *dosis*, quàm *decem* alias exhibitæ: loquor autem de morbis longis, quales intermittentes sunt; id quod *centies* felici eventu expertus sum.

Unde ſatis conſtat falſum eſſe, quod aliqui vehementer volunt; nempè *Antidotum* illud *mirabile* (ipſe autem inter primos, quantum ſcio, illud medicamentum olim in antidotis poſui †) multò minoris efficaciæ eſſe nunc, quàm aliquot viginti retrò annis, mercatoréſque, ac Pharmacopolas noſtros (ut quidam volunt) injuriæ, fraudíſque inſimulando; cùm tamen non in medicamenti bonitate, ſed in exhibitionis tempore & modo diſcrimen ſit.

† *Aquis medicat. Anglican.*

De hac autem re provoco ad *Badum*, qui elegantiſſimum ac doctiſſimum Tractatum ante triginta annos de *Cortice Peruviano* edidit, unde, *S*—— aliíque nuperi ſcriptores noſtri, omnia ſua habuerunt, præter unum illud, de corticis exhibendi modo inepto, ne pejus dicam, & intempeſtivo, authore ſuo, miſero illo agyrtâ *Talbor*, dignum *inventum*.

Porrò, ſi ſit potior aliquis *delectus in Cortice*, ipſi nos medici videmur culpandi, qui peſſimum volumus ex inadvertentia. Nam is cortex, me judice, optimus eſt, qui è trunco arboris, mox qui è ramis majoribus; deinde qui è ramuſculis habetur: at ex ipſis ſummis & tenuioribus ſurculis non niſi crudus & acerbus cortex detrahitur. Atque hoc ſatis conſtat ex analogia corticis *noſtrarum* arborum, (quercûs putà) qui maturior, magis concoctus, majorúmque longè virium, quò craſſior, vetuſtiórque, vel ipſis coriariis notiſſima res. Illud fortè noſtris hominibus impoſuit, cinnamomi ratio, pretiúmque, nempè in corticis illius

illius quadam tenuitate parvitatéque: at in illo medicamine, quò acrior vehementiórque gustus, eò gratiùs, acceptiúsque aroma: cum tamen ex cortice majori camphir copiosiùs oleúmque elici solent, clara maturitatis indicia.

Illud equidem proprià experientià testor, me ante viginti annos cortice Trunci sæpè usum esse, ad crassitiem & latitudinem volæ manùs, magnis & profundis sulcis & fissuris conspicuo, velut in vetusta arbore. Imò eundem aliquando valdè cariosum putridúmque ex necessitate, quòd melior nullo pretio tunc temporis haberi potuit, & olim & nunc me vix unquam frustravit eventu optimo & desiderato; maximè si ejus *modus & tempus* exhibitionis ritè observentur. Sed tanti medicamenti rationes cæteras alibi, cum de morbis acutis agam, opportunior dicendi locus erit. Atque hæc hactenus de Hydrophobia, ad alios morbos longos procedo.

Animadversiones in Salium.

Superiores autem Schedæ de Hydrophobia tantùm non impressæ fuerunt, cùm librum *Petri Salii Diversi*, proximè superioris seculi doctissimi medici, primùm viderim. At multa sanè fide digna, atque aliter, quàm ab ullis aliis scriptoribus, apud eum dicta inveni.

Itaque & quæ *nova* ad hunc morbum pertinent, excerpere; & quatenùs nos ab eo in aliqui-

aliquibus diſſentimus, pauca hîc reponere lubet.

Imprimis, apud illum non video ullam bonam rationem, quâ convellatur ſententia *Galeni*; nempe, *ſolum canem ex omnibus animalibus rabie corripi.* Admittam licèt à Lupo ſæviora & magis horrenda ſymptomata poſſe conſequi: at Lupus à cane non niſi ſpecie differt. Cætera autem animalia, quæ ab *Ariſtotele*, aliiſque, rabie tentari dicuntur, à canino morſu priùs infici poſſunt. Eſto! & Aſinus & Leo rabie inficere primariò poſſunt; cur homines ſic tentati non irrugiant, rudántve, ſed ſemper ut Canes latrent, vel ut Lupi ululent? Hoc itaque rem planè conficere mihi videtur; morbi nempè malitiam ex integro à canino genere oriri, non homini tantùm, ſed & aliis quibuſlibet animalibus.

Nec multùm commoveor ab inſtantia mulieris Hydrophobicæ ex febre recens ſanatæ; nam potuit, ut ſuprà diximus, ea ex traduce tranſmitti à parentibus, ut alii morbi hæreditarii. Et in his ſic propagatis mitiora ferè ſymptomata eſſe ſolent.

Inter ſymptomata verò titubat, dicens, dum rabiant homines, *ſitiunt admodùm.* At *ſitis* non minùs, quàm *Febris*, (quam ipſe excludit) ex morbi natura eſt.

Ut verò Febrem rectè explodit, ita *delirium* quoque nolit hujus morbi *ſignum Pathognomonicum* conſtituere, nec neceſſariò rabiem conſequi; quæ ex noſtris quoque obſervationibus fidem habent.

Rationem

Rationem verò *Salii* libenter admitto, cur oblatio, visus, soláque imaginatio aquæ, Hydrophobicos lædat, nempe ex consensu ventriculi cum rebus vel visis vel imaginatis: quæ innumeris exemplis expediri potest.

Causas Timoris aquæ, quæ ab aliis afferuntur, doctè refutavit: at *ejus* non libenter admitto.

Etenim illa *Antipathia*, quam cum virosâ salivâ liquida alia habeant, res vana & futilis est. Atque hæc aversio ex accidenti tantùm est: nam pejorante malo, ubi valde cupiunt bibere, si virus salivæ abominandum non impediret, promptè biberent.

Item illa altera ejus causa falsa est; nempe esse materiam ullam, quæ obstruat fauces; vímque deglutiendi in rabidis hominibus ullò modo ex pituita *cruda*, *viscida* & *virulenta* esse præpeditam: sed stomachum potiùs à tanto veneno vehementer offendi; nè itaque lædatur ad aquam insurgere.

Quod autem *solida* avidè deglutiant, cùm *liquida* aversentur, ratio est, in absorbendis liquidis *arctiùs* astringi gulam, quàm in assumendis solidis cibis, ideò iis magis offenduntur, quòd è ductibus excretoriis saliva copiosiùs à liquidis elicitur.

Si quis verò quærat, cur liquida (ut in nostro *Ægroto* I. suprà ostensum est) non aversantur in positu canino & pronis capitibus, erecti vero illa maximè abhorreant? Respondeo, Quia saliva virosa, in illo positu effusa, ad labia decurrit, in hoc ad fauces relabitur, eásque ad illam deglutiendam magis provocat.

Etiamsi vero Timoris aquæ causas non bene, ut opinor, expedivit, cum illo tamen asserere necesse est, *verum characterem* hujus mali esse *cruciatum internum*, ab aqua vel assumpta vel oblata inductum, & non *vanum* aliquem timorem aquæ liquidorúmque, aut aliquam falsam de iis imaginationem, sed quia *verè* & *sensibiliter* ab iis *interiùs* admodum in stomacho læduntur.

Hæc autem quæ sequuntur ferè singularia sunt, atque ad intelligentiam morbi maximè faciunt; eáque ideò in nostras chartas transferre non gravabor; & præcipuè quòd cum nostris observationibus, suprà comprehensis, ex magna parte benè concordant.

1. Sensui quidem nullus rabientium à proprio habitu & temperamento, ex aspectu immutatus apparet, cùm nec in colore, nec in mole corporis, nec in facultatibus, nec in affectionibus, nec in ullis accidentibus sensibilibus, antequam rabiem incurrant, ullam mutationem subeunt.

2. Rabientes ratione *proprii virus* non febricitare; si autem aliquando febricitant, hoc ex corporis *prævia altera indispositione* fieri.

3. Præter signa ab aliis commemorata, unum se (quod *præcipuum* & *infallibile* futuræ rabiei appellat) animadvertisse ait, omnibus ignotum; atque hoc signum est, dolor *quidam* in loco jam commorso, licèt ulcus antea per dies & menses integrè fuerit sanatum, accedens, qui intensus esse non consuevit, nisi morsus partem nervosam petierit. Hic dolor à loco jam commorso incipiens, leviterque patientem

patientem affligens, per partem poſt partem, ſpatio trium aut quatuor dierum, aliquando paulò plùs, aliquando paulò minùs, aſcendit ad cerebrum: cui cum communicatus fuerit, in eo quaſi *vertiginem* cauſat, ſimúlque *confuſionem* quandam, quorum merito, modò ad hanc partem, modò ad illam declinantes rectà progredi nequeunt; indéque ſtatim homo in rabiem deducitur.

4. Etiamſi rabie correptis omnia excrementorum genera, ut plurimùm retineantur: In uno tamen vidi maximam & ingentem Urinæ copiam excretam, ſine ullo ægrotantis ſenſu.

En præclarum Diabetes *exemplum* ex venenato morſu!

5. Vidi aliquos ſimul carnes & oſſa apprehendere & conterere, & ita facilè eſitare, ut profectò non adeò facilè *Canes* ipſa oſſa edant.

6. Narrat, quâ fide neſcio, Lupum à venatoribus captum, in diversáque opſoniorum genera apparatum & coctum, fuiſſe in cauſa, ut qui eum guſtàrint, eſitâríntque, rabie non multò poſt correpti fuerint: ſi verum eſt, remedium ſanè illud ex Hepate dentéve Canino ſuſpectum imò abominandum reddit.

7. Ubi Hydrophobiæ indicia acceſſerint, ſi quid in tali caſu prodeſſe poterit, hoc unum erit *Helleborus albus*, ab antiquis valdè celebratus, qui admirandus eſt in hiſce affectionibus. At ubi rabies facta eſt, morbúſque graviſſimus evaſit, adeò *lethalis* eſt, ut *auxilia humana*, niſi tantùm ad *remittenda ſymptomata*, quæ in his *verenda* & horrenda ſunt, incaſſum cenſeam.

D E

DE LUE VENEREA.

Quarta Exercitatio Medicinalis.

QUarto autem loco de plùs quàm ferinâ *Lue*, ſcil. de *Venerea*, dicturi ſumus. Hic novus quidem morbus eſt, ejúſque adeò deſcriptio è modernis petenda eſt. Morbi autem tam vulgaris deſcriptio ſupervacua eſſe videtur; adeóq; ejus definitio, & ſymptomatum præcipuorum enumeratio ſufficiat. Morbus autem contagioſus ab humore aliquo venenato, ferè in Coitu contractus, ulceribus, doloribúſque ſe manifeſtans, definiri ſolet. At hæc ferè mala morbum in omni ejus ſtatu circumſcribunt; nimirùm Gonorrhœa virulenta, interdum ſine ulla alia exteriore Luis nota; inflammati Teſtes; Bubones; veſiculæ cancroſæ in pene & alibi corporis; in tota cute puſtulæ; Capitis dolor; Verrucæ ad radices linguæ; ficus & condylomata in ano; ſcabies; ſerpigines; in volis & plantis pedum fiſſuræ; Tumores duri;

duri; nodi; dolores acerbissimi, qui noctu ferè ingravescunt; Ossium caries, in primis in cranio, & naso, & palato; exostoses à carnibus carcinomatosis intra ipsum os genitis, dolorificæ; Pilorum defluvium.

Una tamen Lues, variis distincta ordinibus est; imò etiamsi multis modis & accidentibus oriatur: maximè tamen ex Venereo *fit concubitu, à quo ferè propagari solet Lues Venerea in hominum genus. Itaque qui venereo complexu jungitur cum inquinata, à pudendis Lue inficitur: nutrix, à quâ infans pollutus lac sugit, à mammis: obstetrix, quæ infectæ parienti opem tulerit, à manu: infans à vitiatâ nutrice altus, nunc ab ore, nunc ab interioribus; condormiens inquinato sudore diffluens, à cute, & à summis partibus; qui effusiore osculo salivam exceperit, ab ore.

* *Fernel. cap. 4.*

Ab Insulis autem *Americanis*, in quibus, ante *Hispanorum* adventum, hic affectus populariter grassatus est, illum per *Hispanos* in *Europam* allatum esse, nullus jam dubitat.

Unde autem primùm inter *Americanos* Lues illa orta sit, quæritur? Respondeo, Vel à morsu alicujus animalis venenati, vel à victu certè aliquo venenato, caedibile est. *Americanos* autem *Serpentes* quoslibet (quorum innumeræ novæ species nobis incognitæ apud *Indos* sunt) libenter *comedisse*, notissimum est; adeóque vel à victu eorum impuro, (maximè si qui serpentes darentur, ex esu hanc labem infligere proprii) vel per se, vel certè ex sua natura virosa, ab *interna* causa primùm malum oriri

oriri dicendum eſt: aut ſi qui ſerpentes ex *morſu* (ut Hydrophobiam canis rabidus infligere ſolet) iſtiuſmodi Lue aliquem contaminare apti nati ſunt, tunc ab *externâ* quidem causâ primùm originem habebit Lues; quæ ſemel genita, non niſi contagione poſtea afficere ſolet. Imò non multùm refert, quâ primùm viâ, à ſerpentino genere, certè vel morſu, vel cibo aſſumpto illam ortam eſſe, veriſimile eſt.

Huic autem rei hæc fidem faciunt; nimirùm *Oviedi* obſervatio; is autem vir omnium *Hiſpanorum* primus rerum Naturæ, apud *Indos* inventarum, fide digniſſimus Hiſtoriographus, idem & plurimis annis Inſularum unus è primis Gubernatoribus fuit: hujus verò aliquot libri extant, quamvis multi, ab eo ſcripti, periêre; vir, Cardano judice, antiquis ſcriptoribus comparandus. Inter alia animalia *Indiæ* occidentalis *Inguanas* exactè deſcribit, ſcil. ex ſerpentum Quadrupedum genere beſtiolam haud mediocrem; eo *Indi* avidè veſcebantur, & in deliciis habuerunt; homines verò *Hiſpani* ad eorum exemplum illum in cibis ſuis quoque poſuerunt: neque enim ejus guſtus diſplicuit, etiam cuniculorum carne multo ſapidior; imò neminem, inquit ille, eorum eſus lædit, niſi quem Lues Venerea affecerit; de quo quidem morbo, *etiamſi diu ſanati ſint*, tamen iis noxam *protinus* infert, & morbum, ex aliquot annis *ſopitum*, *denuò excitat*, *renovâtque*; id quod noſtri homines *innumeris exemplis* experti ſunt: Hæc *ille*. Adeóque haud ita abſurdum eſt credere, Luem

hanc

hanc originem ſuam ex ſimili, ſi non ipsâ illâ, causâ habuiſſe; cùm ex eorum quidem eſu protinus renaſcatur malum, diu ante quaſi extinctum.

Ad hæc à me facit illud, nimirùm in pudendis utriuſque ſexus hoc malo affectorum, etiam cùm alia ſymptomata diu deſierunt, tamen ibi naſci ſolere *Criſtas* quaſdam ſpiſsè *dentatas*, non aliter, quam in ſerpente *Inguanas*; cujus corpus iſtiuſmodi criſtis ex toto ferè circumſcribitur: propria ſanè *repræſentatio*, à quo animali ortum ſuum deduxiſſet malum: hæc autem mala criſtata, inter condylomata & mariſcas ab aliis fortaſſe numerata ſunt; etiamſi ea ferè ſine *ullo dolore & tenuitate* quâdam membranaceâ conſpicua ſint.

Animalia autem venenata contagii ſui *characteres proprios & peculiares* imprimere haud rarum eſt, ex. gr. in Hydrophobiâ, à canis rabioſi morſu, & antiquis & modernis authoribus confeſſus *Latratus*; item deglutiendi *canina voracitas*; item *lambendi* potius, quàm bibendi, aſſiduâ linguæ exertione, *aptitudo*. Ab aranei *Pulicis* morſu, *Tarantula* dicti, aſſidua ſaltandi cupiditas; neque iſtiuſmodi araneorum greſſus alius eſt, quàm, more pulicum, de loco in locum ſaltatio. Illud quidem non ignoro, à quibuſdam etiam doctis viris pro fabulâ haberi; at mihi certè non ita, cui araneorum mores cæteris paulò diligentiùs perſpecti ſunt: imò, id genus araneorum in fervidis, *Calabriæ* putà, regionibus dari poſſe, à quibus pernicioſiſſimi morſus inferri poſſunt: Rerum quidem naturæ hiſtoria tantùm incepta

pta eſt, adeóque nihil miror illud & id genus innumera Phænomena nos latere, & non ſine injuria ſuſpecta eſſe.

Porrò qui *leporem marinum* ſumpſerint (id eſt, limacis nudi marini aliquam ſpeciem, qui ferè omnes, etiam in noſtro mari inventi, purpurei ſunt) urinam *purpurei coloris* reddunt; & in ſomnis *littoris pulſi fluctus* ſubinde audire videntur: Corpus fit iis lividum *Scribonio Largo*, & *Dioſcoride* authoribus.

A *Salamandra* (quæ è ſerpentum quadrupedum genere eſt, greſſu invalido & pigerrimo, linguâ longùm exertâ & *aſpera*, muſcas captans) lingua exaſperatur, corpus invalidum & exolutum fit; eodem authore.

Deniq;, nonnulla ſymptomata (ſuprà comprehenſa) à morſu canis rabidi huc accedunt, & ad hanc noſtram conjecturam firmandam apprimè faciunt; nempe *Satyriaſis*, & haud diſſimilis *Gonorrhæa*, huc facit; Viperæ morſum ferè ingenti tumore Scroti ſolvi; unde Urinæ *vehemens ardor* & copia, calore & acrimonia ſua hominem valdè torquens. Atque hæc ſolita ac certiſſima morbi criſis eſt. *Actis Philoſoph. Lond.* n° 211. referente *Th. Mayerne*, A Rubeta aſſumpta interdum invita Geniture profuſio conſequitur, autore *Dioſcoride*. Sed de his plus ſatis. Ita infectio propagari poteſt de beſtiola in hominem, & de homine in hominem ex ipſo jam infecti traduce.

Hujus autem Luis origine ſic poſitâ, ad ejus cauſam efficientem procedam; quæ, ut mihi videtur, pernicioſa labes eſt ex ſui generis veneno, attactu multiplici, ſupra comprehenſo,

prehenso, & contagione, contracta. Hujus autem veneni, & vis efficacia *hebetior* esse videtur, quòd seminudas tantùm partes & cutem minimè integram contaminare potis est; item quòd aliquando diutiùs in nobis delitescit, antequàm manifestis signis sese prodat. Item, ut venenum magis elucescat, cuicunque particulæ primùm insederit, illic inhærescens pustulam ferè excitare solet; si à pudendis, ex. gr. initium habet, pustulas in his primùm, & ulcuscula evocat contumacia & mali moris. Igitur si hæc & similia benè perpendamus, non simplicem humorum putredinem causam adæquatam, sed veneni alicujus peculiaris participem esse Luem hanc nobis affirmare necesse est. Etenim à minimâ portione in totum corpus disseminata, non aliter serpit, quàm quæ à canis rabiosi morsu infertur.

Contagionem autem Veneream, ubi scilicet integra cutis est, nec aliquo vulnere læditur, ut in canis ferè rabidi morsu, sic breviter intelligo: Nimirùm, humor aliquis venenosus è muliere, Lue affectâ, homini transfertur, adhærétque; is verò humor, quòd tenuis & acris, sese primum insinuat in oscula vasorum excretororium, quæ ferè ab œstro Venereo patent, perindè ut à frigore contrahi, ac in tubercula se erigere solent. At nec istiusmodi veneni vis tanta est, quin integra cutis satis benè ei resistere possit: ideóque in ore, circáq; glandem penis nudatam, vulva, mammarum papillis, quòd in his partibus oscula vasorum excretoriorum minus firmentur, id malitiam suam potentiùs exerere solet.

Cùm

Cùm autem *vasa excretoria* non *meri canales* sint, & perpetuo sine morâ humorum transitui tantùm destinati; sed etiam receptacula, quatenùs humores excernendi diutiùs inibi restitent; id quod à *Glissonio* nostro, de Poro bilario, ejúsque ramificationibus, satis confirmatur, ex quo reliquorum ductuum excretoriorum analogia manifesta est. Item, cùm humores excernendi, ex aliquâ certè sui parte, possint *regurgitare in habitum* corporis; maximè si ab aliqua causa ductuum excretoriorum oscula coarctentur: Cúmque is *humor* in Lue venenosus summè *inflammatorius* sit, ut ex ejus infectu aliquando prompto, adurentéque, vesiculas excitando in ipsa glande, aliísque innumeris exemplis, in progressu statúque morbi sese prodentibus, abundè constat; Phænomena in Lue vulgaria facilè intelligantur. Hinc itaque GonorrhϾ virulentæ ratio, ex qua prima ferè hujus Tragœdiæ notitia, nempe ubi parastatarum, glandularum & vesicularum seminalium ductus acredine venerea inflammantur & regurgitat humor infectus: ita ipsi etiam ductus vellicantur ab humore acri, serúmque adeò, ab arteriis eò propulsum, validiùs effluit ex habitu corporis, atque ex *fracedine* ductuum *venenosa* citiùs corrumpitur. Item Bubonum intumescentia hinc elucescit, nempè ubi stagnat istiusmodi humor Infectus. Item cur tantoperè caput, ejúsque ductus salivales in oculis, in ore, in faucibus, in palato, petat, ratio est, quòd ex iis serum infectum (ex regurgitatione ductuum, circa penem putà) faciliùs erumpat, nimirùm;

mirùm tali humori recipiendo, evacuandóque maximè totius corporis ufitatis & *capacibus* vafis.

Cùm autem hujus morbi innumera exempla pafsìm occurrant, ea, quæ maximè nota, & fuis fymptomatibus facilè difcernenda funt, ferè omitto; alia verò magis *occultæ*, *incognita*, & *fufpectæ tantùm labis*, & ferè ex adjuvantibus tantùm agnofcenda, *exempla* in Lucem proferre operæ pretium effe exiftimo.

ÆGROTA I. § Mulier quædam marito ex viginti annis Lue Venereâ affecto, & jam diu fano, (certè ex propria opinione) nupta, ex fecundo Puerperio, menfe jam finito, tumorem contra uterum obliquum, non fine aliquo dolore, fenfit: ab Utero verò toto puerperii tempore gravis odoris quædam fanies effufa eft, tandem uterinâ purgatione ex confueto ceffante, is tumor paulùm auctus eft; item fub eo tempore febricula acceffit, quæ, certis quafi periodis quotidie exacerbata, ex intermittentium genere effe videbatur: fœminam lenioribus medicamentis purgavi, at fine effectu; nam tumor & dolore & magnitudine indies multùm increvit; adeóque curationis rationem protinus mutavi, & cataplafmata ex emollientibus, maturantibus, & anodynis fuperinjeci; item fimul antivenereum Apozema, cui *Cortex Peruvianus* ficúfque larga manu injectæ funt, aliquoties in die propinavi: poft decem dies Chirurgus, cauftico primùm admoto, abfceffum mediâ plagâ aperuit, quo vulnere magna puris copia effufa eft; ad viginti

ginti dies vulnus clauditur; interim Apozema suprà scriptum assiduè, & vulnere ad integritatem se contrahente, *Hieram antiquam* simplicem ter, quatérve sumpsit. Convaluit. Hoc mihi contigit ante aliquot annos.

ÆGROTA 2. § Mediæ ætatis mulier quædam à puerperio gravissimis doloribus ab utero affecta est; tandem ex altero latere, paulò infra umbilicum ad inguen, tumor ortus est; altero mense à tumore incepto accersitus, fœminam tabidam suprà fidem inveni, lectulo defixam, die noctéque præ cruciatibus exclamantem; tumorem admodum durum, capitis infantis ad instar magnitudinis, vidi; tumor plerisque medicis cancer uterinus existimatus est, multa tam extrà, quàm intrà adhibita sunt, at sine ullo effectu. Huic protinùs purgatoriam medicinam validam, ex *Hiera antiqua*, secundùm *Scribonii Largi* mentem *duplicata*, propinavi; item alternis diebus Antivenerea, & alternis diebus invicem purgationes repetere jussi. Quid fit? Octidui spatio tumor ex toto disparuit, lecto egressa est mulier. Convaluit præter omnium expectationem.

ÆGROTA 3. § Mulier triginta annos nata, in Clare-Market habitans, ex secundo puerperio, ad secundum mensem tumore duro è regione Uteri, ad alterum inguen paulùm inclinante, graviter affecta est, non sine febricula. Me vocavit; cùm pus ex tactu confectum esse videretur, anti-venereum

Apozema

Apozema ter quotidiè propinavi ; biduo autem ab adventu meo Chirurgum incidere tumorem jussi : à quo vulnere magna puris fœtidi copia effusa est. Paucis septimanis fœmina ad integritatem restituta est. Maritum clàm, & in aure, monui de malo uxori inflicto ; neque se olim Lue Venereâ affectum fuisse negavit, sed jam à multis annis, certè ex propria æstimatione, ab illo morbo convaluit.

ÆGROTA 4. § Mulier quædam ex puerperio, multo fluore, albo dicto, valde afflicta est : mox eo ex parte cessante in assiduam diarrhœam, at citra graviora tormina, incidit. Etenim huic à multis multa data sunt ; at inutilia omnia. Aquæ chalybeatæ, falsò sic dictæ, & ipse crocus, ferrúmve vario lenocinio apparatum, plurima astringentia simplicia, cúmque rhabarbaro tosto admista, opiúmque diversimodè confectum, nè hilum profuêre. Ad tertium annum malum assiduè protractum est ; penè jam tabe consumpta est fœmina ; ipse tandem accersitus maritum clam monui de uxoris malo, quod graviter tulit ; tamen libenter confessus est, se primâ juventute istiusmodi labem contraxisse ; at præter aliquos, ídque rarissimè, contingentes dolores vagos, se nè suspicionem quidem alicujus mali habere ; imò nec ejus filiam, octo jam annos natam, alicujus vitii impressionem unquam indicâsse, adeóque ejus uxorem minimè contaminari posse. Ampliùs contendere nolui : Respondi, Seriùs esse quàm, ut propriis

propriis medicamentis opem ferre possem. Rus abiit mulier uno vel altero lapide ab urbe; eóque malo obiit.

ÆGROTA 5. § Mulieri cuidam primariæ, marito Lue Venerea affecto, &, ut fieri solet, *bene sanato*, plures annos nuptæ saliva tenuis vehementer moveri consuevit; at sine gravedine aliqua, tussi, aut destillatione certè molestâ: tamen saliva, ad libram unam vel alteram, die noctéque effundi solebat, ut ipsa & ego etiam aliquoties ex linteis madidis conjecturam fecimus. Hæc autem obiter notavi: Cùm marito, ex febre putrida laboranti, bis, aut ter triennii spatio, medicinam fecissem, aliquoties è magnis periculis evasit; vir tricongiarius tandem obiit; altero post ejus obitum anno optima fœmina eâ salivatione spontaneâ, jam in assiduam tussim conversâ, graviter afflicta est: in manibus præcipuorum hujus Urbis medicorum diutius fuit; ab omnibus malum pro simplici Phthisi habitum est; biennium & amplius medicè vixit, tandem fato succubuit.

ÆGROTUS 6. § Quidam quinquagenarius, ante 14 annos Gonorrhœâ leniter virulentâ, si id fieri potest, affectus est, remediísque vulgaribus, ex ejus relatione, subitò convaluit, nec ampliùs recidivam passus est, aut ullum grave symptoma. Vino & potationibus assiduè deditus est; ex improviso tandem ambabus manibus & altero pede resolutus est, non sine oris tortura: hanc paralysim subitam

ſubitam levis ſalivatio excepit, indies increſcens; ſeſqui-annum rurales Medici hominem fruſtrà tractârunt, & *aquas calidas* ad dies plures bis ingreſſus eſt: at nihil profuêrunt. *Londinum* venit, & ſe meæ curæ commiſit: Alterum pedem trahebat, manúſq; ita contractæ fuère & rigidæ,ut nec digitis aliquid comprimere, nec intra eos aliquod depoſitum ejicere potuit, pleraq; verba vix articulatim pronunciavit; at omnium jam longè graviſſimum ſymptoma ſalivatio ſpontanea fuit, quæ hominem die noctéque vehementer moleſtavit, imbecillem reddidit, & omnibus remediis obſtitit. Hujus autem ſalivæ lentorem & fœtorem ingratum curioſiùs obſervavi, qualis eſſe ſolet ab Hydrargyri inunctione. Huic autem malo ſic protinus occurrendum putavi. Apozema ex Guaiaco, &c. confectum citra ſudorem propinavi. Vinum & carnem homini marceſcenti, & quia iis in bona valetudine admodum uſus eſt, indulſi; quarto quoque die Hierâ Diacolocynthidis ſimplici ex decocto Epithymi, alvum movi: at Salivatio non ante tertium menſem ex toto deſiit: tandem cardiacis & calidis aromatis ejus viſcera confirmata ſunt; intra ſex menſes manum ita firmam habuit, ut jam ſcribere poſſet, imò aliquot miliaria ambulare, & domum tantùm non integer rediit.

ÆGROTUS 7. § Quidam juvenis, admodùm robuſtus, vino & ſcortis deditus, Rheumatiſmo graviſſimè correptus eſt, maximè nocte præ cruciatibus diris, in capite, mediiſque

mediiſque tibiis, regione interſcapulari, & alibi corporis, citra ullum tumorem, afflictus, ut nec cubili ſe continere, nedum dormire, poſſet; item his malis febris inſuper aliqua intermittens annexa eſt, horrore, incendio, ſudore certis horis quotidie circumſcripta; quod ex pulſu celeri, urinâ valde biliosâ, & tempore acceſſionis, mihi liquidò conſtitit. Venam in brachio protinus incidere juſſi, è quo ſanguis admodum lentus & crudus ad libram miſſus eſt; deinde Apozema ad Luem ſimul & Febrifugum validum ter quotidie propinavi. Sudorem Sp. C. C. ad ℈j. ß. ex aq. lact. alexiterii dict. excitavi. Alternis diebus per tres vices ſanguinem mittendum curavi; quotidie enematis fortioribus alvum ſolicitavi, nocte ſomnum opio conciliavi. Octiduo elapſo, cùm Urina primùm paulò pallidior viſa eſt, *Corticem Peruvianum* ad ℥ij. ex vino, bis quotidie ſumendum propoſui. Decimo quinto die exiit foràs integer; at multò diutiùs Apozemate ſuprà poſito uſus eſt. Convaluit.

ÆGROTA 8. § Mulier, 25 annos nata, ex ſeptennio nupta, obeſa, ad tres minimùm menſes doloribus quibuſdam punctoriis in cruribus, maximéque pedibus, eorúmque vehementi ardore graviter cruciata eſt. Item huic aſſiduus capitis dolor; huic præterea tuſſis die noctéque vexatiſſima, ut inſomnis planè fuerit ad aliquot menſes. Accerſitus, fœminam inveni febriculâ lecto detentam, Urinam admodum ruffam, qualis Ictericorum eſſe ſolet. Clàm maritum de Uxoris

malo monui; haud inficias ibat, mutúſque aſſentire videbatur. Huic protinus ſanguinem ad libram miſi. Poſtridie calamelanos ℈j. ex Electuarii lenitivi ʒj. dedi, Potionémque horâ unâ elapsâ, Decocti amari cum Senna ad ℥iv. propinavi. Et vomitu & dejectione benè fecit; eâ nocte opio ſomnum conciliavi. Tertiò, hujuſmodi pulverem præſcripſi, [℞ *Cocheineil.* ℈j. *Oſſis ſepiæ optimè lævigati* ʒß. *m. f. Pulvis.*] Hujus ℈ij. ſexta quaque hora ſumpſit. Item Decoctum validum Guaiaci, &c. ex more noſtro, omnis potionis loco, vino albo omnigeno non excluſo. Bolum & Hauſtum purgatorium tribus ampliùs vicibus ſumpſit, at ex calamelanos tantùm ad *gr.* x. Octidui ſpatio urina primùm fit optimi coloris & conſiſtentiæ qualis ſanorum: ad decimum quintum diem & dolor & omnino tuſſis deſiit. Convaluit.

ÆGROTA 9. § Infans quædam ex nutrice inquinata, annum tertium agens, hæmorrhagiâ, capitis dolore præcedente, uſq; ad deliquium, affecta eſt; ad annum verò ætatis ſuæ decimum quartum, Veſiculæ ſive puſtulæ quædam, modò in fronte, at ſæpiùs ad imum naſum, oriri conſueverunt; hæ veſiculæ mali moris fuerunt, & aliquot veſtigia ſive cicatrices ſui reliquerunt ad inſtar variolarum: ubi jam menſtrua apparere cœperunt, tuſſi graviſſima & febricula affecta eſt; & ſimplex Phthiſis judicata eſt: Fonticulo in brachio, & diætâ ex Guaiaco, cui *Cortex Peruvianus* adjectus eſt, & medicamentis purgatoriis tandem convaluit;

convaluit; imò ejus extrema macies in habitum pleniorem pinguémque mutata eſt. At deinceps valetudinariam vitam egit; modò capitis dolore, modò raris aliquot puſtulis circa faciem orientibus, at ſæpius tuſſi & ſpirandi difficultate oppreſſa eſt.

ÆGROTUS 16. § Lichenes Venereæ admodum vulgares ſunt, & paſſim occurrunt; non tantùm in iis hominibus, qui Lue affecti & pro ſanatis habentur, ſed in aliis etiam non ſuſpectis. Ejus autem mali hæc ferè conditio eſt: In cute alba, vel pectus totum, vel præcordia, vel collum, aut fœmina & inguina latè occupat quædam flavedo, minutiſſimis puncturis rufis exaſperata: iſtiuſmodi verò maculata cutis, ferè tempore æſtivo moleſtiſſimo pruritu ægrum torquet, præcipuè noctu; quas ideò inſomnes peragunt.

Item in hâc Urbe valdè frequens eſt Herpes, dicam an Scabies quædam ſicca Venerea, admodum contagioſa, vexatiſſimum malum, ut nihil ſupra. Hujus autem notæ ſunt, puſtulæ quædam exiguæ, modò totum corpus infeſtantes, modò brachia, aut crura tantùm, ferè ſine pure, imò etiamſi unguibus incidantur, tamen ſiccæ eſſe non deſinunt; interdum in cute permanent, ſæpiùs verò latent & ægrè ſentiri poſſint, niſi ab infeſto & aſſiduo, maximè nocturno, pruritu.

His verò remediis uti ſoleo, præter decoctum Guaiaci, &c. & purgationes proprias; nimirum, priorem labem ſucco limonis ex ſero lactis fovere ſoleo: item illæ, ſi admo-

 dum

dum pertinaces ſunt, & poſterior, etiam labes, maximè Unguento *Catapſoras*, vel per ſe, vel alio diluto, cum bono eventu & tutò illini poſſint; ut ſæpiùs expertus ſum: Imò tu velim ſcias hæc mala nullis remediis niſi ex Hydrargyro confectis extirpari poſſe.

ÆGROTUS 11. Quinquagenarius quidam ex aliquot annis *Iſcuria* graviter affectus eſt; à tertio ejus conjugio id illi accidit; ejus fœmina valetudinaria, & quantùm ex voce impedita, ob aliquem, putà in palato, defectum, & vultu conjicere mihi licuit, ex Lue inquinata: certè is vir mucum quendam fœtidum & ſanguineis fibris interſperſum copioſè cum urina excernere ſolet, non ſine infinito cruciatu in pene. Huic autem ſic putavi ſuccurrendum eſſe: nimirùm, [℞ *Spiritus Vini rectificatiſſimi* ℔ß. *Gummi Guaiaci* ℥ß. *Cantharidum* ʒj. *Cocheineil* ℥ij. *Succi Hypociſtidis* ʒij. *Spir. Sulph.* ℈j *digerantur cinere calido ad* 12 *horas: filtrentur per chartam bibulam*] Hujus medicinæ guttas 40 ex cereviſia tepida manè & tantundem veſperi quotidie propinavi; quo ſanè remedio, bono effectu, ad tres menſes uſus eſt; idémque à me, maximis gratiis propter inſigne beneficium redditis, etiam atque etiam rogavit: Etenim malum diuturnum jam potuiſſe tolerari, haud nihil eſt.

ÆGROTA 12. § Vidua quædam juvenis, graviſſimo Urinæ ardore & punctionibus ibidem, item Condylomatis cancroſis in pudendi labiis, non ſine vehementi capitis dolore afflicta eſt; maritus ejus ex anno ruri

Lue

Lue mortuus eſt ; ipſa *Londinum* venit, & me coram obſtetrice de morbo conſuluit. Hanc autem ſic curare cogitavi ; nimirùm illam purgavi quarto quoque die pilulis de duobus, quibus æqua pars Mercurii dulcis adjecta eſt. Item Apozemate ex Guaiaco, &c. pro potu quotidiano, citra ſudorem. Item, [℞ *Cocheineil* ℥iij. *Cantharid.* ʒj. *Vini Rhenani* ℔j. *miſce, digerantur per diem B. M.*] hujus cochleare è decocto Guaiaci ℥iv. bis quotidie ſumpſit : quorum uſu Gonorrhœa admodùm virulenta, fœtidum & ſanguineo viride pus effundens, integrè ſublata eſt ; & duobus plus minùs menſibus ſine ullâ ope Chirurgicâ, etiam ulcera ſiccata ſunt, dolórq; capitis ex toto deſiit.

ÆGROTUS 13. § Quidam juvenis ter Gonorrhœa affectus eſt, non ſine aliis gravibus Luis ſymptomatibus. Tertia vice ad me venit, Urinæ ardore punctorio, item deſtillatione puris ſubviridis. Hominem ſtatim *calomelano* purgavi pilulis fortioribus additis ; intra triduum pus attenuatur, & pellucidum fit ; quo tempore collyrium injeci hujuſmodi, [℞ *Aquæ Plantan. Papaveris Rhæados*, ana ℥iij. *Opii benè uſtulati* ʒj. *Mellis Roſati* ℥j. *Trochiſcorum ex Minio puro metallico* ʒij. *m.*] intra ſeptiduum & Urinæ punctiones & Gonorrhœa ex toto deſierunt. Decocto autem Guaiaci diu uſus eſt citra ſudorem, quo integrè convaluit.

ÆGROTUS 14. § Quidam juvenis jam primùm Lue inquinatur ; illi in Glande veſicula cancroſa orta eſt, at ſine Gonorrhœa aut ullis punctionibus inter meiendum ; ſub

eodem tempore in utroque inguine insuper bubo sentitur; & jam inhorruit & febricula incensa est; præterea ingens capitis dolor, & in cruribus puncturæ intolerabiles. Hominem sic protinus restitui: Alternis diebus calamelanos ℈j. ex Electuario lenitivo dedi; sanguinem è brachio ad libram misi; decoctum valentissimum Guaiaci, cui Cocheineil ad ℥iij. adjectum est, propinavi. Chirurgus vesiculam citò curavit præcipitato rubro ex aliquo digestivo; bubones à tertiâ medicinâ purgatoriâ disparuerunt; ad tres septimanas convaluit; diù tamen Apozemate suprà scripto usus est citra sudorem, & vino albo carnéque minimè abstinuit.

ÆGROTUS 15. § Juvenis quidam, triginta annos natus, bis Lue infectus est, & toties salivationem cum Hydrargyro passus est; at non sine recidiva; etenim huic lingua & fauces & ipse penis Ulceribus cancrosis miserè affectæ sunt; etiamsi optimorum chirurgorum ope, & methodo vexatissimâ diu à salivatione ultimâ usus fuit. Hunc sic restitui. Propter summam stomachi imbecillitatem, vinum ei album Gallicum libenter indulsi; item, propterea quòd Hydrargyri copiam supra fidem sumpsisset, (nam ultima salivatio per calamelanos admodùm difficulter mota est) succo limonum in omni intinctu usus est. Hierâ antiquâ duplicatâ eum admodum frequenter purgavi; interdum aliquot grana, ídque raró & parcè, Mercurii dulcis ex bolo Mithridatii dedi; pridie nocte ante

medicamentum

medicamentum purgatorium deſignatum, Decoctum Guaiaci, &c. aſſiduè citra ſudorem propinavi. Chirurgus *Mullins*, egregius artifex, quem accerſivi, & oris & penis Ulcera diligenter curavit: intra ſex menſes integram ſanitatem recuperavit, nihil mali relicto, præter lichenes quoſdam; at citra cruciatum aut contagium, quod ſcio, Uxori datum, & optima valetudine fruitur jam ex ſeptennio.

Hactenus de Lue Venerea aliquot pauca at diverſa pro inſtituto noſtro Exempla breviter expoſuimus; mox de Curationis ſcopo dicemus, qui in purgatione, medicamentis ex Hydrargyro confectis, præcipuéque nunquam ſatis laudando illo Mercurio dulci dicto, & Guaiaci decocto conſiſtit; imò his fere duobus medicamentis tota curationis methodus hodie includitur. Horum itaque medicamentorum virtutes paucis, pro more noſtro examinare volumus.

Hydrargyrus autem primùm inventus, & huic malo cum aliquo ſucceſſu adhibitus eſt, at extra tantùm & in unguentis. Hoc *debemus Arabum Scholæ*, authore *Fernelio*. Illud quidem non ignoro, *Arabes* literarum ſtudia coluiſſe poſt *Græcos*: *Arabes*, inquam, ab *Octavo Sæculo* omnium ſcientiarum artiúmque utilium & præcipuè medicinæ monumenta è Græca in linguam ſuam traduxiſſe. At pace tanti viri, facilè ſui ſæculi doctiſſimi Medici, Hydrargyri multiplex uſus, etiam ad Scabiem ab antiquiſſimis Medicis Græcis deducendus eſt. Etenim *Dioſcorides* expreſſis verbis ita

 perhibet,

perhibet, *cinnabaris*, cerato excepta, papularum eruptionibus, ambustis igni medetur; *cinnabaris autem & optimum & ipsissimum Hydrargyri metallum est*. Item idem medicamentum alio nomine apud antiquos *minium* appellatur, & Sinopicum præ cæteris valde commendatur. Hydrargyrus fit ex Minio, quod abusivè Cinnabaris dicitur; *lib.* 5. *cap.* 6. Unde constat cinnabarim & minium, certè antiquis plerisque, synonyma fuisse: imò cinnabaris optimi coloris minium quoddam *Africanum* fuit, quo nomine institores ejus temporis omnigenum minium appellàsse verisimile est.

Atque ex hoc fit Emplastrum rubrum adversus morsus ferarum apud *C. Celsum*, quod sane pro nobis maximè facit; siquidem Hydrargyrum ex resina Terebinthinæ ad contagiosa vulnera aptum esse confirmatur. Rursùs, apud *Æginetam* extat Emplastrum ex Cinnabari ad Tophos, & alios omnis generis induratos tumores. Porrò, adeò mite remedium apud antiquos creditum est, ut ad oculorum inflammationes efficaciter cohibendas commendàrunt, *Dioscoride* authore: atque hæc satis sunt de externo ejus usu apud antiquos Græcos. De interno autem *Myrepsius* audiendus est, (*cap.* 62. *de Antidotis*) is inter Antidotos omninò necessarias ad difficultatem Urinæ & stillicidium & calculosos unam à *Galeno* transcripsit, in qua cinnabaris drachmæ sex insunt. *Ætius* quidem eandem Antidotum *Philagrio* inscribit, cui fortè cinnabaris ex aliqua temeraria, non minùs quàm timida

suspicione

ſuſpicione minùs arriſerit; ſed animadvertendum eſt in hac Antidoto ineſſe quoque Lapidis *Syriaci* (fortè *Judaici*) drachmas 32, adeóque vim ejus potiorem metallis deberi, veriſimile eſt: & perperàm cinnabarim ideò à *Philagrio* excludi: quâ tamen omiſsâ Antidotum à *Philagrio* denominare maluit *Ætius*, quàm à *Galeno*, cujus compoſitio cinnabarim incluſam habuit.

Hinc adeò evidènter diſcimus (quod demonſtrandum propoſuimus) apud antiquos Cinnabarim, id eſt, Hydrargyri purum putum metallum, medicamentum natum & non ullo lenocinio vitiatum, ad omnes uſus in Lue Venerea maximè requiſitos tam intra, quàm extrà, adhibitum fuiſſe; nimirum *ad Urinæ difficultatem*, quod genus remedii Gonorrhœa virulenta maximè deſiderat; *ad ignis ambuſta & inflammationes*; ambuſtis autem veſiculæ propriè oriuntur; eadem mala in pene frequentiſſima ex Lue: ad *tumores omnigenos induratos*; ex quo mali genere Bubones Venerei ſunt: ad *papulas erumpentes*; & quæ, quæſo, fœdiores papulæ, quàm quæ ex Lue oriri ſolent? Poſtremò, ad *ferarum morſus* ex reſina Terebinthina; atque ita prodeſt ad Luis efficientem & primariam cauſam. Quorsùm itaque *Arabibus* damus, quod *Antiquis Græcis* jure meritò debetur?

Illud quidem fateor, aliam rem eſſe Hydrargyrum, atque aliam Cinnabarim: at in Cinnabari Hydrargyri vis nativa lenis, & benigna eſt; cùm idem ex lapide coctus, & ignem expertus tantùm non venenum eſt, & in-

teſtina exedit; imò ex Terebinthina aut adipe articulis inunctus, linguam, fauces, totúmq; caput intumeſcere facit, ſalivámq; vehementer movet, haud aliter quàm ex intenſo aliquo frigore, cui corpus exponitur, gravedines deſtillationéſque pituitæ protinus oriuntur; ad eundem modum venas quaſlibet, præcipuè lymphæ ferendæ dicatas, torpore quodam infeſtat: rigorem autem torporémq; genuinum eſſe Hydrargyri effectum cuilibet experiri licet. Etenim tu velim demittas digitum in Hydrargyrum, paucis momentis illum pallidum, mortui inſtar membri, extrahes: imò vi quadam narcotica tremores nervorúmque reſolutiones ex ejus aſſiduo uſu oriri neminem operariorum latet: ad hæc, quòd Hydrargyro inunctis ægrè adeò medicamentis purgantibus alvum moveri, ut ea duplo validiora, quàm ante, facilè perferunt; ſcil. à ſtupore viſceribus inducto.

At qui fit, inquies, ſalivam, non ipſum ſanguinem moveri? Ita quidem haud rarò evenit; ab intenſo gelu multi hæmorrhagiis corripi ſolent; ad eundem modum in Ptyaliſmo ex Hydrargyro interdum dyſenterias, & ſanguinis è gingivis profluvium contingere ſolere abundè teſtatur Hiſtoria medicinalis: Saliva tamen ſola diu & vehementer movetur. Ea autem res paulò altiùs deducenda eſt. Cùm lymphæ & aſſidua ſeparatio & in ſanguinem reditus neceſſarius eſt, propter rationes alibi exponendas, ubi de natura ſanguinis privatim agemus; cúmque propter ſummam Lymphæ-ductuum teneritudinem, quâ ſtu-
pore

pore facilè afficiantur ab Hydrargyri inunctione, illa debita lymphæ ſeparatio, reditúſque in venas ſanguineas, multum impediatur, neceſſe eſt; vasáque adeò ſanguinea ſupra modum impleri ſuo alienóque humore, tantámque lymphæ copiam ſolis arteriis veníſq; contineri non poſſe. Igitur aſſidua vi & pulſu arteriarum, lympha per propria vaſa ægrè jam reflua (quæ ex intenſo Hydrargyri frigore tonum jam ſuum & vigorem amiſiſſe diximus) ad *Salivæ majores ductus excretorios*, (ſcil. quà patentior porta detur) qui ferè in ore ſunt, propellitur, effunditúrque. Etenim niſi lympha propter dictam cauſam, jam ſupervacanea aſſiduè evacuaretur, nè cor ſuffocatione perpetua deficeret, ſuóque gravi oneri ſuccumberet, metuendum eſt: hinc adeò frequens & familiare eſt deliquum in primo Salivationis impetu; item Glandularum capitíſque miranda intumeſcentia. Ad hæc, ſi ob aliquam cauſam ſalivæ exitus in ore impediretur, ea protinus totis inteſtinis excerneretur, & Diarrhœa, (ſalutifera tamen) vehementer infeſtaret; ſiquidem ibidem quoque innumeræ glandulæ *Salivæ excretoriæ* ſunt, non aliter quàm in ore; etiamſi præter unum *pancreaticum ductum* alii minutiſſimi ſunt, tamen multitudine infinita eorum parvitas compenſatur. Adeóque in hoc tota *ſalivationis ratio* verſatur, nimirum intra ſanguinea vaſa lympham cohibendo, quæ jugi circuitu aſſiduè & neceſſariò ſeparari & denuò inferri debet; ab artuum vero inunctione, propter vaſorum Lymphaticorum torpidorum tenuiſſimæ texturæ depra-
vationem

vationem & ineptitudinem, ejus reditus eò præpeditur, veníſque adeò ſanguineis uſque circuire cogitur, ad gravem cordis arteriarúmque inundationem, per *emiſſaria* Salivæ ductuum tantùm deplendam; neque enim arteriis ſe exonerandi alia ratio eſt niſi quæ ductibus excretoriis perficiatur. Quemadmodum ſi fortè à frigore, mutilatione alicujus membri, vel à ligatura, menſura & modus Venarum diminuatur, pulmo à catarrhis infeſtari, vel hæmorrhagia, hydrópſve oriri ſolet.

At noſtri homines magnâ induſtriâ Hydrargyrum *operi interno* tutò adhibuerunt; ejuſmodi itaque remedii jam ſecuri eſſe poſſumus; quòd ejus ferocia domatur, & ſalibus multipliciter adjunctis, compedes ei injiciuntur; quorum ligatura ſtrictiore fit lene remedium. Hoc equidem ſentio, noſtros homines aliquid ampliùs quàm *actum* egerunt, & eorum *artifitium pretio longè materiam excedere.*

Atque ea hujus ſæculi felicitas eſt: adeóq; ampliùs quæritur, cur ab Hydrargyro in Mercurium dulcem confecto, eadem tamen ſalivatio oriatur; maximè ſi adjectum ſit aliquod medicamentum aſtringens, ut in corpore, etiam invitis ſalibus ei connexis, tantiſper moretur, idémque ſpiſſius detur. Atque illa ſanè differentia eſt inter medicamentum natum, atq; idem artificioſum; nimirum ſales *adjectivos* pro ſua natura à madore caloréq; ventriculi, & inteſtinorum diſſolvi, & à ſale urinoſo, è concoctione Stomachi *Septica* orto, vinculis & connexu cum Hydrargyro liberari; húncque adeò ſibi jam reſtitutum relictúmque, vim

ſuam

suam indolémque denuò exerere posse; scilicet torporem Lymphæ-ductibus conciliando; quod illic tantò faciliùs efficere potis est, quantò corporis interior pars cute externa, digitorum putà, tenuior est.

Ex hoc autem Lymphæ mirifico profluvio (quæ prorsùs *nova purgationis forma est*, veteribus incognita) multa commoda nobis accedunt; nimirum pustularum ardorem extinguit, exsiccátque Ulcera; non externa tantùm, sed & interna; quæ ipsa quoque vesiculis, pustulis, ulceribúsque fœdantur: cætera omitto; illud quidem verissimum est, solo *Ptyalismo* morbi radicem non evelli; imò superiore sæculo plurimis experimentis constabat, multos decies & ampliùs curationem ex perunctione frustra expertos fuisse: Atque idem testantur nostri homines, inter alios *Wisemannus*, *Obs.* 53. optimus sanè chirurgus, idémque fide dignissimus, nuperus *Anglicanus* Scriptor: vitium quidem lenit, differtque, at perniciem non aufert, neque ulla cura sine *Guaiaco* efficax; ut nec à Guaiaco solo aliquid expectandum est, citra periculum recidivæ.

Igitur ut rem conficiamus, *Guaiaci* etiam facultates nobis breviter expediendæ sunt. Hic verò aliquis objiciet, Ægrotum 16. nostrum supra comprehensum, usu Guaiaci, Hydrargyro modicè dato tantùm ad grana aliquot, curatum fuisse; item in illa præclara *Fernelii* cura, cujusdam quinquies frustra inuncti, solo Guaiaci cremore tandem restituti? Respondeo, *Historiæ Fernelianæ* facilè fidem do; at nec suus æger, nec meus, nec alius quilibet

sine

ſine uſu Hydrargyri unquam integer erit; mihi autem perinde eſt, ſi unquam datus eſt Hydrargyrus: quamdiu ſanè ab ejus exhibitione ſit, non magnopere quæro; nam corpus afficit, etiam poſt triginta & amplius annos, ut Trepano, & Salivatione aliquoties per ſe redintegrata, nobis certò conſtat: imò nulla concoctione domari poteſt, & in glandularum *Mæandris* aliíſve corporis receſſibus latere ſolet; aliquâ tandem occaſione loco moveri, & genium ſuum denuò exerere ſolere; adeóq; ſi quis Hydrargyrus vel intus ſumptus, vel extra corpori adhibitus unquam fuit, ex uſu Guaiaci è latebris excitari, & cum antiqua ejus impreſſione, hominis ævo non delenda, tum nova operatione partibus adhuc vitiatis curam facilitari, perficíque.

Guaiacum ſanè eſt medicamentum admodum tenuium partium & piperati guſtûs, ſudoréſq; adeò movere aptum. Hæ verò *piperatæ Reſinæ*, ab *India Occidentali*, *Nova* medicamenta ſunt: hujus notæ ſunt Balſamum *Peruvianum* & Gummi falsò, dum Reſina Guaiaci dicenda eſt, Paralyticos, ſtupidos, & quovis modo reſolutos, curat. Ejuſque adeò præcipua facultas eſt, ſtupori ab Hydrargyro inducto mederi, ipsúmque Hydrargyrum ponderoſum & hebes medicamentum digerere, & in omnes corporis partes diſſipare, tandémque expellere, ſcilicet viſcera eorúmque vaſa calefaciendo, penetrando, corroborando. Igitur *Guaiacum Hydrargyri*, ut *Hydrargyrus Veneni*, *in Lue Antidotum* eſt. Hydrargyrus puſtularum ardores extinguendo, atque ulcera ſiccando, aliquot

aliquot teneriores corporis partes ſtupore reſolvit, labefactátque; contrà Guaiacum eaſdem partes labefactatas ſuo calore piperato fovet, expedítque; & quatenus valdè reſinoſum, vi ſua emplaſtica, ex integro ſanat: viſceribus autem jam denuò invigoratis, ipſum tandem Hydrargyrum, Hoſpitem torpidum & alienum, nè intra nos æternùm pernoctet, circuire cogunt, ſudoréque præcipuè rarefactum aut Urina, aut Vapore inſenſibili expellunt.

Atque hæc via quidem brevior & expeditior eſt; tamen citra ſudorem idem ab eodem fit, certè medicamentis purgatoriis adjuto; maximè ſi cætera boni regiminis præcepta ſerventur, at cura diutiùs procraſtinetur, certiſſimi tandem effectus: imò vinum, quod ſæpiùs expertus ſum, ſucceſſum non impedit; potiùs auxilio eſt.

DE

DE SCORBUTO.

Quinta Exercitatio Medicinalis.

PRoximo autem Lui Venereæ loco *Scorbutum* posui, & propter morbi *novitatem*, & quòd illi tot tantísque *signis communibus*, valdè affinis sit; imò unum ab altero dignoscere, nisi admodum exercitato medico, haud ita facile est. Etenim Scorbuto sui quoque dolores sub noctem graviùs infestantur; item sui tumores duri; suáq; ulcera exedentia, pustulæque & maculæ, suæque pedum punctiones, & crurum lancinationes sunt: Veruntamen Scorbuto etiam *peculiaria symptomata* sunt, in Lue Venerea minimè notanda; nimirùm Gingivarum tumor, mollities & fœtor; in toto ore, cruribus, aliísq; corporis partibus purpureæ maculæ *vere violaceæ*; ventris tormina; præcordiorum gravitas, molestissimúsque anhelitus, sæpiùs ad deliquium; crurum debilitas & mira lassitudo. Dysenteriam, Febres erraticas, intermittentes cujuscunque

cujuſcunque Typi, peſtilentiales, Pleuritin, Dolorem Iſchiadicum, Arthritidem, Paralyſin, Hydropen, Atrophiam Scorbuticam, aliáque infinita ſymptomata taceo, quæ primâ facie alios, atque alios morbos mentiuntur; ſummâ tamen induſtria & admirabili ſagacitate ab *Eugaleno* primùm, ſuperioris ſæculi medico docto, hæc morborum ſimulachra à ſuis archetypis penitùs diſcernere & diſtinguere docemur. Illud quidem non ignoro, apud *Plinium ſtomachaces*,& *ſcelatyrbes* cujuſdam mentionem fieri, quo Milites *Romani* olim in *Belgiæ maritimis* ſubitò correpti ſunt; unum eundémque morbum cum Scorbuto hodierno fuiſſe, vero non admodum diſſimile eſt: tamen à veteribus medicis prorsùs neglectus eſt, neque apud eos ullibi, certè de induſtria ſcriptus, ut tantus morbus meruit, occurrit; quòd loci alicujus remoti & tunc temporis parum noti, tantùm indigena fuit. Superiore autem ſæculo exeunte, ut diximus, *Eugalenus* multùm de Republica literaria meruit, quòd hunc primùm morbum accuratè deſcripſerit. At hic Morbus jamdiu quaſi lateſcens inter haud ignobilem gentem *Flandriæ* Populum, ex aſſiduâ & aucta navigatione apud Indos novas vires acquiſivit, ut *maris ipſius morbus* proprius & peculiaris pleriſque jam audiat, verè *morbus nauticus*, & omni populo longis itineribus naviganti, cujuſlibet terræ *Europæ* ii fuerint, communis, ſive ea Navigatio calidis, frigidíſve regionibus fiat: modò nimius iis labor, & victus præter rationem ſalſus & craſſus tantùm præbeatur.

Hujus

Hujus autem caufa efficiens *victus falfus* eft, ex. gr. Salfamenta è marinis pifcibus vel muriâ conditis, vel per fe ficcatis, item cafeus (omnis in *Salem* cafeus fenefcit; urinofum fepticúmque; *Plin. lib.* 11. *cap.* 42.) vetus & falfus; atque id genus alia victûs genera. Identidem potio quælibet falfa in hoc fenfu eft; ut cerevifiæ ex aqua fubfalfa coctæ; vel quibus fal aut calx viva adjecta eft; quæ peffimæ confuetudines, in coquendis cerevifiis non lupulatis, ferè per totam *Angliam* jam obtinuerunt; fiquidem inde cerevifiarii multùm lucrantur, quod ita *Potiones hordeaceæ* confectæ, & fubitò claræ fiunt, & ab acrimonia diu fervantur. At fanitati noftræ interim infeftiffimæ funt. His adde ipfum *marinum aërem verè falfum*; quòd *falfæ pluviæ*, calidis maximè regionibus, (ex fide navigantium) fatis teftantur.

At quomodo, inquies, id fieri poteft; ut ex *fale condimentorum antiquiffimo*, & in auxilium ftomachi concoquentis apto nato, peffimum morbi genus oriatur; huc accedunt falis eximiæ virtutes; nimirum à putredine vindicat, pruritus fedat, Lichenas, Lepras, Pforáfque medetur; contra omnigenûm ferarum morfus optimè facit; adverfus opium & Fungos præclarum antidotum; ad Hydropicorum tumores diffipandos: item abftergit, extenuat, &c. & plurima alia, authore *Diofcoride*. Hæc quidem contra nos maximè facere videntur. Refpondeo; crudum falem his ufibus veteres non adhibuiffe, sed *uftum*, ex eodem *Diofcoride*, conftat; fcilicet uftum, femélque

mélque lotum, atque ſiccatum. Quòd nobis innuere videtur aliquid mali ab ejus *cruditate* illòs metuiſſe. Deinde, ex ſalis *modico uſu quotidiano* hoc malum non naſci ſolere, orbis terrarum populi univerſi conſuetudo magno argumento eſt. Itaque ab ejus *exceſſu* tanta vitia gigni, credibile eſt: eámque rem ſic paucis expediam.

A nimio ſale ſtomachus & inteſtina primùm vitiantur, ejus filamenta exedi, totúmque ventriculum tenuiorum reddi, inflammaríque; quemadmodum ab aliquo alio medicamento *ſeptico* copiosè & aſſiduè in victum quotidianum dato, tandem evenire, neceſſe eſt. Huic autem rei fidem faciunt *inanis* vomendi cupiditas, præcordiorum, etiam jejuno, mira gravitas & diſtentionis ſenſus, cum moleſtiſſimo anhelitu, non ſine animi defectione & ſubitâ interdum morte; imò hic & alibi cardialgia *ſubito deliquio* exanimare ſolet. Inflammatione autem ſemel vitiato ſtomacho chylus crudus confici ſolet; quòd is nè cibi quidem pondus diu pati poteſt; maximè cùm ab eodem cibo ſalſo potionéve continuò irritetur. Itaque crudus chylus feſtinanter in inteſtina deducitur, lacteíſque receptus, vi cordis arteriarúmque elaſticâ, habitum corporis permeat; at cùm crudus & *ſupra modum ſalſus* chylus in *Lymphæ ductus* ſeparatur, eos maximè vellicat, inflammat, corrodit; unde vaſorum tenerrimorum & anguſtiorum adſtrictio mirifica, & ad circuitum lymphæ ineptitudo. His itaque labefactatis, ſalſus, & lentus, & craſſus chylus in venis ſanguiferis deinceps ex

magna

magna parte, circulatur; arteriásque adeò ob nimiam lympham multum distendi earúmque pulsum impediri, necesse est: Pulsum autem laborare constat, cùm illo morbo *pulsus celer, parvus, inæqualis* inter præcipua indicia *pathognomonica* numeretur. Ab ejusmodi autem pulsu sanguinem *crudum, lentum, crassum, salsúmque* tardè ægrè in orbem moveri, necesse est; à motu verò sanguinis lento & inæquali, eum, maximè vasis *capillaribus*, ipsísque excretoriis ductibus, ob pulsûs impotentiam ac languorem, coalescere & stagnare aptum esse. Hinc Symptomatum facilis explicatio: nimirum *maculæ purpureæ*, ut in suggillationibus, & in omni vulnere contuso latè circumcirca fieri à sanguine coagulato novimus: item hinc proveniunt Tumores, & Hydropis Scorbutici ratio manifesta est; scilicet à chylo salso & crudo minimè circuire apto; & in hujusmodi Hydrope tumor *durior & magis renitens* esse solet, utpote à majore vasorum inflammatione. Item Arthritidis vagæ ratio apparet à salsedine sanguinis ægrè moti, & hic & illic membraneis ductibus restibilis ac corrumpentis. Item lassitudinum causa intelligitur, membrorúmque distentio, ab arteriarum nimiâ plenitudine. Item torpedinis; nervorum resolutionis & contractionis; nimirùm à lympha salsa nervis impacta & adplicita, & à nutritionis paucitate & defectu: nutritionis sanè ratio, etiamsi consistere videatur in perpetua arteriarum plenitudine; nisi tamen sanguis debitè per corporis habitum, neutro venarum genere obstructo, circumferatur,

ratur, ductibúsque universis excretoriis perpetim ventiletur, accretio corporis infida erit & simulata; vitiúmque, non vigor (qui nutritionis tamen præcipuus effectus & summa utilitas) à corrumpentibus humoribus expectandus est. Item dolores acuti sub noctem maximè infestantes, ut in lecto nè horæ quadrantem manere possint, quòd à lecti calore salsus & concrescens sanguis paulatim fusus liquatúsq; celeriùs, per lymphæ ductus torpentes, moveri solet; quemadmodum in digitis nive frigefactis; quò incalescunt, eò acerbissimo dolore punctorio afficiuntur. Ultimò *Atrophia* explicatur cùm Lympha à nimia salsedine vitiatur, & qui mitissimus humor esse debet, fit supra modum salsus, crassus, crudus, lentus, nutritioníq; adeò minimè aptus; id est, qui commodè & æquabili quodam tenore per omnes venas circumferri, pérque vasa excretoria à superfluitatibus continuè expurgari non possit. Hujus autem rei illustre exemplum in infantibus lactescentibus videmus, ubi lac à Nutricis conceptione fit salsum, & Urinam salsam plenè redolet sapítque; quo lacte paucis septimanis nutriti infantes, toto corporis habitu sic vitiantur, ut tabes illa vix totâ vitâ delenda sit; imò innumeri atrophiâ pereunt, aut scrophulis aliísve malis inde ortis conficiuntur. Huic autem infortunio (ut id hic obiter notem) non aliud remedium æquè bonum unquam expertus sum, ac novum ex aliâ nutrice sanâ.

Quòd autem *Gingivæ* intumescere, & cruentari, vel levi de causa, & putrescere solent,

(id

(id quod *nautis*, præcipuè in longâ & molestâ navigatione, indicium est futuri Scorbuti) ratio est, lympham *salsam & lentam* à sanguinis crassamento ægrè separari posse & propter lymphæ ductus, ad ductus salivales excretorios propellitur ab arteriis; ubi in salivam lentam, salsámque conficitur, non admodum adeò effundi aptam: Gingivísque itaque impacta, vasis excretoriis subsistit, ampliúsque ibidem corrupta, eas tumefacit: imò *hæmorrhagiis funestis* subitò Scorbuticos corripi, propter vehementem hujus salsi humoris sanguinem colliquatum ex putredine appulsum ad caput in exemplis nostris infrà videbitur: cujus quidem symptomatis in hoc morbo ipse *primus*, quòd scio, author sum.

Hinc liquet insuper, cur *Hydrargyrus* in hoc morbo curando (*Hartmanni* monitu, aliàs plurimùm addicti chymicis remediis) nihil prodest; cùm & lymphæ ductus ampliùs infirmet, & à salsa supra modum lympha ipse tandem vitietur; cùm sal urinosus vim & efficaciam salium acidorum destruat; & quòd hìc lympha crassior & lentior est, quàm quæ salivæ ductibus effundi posset.

At de salsedine sanguinis aliqui meritò dubitant, cùm cibum salsum comedentium sanguis minimè *muriaticus* est, nec ex analysi spagiricâ sal marinus in eo ad pauca grana temerè inveniri potest. Respondeo; sani quidem, & salsamenta multùm comedentes, herbis tamen fructibúsque simul victitare solent, qui salis naturam alterent diluántque. Deinde, salem culinarium concoctione quidem domari,

&

& mitem reddi poſſe; in alium ſalem, urinoſum putà, certè à ſanis, manifeſtum eſt; quòd nullum alium ſalem toto uſpiam corpore reperire licet. Rurſus; de *nautarum* ſanguine, omnium graviſſimè Scorbuto affectorum, nemo, quòd ſcio, *quatenus iſte muriaticus* ſit, adhuc experimentum fecerit. At nobis abundè ſufficit, ſi hujuſmodi ſalis copia in habitu corporis reſtiterit; cùm ſal urinoſus, crudus & imperfectè coctus eoſdem effectus, è putredine ortos, perpetrare potis ſit.

Exemplum unum vel alterum ponam, quibus ſales integros poſſe per habitum corporis transferri, ibidémque morulas facere clarè evincitur.

Cuidam Gonorrhœâ graviter affecto, ad ʒj. ſalis prunellæ ex Terebinth. in bolo exhibui; poſt aliquot horas alvus ei mota eſt, & ſub noctem, fortè cùm hominem viſitaverim, intolerabili dolore meiendo cruciatus, matulam mihi monſtravit, quâ nuper minxit; ubi ſale micante ſaturatam urinam vidi; imò aliquot guttas urinæ albicantis, in marmora nigra ante focum ſtrata, ſtillavit; quæ, cùm curioſè eas examinaverim, meræ ſalinæ, & in cryſtallos aculeatas ſuo more concretæ fuerunt. Idem tamen phænomenon ab eodem medicamento aliquoties exhibito, prout ſanitatem recuperavit, ex toto deſiit.

His adde; in iis, qui ſe aquis medicatis noſtris, maxime ſalſis *Epſomenſibus* putà, aliiſve ejuſdem farinæ, ingurgitant, eorum urina ſalis calcarii particulis tam repletur, ut, ſi vitrum, eà urinâ plenum, iter oculum tuum & ſolem

ſolem teneas, illarum incredibilem micationem admiraberis. Imò ſi multùm & diutiùs bibant, ad aliquot menſes illis ſalinis particulis, (ut ex urina diligenter inſpecta liquidò tibi conſtabit) non ex toto corpus vacabit.

Hactenus de Scorbuti causâ, ejúſq; accidentibus, diximus; hujus autem morbi aliquot è multis exempla, pro more noſtro,ex adverſariis tranſcribam, ut medicamentorum ſpecificorum rationem ac uſum commodiùs exponam.

ÆGROTUS 1. Juvenis quidam robuſtus, miles, è caſtris tranſmarinis rediens, dolore per omnia membra vehementer affectus eſt; item ferè aſſiduo vomitu & diarrhœa; huic etiam maculæ quædam rubentes per totum corpus eruperunt. Sanguinem è brachio mitti juſſi: is autem refrigeratus cute craſsâ ex fuſco flaveſcente obductus eſt: urinæ paucæ, craſſæ & rubræ. Hunc ſic curavi, [℞ *Vini albi Gallici* ℔ß. *Sem. Anethi* ℥j. *Fœniculi dulcis* ℥ij. *Gingiberis raſi* ʒß. *ad duodecim horas vaſe diligenter clauſo leniter coquatur.*] Hujus medicamenti ℥ij. ter minimùm quotidie quantum calidè id ferre potuit, propinavimus. Convaluit.

ÆGROTUS 2. § Vir quidam, obeſus, ab aliquot menſibus, neſcio quo languore & horrore, quotidie recurrente, affectus eſt; item huic gravis in lumbis capitéque dolor; matutini ſudores valdè frigidi; Tuſſis; ſpiritûs difficultas; nulla ciborum appetentia; lingua non arida, tamen ſiticuloſus; decumbendi in lecto aſſidua cupiditas; pulſus par-

vus & debilis; urina admodum biliosa; huic succos *Nasturtii* & *Cochleariæ* ex vino rubro propinavi: & quamvis aliquoties inhorruit, tamen & urina pallida & sudores paulò tepidiores; item spiritus multò facilior. *Balsamum Martis* ad *gr.* x. ad tussim & spiritum difficilem nocte dormituro dedi, cujus usu, etiam ipso sudoris tempore, meliùs dormivit; quod aliàs ante, ob pectoris nescio quam angustiam, nunquam facere potuit. In his remediis ad 10 dies & ampliùs perseveravit; horrores sudorésque omninò desierunt; mirificè convaluit præter necessariorum expectationem.

ÆGROTUS 3. *Paralysis ex Scorbuto.* § Quinquagenarius, obesus, (*Tithmarsh*) media hyeme primùm fit anhelosus, déque nescio quâ ægrotatione circa stomachum valde questus est; mox brachiorum & crurum quasi paralysis & languor ægrum corripuit; hæc autem mala excepit gravis & assiduus crurum dolor, dies noctésq; hominem crucians, somnúmque ei prorsùs adimens. Post quatuordecim verò dies in utroque crure *maculæ* innumeræ *purpureæ* apparuerunt. Penè invitus curatus fuit remediis Anti-scorbuticis vulgò cognitis; adeò vino *Hispanico* & sæpè Spiritui Vini dicto, indulgere voluit. Non ante æstatem tamen manuum pedúmque vigorem recuperavit, quo tempore hominem *aquis muriaticis* (in viginia *Knaresborough* agri *Eboracensis*) coctis & calidis, quantum sustinere potuit, balneare volui: ex integro convaluit. At Hyeme proximè sequente similiter affectus est; & mortuus est.

ÆGRO-

ÆGROTUS 4. *Atrophia ex Scorbuto.* § *Tailour de Marston*, quinquagenarius, ſpirandi difficultate diu affectus eſt, tandem admodum emaciatus eſt; cætera ſanus, ut ſibi videbatur; propter pituitam verò viſcidam in lecto dormire vix potuit; pulſus celer & debilis; modica ſitis; urina rufa; è medio pectore maculæ quædam ſubpurpureæ effloreſcebant; atque hæ tandem latè ſetaceum pectus occupabant; à prima autem earum eruptione iis color ſubpurpureus, qui indiès degenerare in ſubluteum ſolebat, id quod curioſiùs obſervabam. Tabidus mortuus eſt.

ÆGROTUS 5. § Dom. *Cooke*, è Præbendariis Eccleſiæ *Eboracenſis*, minimùm quinquagenarius, macer, literis valde deditus, *Decembri* exeunte, ex frigore primùm tuſſi affectus eſt; huic nulla ferè ciborum appetentia; tuſſi ſupervenit ſpirandi difficultas, & neſcio quis levis dolor, & in tibiâ dextrâ imbecillitas; mox ibidem *pruritus* ortus eſt, & maculæ *purpureæ.* Ipſe autem vocatus, femur & crus tumida & intensè purpureo colore occupata vidi: huic Urina varia, nunc rufa & valde turbida, nunc clara & qualis ſanorum. Imò malum quodammodo Tertianam Febrem mentiebatur, nam alternis diebus pejus ſe habuit; malum in femore & tibia cum dolore, duritie & rigiditate indies ſerpebat. Quò malum auctum eſt, eò Urinæ certiores, & rufiores, & fæcibus magis ſaturatæ. Ad decimum verò diem paulatim ſerpendo totum femur & tibiam

I 2

biam & jam ipſum pedem tumore inſigni occupavit, & livor jam ad *nigredinem violaceam* valdè accedebat; foveæ in pede facilè fiebant; at tumores cruris & femoris multò duriores fuerunt. Jam verò languores primùm æger ſenſit, & aſſiduè in lecto deinceps decubuit.

Ex Anti-ſcorbuticis medicamentis Apozema præſcripſi, item Cataplaſmata ex ſolis emollientibus cum herba Cochlearia & Unguento è mucilaginibus toti cruri femoríque latè admovi; quibus admodum levati ſunt, & dolor, & tumor; Atq; à pertinaci iſtiuſmodi remediorum uſu tandem convaluit. Illud inſuper notavi nigredinis extremas partes ſubluteo colore circumſcriptas fuiſſe, perinde ut fit in ſuggillatis.

ÆGROTUS 6. § Quidam Batavus, valde obeſus, languoribus diu affectus eſt; tandem lecto defixus; huic labia, genæ, & ipſa lingua liveſcebant; pulſu parvo, debili, & urina qualis ſanorum fuit; Spiritus Vini multùm & aſſiduè potare conſuevit; huic autem à magni nominis medicis & ſanguinis miſſio aliquoties repetita, & purgatoriæ medicinæ, & chalybs diu exhibitus eſt: at non ullo modo ei profuerunt. Ipſe vocatus mala in infinitum aucta obſervavi, & jam manus cruráque liveſcebant, & ſpirandi difficultas tanta fuit, ut niſi erectus in ſella ſedere non potuit; adeò lingua balbutiebat, ut hominem Gallicè loquentem, vix intelligere potui. Omnia à me ſumere recuſavit præter cardiaca medicamenta

medicamenta vinoſa; quorum ſanè in noſtris officinis nimia copia eſt! poſt aliquot verò menſes à primo inſultu hæmorrhagiâ ſub noctem adeò violentâ correptus eſt, ut aliquammultas libras ſanguinis è naribus effuderit, antequam moriebatur.

ÆGROTUS 7. § Juvenis quidam, exeunte *Decembri*, ſubitò & ſine aliqua cauſa manifeſta narium hæmorrhagià correptus eſt: id malum aliquot dies per intervalla duravit; mox totum corpus maculis ferè *ex nigro-purpureis* eleganter depictum eſt; etiam earum aliquot ex internâ labiorum parte obſervavi; *huic tamen nec febricula, nec pulſus juſto debilior*; Urina qualìs ſanorum; nec ullum grave alias ſymptoma. At funeſta illa pictura fuit.

ÆGROTUS 8. § Puer quidam, quinq; annos natus, ſubitò, ineunte vere, maculis quibuſdam *ex viola-purpureis* in cute albiſſima per totum corpus depingitur; ejus linguam, óſque fortè inſpexi, eaſdémque maculas, & in ore, & in labiis ulceratas obſervavi; ejus cura ad me non pertinebat. Nam puerum mihi attulit vicinus quidam meus tantùm, animi cauſa. Et neſcio an aliquod medicamentum ab ullo datum fuit. At eadem nocte, Hæmorrhagia graviter affectus, & illicò mortuus eſt.

N.B. In proximè ſuperiori caſu maculæ eruperunt à ſanguinis profluvio; in hoc autem poſt maculas Hæmorrhagia lethalis ſequuta eſt.

ÆGROTUS 9. § Puer quidam (*Waller*) fummè agilis, decem circiter annos natus, mercatoris filius, fubitò *maculis purpureis* per univerfum corpus depictus eft; ex his parvæ & aliæ majufculæ fuerunt, ipfum *violæ martiæ florem* eleganter repræfentantes: mox vehemens Hæmorrhagia fequuta eft; gingivæ, fauces, ipsáque lingua fummâ putredine virulentâ exulcerantur; ut nec cibum, nec medicamenta ampliùs fumere potuerit. Intra feptiduum mortuus eft.

ÆGROTUS 10. § Quidam puer (*Hewet*) fex annos natus, fubitò *nigro-purpureis* maculis per univerfum corpus affectus eft, puer autem de capitis dolore leviter tantùm queftus eft, & foràs toto eo die ludebat; naribus tamen paululùm fanguine ftillantibus; omninò non febricitabat, & cibum pro more avidè appetebat: ejus parentes infolitas maculas mirabantur; media nocte fanguis è naribus copiosè profluebat, eundémque adeò grumofum è ventriculo vomebat; ad decimam diei horam vocatus, fanguis admodum difficile comprimi potuit: maculas autem in labiis & linguâ video; item per ejus femora maculæ aliquot longæ & latæ, velut ex verberibus vibices; huic corporis habitus frigidus, pulfus rarus & debilis, urina fuccinea & qualis fanorum; nulla fitis: ad illum comprimendum plurima fruftra adhibita funt: venâ autem brachii à me incisâ, is protinus in deliquium, vix fefquiunciâ fanguinis effusâ, lapfus,

lapſus, & ſanguis è naribus per ſe protinus compreſſus eſt. Sudore frigido madebat uſq; ad mediam noctem, deliravit; fortè ex diacodio dato in aqua plantaginis: poſtridie verò manè idem ei ſanguinis profluvium contigit per aliquot horas; tandem balſamo Veneris nares implevi, & ſanguis ſtillare deſiit. Deinceps diacodium modicè datum eſt. Et *ſucci limonum*, *ſucci cochleariæ* ad cyathos aliquot quotidie illi propinavi. Vibices primùm, mox maculæ in labiis, reliquóque corpore, ſenſim diſparuerunt. Convaluit.

ÆGROTA 11. § Sub idem tempus puellam vidi octo annos natam, cui innumeræ maculæ *purpura-violaceæ* in *nivea* cute eſfloreſcebant, ſanè ſpectaculum haud ingratum, niſi quòd affectus morboſus fuerit: inter has verò maculas quaſdam ad amuſſim *triquetras*, aliàs *quadratas*, pleraſque *rotundas* & *inordinatas*, non ſine ingenti admiratione curioſiùs contemplabar. Huic autem me præſcripſiſſe memini ſpiritum C. C. ad aliquot guttas ex cereviſiâ tenui quotidiè bibendas. Convaluit.

ÆGROTA 12. § Item alia puella eodem anno 1682. mihi oſtenſa eſt iiſdem maculis per totum corpus depicta: diu in cute eæ maculæ apparuerunt; tandem neſcio quibus remediis convaluit. *N. B.* In his duobus ultimis caſibus de ulla hæmorrhagiâ ſuperveniente non memini.

Ad *remedia* jam tandem venio; nam in recitandis exemplis, quæ infinita ſunt, prolixior eſſe nolo. Præcipua autem hujus morbi medicamenta ſunt, *Cochleariæ*, *Limonúmque*, *Aurantiorúmve ſucci* : & ex hac notâ ſunt omnigeni fructus & olera : at quò magis acidi, eò meliores ſunt : hinc Acetum quoque & Spiritus Vitrioli valdè proſunt.

Horum itaque omnium facultates, & quæ commoda ab iſtiuſmodi acidis remediis expectanda ſunt, ab uno Aceto diſcemus. De Aceto autem inter alia multa ita *Dioſcorides* perhibet. Acetum refrigerat, & aſtringit. Stomacho utile, appetentiam excitat. Erumpentem undiq; ſanguinem ſiſtit, potu inſeſſúve. Prodeſt alvi fluxionibus cum cibis coctum. In Orthopnœa calidum commodè ſorbetur. Tuſſim veterem mitigat. Inflammationes arcet. Reprimit abſcedentes Gingivas & ſanguine manantes. Suggillationes rapit, & ad conglobatum ſanguinem prodeſt. Ad capitis dolores confert. Ad aquam inter cutem ferventis vapor proficit, panos coercet tepidi fotus. Pruritus permulcet; ad nomas & ſacrum ignem, & ulcera quæ ſerpunt, ad lepras, impetiginéſque efficax eſt. Phagedænas ulcerum nomáſque fotu cohibet. Calidum potum adverſus omnia venena efficax eſt, præſertim contra Meconium, Fungos & hauſtam Cicutam. Contra venenatorum ſerpentium ictus, & eos, qui urens virus ejaculantur.

An

An verò aliquid in *aceto* deficiat, ad morbum noſtrum curandum, aut ampliùs deſideretur, remedio cum morbi ſymptomatibus diligenter collato, planè neſcio? certè tu velim penſites, ô bone lector.

Quamvis ſucci ex uſu quotidiano in hoc morbo ſuprà memorati & præ cæteris commendati, veteribus parùm aut nihil noti fuerunt; eorum tamen opinionem de fructibus acidis in malo punico videre licet; nimirùm boni eſſe ſucci, & ſtomacho utilis, &c. Reliqua vide apud *Dioſcoridem*.

Quomodo autem hi effectus ex uſu acidorum oriantur explicandum reſtat. Atque hujus rei ratio in his paucis conſiſtit. Acidum imprimis infirmum & æſtuantem ſtomachum refrigerat & adſtringit; adeóque concoctioni eum aptum reddit; ſimiliter cogitandum eſt de inteſtinis, viſceribus, eorúmque vaſis, una eadémque ratione, ſalium exedentium copia laborantibus; hujus autem in ſtomacho & viſceribus refrigerii ratio eſt, quod acida ſalibus urinoſis adjecta eorum vim protinus frangunt, & cum attenuando chylum lymphámve inſuper urinam moveant, ſales exedentes mitigatos jam maximè eo deducunt foràs: à chylo autem novo, tenui & dulci ſanguinis circuitus rurſus expeditur, lymphæque adeò motus placidè perficitur, quo arteriarum labor multùm diminuitur, levatúrque; adeóq; hæmorrhagia & maculæ, & dolores, & laſſitudines, nervorúmque reſolutiones, contractionéſque paucis diebus ex toto ceſſant, & homo moribundus ex integro reſtituitur. Cujus

ſubitæ curationis exempla plurima in nautis, terræ ſemel expoſitis, à longis navigationibus, occurrunt.

At remediorum magnæ differentiæ ſunt? Reſpondeo, veriſſimum quidem eſſe, multis oleribus, inter quæ Naſturtium & Cochleariam pono, ad Scorbutum utilibus, præter ſuccum acidum ineſſe etiam quandam piperatam acerbitatem; quâ tamen de causâ craſſos corporis humores magis attenuant, & in omnes ejus meatus faciliùs ſibi viam faciunt; adeóque ſalem crudum Urinoſum ubique locorum promptiùs ſubigere & expellere potis ſunt.

Salis autem culinarii *crudi*, ſive in Urinoſum mediocriter tantùm cocti, notio haud ita aliena eſt. Nam etiam in benè coquentibus Urina ſuum ſalem urinoſum non facilè & à prima ſtatim miſtione analyſi chymicâ præbet; imò ut ulteriùs putreſcat, neceſſe eſt. Item ex ſanguine humano, eodem artificio deſtillato, paucæ tantùm drachmæ ſalis culinarii, ex multis libris ſanguinis haberi poſſunt; At idem etiam ambiguæ naturæ eſt, nec in omnibus, verè marino reſpondet, ut perhibet *Boilæus* noſter.

Rurſus; Acetum à fructûs alicujus immaturi ſucco viribus diſtat, in eo, quòd Acetum acrimoniam quandam ex putredinosâ caliditate, ſcilicet ex bina fermentatione confectum, adeptum eſt. Fructus autem acidus immaturus eâ acquiſitâ acredine caret, & acerbitatem quandam habet. Unde magis etiam tenuium partium eſt Acetum, quàm alicujus herbæ aut fructus immaturi

turi

turi ſuccus, velut ſenſus quoque teſtatur, *quo autem acrior ſuccus, eò promptiùs penetrat*, ut rectè de victu attenuante *Galenus*.

Ampliùs; Limonum, Aurantiorum, Malorúmque Punicorum, ſcilicet perfectè maturorum, ſucci acidi ſunt: nec fructûs alicujus immaturi acerbitatem ingratam, nec aceti acrimoniam calidam, *ex duplici fermento confecti*, habent; adeóque præ cæteris valdè excellunt, & privatim ad hunc morbum omnium remediorum longè præſtantiſſima medicamenta ſunt; etiam miſeris nautis in auxilium ſuum innumeris exemplis experta. Limonum autem commendationem hic inſerere ſuave eſt, Authore *Piſone* Batavo, medico diligentiſſimo, & in rebus Naturæ exoticis, ſi quis alius, verſatiſſimo. *Peritiſſimi*, inquit ille, *nonnulli Indiæ*, ubi diu vixit, *medicaſtri plus præſidii in limonibus ponunt, quàm in lapide Bezoartico aut Theriaca, contra malignos morbos, & peſtilentes febres, atque ipſa Venena. Ego autem, ſine jactantia affirmo, me ex nullo alio aliquo remedio ſimplici tot fœlices effectus in tota praxi mea obſervâſſe, quàm ex limonibus.*

Atque hæc ſatis dicta ſunt de id genus remediorum naturâ.

Quæſtio autem haud importuna ſupereſt, cui reſpondere, antequam hanc exercitationem finiam, mihi bonum videtur: nimirum cur hoc morbo correpti, ſanguinem mitti, & purgari plerumque malè ferunt? Reſpondeo, Qui diu ciborum appetentia caruerunt, etiam ſucco nutritio, qualiſcunque is ſit, vix abundare, credibile eſt: huic rei fidem facit, ina-

nis

nis vomendi conatus ſine ulla notabili excretione; item quòd Lymphæ-ductus feriant; quod teſtatur & nervorum reſolutio & corporis nimia laſſitudo, è maximè communibus hujus morbi indiciis, & interdum oſſium crepitus.

Deinde diutiùs ab hoc morbo affecti, etiam *vitiatis* humoribus effuſis ſupra modum languent, quòd arteriæ rigidæ, & diu diſtentæ ex chylo crudo, falsóque eo dempto, planè ſtupent, nec facilè ac promptè ad officium debitum redire poſſunt, ſed penè ab opere deficiunt; illud confirmat pulſus debilis, parvus, inæqualis; item quod ab omni mutatione poſitûs corporis deliquium pati iſtiuſmodi ægri valde proni ſunt, nimirum cordis & arteriarum Syſtole fatiſcente; id refluo ſanguine inæqualiter moto, tantum non opprimitur.

DE

DE ARTHRITIDE.

Sexta Exercitatio Medicinalis.

A*Rticulorum Dolor*, ſive pedum, ſivè manuum, ſive coxendicum, idem morbus in diverſis corporis partibus meritò audit; etiamſi aliis atque aliis nominibus, ut Podagra, Cheiragra, Iſchiáſve appelletur.

Rheumatiſmus verò, quamvis is morbus, dolorem quod attinet, affinis ſit; in hoc tamen non articuli tantùm, ſed media quoque inter articulos ſpatia, graviſſimis interdum doloribus affici ſolent.

In deſcriptione autem hujus morbi, ſicut in reliquis omnibus, veteres imprimis audiendi ſunt: profectò ſingulorum accidentium, quibus hic morbus concludi poſſet, enumeratio apud illos mirabili quadam induſtriâ exhibetur, ut nihil hodiernæ diligentiæ relinqui videatur. De his verò conſulas ſuadeo *Aretæum*, aut *Cæl. Aurelianum*: Equidem ea, brevi-

tatis causâ, quam in his Tractatibus unicè instituì, certè in tam vulgari morbo libenter omitterem. Quoniam tamen *Aureliani* liber, propter editionum paucitatem, (imò non nisi ejus unica, quod scio, integra est) in paucorum manibus est, & quòd hoc sit Veterum *summæ accurationis* in morbis describendis *exemplum*, illud transcribere in nostras chartas non gravabor. ' Sequitur, inquit ille, passione articulari tentatos, *torpor* atque *formicatio* ' eorum articulorum qui tanguntur, & difficilis *flexio*, atque rursum *extensio* : item *gravedo* ' & *vacandi dulcedo* ; & ad parvum motum vehemens dolor ; atque dormientibus sensus ' quidam *resonantium* articulorum, & cùm de ' somno surrexerint, veluti *salta* earundem ' partium afficiuntur ; tum *horror*, vel *rigor*, ' vel *tremor*, sine ulla manifesta ratione, partium ' sequuntur : dehinc cùm passio se extollere ' cœperit, in Podagricis *dolor* alterius pedis, ' aut utriusque cum *punctionibus* nascitur, incipiens à vestigio, aut plantæ cavitate, vel ' sæpiùs à majore digito, attestante torpore & ' gravedine, & difficili motu cum horrore rigido, atq; inæquali per membra, & aliquando plurimo *fervore*, aliquando *frigore*, ut alii ' refrigerantia, alii calida desiderent ægrotantes, & propterea quidam alteram calidam, ' alteram frigidam podagram putaverunt nuncupandam : item initio, ut sæpè contigit, ' similis color patientium, atque sanarum videtur partium, attestante æqualitate, nullo ' emergente tumore. Dehinc *inflatio partium* ' fit cum *rubore* : quapropter *relevatio altiorum*

' sæpè

' sæpè sequitur. (Hoc est, partes circa ipsa ' ossa minus dolent.) Tum pejorante passi- ' one, *Arthritica* sufficitur passio, cùm in u- ' num, omnium articulorum consensus, & fa- ' cile ex articulo in articulum venit dolor, ' nec desinens priusquam cunctos invaserit ' nodos: sæpè denique, prioris articuli, do- ' lore declinante, *secundus* invaditur, atque ' eodem similiter miscente, *tertius* sumit ex- ' ordium, consentiente etiam vesica, atque ' spinæ majoribus nervis, quos *Tenonias* vo- ' cant. Et in *Stomacho* etiam *nausea* vel vo- ' mitu jactantur ægrotantes. Tunc articuli ' tumentes inflantur, ac deinde *durescunt*, & ' soliditati *saxeam* faciunt qualitatem: tum e- ' tiam *nigriores* efficiuntur, atque *contorti*, ut ' in *obliquas* partes *digiti vertantur*, aut *reflexi* ' *supinentur*, aut vicinis adfixi incumbant. Et ' aliquando *humore purulento*, vel *mucilento col-* ' *lecto*, aut viscoso, generent *Poros*, quos nos ' *Tophos* dicere poterimus: Dehinc lapides suf- ' ficiuntur, qui quidem *articulos solvant*, & *cu-* ' *tem distendant*, atque erumpentes promine- ' ant, & chirurgia detrahantur, aut exilientes ' cyathis cum ferramento tollantur, quod nos ' scalpreolum dicere poterimus, & *rursum re-* ' *nascantur*. Tum membra dolentium partium, ' cessante nutrimento, *tenuata languescunt*, & ' *arida* efficiuntur. Erunt præterea ægrotan- ' tes parvis ex causis *mobiles* atque *iracundi*, si- ' quidem motum vel actum non sine querela ' accipiunt.

Principaliter

Principaliter autem hæc paſſio, inquit idem *Cæl. Aurelianus*, conſtituitur in Nervis vel eorum colligationibus, tum cætera morbo conſentiunt, atque contiguos, vel ſuperpoſitos lacertos, & majores nervos pati demonſtrant: ineunte morbo, *Nervi*, id eſt (ex interpretatione ipſius Aretæi) articulorum vincula, & quæcunq; ex oſſibus exorta ſunt, & in ipſa oſſa inferuntur, dolore incipiunt. At ipſa oſſa non dolent, vel minimúm. At ſi aliquis ab ipſis doleat, non ferramenta aſtringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis (nam hæc interdum ex remediis in hoc morbo ſunt) tantum dolorem excitare poſſunt, quantum quæ ex ipſis oſſibus naſcuntur.

Patitur autem principaliter membrana, quæ oſſa circumtegit: item muſculorum capita vel ſummitates.

Denique augmento paſſionis inter-*creatus* humor, ex frequenti dolore corruptus, in ſaniem tranſiens, partes aliquas (imò ipſa tandem oſſa) collectionibus, id eſt, abſceſſu afficit.

Hujus autem tanti doloris cauſam ſic breviter intelligo. In articulis itaque & coxis ubi primus morbi inſultus eſt, *ductus excretorii* cartilaginoſa oſſium capita, tendines muſculorum duriuſculos minúſque flexiles, membranaſque iis circumpoſitas penetrant, pertranſeúntque; perinde ut iiſdem ductibus in cute inteſtiniſque fieri ſolet; nempè ut perpetim effundatur in cavitates aut interſtitia articulorum humor ille pituitoſus, illorum madefactioni,

factioni, inunctioníque valde neceſſarius, ne in motibus ſuis exerendis articuli mutua attritione offendantur.

Hi autem ductus *labefactati*, id eſt, vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maximè à cibo; ex nimia Venere, à qua tot motus articulorum convulſivi; ex frequenti uſu vini vel aromatum, quibus iidem ductus vehementer reſolvuntur; vel ex naturali quadam ductuum imbecillitate, quà contractioni impares ſunt: vel *obſtructi* ex aliqua longa hæmorrhagia; ex crapula & otio, humor ille ex crudo jam & lento ſero confectus, in ductibus articulorum excretoriis moram trahendo, facilè putredinem & acrimoniam concipit, & ichoroſus tandem fit; ipſa denique oſſa rodendo, illa in Tophos diſſolvere potis eſt. Quod ſatis conſtat ex oſſibus carioſis vermiculato quodam opere profundè inſculptis. Unde primùm *atrox dolor, nempè à continua diſtentione* & *dilatatione* ductuum *excretoriorum* à corrumpente humore, cui tamen diſtentioni partium cartilaginoſarum *durities* plurimùm reſiſtit: ideóque in iis dolor vehementior excitatur, quàm in mollioribus corporis partibus fieri ſolet, ubi tanta reſiſtentia non eſt, humori abſcedenti. *Hippocratem* audi; Humor corruptus, inquit ille, (*lib. de Affectibus*) quo magis tenues venulas, corporíque movendo magis neceſſarias, nervóſque &

Inter cauſas antecedentes varias Aurelianus *numerat frigus profundum, laborem immodicum, vel repentinam deſertionem ſolitæ exercitationis in anteactum morem; aut rurſum cum mollibus nervis atque inſuetis fuerit illata quaſſatio.*

& ossa multa & crebra subierit, eò sanè tum stabilior morbus est, tum ægerrimè profligatur.

Atque hinc illi sensus strictura infinitæ, compressionis, ponderis, caloris urentis, lancinationis, punctionum, rosionum, ut humor putrescens in angustis & vix dilatabilibus ductibus impactus, viam sibi faciat.

Huic autem explicationi hæc fidem faciunt, quòd ad ipsas cavitates & interstitia articulorum, ut supra comprehensum est, *profundè incipit dolor*; sursúmque fertur in musculos circumambientes, ferè inflammatione in iisdem excitatâ; nempè ex *regurgitatione* humoris jam putrescentis in arteriolas cutaneas ac musculares: ubi autem ex articulis sursum inflammatio tollitur, dolor ad ossa multo remissior esse solet; quòd scilicet ductus excretorii cartilaginosi & semiossei humore corrumpente paulatim deplentur.

Deinde, à *Tophis*, ipsis articulis innatis, satis confirmatur; quòd ii ex materia *ossea* sunt. Ab initio quidem, Authore *Aretæo*, veluti abscessus articulos occupant; postquam verò magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum Tophi solidi, albíque consistunt. Imò universam ossium compagem morbus populatur, haud secus atq; pedis aut manûs articulum. Etenim in toto membro Tubercula exigua, & majora exurgunt. Illorum verò humiditas crassa, albicans, & grandinosa est. At illa rara fiunt, nisi ubi longa morbi consuetudo facta est.

Atque

Atque hæc hactenus de causâ doloris *conjunctâ*, nempè de distentione præternaturali ab infarctu ductuum excretoriorum in tendinibus cartilaginosis membranísque ad ossa pertinentibus.

Causa verò *antecedens* est stomachus labefactatus, unde chylus crudus & lentus.

Inter Antiquos verò, *Hippocrates*, hanc causam voluit esse sanguinem bile & pituita corruptum, ínque articulos effusum. At cùm bilis & pituita extra habitum corporis in intestina ferè effundi solent, nec aliqua secretione, sed ex ipso sanguine, (si is bonus fuerit bono; si malus, malo) foràs in ductus excretorios ubique propulso, & sola ductuum *fracedine nativa* excoctæ fiant, (de quo fusiùs in Tractatu de Humoribus egimus) ideò istam opinionem non libenter admitto. Inficias tamen non ibo, posse aliquando sanguinem, à bile & pituita *refluis* per vasa chylifera, vitiari.

Alii autem hodierni Medici salem nescio quem, Tartarúmque accusant. At hæc vana sunt, & sine fundamento. Cùm ipse Sal Tartareus, ex quo Tophos oriri volunt, nuspiam in corpore reperitur; cùm nec ipsi Tophi, nec ossa, nec aliquid carnis, humorúmve alium salem edant ad torturam ignis, aut alio artificio, quod scio, chymico, præter unum, eundémque planè urinosum.

At ipsum Sal Tartareum, (quod à *Paracelso* conceptum, *Mayerno*, ejúsque sectatoribus tam gratum est) alius planè generis salis est; ut ex ejus figura, cùm in crystallos coïverit, satis constat.

Denique

Denique sal urinosum *putredinis concoquentis* & coagulationis tam *citra*, id est, in Renibus & reliquis ductibus excretoriis cutaneis, quàm *ultra* habitum corporis & in intestinis, *effectus*, *non causa* est.

Restat itaque solus chylus sive *serum crudum* & viscosum, in ductibus excretoriis articulorum, ægrè dilatationi cedentibus, *accumulatum*, causa materialis hujus morbi.

Antequam verò morbi accidentia dimittam, unum à moderno quodam * Scriptore novum inventum, ut credi voluit, notabo ; nempè totam illam narrationem plurimorum exiguorum paroxysmorum quotidianorum ad podagram constituendam, bellam atq; lepidam Fictionem esse. Quòd autem dolor nocte recrudescat, manè verò remittatur : id situs corporis facere potest, quo sanguinis motus vel promovetur, retardatúrve in hanc vel illam corporis partem : quid enim pedem in scabellum interdiu altiùs gestet podagricus, si non ad dolorem à positione sedandum ? Deinde victus ratio, quæ ferè diurna est, unde nocturna aliqua exacerbatio oriri potest. Ipsa verò Febricula si quæ ineunte morbo, sit, per accidens est, & à dolore orta & symptomatica, & quæ levi de causa à *medicamentis*, aut *victu* intempestivè datis, recrudescere potest. Rectè itaque *Aretæus*, in Arthritide atroces sanè dolores sunt, sed dolorem comitantia atrociora : defectus animæ, ciborum aversatio, sitis, vigilia, inter quæ febricula. Imò eadem incertitudo & varietas exacerbationum in Ischiadicis olim animadversa

* *Sydenham.*

est

eſt à *Cæl. Aureliano*. Dolor, inquit ille, efficitur nunc jugis, nunc deficiens, ordinatus, aut inordinatus, ac longis vel parvis intervallis recurrens, ac paucis ac limpidis lenimentorum ſpatiis, aut mediocres reliquias ſervans.

Aliquot autem Quæſtionibus de Podagricis hic reſpondere lubet: quarum prima eſt cur mulier Podagrâ non laborat, niſi menſtrua defuerint? Illud verum fuiſſe Hippocratis ævo & in Græcia facilè credo; quòd mulieres Græcæ ſummæ caſtitatis & temperantiæ exempla fuerunt. At apud nos is Aphoriſmus minùs verus eſt; cùm innumeræ inſtantiæ occurrunt Podagricarum mulierum, etiam quibus menſtrua benè reſpondent. Illud tamen concedendum eſt, illas multò rariùs affici hoc morbo, quàm viri, ob menſtruorum excretionem, à quibus inaniuntur, levantúrque illi alteri ductus Articulorum excretorii; claro documento, ut id hic obiter notem, magni emolumenti appropriatorum catharticorum ad morbum hunc præcavendum. Deinde, etiam ex conſuetudine vitæque ratione, cauſis hujus morbi procatarticis parùm noxiæ, adeóque minùs illo vitio opportunæ ſunt.

Eadem verò ratio eſt de Pueris, quibus plerique ductus excretorii & molliores multo, quàm in ætate provectioribus, & indies pro corporis incremento, ampliantur.

At quærent porro, Cur Eunuchi Podagra non laborant? Reſpondeo, Admodum pauci in omni ævo fuerunt. Deinde iis ipſa muliebris cura & conſuetudo imperata eſt. Imò mollitie & teneritudine carnis non mulieres tantùm,

tantùm, ſed & pueros ſuperant; ut de omnibus cujuſcunque generis caſtratis animalibus ſatis conſtat; adeóque iis ductus articulorum excretorii facilè dilatabiles & humores *liquidiores* ſunt.

Cùm autem intentiones curativæ præcipuè duæ ſunt; *una* ad præcautionem nè redeat morbus, aut tardiùs mitiúſve. *Altera* ad dolorem citò ſedandum, diſſipandum, reſolvendum: ideò ad Ægrotorum exempla pro more noſtro jam procedo; in tam vulgari autem & quotidiano morbo paucis tantùm opus eſt; nempè ut naturam & uſum aliquot remediorum ſpecificorum oſtendam.

ÆGROTA 1. S D. *Aſhton de Whallie*, primaria fœmina, ſexagenaria, ex multis annis graviter Arthritide in omnibus artubus afflicta eſt. Tophi ingentes ubique articulorum, etiam in mediis membris Tubercula tophacea; alia ad ovi gallinacei, alia ad nucis avellanæ magnitudinem, alia minora innumera grandinis inſtar.

Huic Urina ſemper pallida, etiam ipſis acceſſionibus, ut ipſa, ejuſque neceſſarii mihi retulerint.

Ex *Lancaſtria* ad *Eboracum* venit, meum auxilium implorans, quòd, multò maximam anni partem, arthriticis doloribus vehementer vexata, decumbere conſuevit.

Hæc erat obeſula, certè non macilenta fœmina. Huic verò ſic præſcripſi. [℞ *Vini Emetici* ℥ß. *decocti Sennæ Gereonis* ℥jß. *Syrup. Violar.* ℥ß. *m. f. Potio Emetica.*] Ab eo verò medicamento

dicamento aliquoties vomuit, alvúſque mota eſt cum Euphoria. Idémque adeò medicamentum ſingulis ſeptimanis exhibui ad menſem. Domum autem reverſa, ſingulis menſibus idem emeticum ſemel repetiit ex præcepto meo, valetudinémque ei annuam & duos menſes bonam præſtabat.

Ex hoc verò ſucceſſu lætata *Londinum* abiit, ubi inter alia, ad Tophos diſſolvendos, (nam id fieri potuiſſe vehementer credidit) Antimonii Diaphoretici à *L. Ridgley* diu ſumpſit. Atque alia plurima: tandem à *Needham pulverem Hues* dict. i. e. præcipitatum rubrum per ſe, magno pretio redemit; item Arcanum ejuſdem *Needham* etiam ad integrum annum ſumpſit; item chalybeata ex plurimorum Medicorum præſcriptis. At hæc omnia vana, imò noxia, & tandem pernicioſa fuêre. Nam ipſe poſt ſeptennium fortè *Londinum* adiens, morienti fœminæ accerſitus, hæc didici ab illa. Huic autem ſupra fidem *pruritus* continuus ab iſtis remediis non in univerſa tantùm cute, ſed & in ipſis faucibus, ſtomachóque, quod feriò centies mihi affirmavit, (nam in hac miſerâ conditione ad decem minimùm menſes vixit) excitatus eſt, & tandem convulſa mortua eſt.

ÆGROTUS 2. § Dom. *Buckenham* ſexagenarius, vir admodum obeſus, diu podagricus ad ambulandi impotentiam; tandem manibus captus eſt: mox in omnem corporis ambitum vagatus eſt morbus; ſæviſſimíſque doloribus etiam in colli vertebris, & omoplatis

platis cruciatus eſt ; poſt ſexaginta verò dies ſinguli paroxyſmi, quibus ferè annuatim corripi ſolebat, vix finiti ſunt. Atque hæc illius podagrici conditio erat, cùm primùm hominem viderem. Ad ſeptennium meæ curæ ſe commiſit. Hæc autem expertus ſum in duodecim minimùm paroxyſmis : nempe, ineunte morbo, ſanguinem ei ſemel atque iterum, primâ *diatrito*, mittendum curavi, cujus ſemper craſſamento frigido cutis denſa atq; albida adhæſit, verè coriacea : item ſub eodem tempore ventrem ſubduxi lenioribus injectionibus. Febricula autem paulatim finita, aliáq; cùm viderem victæ cruditatis indicia ex Urinæ hypoſtaſi levi & albicante, hominémque jam in declinatione morbi conſtitutum, hujuſmodi potionibus dejectionem alvi aliquoties molitus ſum. [℞ *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥iv. *Syrup. è Roſis purg. cum Agarico. Syrup. Violar. Aq. Mirab. ſucci limon.* ana ℥ß. *mannæ* ʒj. *m. f. Potio.*] Hoc autem medicamentum adeò profuit, ut intra tres plurimùm ſeptimanas ad integram ſanitatem ſæpiùs reſtitutus eſt : nec memini illum ullo paroxyſmo ſemel exceſſiſſe menſem toto illo ſeptennio, quin ad integritatem corpus rediret ; cùm tamen antea ad duos tréſve menſes decumbere conſueverat. Quis verò exitus fuit hujus viri, ſi quæras, dicam. Dum fortè laudaret effectum medicamentorum purgantium in Podagra curanda, aliquis ex officio ei pilulas neſcio quas Scoticas *Anderſoni* vehementer commendebat. Quid fit ? Ultimo paroxyſmo, quo vivere deſiit, & ſanguinis detractionem, & omnem methodum meam

omnino

omnino noluit; ſed clam, à primo inſultûs die ad decimum, è pilulis Scoticis duas tréſve devoravit, quibus alvus quotidie aliquoties mota eſt. Jam lepidè mecum confabulatus eſt, an crederem illum tot annis valetudinarium vixiſſe, nec, ſibi certè, Medicum eſſe poſſe? Illâ verò nocte urina citra ullum dolorem compreſſa eſt. Imò mingendi cupiditas ex toto deſiit. Ad decimum verò quintum diem vixit, nec unquam veſica reſpondit; neque enim guttula urinæ in ea inventa eſt, cathetere ſæpiùs immiſſo, à perito chirurgo.

ÆGROTA 3. § Dom. *Ch.* optima fœmina, mediæ ætatis, obeſula, aliquot liberorum mater. Huic menſtrua ſemper bene reſponderunt; attamen ex Arthritide jam diu miſerè afflicta eſt. Huic bimeſtres Paroxyſmi & interdum longiores, idque aliquoties in ſingulis annis: dolores in Paroxyſmis continui & vehementes præter fidem: perpetui ejulatus, niſi ex opio quotidiano epoto. Item totis pedibus, talo & manuum carpis cubitoque inflammatis & mirè tumefactis. Adhibitum eſt remedium Anodynum nullo ſecundum ex præſcripto Spir. nempe ex opio crudo Spir. Vini diſſolut. De Sanguinis verò miſſione, aut dejectionibus ventris nihil audivi. In hac itaque conditione erat mulier, cùm primùm accerſitus ſum. Sanguinem verò, etiamſi nimis ſerò, è brachio mitti juſſi; enematis eodem die ventrem ſubduxi: poſtridie ſic dejectionem molitus ſum. [℞ *Extract. rudii* ʒß. *de duobus gr.* iv. *Balſ. Peruv. gutt.* ij. m. f. *Pilul.*

K *n°* ij.

no ij. inaurentur.] His verò alternis diebus exhibitis, & dolores, & inflammatio intra ſeptimanam deſierunt; mirè & præter conſuetudinem convaluit. Hæc hyeme acciderunt. Vere autem ineunte, iterùm ex podagra decubuit, ſolitis ſymptomatis ex toto corpore, nempè primùm in pedum digitis & talo, poſtridie in carpo & cubito graſſatus eſt morbus, dolor in articulis intenſiſſimus: Urinæ paucæ & rubræ; ſitis; vigilia; febricula. Huic jam ſub ipſo primo inſultûs die ſanguinem è brachio mittendum curavi. Sanguinis verò frigidi craſſamento rubro *Coriaceum* tegumentum craſſum adhæſit; cruditatis certiſſimum indicium. Dolori autem mitigando hujuſmodi cataplaſma & Talo & Cubito admovendum præſcripſi [*Micæ panis ſiliginei ex Lacte coctí* ℔ j. *Croci* ℥ß. *Aloes Succotrin. ad pulverem ſiccum & friabilem uſtulati* ℥iij. *Olei Liliorum alb.* q. ſ. f. Cataplaſ. ex arte.]

Alio verò Paroxyſmo atroci *Empl. viride Glyconis* apud Scribonium Largum deſcriptum adhibui, non minori cum ſucceſſu, ex molli alutâ illitum. Ubi autem concoctionis ſigna ſeſe ex urina manifeſtârunt, & morbus in declinatione poſitus fuit, ſic mulierem purgavi: [℞ *Decoct. Senn. Gereon.* ℥iv. *Syr. Violar.* ℥j. *Syr. è Spin. Cervin. Aquæ Mirab. Succi Limon* ana ʒj. *Confectio Hieræ Diacolocynth.* ℈ß. miſce, f. Potio.]

NB. In biennii ſpatio & ad aliquot menſes amplius à meo adventu, Podagrâ quinquies correpta eſt. Intra biennium verò, à tempeſtiva ſanguinis miſſione, & levi cathartico appropriato, ſtatim exhibito, ante ſeptimum diem

diem morbus ter ex integro profligatus eſt. Bis verò ſæviſſimis Paroxyſmis decumbens, intra 14 dies morbus ex toto judicatus eſt.

Jam verò & ambulare & manibus ſeſe exercere commodè potuit. Item gravida fit, uterúmque ex 22 ſeptimanis geſtabat, cùm forte ruri, ad *Epſam* degens, propter aëris æſtivi ſalubritatem, villarúmque infinitam commoditatem, pede altero ſubitò capta eſt; alicujus temerarii ſuaſu *aqua neſcio qua chymica*, mirificæ, ſi diis placet, virtutis, ineunte Paroxyſmo pedem inflammatum fovebat. Quid fit? Ingenti ventriculi & præcordiorum dolore anguſtiáque ſtatim affecta eſt. Poſtridie *Londinum* rediit, à quo malo valentioribus Antidotis Stomachicis fœminam liberavi. At *Epſam* denuò adiens poſt duos menſes iterùm ex articulis pes doluit, eâdémque aquâ chimicâ illum irrigavit, atque iidem dolores in ſtomacho cum motibus convulſivis illico redièrênt. *Londinum* verò protinus advecta, obſtetricem Medicum vocavit, Doctiſſimúmque Virum D. *Carolum Scarborough*, Militem, & Medicum egregium, quem, ſummi cultûs & honoris causâ, æternùm memorabo: his mecum conjunctis omnis lapis motus eſt, ut ei aliquas ſuppetias ferre poſſemus: at fruſtra omnia, intérque diros cruciatus plurium dierum, & vehementer convulſa, ipſo abortionis momento, expiravit.

ÆGROTUS 4. § *Penruddock* quidam, aulæ regiæ famulus, pede pro more captus, ex neceſſitate alicujus negotii expediendi,

ægyrtæ ſuaſu, biduo ab acceſſione, Emplaſtrum neſcio quod pedi dolenti admovit, ac die tertio dolore quaſi ſolutus foràs ambulavit, nec ante veſperum domum rediit; manè lætus ſurrexit, veſtitúſque ſubitò concidit, animâq; defecit. Ipſe vocatus, quod in vicinia mea habitavit, urbe *Weſtmonaſterienſi*, hominem mortuum inveni; atque hæc à filia ejus, aliíſque neceſſariis, mihi de Emplaſtro narrata ſunt.

ÆGROTUS 5. § Illuſtriſſimus Comes de *Carberie* mediæ ætatis vir, aliquoties Arthritide affectus eſt; ac diutiùs in morbo hæſit; nec citra longam membrorum imbecillitatem ſolvi conſuevit. Bis tandem ei, podagrâ laboranti, medicinam feci. Huic autem in ſingulis Paroxyſmis Urina Bilioſa: dolor in articulis cum inflammatione; febricula à primis diebus. Sanguine ſub initio miſſo; peptica nonnulla mitiora propinavi, item vinum Canarienſe ex ſero lactis, vel per ſe quotidie indulſi, victúmque præterea tenuem maximè *ſecundâ diatrito*. Ubi autem declinatio morbi inſtabat, quæ ferè fit tertia diatrito, catharticum hujuſmodi ſumpſit [℞ *Decoct. Sennæ Gercon* ℥iij. *Syrup. è Spin. Cervin. Aq. Mirab. Succi Limon* ana ʒij. *Confect. Hier. Diacolocynth.* ℈ß. m. f. potio.] Ante 14 diem ex toto convaluit, parùm aut nihil debilitatis membris.

Ad præcautionem verò hujuſmodi pilulas devoravit. [℞ *Antidoti Marcian.* ʒß. aut ejus loco, *Spec. Aromatic. Roſac.* ʒij. *Cortic. Peruv.* ʒß. *Sal. Mart. agaric.* ana ℈j. *Succi Hypociſtid.*

Aq.

Aq. Rof. diffolut. ℥j. f. Pilul. exiguæ, inaurentur.] Ex his unam, vel duas, quotidie, vel alternis noctibus tantùm ad menfem fumere confuevit. Huic methodo affuetus à multis annis jam fibi medicus eft : nec mirum, quòd omnigenâ eruditione excellit, non fui ordinis viros, fed etiam inftructiffimos Philofophos.

ÆGROTA 6. § Dom. C. Quinquagenaria, primaria fœmina diu Arthritide vehementer affici confuevit. In aliquo paroxyfmo accerfitus, hæc erat ejus morbi conditio. Manus pedéfque fimul inflammati, ut nec interdiu noctéve quiefcere præ fummo dolore poffet. Item in ventriculo nefcio quis dolor & ciborum faftidium. Huic, quòd feriùs veni, fœminámque ab omni evacuatione averfam habui, fic præfcripfi : [℞ *Balf. Leucatelli* ℨij. *Salis Martis* ℨj. *diligenter optiméque terantur fuper marmor. in fingularem lævitatem, unitatémque.*] Ejus *gr.* x. dormituræ quotidie exhibui : ab ipfa prima nocte meliùs fe habuit, & deinceps convaluit.

N. B. De Vitriolo Martis illud fcire licet ex Galeno * ferri fquamas inter ficcantia medicamenta citra rofionem numeratas fuiffe, eafdémque abftergere, purgaréque. At omne ferrum Vitrioli particeps eft.

* *De comp. Med. fecund. prim.* lib. 3.

Item Bitumen Judaicum ex aq. mulfa optimè facit ad Arthriticos, authore Ætio.

ÆGROTUS 7. § Dom. *T.* mediæ ætatis vir robuſtus, ex frigore, Arthritide & artuum doloribus vagis vehementer affectus eſt: huic Febricula, ſtomachus æſtuans, vigilia, urina admodum bilioſa.

Ante meum adventum hominem vehementer purgavit, ſudorémque nocte movebat quidam . . . omnia tamen ſymptomata pejora; die 7 decubitûs accerſitus, ſanguinem è brachio mitti juſſi: Ejus verò refrigerato craſſamento craſſa & albida cutis adhæſit.

Poſtridie febricula paululùm remittere viſa eſt. Ad 12 verò diem ſymptomata æquè gravia, ac antè. Rurſus ſanguinem mittere curavi; qui refrigeratus idem viſus eſt, ac prior. Tum primùm è Pilulis Agarico-martialibus alibi deſcriptis unam dormituro dedi. Atque illà nocte optimè quievit, cras urina minùs bilioſa; ex bona parte deſiit febricula.

Ad 16 diem integrè convaluit.

Quoniam autem hic & illic, nempe ad Talum, aut ad carpum dolor interdum leviter exacerbatus eſt: Hujuſmodi Emplaſtrum ex Scrib. Largo ſupra injeci: à quo mirificè adjutus eſt.

[℞ *Æris uſti*, *æruginis raſæ* ana ℥vj. *Salis gemmei*, guttæ *Ammoniaci*, *Thuris maſculi* ana ℥ß. *Ariſtolochiæ rotund.* ℥j. *Aluminis* ℥ß. *Myrrhæ*, *Galbani*, *Aloës* ana ℥j. *Ceræ* ℥ij. *Terebinth. Chiæ* ℥jß. *Olei* ℔j. *Oleo*, *Galbano*, *Cera Terebinthina ſuper ignem liquefactis cætera ex aceto, ex arte miſce, f. Emplaſtrum viride.*] *N. B.*

N. B. Intra noctem illa pars pedis, quæ & dolore & infirmitate vexabatur, cæteris jam prævalebat.

ÆGROTUS 8. § Illustrissimus Comes de *Preston* Quadragenarius, obesus, ex aliquot annis Arthritide vagâ miserè affectus est. Ante verò biennium Parisiis hoc malo decubuit, & post quartum mensem vix ad sanitatem restitutus est.

Hoc autem paroxysmo, quo ipse accersitus sum, cubiti dolore vexari cœpit, non sine febricula, & urina crassa & biliosa.

Ex meo consilio, siti, abstinentia & quiete contra primos morbi insultus pugnavit; nam ipsius rebus domesticis maximè tum temporis interesse dicebat, ut protinùs convalesceret.

Ideóque ut nobili viro, quantum in me esset, satisfacerem; etiamsi aliquo modo temeraria esset methodus, nec sanguinem misi, nec Alvum ullo modo duxi aut movi, nec sudorem provocavi. Alvus tamen per se quotidie respondebat. Parti verò affectæ Empl. Paracelsi, linteo molli illitum, illicò superinjeci. Quotidie autem alterum è manibus pedibúsve denuò cum magna inflammatione malum adortum est. At protinùs Emplastrum adhibuimus, & cùm vehementiùs doluit, etiam ipso Emplastro cataplasma ex mica panis Aloe & Croco, &c. latè superposuimus. Ita ad quintam diem se habuit.

Sexta autem die concoctionis signa de urina observavi, ac istud medicamentum propinavi.

[℞ *Hier. Diacolocynth.* ℈ij. *Sacch. Cand. alb.* ℈jß. *m. f. Bolus : cui superbibit Aq. Epsam.* ℥vj. *Succi Lim.* ℥j. *Syrup. Violar.* ℥ß. *m.*]

Septimò omnino desiit febricula, atque urina citrina, qualis sanorum, reddita est.

Nono exiit foras, negotiis expediendis. Decursu autem morbi ad sitim leniendam aquam hujusmodi limac. ad ℥vj. ter quotidie indulsi, [℞ *Cochlearum hortensium* ℔ vj. *Nucis Moschatæ contusæ* ℥j. *Lactis* ℔ xij. *cautè destillentur evitando Empyreuma ad medias ; singulis libris aq. destillatæ adde Sacchari Cand.* ℥ij. *Succi Limonum maturorum & de Malaga* ℥ß.]

ÆGROTUS 9. § Illustris Comes *H. Brouncker*, Sexagenarius exeunte Septembri, Podagrâ vehementer correptus est ; utroque pede inflammato, item dolore Ischiadico. Huic præterea assidua Tussis, difficilis admodum anhelitus, ut ne decumbere quidem in lecto posset, sed sella pensili dies noctésque residere coactus est. Huic pulsus celer, formicans, & ad tres minimùm pulsus intermittens.

Sic autem hominem ex bona parte intra hebdomadam restitui.

Inprimis sanguinem mittendum jussi, hujus crassamenti refrigerati pellis crassa & albida adhæsit.

Deinde à prima nocte *Balsamum Agaricomartiale* ad ℈ß. exhibui. Idque singulis noctibus sumpsit. Desiit autem ex toto dolor & inflammatio pedum post dies quinque. Item tussis, & facilis ei Spiritus redditus est, pedum autem & tibiarum tumor à perpetua sessione remansit ;

mansit; nec catharticum, quo id incommodum optimè tolli posset, sumere voluit.

ÆGROTUS 10. § Quidam pauper Sexagenarius Ischiadico dolore correptus: malum ad Ischiam dextram non tantùm sæviit, sed Tibiam etiam occupavit. Huic *Hier. Diacoloc.* ad ℥ij. exhibui: à quo sexies purgatus est. Intra biduum ex toto dolor desiit, & misso baculo, quod ad se sustentandum gestabat, intra hebdomadam ad consuetum bajulatoris munus rediit. Post alteram verò septimanam ex eodem medicamento se purgavit, & jam firma valetudine fruitur.

ÆGROTUS 11. § Dom. *J. L.* miles *Baronetus*, Quinquagenarius, macer: ex multis annis (minimùm viginti) Arthritide vexatus: item cui jam in plerisque articulis Nodi Tophacei: huic olim aliquoties paroxysmi trimestres, & bimestres sæpiùs contigerunt. Ex biennio & ampliùs sese meæ curæ commisit; illum autem quinquies illo tempore malum invasit: in carpis digitísque & pedum manuúmque ingens inflammatio. Item non rarò ipsis colli vertebris humerísque capi solet; febricula ab ipso impetu, vigilia, ingens articulorum dolor, urina pallida, tenuis. Huic autem ferè sic sæpiùs medicinam feci. Inprimis sanguinem detrahi jubeo; leniori injectione, si præcordia inflata sint, ventrem duco. Inediam impero *prima diatrito*. Mox si dolor vehementior, & omnem tolerantiam excedat, haustulum è Diacodio permitto, aut

etiam Laudani liquidi guttulis aliquot adjectis. Item aliquem pulverem vel è Bezoar. Orient. vel è Chel. compos. aut è lapid. Goæ dict. aliquot sex grana bis quotidie propino ex Aq. Alexiterii Haustulo: at hæc citra sudorem. Item *altera* diatrito & Avenacea, aut juscula è pullo Gallinaceo; ita Vinum Canariense vel per se, vel ex lactis sero incoctum, cui succi Limon. cum tantillo sacchari adjecta sunt, liberè indulgeo.

In malo autem declinante, cùm scilicet Urina tenuis paulo coloratior fuerit; ac febricula, doloresque remiserint, sic præscripsi. [℞ *Tincturæ Sacræ ex Vin. Canariensi confect.* ℔ j. *Cochineil puverisat. nodulo inclus.* ℥iß *Spiritus Vitrioli* ℈j. *misce.*] Hujus Cochleare unum nocte dormiturus capit; ídque triduo, vel quatriduo pro ratione alvûs motæ & dejectionum tolerantiæ. Ita omni paroxysmo ferè intra 10 aut 14 dies integrè convaluit.

ÆGROTUS 12. § D. *Reynolds*, mediæ ætatis vir, aliquoties per tres quatuórve annos *Rheumatismo* miserè afflictus est. Ei verò sanguis primis illis morbi insultibus, pro more nostrorum hominum, ad aliquammultas libras missus est: nec tamen desiit bimestri spatio malum; & interdum diutiùs hominem tenere consuevit: viréſque ei tandem ægrè restitutæ sunt.

Exeunte autem brumâ, gravissimo illius mali paroxysmo correptus est. Me vocavit. Ejus verò morbi hæc erat conditio: nempe, febris intensa, sitis, perpetuæ vigiliæ; dolores vagi, ut

ut plurimum tamen in ſcapulis, humeríſque, tibiis carpíſque, non ſine inflammatione, partiumque affectarum tumore. Urina pauca valdè biliosa.

Hanc autem curationis methodum inſtitui. Imprimis ſanguinem ad ℥xij. mitti jubeo. Item ut alvus enemate leniori, cui Vini Emetici ℥iv. adjectæ ſunt, curavi. Hæc autem circiter diem quintum decubitûs facta ſunt. Sexto autem & ſeptimo hordeatis tantùm & vino oligophoro, vel ex ſero lactis, vel ex aqua nutritus eſt. Item Julapia refrigerantia & modicè diuretica propinavi. Octavo verò inclinata febre, hujuſmodi medicamentum catharticum & anodynum exhibui. [℞ *Spec. Hieræ Picræ* ℥ß. *Cochineil pulveriſ.* ʒij: *Vini Hiſpanici* ℔j. *miſce. Stent in frigido. Hujus Cochleare unum nocte, & tantundem manè per triduum aut diutius quotidie bibat.*] Paucis autem diebus à ſumpto illo cathartico omnino convaluit.

At cùm nec amplius purgari voluit, & quod foràs ad negotia curanda ei exire neceſſe eſſet, ex frigore recidivavit. In hoc autem relapſu malum admodum vehementibus ſymptomatis antedictis recruduit. Iiſdémque ego veſtigiis inſiſtere volui, nempè ſemel ſanguinem in principio mittendo, &c. Priori tantùm methodo adjeci propter ſævitiam dolorum & vigilias, Diacodii ℥j. nocte bibendam. Quinto autem recidivæ die, quòd jam paululùm remittere mihi ſymptomata videbantur, ſic hominem purgavi. [℞ *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥iv. *Syrup. è Succo Limon. Aq. Mirab.* ana ℥ß. *Syrup. è*

Spina

Spina Cervina ℨij. *Confect. Hier. Diacolocynth.* ℈ij. *misce f. Potio.*] Alternis verò diebus pro tribus vicibus hanc ſumpſit potionem, & convaluit, poſtque alteram ſeptimanam ſtrenuè ſe habuit.

Hactenus Ægrotorum aliquot paucas Hiſtoriolas ex Adverſariis noſtris tranſcripſimus. Antequam verò medicamentorum rationes ac uſus deducam, Prognoſticon illud de *inſanabilitate* hujus morbi diſcutere paucis lubet.

Hæc autem ad quæſtionem ritè intelligendam faciunt.

Nemo ſenſatus à Medico expectabit ut à Podagra ſemel liberatus, deinceps in perpetuum ſanus evadat. Quippe quòd ſi diſcrimen evaſerint, ex natura morbi, inquit *Aretæus*, laxiorem vitam degunt, tanquam *ab inferis elapſi*, hilares, incontinentes, in victu molles & delicatuli. Idcirco verò tanquam mortem rurſus ſubituri, *licentiosè* præſenti vitâ fruuntur. His adde, Pleroſque Ægrotos non morbi cauſam legitimam afferre ſolere, novæ crepidæ attritum putà, alius longam ambulationem: alius plagam, aut calcationem; at nullus *inteſtinam domeſticámque cauſam* Medico explicabit. At nec ab aliis morbis, etiamſi medicis præceptis obedientes fuerint ægroti, in totum præcavendis, tanta cautela à nobis requiri ſolet. Nónne itaque ſatis eſt hominem Podagricum ſanitati ſemel reſtituiſſe?

Rurſus, Tophos ulla arte poſſe diſſolvi vehementer nego: nec Paracelſi ejúſque ſectatorum jactantiâ multum moveor. Vel ſi fortè ex toto chirurgià tollantur, non multum profecerunt:

fecerunt. Nam ossium cariosorum, è quibus eliquantur, nulla restitutio est; siquidem quod semel periit ex organica partium constitutione, natura non reficere solet. Hæc itaque extra quæstionem sunt. Imò verò siqua apud veteres Medicos de Arthritide tanquam morbo insanabili uspiam dicta sunt; ea omnia in hoc vel illo sensu intelligenda sunt. Verbi causa. Hæc apud *Hippocratem* * legi possunt. " Qui in senectute Tophos, aut Callos in articulis indu-
" ratos habent, ii omnes, ut sentio, *humana*
" *arte servari nequeunt.* Item *Insanabilis affectus* audit, inquit *Aretæus*, quoniam principiis, cùm debilissimus morbus est, Medicus non resistit, qui ut temporis progressu vires acquisiverit, *nihil* Medici diligentia *proficitur.*

* *Lib. Prædict.*

Est Passio, inquit *C. Aurelianus*, non facilis curatione, & aliquando *magnitudine* insanabilis, *non*, ut plerique putant, *natura*. Causæ autem difficillimæ curationis, vel ut sæpe contigit, impossibilis, manifestæ ac plurimæ reperiuntur. Est enim passio in nervis constituta, qui sunt natura *densissimi* & inter articulorum nodos constituti, quorum angustiâ comprimuntur, & ad omnem motum asperantur, magis in pedibus: hi enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent, & totum corpus sustinendo laborant. Præterea hæc passio initio, parvitatis causa, negligitur, & contempta convalescit: quippe cum à multis minimè credatur emergere. Alii denique digito laxati, aliqui pedis versionem, aliqui cujusdam rei calcatæ, vel offensæ duritiem, aut fervo-

rem

rem queruntur: tum necessitate coacti augmenti temporibus in confessionem veniunt ægrotantes. Ob hoc igitur Passio perseverare, atque corpora possidere meditatur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum causa, quibus recessisse putatur, cum sanos ægrotantes fingendo promittit, *adjuvante etiam intemperantia, qua cùm sæpè concipi passio perspicitur, manere posse non dubitatur.*

Quæritur itaque, si quis novissimè podagrâ affectus est, vel ex inveterato morbo aliquis membris ex toto captus, & cui etiam articuli diu etiam ex Tophis obcalluerunt, ac paroxysmo vehementi corripiatur, an melius sit curam omnem naturæ committere, vel à Medico auxilium petere.

Etiamsi autem aliqui moderni, tetrici ingenii viri, & quibus infœlix medicina fuit, aliud suadere videntur; non tamen dubitabo ex antiquorum virorum authoritate, ac propriâ & multiplici plurimorum annorum experientiâ asserere, Arthritidem posse sanari; non ineunte tantùm morbo, sed etiam veterascente: imò non ulla parte medicinæ faciendæ *utiliores* Medicos fore, quàm in Arthritide sanandâ, quocunque morbi tempore & ratione id demum occurrat.

Hoc itaque prognosticon, tanquam insanabile malum in Medicis nostris, meritò culpat eximius *Mayernius* *, ejúsque rei rationem optimam reddit. Medicorum quippe plerique *famæ consequendæ* potiores partes habent, quàm ægrotorum, sibi commissorum, salutis: atque compescendis

* *De Arthrit.*

ejulatibus

ejulatibus intentos, de valetudine integrâ restituendâ ne cogitatio quidem subit.

De morbo verò *recenti* consentiunt Antiqui. " Juvenis verò, inquit *Aretæus*, cui nondum circa articulos calli induruerunt, cuique victûs ratio curæ est, ad laborem est impiger, alvúmque habet vitæ institutæ probè cedentem, is sanè prudentem nactus Medicum, evadet.

Idem sentit *C. Celsus*. " Ubi sentire cœperunt articulorum vitia, sanguis mittendus est. Id enim inter initia statim factum, sæpè annuam, nonnunquam perpetuam veletudinem bonam præstat. Quidam etiam, cum *Asinino* lacte poto, ex toto se *eluissent* (nota vim purgantem lactis *Asinini*) in perpetuum hoc malum evaserunt. Quidam cùm toto anno à vino, mulso, venere sibi temperassent, securitatem totius vitæ consecuti sunt. Idque utique post primum dolorem servandum est, etiamsi quieverit.

Imò verò veteres aliis etiam plurimis medicamentis contra *inveteratum* morbum non infeliciter pugnârunt, ipso *Hippocrate* attestante. " Hi, quibus Tophi in articulis, succedentes *intestinorum difficultates* optimè medentur, quin & quæcunque aliæ colliquationes inferiores eos valdè juvant.

Lib. de Affect.

Item; cùm dolor adfuerit, *Medicamentum deorsum purgans* propinato (non expectata scilicet morbi remissione) & post hæc, *serum coctum* & *lac Asininum* potui exhibeto. (Nam hæc duo posteriora ferè inter purgantia medicamenta

dicamenta numerârunt Antiqui; noftríque homines eundem effectum ex *Lacte Afinino* ad infinitum damnum Phthificorum, & à plurimis morbis convalefcentium etiam inviti quotidie in hac Urbe experiuntur) id eft, poft potentius medicamentum purgantia leniora da; ut rectè obfervavit *Fernelius* in hunc locum.

Inclinato Morbi impetu tentanda, inquit C. Aurelianus, & procuranda ventris facilitas, fed fugienda quæcunque *vehementiora, quantùm quidem res admittat*.

Verùm enimverò hi novi homines, etiamfi omnino nihil in Podagra moveri volunt, *totus* tamen *homo* è lecto in curriculum omnibus modis & machinamentis quotidie moliendus eft, ut unâ aut altera hora extra urbem quotidie rufticaretur *. " *Etiamfi* " *dolor & ad motum inhabilitas con-* " *tra indicare videantur, hic tamen labor om-* " *nino exantlandus eft.* Profectò fi hæc doctrina, præ omni medicina, in Arthritide tanti eft; benè actum effet noftris podagricis, fi ipfis Plauftris, *Scytharum* more, innafcerentur; ut iifdem aliquando commodè ægrotarent: deinde, alia infignis utilitas *Plauftrogenitis* noftris accederet; quòd cùm omnia medicamenta præter unum *lac afininum* exulare oportuit; ipfa etiam jumenta quibus trahitur plauftrum, *officinam* quandam *ambulatoriam* de fe præftarent.

* *Sydenham.*

Non autem ignoro geftationem inter remedia antiquiffima ad demendam materiam pofitam fuiffe; at in Podagra illam adhibere, novum eft. At hoc exercitii genus Stomacho

emen-

emendando, Calculo præcavendo, Somno conciliando, utile eſt. Eugè, optimé! At dolor primùm leniendus eſt, quàm aut iis cum appetitu, aut cum ſomno res erit.

Qui verò negant medicinam ullam poſſe opem ferre Arthriticis, his illos rationibus moveri, veriſimile eſt.

Quòd à medicamentis quibuſcunque evacuantibus (ſive ea *emetica*, ſive *cathartica*, aut quocunque modo inanitiones humorum moliantur) ferè periclitantur: cùm tamen Arthritis, etiamſi per ſe longus & gravis morbus ſit, minimè Lethalis eſt.

Deinde, quicunque Podagrici fiant, hi ſedata intra 40 (triginta Celſus) dies inflammatione, finiunt, authore Hippocrate. At noſtri homines Podagram frequenter trimeſtrem, & ferè annuam exhibent: quòd ideo præter naturam Morbi accidere videtur, à remediis aliquando perperam & temerariè ſumptis.

Quid autem faciant illa argumenta contra nos, appello Ægrotorum Hiſtoriolas fideliſſima narratione & ſine fraude ſuprà expoſitas.

Sed lubet privatim perſequi veſtigia hodierni cujuſdam Medici* de Podagræ curatione.

* *Sydenham.*

Phlebotomiam autem adhiberi nolit in ætate provectioribus, quòd ſanguinis detractio ſpiritus animales, concoctionis inſtrumenta minuit, opprimítque. Spiritus autem animales quod attinet, ii ad *aniles fabulas* proximè accedunt, & ignorantiæ aſylo ſunt: ſanguinis verò detractio modica, & tempeſtiva, cordis onus ſublevat, vitioſi chyli plenitudinem diminuendo; hinc

hinc articulorum inflammationi, summóque eorum dolori, & febriculæ succurritur; adeóque si id fiat sub initio Morbi, citiùs multo morbus solvitur. Deinde etiam ætate provectiores plerique podagriciq; intemperanter, ex Morbi natura *, in victûs ratione, ac juvenes peccant: cui rei, si impotentia quoque eorum ad omne exercitium adjiciatur, etiam sanguinis missionem magis requirunt.

* *Vid. Aretæum.*

Emetica porrò damnantur, quòd ex articulis materiam peccantem revellant intra habitum corporis: hoc autem gratis dictum est. Emetica ad præcavendum morbum in plerisque podagricis ferè benè faciunt, ubi scilicet vitiatur stomachus & primæ viæ saburrâ pituitæ indomabilis premuntur: Deinde istiusmodi remedium materiam vitiosam è ductibus excretoriis intestinorum evellit, evocat, exprimit: unde in aliis, articulorum putà, corporis ductibus minorem quantitatem accumulari, verisimile est. Idem dictum putà de Catharticis, ad præcautionem exhibitis: imò in *Tardante* passione, *radicum* vomitus & Hellebori approbatur, authore Aureliano.

At Podagra id habet peculiare, ut non tantùm non juvetur, sed etiam lædatur à Catharticis. Respondeo, Si quæ medicamenta purgantia sinistrum aliquando eventum habuerunt, vel transferendo morbum in aliqua viscera ab articulis, vel febriculam augendo, vel novas accessiones, veteribus penè sopitis, excitando: illa omnia evenire verisimile est vel ægroti culpa, vel à minùs appropriatis medicamentis per-

peram

peram ac intempeſtivè exhibitis. In qua occaſione captandâ medici prudentis *Ars ex toto* conſtat.

Quod autem vehementer urget idem vir ex morbi natura articulos neceſſariò affici, materiamque morbificam non ſecurè poſſe aliò ablegari; id ex parte concedo; at ſine ſequela eſt, nec contra cathartica facit: nam omni morbi tempore, articulis valde aggravatis, & ſanguis mitti tutò, & venter ſubduci injectionibus; item tenui victu aut inediâ pugnari poteſt, ad demendam materiam morbificam: ubi autem ſymptomatum remiſſionis ac concoctionis materiæ morbificæ ſigna apparent, inſigni Podagricorum beneficio * cathartica damus. Idque ex ipſius naturæ indicio; nempè quod jam viſcoſitate chyli, ex corruptione attenuatâ, reliquæ ſanguinis maſſæ denuò commiſceri circumferríque incipit, expulſionémque adeo multis de cauſis requirit; ne articuli ex diutina tentione lædantur; aut ipſa demum oſſa in tophaceam materiam corrumpantur. Nam hoc certo certiùs evenit, ubi nullis auxiliis adjutus languet ægrotus, & uſque putreſcit materia morbifica in articulis, ipſiſque oſſibus compacta.

* *Poteſt Morbus etiam qui per ſe finem habiturus eſt, citius tamen adhibito auxilio tolli; quod duabus de cauſis neceſſarium eſt: & ut quàm primùm bona valetudo contingat; & ne morbus, qui remanet, iterum, quamvis levi de cauſa, exaſperetur. Poteſt enim morbus minus gravis eſſe, quàm fuerit; neque ideo tamen ſolvi; ſed reliquiis quibuſdam inhærere, quas admotum aliquod auxilium discutiat.* C. Celſ. *l.* 1.

De

De *Diaphoreticis* verò alia res eſt. Nam viſcoſi humores parùm evaporant, ac iſtiuſmodi materiam vitioſam in articulos vehementius adigere ſolent. At quatenus iſtiuſmodi Medicamenta fere Antidota ſunt, ad Ventriculum confirmandum plurimùm faciunt, ſi parcâ doſi, & citra ſudorem, exhibeantur.

Quòd autem innuit, Antidota & Cathartica non poſſe ſimul exhiberi, falſum eſt. Cùm multa egregia antidota, (imò ipſe Cortex Peruvianus) non raro alvum vehementer movent; maximè ſi modo pleniore propinentur.

Quòd autem remedia *externa* ad Podag. benefacientia omninò ignorat; item, nulla dari ſpecifica affirmat. Proximum eſt, ut de eis dicam; rationéſque remediorum, ad Podagram appropriatorum, breviter, pro more noſtro, explicem.

Vanum autem, & nimis præter inſtitutum noſtrum prolixum eſſet, omnia medicamenta, ad Podagram adhibita, recenſere: imò multa, animi cauſa, in hoc morbo probaverunt veteres, authore Aureliano.

Utilia itaque ac maximè appropriata aliquot tantùm medicamenta, exempli cauſa, commemorabimus; ſive illa in ipſo morbo, ſive ad præcautionem & in paroxyſmorum intervallis exhibenda ſint.

Imprimis verò *exteriora remedia* videbimus, inter quæ laudantur Unguenta & acopa ex ſquilla confecta, & hæc ubi ex admodum tenaci humore malum ſolvi tardavit; nec ſine ratione, cùm ſquilla & cucumer ſylveſtris (ex quo Elaterium conficitur) potenter attenuando;

do, viſcoſos humores diſcutiunt, i. e. è ductibus excretoriis movent, cùm humores liquidiores efficiant, imò eadem ratione ex articulis affectis, ſi quis humor ex fluiditate regurgitaverit, evocant; nempe per ductus excretorios cutaneos.

Reliqua acopa minùs laudo, etiamſi interdum valde efficacia experta ſunt, ut ſinapiſmus & reliqua rubificantia, propter doloris & vexationis ſenſum, quem delicatulis inferre poſſint: Illorum autem ratio eadem eſt.

His accedit *marinæ aquæ ferventis*, & *aquarum naturalium calidarum* fomentatio, ubi illa commoditas erit.

Illud ſcire licet, ſalis particulas aquâ marinâ & naturalibus aquis calidis (nam omnes calidæ quas adhuc novi, ex bona parte muriaticæ, id eſt, ſalis marini ſive gemmei participes ſunt) comprehenſas, ſupra fidem minutiſſimas eſſe, nec à coagulato ſale iterùm in tantas minutias diſſolvi ſolere, aut poſſe credo: appello Microſcopium: hoc autem polito, facilè, certè ferventes, id eſt, plurimùm agitatæ, ad ipſos articulos penetrant, viſcoſóſque humores vehementer incidunt, attenuant, abſtergunt.

Atque hæc omnia adhibita ſunt in Tardante paſſione.

Ad articulorum verò dolores *leniendos*, vel ineunte paroxyſmo, vel in ſtatu ejus inter alia multa, hæc Emplaſtra nobis commendarunt veteres, nempe *Empl. viride Gliconis*. (Audiendus *Scribonius Largus*) Ad Podagram præter quodvis aliud medicamentum, ſatis convenit, & huic *mirificè* prodeſt. De

De resinis verò, & aristolochiis in hoc Emplastro nihil attinet dicere, quòd plerisque aliis, maximè illi Paracelsi, communes sunt; illa tantùm medicamenta observare lubet, quæ verè anodyna privatim huic insunt: nimirùm *æris* triplex genus, Myrrha atque Aloë. De Æris verò virtute eximiâ anodynâ suprà in dissertatione de Hydrope satis diximus. Myrrha soporem gignit: Dioscor. Qualis autem Aloë sit, hic breviter exponere lubet.

Hæc autem de Aloë constant, illam alvum movere, somnúmque allicere; atque hæc efficit tàm extrà, quàm intùs adhibita, nimirùm temporibus admota somnum inducit, æque benè ac deglutita ad eundem modum. Umbilico illita, maximè tenellis puerulis, alvum dejicit. In articulorum itaque doloribus adjecta dolorem sopit, humoréſque simul movet, attenuat, evocat; nam illa sola Purgationis ratio est. His adjice, eximiam ejus virtutem Emplasticam, nempe ad inflammationes tollendas; unde oculis suffusis egregium medicamentum, si torreatur.

Proximum est, ut *interna remedia* eorúmque rationes expediamus: horum præcipua sunt, Hiera antiquissima *Diacolocynthidis*: atque illa altera *Picra* Galeni. Hæc autem duo cathartica sunt.

De Aloë verò satis, ut opinor, suprà dictum est: ejus verò medicamenti proprietates, ad hunc morbum sanandum requisitas, si pensitare velimus, Dioscorides consulendus est; apud quem insigne stomachicum audit; item vulnerariâ virtute præcipuâ donatur: etiam ipsis oculis

oculis, torrefacta, hoc eſt, tenerrimis corporis partibus adhiberi tutò poteſt. Hoc inſuper pono, hujus compoſitionem deberi *Antonio Muſæ*, ut ex *Scriboniò Largo* diſcimus: at nomen Hieræ ei forte, ad imitationem antiquiſſimæ Hieræ, quòd ejus præſtantiam in plurimis malis expertus eſt, à Galeno inditum eſt.

De *Colocynthide* autem è valentiſſimis Medicamentis purgantibus huic malo optimè facere è veteribus diſcimus: *Clyſteribus* indita privatim coxendicum doloribus prodeſt: imò verò virentis Succo, inquit Dioſcorides, Iſchiadici *utiliſſimè* perfricantur; claro documento, veteres, uſum unius & ejuſdem medicamenti, tàm ultra corporis habitum & in inteſtinis, quàm citra & in cute externa, æquè & ob eaſdem rationes utrobique proficuum eſſe, exiſtimâſſe. At cùm Colocynthis ſtomachum labefactatum, iiſdem authoribus maximè offendat, ideo nunquam ſatis miranda eſt doctrina & prudentia medicorum antiquiſſimorum, qui cùm tot, tantáque alia antidota, & privatim ejuſdem omnia efficaciæ ad idem malum adjeciſſent, illam tamen ferè exiguâ menſurâ dederunt: nempe, ut in integra compoſitionis drachma non ſit plus uno vel altero grano Colocynthidis; qui tamen, etiam robuſtis, iſtius medicamenti juſtus modus eſt.

Agaricus itaque, alter è catharticis ejuſdem compoſitionis, Colocynthidi & præſidio & auxilio eſt; quod mirifica venenorum antidotus eſt; item quòd ad diſſolutum & acidum ructantem, cibique non tenacem Stomachum efficax eſt; quòd inſuper leniter purgat, privatímque

tímque facit ad coxendicum ac articulorum dolores. In ſummâ ; hoc eſt illud verum antiquorum medicamentum domeſticum, quod, teſte Dioſcoride, *omnibus internis vitiis convenit*. Addo equidem, illum tantas virtutes ex bona parte habere, quòd è Larice arbore Terebinthinifera naſcatur, ejúſque virtutis æmulus Fungus ſit.

Sagapeni verò atque *Opoponacis* Medius modus adjectus eſt : hæ autem reſinæ inter antidota quoque ſunt : utriſque ſanè ſimiles facultates ſunt ; privatim verò Iſchiadicis & Podagricis illinuntur, laterum dentiúmque dolores tollunt. At utraque vaſa excretoria præcipuè aperiunt, quod menſes pellunt & Tuſſes vetuſtas expediunt. Illorum autem alterum ideo æſtimandum eſt, quòd *Silphium* Antiquorum, teſte Dioſcoride, proximè referat.

Nimius eſſem, præter modulum inſtitutionis noſtræ, ſi reliqua medicamenta in hac utiliſſima compoſitione percurrerem, cùm alibi fortè de iis commodior dicendi locus dabitur. Croci itaque, myrrhæ, atque ariſtolochiæ virtutes anodynas & diſcutientes inpræſentiarum ſilebo.

Ad *præcautionem* verò rationes reſtant remediorum expediendæ.

Inter *annalia* verò medicamenta præcipuum locum habet abſtinentia à vino, mulſo, venere, toto anno. At cur mulſum hic refert Celſus? nempè ut ſciamus omnem Liquorem inebriantem prohiberi : nam veteribus pauci noti ſunt præter vinum, & qui melle conficerentur.

Inter

Inter præcipuas verò caufas *procatarcticas* hujus mali apud veteres Vinum & Venus perhibentur: quòd, ut opinor, nervi tendinéfque ab eis maximè labefactantur; cùm venus, vinúmque perpetuam diftenfionem iis partibus inferant; unde tandem ex nimio ufu laxantur, ac refolvuntur articuli, artúfque vacillant; & fi quando Morbi articularis, ex chylo crudo & lento, acceffio fiat, vigore neceffario ad fanguinem craffiufculum circumpellendum deficiant. Huic rei fidem facit, quod fæpè expertum eft; nempè podagricum aliquem in inclinato & tardante paffione, ex immodico ufu vini, fubitò fefe in pedes conjicere potuiffe & ambulare, imò faltâffe.

At hæc methodus iis tantùm convenit, qui non plurimo tempore fuerint paffione vitiati, id eft, ut Aurelianus exponit, intra quinquennii tempus conftituti, id eft, antequam obcalluerunt articuli, & longa morbi confuetudo fuerit.

Aliud remedium *longi ufus* eft (ut à *C. Celfo* difcimus) nempe lactis Afinini potus: podagricos novitios *illo fe eluere* vult: quod ejus vim planè purgatoriam indicat. Forte fi diu ex victu diarrhœa fiat, articuli, à faburra liberati, ad priftinum vigorem reftituantur. Huic conjecturæ favet illud Hippocraticum fuprà comprehenfum, "His, quibus Tophi in "Articulis, fuccedentes inteftinorum difficul-"tates, optimè medentur, quin & quæcunq; "aliæ *colliquationes* inferiores eos valdè juvant. Porrò *C. Aurelianus* alia medicamenta *annalia* memorat, ut *diacentaureon*, *diafcordion*, potanda

 anno

anno nempe continuo: hæc veteres probârunt, inquit ille; ſecundum nos autem (juxta *Sorani* judicium eſt) metuenda diuturna medicaminis ſumptio; cùm neque ſoliti cibi juges, atque iidem utiles, rectè probentur. Sic denique legimus quoſdam veteres memorâſſe ex jugi medicamine poto in celeres vel acutas veniſſe paſſiones, & alios apoplecticos, alios pleuriticos, alios peripneumonicos interiiſſe; item quoſdam continuâ difficultate Spirationis affectos.

Alii verò qui ſe iſto medicamine profeciſſe teſtantur, non advertunt, ſervatæ digeſtionis cauſa, id fuiſſe permiſſum; quippe cùm cæterarum rerum exceſſus declinando quidam ſervaverint ſanitatem, cùm interrumpere metuerint ſumptionem medicaminis ſui: & propterea his intentionibus occupati, alias ſibi neſciverint profuiſſe rationes.

At noſtri homines ſua egregia quoque *Annalia* medicamenta jactitant: verbi cauſa, chalybeata medicamenta infinito lenocinio confecta; item *aquas minerales*, quas Chalybeatas etiam nimiùm abuſivè appellare amant. Ex his autem non ſolum ex omni tardante paſſione convaleſcentiam integrámque ſanitatem, ſed & ad omnium malorum præcautionem certam, (modò ad annum annóſve in eorum uſu diligenter perſiſtant) audacter promittunt.

Sed & tanti medicamenti, & ſpatii illud dandi, rationes reddat, cui id curæ eſt, velim. Nam quæ Aurelianus jam de ſuis, vereor, ne potiore jure de noſtris dicatur, nempè, ſi non alios morbos & infirmitates ex longo iſtiuſmodi medica-

medicamentorum uſu corpori adſciſcant, quæ tot apoplecticorum nuperorum una ratio eſſe poteſt; ex dicta ratione, & abſtinentiæ regulâ, plus proficere videntur, quàm ex talibus remediis.

Unum illud ad illorum conſolationem certiſſimum addam. Si quid emolumenti nobis detraxerit Cortex Peruvianus, abundè reſtituit ejus *intempeſtiva ac infinitè repetita exhibitio.*

De Emeticorum verò uſu ad præcautionem audiendus *Aurelianus.* Plurimi vomitum poſt cibum laudaverunt, ſecundò, vel tertiò per menſes ſingulos adhibendum: ſiquidem & *materiam avertit ab articulis*, *& indigeſtos eſſe non ſinit.* Sed magis vexabilis eſt ipſo morbo. At rationes ejus, quæ optimæ ſunt, laudo. Cùm verò elleboriſmi fortè ſeveritatem vituperat, illa ejus ſeculi infœlicitas fuit, quippè veteribus emetica mitiora adhuc incognita fuerunt. At nobis ex vino emetico inſigne remedium ad omnes ferè nervorum affectus inventum eſt, utpote tutiſſimum, & quod, certè extra paroxyſmum podagricum, omnibus ætatibus ac viribus accommodari poteſt: quod de Ellebori radicibus, aliiſque herbaceis emeticis vix dici poſſe vereor.

Porrò ad præcautionem ulteriùs proceſſerunt veteres Medici, authore Aureliano; multi Medicinæ Scriptores, *Purgativis* & acrioribus uti ſolent *Clyſteribus*, & *Urinalibus.* Sed oportet *cavere* Stomachi vexationem, item veſicam provocare. Tradit enim neceſſariò univerſo corpori vexationem per ſibi cognatam nervorum qualitatem. Quid autem fieri

poteſt hujuſmodi medicamentis, me latet; illud tantùm mihi ſemper in votis fuit ut paroxyſmus commodè & tempeſtivè tollatur: id quod fieri poſſe ſine ulla nervorum vexatione centies expertus ſum.

Interim unica illa aurea regula de abſtinentia mihi certè, neſcio an Podagricis arridet; nempè ut iis, quibus aut integra ſanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi ſunt, *parva cibatio* ſummæ curæ ſit. Atque hoc omnibus hominibus, quocunque ſtatu & conditione ſint, cùm ipſius quoque exercitii loco eſſe poteſt, etiam pedibus ex toto captis.

Qui tamen pleniùs veſcantur, illos cathartica appropriata, aut emetica (qualia ſupra comprehenſa ſunt) interdum ſumere, neceſſe eſt.

DE

DE
Calculo Humano, tum Renibus & Vesicâ, tum alibi Corporis nato.

Septima Exercitat. Medicinalis.

CAlculi ubique corporis humani, at præcipuè in Renibus & Vesica generantur: cujus rei rationem infrà privatim exponam. Igitur inventi sunt Calculi sub lingua, in ductibus pituitariis, in cerebro, in hepate, in pulmone, in vesiculis seminalibus, in utero, in ventriculo, in intestinis, in articulis tum manuum, tum pedum, at multò frequentiùs in Renibus & Vesica. adi sis *Historiæ Medicinalis* Scriptores & præcipuè mortuorum dissectores.

Calculi autem, etiamsi maximè inter se discrepare videantur & figurâ & colore & pondere; nam in iis sunt læves, sunt asperi: alii opaci, alii pellucidi, & crystallorum æmuli: sunt & tophacei & valdè friabiles: alii verò verè metallici, ponderosi, penéque silicei videntur: alii rotundi, alii inæquales: alii quadrati, alii fissiles: alii testacei, &c.

tamen eorum natura & generationis ratio eadem eſt; non ſolùm in hominibus, ſed etiam in aliis animalibus, ubi calculorum quoque quàm maxima varietas differentiæque occurrunt.

At licet ea diſtinctio calculorum, ſecundum *loca* & *animalium genera*, laudabilis & hiſtorica ſit, inſtituti tamen noſtri brevitas nos diutiùs inſiſtere iſtiuſmodi minutiis non patitur.

Verùm ne futilibus conjecturis oratio noſtra procedat, primùm videndum eſt, quid nobis de calculorum natura, & ex eorum analyſi per ignem, & cùm crudi, nondúmque ignem experti fuerint, exiſtimare liceat.

De calculo autem humano cremato hæc exhibet diligentiſſimus Leeuwenhoekius, ope microſcopii.

'In calculo humano, inquit, ignis vi in 'calcem redacto, magnâ copiâ inſunt & ſalia 'fixa & volatilia. *Idem alibi*, ex ſale volatili '& fixo maxima pars calculi conſtituitur. *item-'que*, calculi veſicæ humanæ ex magna parti-'cularum ſalinarum copia conſtant.

'Porrò, ex *calculo combuſto* cryſtalli erant 'pellucidæ, atque ita angulares, ac lateribus 'planis, ac ſi ipſum fuiſſet cryſtallum.

'Rurſus ex calculo aduſto, cui aqua infuſa 'eſt, ſal coagulatur, ac tam *durum fit ac rigi-'dum*, ut quamvis aqua ad coctionem uſque 'ferveſcat, ſal illud tamen cum aqua non de-'nuò conjungitur.

'Item ſal volatile *calculi* adeo *rigidum & fir-'mum* eſt, ut, ubi coagulatum eſt, humido 'cœlo diſſolvi nequeat.

'Ex

'Ex capite mortuo *calculi combusto*, cui a-
'qua pura infusa est, eadem aqua sensim in a-
'ëre siccata detegi plures salis figuras, pellu-
'cidas instar Adamantum : nec solùm erant
'pellucidæ, sed & anguli earum erant adeo
'glabri, ac adamantum anguli possint poliri.
'inter eas verò maxima erat plana, & ejus ba-
'sis triangularis : unus ex angulis erat obtu-
'sus. juxta hanc verò jacebat particula salina,
'cujus basis erat sexangularis, &c.

'Præterea jacebat (præcipuè in liquoris su-
'perficie) magna copia particularum salina-
'rum, similium iis, quas in *Arthriticis calcem*
'appellamus.

'Etiamsi cœlum, dum accuratè intuerer
'salis particulas, admodum esset humidum,
'ac frigidum; omnes hæ particulæ undique,
'quasi aqueo humori injectæ erant : unde ea-
'rum rigiditas facilè conjici potest.

'*Calculus crudus*, ex aqua frigida infusus *suos*
'*quoque sales*, similiter rigidos dat.

'Nullam vidi particulam salinam, ex tot
'myriadibus salis, qui calculo humano insunt,
'communi nostro sali similem. neque illud
ex siccato humore detegere potuit.

'Omne sal palato nostro non sapit ; ita
'nec sal è testis conchyliorum crematis, ex a-
'labastro crudo ; ita nec sapit, qui elicitur ex
'calculo humano : id est, *acrem & acidum*
saporem ad modum salis communis non exhi-
bet ; sed sal tamen esse non desinit, *i. e.* suum
habet peculiarem saporem, de quo tertio Tra-
ctatu Conchyliorum Anatomico satis dictum
est.

'*Capiti mortuo* materiæ calcariæ *Arthritico-* '*rum* ad nigredinem exusto, aquâ adjectâ in- 'est magna copia particularum salinarum, si- 'milium salium in calculo humano: scilicet 'rigidorum, pluriumque angulorum. nihil 'salis vulgaris, quo in cibis utimur, inest ma- 'teriâ calcariâ arthriticorum. *Hactenus Leeu-wenhoekius.*

Illud autem notes velim, figurarum salium illorum varietatem ac imperfectionem apud eum, ab incredibili particularum salinarum exiguitate dependere, quæ, ut is testatur, vix tantæ sunt, ut multæ earum myriades arenulam æquent: adeoque propter parvitatem vix satis rectè depingi poterant.

In crystallos itaque majusculas (quantum fieri potest) aliquo artificio cogendæ sunt; ut lentâ siccatione in Umbra, idque diebus maximè calidis: quo certè tempore ex aquis nostris mineralibus crystallos ad sesquiscrupuli pondus habuimus: deinde quò major quantitas salis erit, eò promptiùs experimentum ejus concretionis in crystallos, magnitudinis conspicuæ & perfectissimæ successurum est.

Hæc autem non exhibui, ac si aliquod dubium sit de veritate experimenti, à Leeuwenhoekio de illis salibus expositi, sed ut, etiam sine microscopio, vel nudis oculis res manifestaretur.

Igitur de copia & natura salis in Calculo Humano, jam satis ferè diximus; item de ipsâ calce similiter, sive materiâ calcariâ & metallicâ.

Illud

Illud autem unum addam de hâc calculi humani materiâ, ſcilicet quòd in earum aliquibus debitè crematis, etiam ipſum *ferreum metallum*, ad aliquot grana, adhibito magnete, poſſe extrahi. id quod olim oſtendi coram *Societate Regia Londinenſi*, cùm ibi forte caput mortuum dictum alicujus calculi humani à D. *Slare* expoſitum fuiſſet. appello autem Regiſtra ejuſdem S. de fide experimenti.

Quæ verò præterea *calculi, chimicâ analyſi*, dent, minus moror, nempe olea & aquam; cùm non alia ſint à ſanguine, humoribúſve corporis: adeoque minus faciunt ad calculi generandi intelligentiam; quæ tamen hujus diſſertationis præcipua intentio eſt.

Igitur his expoſitis quale ſit id, quod in homine lapideſcat, ſatis intellectum puto: atque ita *calculum definio*, nempe eſſe quid verè lapideum à ſale, lapideque calcario, & interdum à ferreo metallo, humoribuſque quibuſlibet corporis concretum, atque in pleriſque ductibus viſcerum excretoriis, maximè verò in Renibus & Veſica natum.

Cauſam itaque *materialem* calculi in ſolis humoribus, utut pituitoſis, craſſis, viſcoſis, tartareis aut fæculentis non poſuimus. Etenim materiam non ſolùm concretioni aptam, quales ſunt humores, indicare ſatis eſt, ſed aliam etiam verè lapideam & metallicam calculi exigere videntur. atque ea ipſiſſima eſt, quam in laudato tertio Tractatu Anatomico exhibuimus, è quibus Conchyliorum Teſtæ fiunt, inque Fontibus Medicatis inveniri diximus; nempe ſuccum lapideſcentem è ſaxo

quovis calcario, Pyritéve five ferreo metallo *Germinante* ortum, atque aquis abreptum, nobis aliisque animalibus quovis alimento, maximè verò potione assumptum.

Humor autem iste five fuccus lapidescens etiamsi ejus effectus passim extra nos innumeris exemplis appareant, tamen à nemine, quod scio, explicatus est. Etenim Helmontii somnia hic non vendito; videlicet cuncta metalla ex mera aqua fieri, specifica metallorum semina, fermenta, odorem, & spiritum nescio quem Urinæ lapidificum, Terram ejusdem volatilem, spiritum vini Urinæ incolam. hæ meræ nugæ sunt.

'Non semen, inquit Helmontius, cum a-
'qua sibi subdita solùm petrescit, quin insu-
'per corpus sibi contiguum, odoris seminis petrifici, solo attactu petrificat. at si ita esset, cur renes & ipsa vesica non petrificarentur: ubi interdum semen istud, odor & fermentum tam vehemens est, ut innumeros & sæpè ingentes calculos generare potis sit. ἀλλὰ εὔηθες, τὸ τοῦ εὐήθεις τῶν λόγων λίαν ἐξετάζειν.

Quæ verò passim observare licet, ea tantùm exhibeo, scilicet saxa calcaria, & pyriten *i.e.* ferri metallum sulphurulentum, præ omnibus metallis, *salia sua, lapideis particulis gravida*, edere, more plantarum pullulantium. has verò *plantas salinas*, aquarum cursibus dissolvi, iterumque vel ob moram, adhæsionem ex aptitudine quadam partium & contiguitate, imbibitionem, aliave ignorabilia accidentia,

dentia, inter ſe coire, & in primam ſuam materiam redire; hinc, inquam, petrificationes extraneas, & calculos intra nos fieri veriſimile eſt.

Eſt itaque peculiaris quædam materiæ ſive ſucci lapideſcentis aptitudo, ut in lapidem convertatur; nimirum ex ſalis lapidei naturali coitione, ejuſque rigiditate, ut diſſolutioni, ut dictum eſt, reſiſtat; itemque ex copia & qualitate particularum lapidearum in iſto ſucco contentarum; ſuo ſcilicet ſali, ex quadam harmonia ortûs, promptè committendarum, nexu haud facilè diſſolubili.

Igitur calculi materiam, ab eſculentis & potulentis, quæ hujuſmodi ſalibus lapideiſque particulis abundant, provenire conſtat. Si verò corpus benè ſe habeat, foràs ejiciuntur, neque in renibus aut veſicâ retinentur: ſi renes imbecilli fuerint, & veſica labefactetur, in lapidem coire apta ſunt.

Efficiens itaque *cauſa* calculi eſt copia materiæ lapideæ in ductibus viſcerum excretoriis imbecillis diutiùs ſuppreſſa.

Si qua verò ſit in aliquibus hominibus hæreditaria diſpoſitio ad calculum generandum, ea oriri poſſit ex malâ partium conſtitutione. ex uſu tamen quotidiano victûs, lapideâ materia maximè infeſti, vel in maximè integris hominibus calculi etiam generantur; videlicet ſi alimentis continuò & magna copia utantur, quæ plurimum ſucci lapideſcentis in ſe contineant, aquáſve bibant tali ſucco vitiatas; quia in illis aquis aut cibis cauſa materialis eſt. Unde eſt, quòd in quibuſdam regionibus

regionibus præ aliis, incolæ complures calculo laborent.

Itaque renes & vesica vitiantur vel ex nativâ constitutione, vel victu calculoso supervacaneo. quam autem rem sic intelligo; nimirum à nimia copia & pondere materiæ metallicæ, arteriolæ capillares, renum ductibus excretoriis commissæ, distenduntur, præterque naturam valdè ampliantur, unde excretio debilitatur à constrictione arteriolarum labefactatâ. Igitur materia metallica in ductibus excretoriis imbecillibus sensim accumulatur, morámque trahit, unde ejus coitio in calculos. idem cogita in labe hæreditariâ, ubi mala renum constitutio.

Inter *causas* autem Calculi *antecedentes* & *procatarcticas* hæ rectè numerantur.

1. Mala concoctio, quâ chylus crudus & lentus, quo involvitur succus lapidescens, indiscriminatim intra habitum corporis assumitur; etiamsi verò causa calculi materialis non ex stomacho deducenda sit, tamen eo labefactato in officio suo chyli conficiendi, succus petrescens, plus minus in omnigeno alimento necessariò & naturaliter existens, possit ob chyli crassitiem citiùs & faciliùs in majores arenulas coire in renibus.

Profectò robur inæquale partium est calculosorum præcipua ratio. ita renum alter calculos parit, altero sano. quod satis evincit, calculi vitium à parte labefactata potius, quàm ab ullo materiæ calculosæ defectu oriri; quæ semper, ut dictum est, adest; at rarò supra modum arenularum concrescit, nisi vitietur tonus & vigor renis expulsivus.

2. *Le-*

2. *Lactea infirmata.* nam ab iis integris etiam chylus benè digeſtus à ſucco iſtiuſmodi petreſcente ex parte purgatur; quòd ſcilicet is fluori minus aptus ſit, adeoque inter alimenti ſoluti excrementa per inteſtina dejicitur, antequam venas lacteas ſubire poſſit.

3. Hyems Autumnúſque calculos renum parit, autore *Aretæo.* an quòd magis laborent renes, ſuppreſsâ ex frigore perſpiratione cutaneâ?

Sed ad alia pergamus; & privatim materiam calculi ſuppeditant maximè *Oſtrea* & omnia *Teſtacea* animalia; *aquæ medicatæ* quæque vel calcario vel ferreo metallo imbutæ, & quæ petreſcentes ob conſpicuos effectus præcipuè audiunt. *Vina*, aut quælibet alia alimenta locis, aqua petreſcente vitioſis, nutrita.

Salſæ autem *carnes* minimè, prout Leeuwenhoekius extra dubium poſuit; ſcilicet in calculo omnino nihil ſatis culinarii repertum eſſe.

His verò adjici poſſunt *vehementiſſima quæque Diuretica*, quæ materiam morbificam vel nimio impetu ad renes deturbent, vel victum, per ſe minus noxium, infeſtum reddant, quòd ipſi renes ob nimiam excretionem infirmentur.

In his quoque cauſis *Balnea* ponenda ſunt, quibus renes nimiùm laxentur. item alimenta vehementer calida, ut Piper, Allia, Reſinæ quævis: exercitium vehemens: Venus immoderata.

Audi

* *Lib. 4. de Morbis.*

Audi Hippocratem, * 'Pueris 'calculi principium ex *lacte im-* '*puro*. pituita enim ex eo lacte, urinæ ſedimen- 'to admixta, glutinum evadit; ac primùm 'quidem parva lanugo accreſcit, deinde quod 'accedit arenoſum. Rurſus autem ſedimen- 'tum ſolidum aut *lapidoſum* efficitur, non ſe- 'cus ac *ferrum ex lapidibus*, &c.

Ita nobiſcum ſatis benè ſentit antiquiſſi- mus medicus, calculum accreſcere ex arena pituitæ commiſtâ i. e. ex materia verè lapi- deâ; primóque mollem velut lanuginem, mox virtute arenoſæ acceſſionis ſolidum ac lapidoſum effici; non ſecus ac *ferrum ex la- pidibus*.

Hactenus de Calculi natura, ejuſque gene- randi modo, cauſiſque. proximo autem in loco ipſius *morbi* ratio ſive *pathologia*, ſive is in re- nibus ſive in veſica fiat, inſtituenda eſt. cum *Diagnoſticis* verò incipiam.

Hæc autem Calculi in Renibus indicia ſunt.

1. Omnium certiſſima ſignificatio, calculus excretus eſt.

* *Hipp. Epid. l. 1. S. 1.*

2. Ad Renem doloris gra- vitas. *

3. Femoris è directo Stupor ſentitur. *idem ibidem.*

4. Nauſea & vomitus.

5. Urina cruenta. at hoc perpetuum non eſt: unum tamen è præcipuis eſt, quando contigerit, quòd dolorem nephriticum à co- lico diſtinguat.

6. Urina in principio aquata, pauca, aut integra

integra ſuppreſſio : à moto verò calculo per Ureteres, ea copioſa, ferè turbida, arenoſa.

Hæc autem indicia per ſe patent, neq; ulla explicatione, certè arte peritis, indigent.

Ubi verò id malum in veſica fuerit, his indiciis, inquit *Celſus*, * cognoſcitur. * *L. 2. c. 7.*
'Difficulter urina redditur ; paulatimque ; interdum etiam ſine voluntate deſtillat. eadem arenoſa eſt. nonnunquam aut ſanguis, aut cruentum, aut *purulentum* aliquid cum ea excernitur. eamque quidam promptius recti, quidam reſupinati, maximè hi, qui grandes habent calculos, quidam etiam inclinati reddunt, colémque extendendo, dolorem levant. Gravitatis quoque cujuſdam in ea parte ſenſus eſt ; atque ea curſu omníque motu augetur. quidam etiam cum torquentur, pedes inter ſe, ſubinde mutatis vicibus implicant. Fœminæ verò oras naturalium ſuorum, manibus admotis, ſcabere crebrò coguntur. nonnunquam ſi digitum admoverint, ubi veſicæ cervicem is urget, calculum ſentiunt.

Neque multum aliter Hippocrates. * 'Hic morbus quinque habet ſigna. dolor in Urina reddenda ; ejus ſtillicidium : interdum cruenta, à veſicâ inflammatione vexatâ. verum id non apparet, indicio tamen eſt *ſumma præputii pars* (i. e. inflammata) interdum arenoſa reddit, interdum duos aut plures calculos. * 4. *De Morbis.*

Arctæus ex antiquiſſimis autoribus in pleriſque conſentit. 'Si veſicæ inhæſerit calculus, ex colliquationibus pateſiat. neque

'doloris

'doloris neque gravitatis expertes ſunt, licet
'urinam expeditè reddant : ſin minus, & u-
'rinæ difficultas accedet. omnes verò calcu-
'los ex ſabuloſis urinæ ſubſidentiis deprehen-
'des & quod iſtis virilia ſæpius arriguntur :
'quando enim meiunt, ſubéſtque calculus,
'dolent, tractant, attrahúntque pudenda——
'anus quoque vitii particeps redditur.

De *inflammatione* autem veſicæ ſatis conſtat ex obſervatione Hippocratis, cùm ad ſummam glandem ferè viſibilis ſit ex inſigni rubore. unde non mirandum eſt, ſi moleſtus interdum *pruritus* ſit in pudendo, *dolórque*, in collo veſicæ incipiens, ad glandis extremum uſque porrigatur. unde etiam *Virilium* frequens *erectio*, non ſecùs ac cantharidibus ſumptis.

Urinæ autem *ſtillicidium*, & ponderis ſenſus : item mictio facilior in uno corporis poſitu, quam in alio : item dejiciendi cupiditas, quæ mictionem excipit ; hæc omnia à magnitudine, & figura & motu calculi oriri videntur.

Ultimum autem & omnium certiſſimum ſignum eſt exploratio, vel per digitum in anum, vel per catheterem in ipſam veſicam immiſſum.

* *Aph.* 79. *S.* 4.

De illo autem Hippocratis * Aphoriſmo magna interpretum diſſenſio eſt à Galeno ad noſtra tempora. 'Quibus in Urina arenoſa (ψαμμώδεα) 'ſubſident, his veſica calculo laborat.

* *Conſ.* 58.

Johannis Zechii * opinio, ut video, pleriſque arridet ; qui hanc ſubſiden-

ſubſidentiam non meram arenam eſſe vult, ſed gluten iſtud mucaginoſum in pleriſque calculoſis conſpicuum. at hoc non perpetuum ſignum eſt, adeoque minimè pathognomonicum.

Sed, brevitatis causâ, miſſis aliorum diſputationibus mihi videtur Hippocratem hîc, generationis arenæ *locum*, non calculi exiſtentiam indicare voluiſſe, & dicit tantum ipſam veſicam in vitio, ubi arenæ à mictione formantur atque ſubſident. ita quidem expono ἡ κύστη λιθιᾷ. imo idem Hippocrates * alibi ait arenam non eſſe ſignum Calculi in veſicâ; atque ita ille Aphoriſmus diverſo ab hoc ſenſu intelligendus eſt.

* *L. de. inaffectibus.*

Verùm ais, arenæ non ſunt Calculi: neque negandum eſt, quod à quibuſdam exhibetur, ſcilicet vix è decem unum reperiri, qui arenas cum lotio non excernat; raros tamen eſſe, qui renum calculo laborent, & rariores multo, qui veſicæ.

Quamvis autem arenæ revera calculi ſint, nec ab iis eſſentialiter differant; tantum ſecundum magis & minus; nam perexiguus Calculus arena eſt; tamen aliquo ſenſu, in gratiam medicorum, probanda eſt iſta diſtinctio; nempe arenarum quotidianarum cum Urina ejectarum, & calculorum majuſculorum non ſine dolore & difficulter excernendorum: utræque tamen partes, & Renes & Veſica tum ſuas arenas, ſuóſque calculos generant: neque aliter viſum eſt Hippocrati, ut ſuprà dictum eſt in diagnoſticis. vult autem

in

in hoc Aphoriſmo arenas, ex Urinâ miĉtâ ſubſidentes, præcipuè à veſicâ vitiatâ oriri, eámque calculis generandis præ renibus pronam eſſe innuere. At hic non prætereunda eſt ſingularis opinio Fernelii, qui ſtatuit, omnem veſicæ calculum, rudimentum quoddam, ceu interiorem nucleum ex renibus trahere, è quibus per nephriticum dolorem excidens, ſi ſit grandiuſculus, in Veſica hæret, & ſordium illic allatorum adhæſu coagmentatur, dum adoleverit in juſtum lapidem ; eo, inquit, argumento, quòd neminem offenderit in veſica calculoſum, qui non fuerit diu ante nephritide vexatus. item quòd in contritis veſicæ lapidibus, nucleum quendam ſe reperiſſe aſſerit, diverſi à reliquo integumento coloris & ſubſtantiæ.

Huic autem opinioni ipſe addo, etiam in mediis calculis, è veſica exeĉtis, vidi & *ferramenta* * & *oſſa*, per ipſum penem injeĉta : poſſint itaque arenulæ renum eſſe pro rudimentis calculorum veſicæ : at hoc perpetuum non eſt.

* *Aĉta Philoſop. Lond.*

Etenim priorem ejus rei rationem alii medici ex propria ſua experientia negant ; nempe in pueris calculoſos dari, quibus nulli nephritici dolores anteceſſerunt. item non in omnibus calculis nucleum iſtiuſmodi ineſſe.

Illud quidem verum eſt, calculos renum ſive arenulas ab iis plerunque fulvas eſſe, veſicæ verò albicantes. quare? calculorum color, ut ſuprà diĉtum eſt, & conſiſtentia varia : modò rufi, modò nigricantes, modò albidi ſunt,

ſunt, nempe pro ratione cibi potioníſve aſſumpti; at ferè à renibus ſubcrocei, à veſica albidi. an quia in renibus urina defæcatior, puriórque ei inſit arenularum materia ad ocram accedens; in veſica verò eadem pituitæ mucoſæ & albicanti, è glandulis excretæ, miſta & contaminata ſit.

Sed ad *Prognoſtica* tranſeamus.

Lapis magnus potione, neque medicamento frangitur, autore *Aretæo*. Chymicorum certè inſomnia hactenus vana ſunt.

Morbus periculoſus: hæreditarius incurabilis: nam calculorum procreationem (cum Aretæo loquor) è fœcunda ſterilem reddere, nemo poteſt. facilius eſt enim uterum à pariendo prohibere, quàm calculoſos renes calculis vacuare.

Vitia renum & veſicæ in ſenibus difficulter curantur *.

* *Hip. Aph.* 6. *S.* 6.

Hippocrates in Coacis vult lapidem in veſica non generari à 14 ætatis anno uſque ad 60, niſi prius extiterit.

Ita parvi & ſenes ſunt ipſis viris calculoſiores.

Pueri autem magis calculo veſicæ laborant; ſenes verò calculo renum. quid ita? audi Galenum * quia in pueris facultas renum expultrix fortior eſt, ejus autem actio naturalis eſt. item retinendi in veſica facultas non minùs fortis eſt; at cùm veſica propriè receptaculum eſt, & pueri parum bibant, parumque mingant, cùm mictio actio voluntaria eſt, veſicæ exonerandæ non attendunt, ſic calculorum coitioni major opportunitas ex mora.

* *In* 6. *Epid. Sect.* 3.

Ex

Ex anatomia autem diſcimus, ubi calculoſis ægris mucoſa Urina effunditur, veſicæ corpus *cancroſum* eſſe, & digiti aut pollicis craſſitiem nonnunquam adeptum eſſe. in calculoſis verò, qui claram ac tenuem urinam mingunt, veſicæ ſubſtantia invenitur membranoſa; feréque ut in ſtatu naturali ſe habet. de his autem ita ſentio, calculum primùm exiguum concreviſſe, veſicâ adhuc integrâ; aucto verò calculo, ab ejus pondere, aſperitate, motúque veſicam lædi, ejuſque membranarum glandulas inflammari, intumeſcere, indurari, i.e. cancroſas fieri: unde veluti puris ſive pituitæ viſcoſæ, interdum cruentatæ, ingens copia ex glandulis cancroſis, cum Urina profluit.

Poſtremò in *Sectione* ſola cura magnorum lapidum. *Cælio Aureliano* * autore.

* *T. P.* lib. 5.

At, inquies, cur non quibuſdam medicamentis diſſolvantur, certè quidam lapides majores; cùm ex calculis in humano corpore repertis quidam tophacei & friabiles & læves, quales ſub lingua, & in articulis orti? reſpondeo in veſica lapides ferè ſilicei ſunt; rarò molles: & ſi ita, tamen ex arenulis duris compaginantur; ratio eſt, qui per majores vias & in majoribus conceptaculis *metalla*, ſive particulæ tum ſalinæ, tum lapideæ, è quibus iſte ſuccus petreſcens conſtat, ponderis ſui virtute ferè copioſiùs & excernuntur & in calculos concreſcunt. atque hæc hactenus.

Proximo autem in loco de curatione & medicamentis dicendum eſt.

Curationes autem hæ ferè inſtituendæ ſunt: vel ad calculos minores, arenáſve, cùm moleſti fuerint, expellendos, ſpecialibus adjutoriis; atque hæc ferè diuretica ſunt: vel ad materiam calculoſam minuendam, doloréſque acerbos mitigandos, in majoribus calculis, excretioni ineptis: atque illa prophylactica anodyna ſunt. profectò qui dolorem ſuſtulit, ſatis ad valetudinem profuit.

Quoniam autem inſtituti noſtri ratio brevitatem requirat, & ut repetitiones ſupervacaneæ evitentur, ex adverſariis noſtris ægrotos aliquot, qui nobis commiſſi fuerint, eorúmque curationes paucis enarrabo. deinde medicamentorum, maximè à nobis exhibitorum, rationes exponam.

Hi autem Nephritide *laborarunt.*

ÆGROTUS I. § D. *Dryden*, Preſbyter Eccleſiæ Eboracenſis, mediæ ætatis vir, ex pluribus menſibus ſanguinis mictione miſerè affectus eſt, maximè ab omni equitatione, aut vehementiori corporis motu: item calculos innumeros, ferè arenoſos, (at in iis fuerunt, qui ſeminum coriandri grana implebant) excernere conſuevit: huic etiam frequentiſſimè mingendi cupiditas.

Is autem multa à multis fruſtrà ſumpſit: tandem hoc remedium à me feliciter præſcriptum eſt: [℞ *Sem. & Rad. Pæoniæ maris, Agarici, Vitrioli Romani, Mithridat.* ana ʒj. ß. *Conſervæ Roſar. rubr.* ℥iij. *Syrup. è Roſis ſiccis* q. ſ. *f. Electuarium.*]

Con-

Convaluit & à ſanguinis mictione & à calculo.

ÆGROTUS 2. § D. *Breeden*, de Pangburne, unus è Parliamento *JACOBI* II. Regis, ſexagenarius, ex vehementi ſaltatione in uno & dextro pede per hortos ſuos; quo exercitio aliis ſæpius certare conſuevit, ſanguinem minxit.

Huic malo curando ei pluries *ſanguis* è brachio miſſus eſt: aquas *ferratas* ſumpſit; aliaque plurima medicamenta fruſtrà ab aliis atque aliis medicis adhibita ſunt.

Poſt ſeſquiannum autem hominem in hac conditione inveni. Sanguinis plus minus ab aliquot ſeptimanis quotidie mingebat, non ſine Urinæ ſtillicidio. tumor ingens & durus in abdomine contra renem dextrum; item dolor continuus in dorſo: ſummus ardor in imo abdomine è regione renis dextri: *venæ* abdominis externæ ejuſdem lateris *varicoſæ* & præter modum tumidæ. habitus corporis qualis in Leucophlegmatia: multum ſitiebat: parum dormiebat. Denique huic coxendicum ſtupor, & ſumma crurum imbecillitas.

Huic autem malo ſic auxiliandum cenſui [℞ *Mithridatii ſine opio confecti* ℈j.ß. *G. Tragacanth. Aq. Roſac. diſſolut.* ℈ß. *f. Pilul.* n° vj.] ex his unam ſingulis noctibus ſumpſit.

Item [℞ *Aq. Hordei* ℔ij. *Olei Vitrioli* gutt. vj. *Succi Limon.* ℥iv. *C. C. uſti* ʒj. *Sacch. Candi albi* ℥iij. ß. *miſce*; *de quo ad* ℥vj. *bis quotidie propinavit.*]

Item

Item [℞ *Balſami Martis (i. e. Salis Martis ex Balſamo Lucatelli* ana ℥j. *optime ſuper marmor contriti)* gr.iij. *horâ aliquâ veſpertinâ devoravit.*]

Ex his autem medicamentis intra diem unum vel alterum multo melius ſe habuit.

Poſtremo bis hominem purgavi Hieræ diacolocynthidos ʒj. quod medicamentum facilè tulit.

N.B. Quamvis in reliquis mirè à meis medicamentis levatus eſt; adeo ut non amplius ſanguinem mingeret, & optimè dormiret, & ſat benè cibum appeteret, tamen vix ambulare centum paſſus præ mira imbecillitate crurum potuit, aut ſcalas ullatenus aſcendere.

In hoc ſtatu ad tres hebdomadas manſit: tandem nullâ amicorum prece prohiberi potuit, quin rus iret ad quinquageſimum ferè lapidem à Londiniis, ad videndam Uxorem moribundam. ex itinere autem (quamvis lectica veheretur) iterum ſanguinem minxit; & aliquot poſtea diebus ex urinæ ſuppreſſione interiit.

Ex diſſectione Ren dexter immenſæ magnitudinis inventus eſt, cancroſus, ad quinguaginta uncias pendebat, atque in eo inventi ſunt plurimi exigui calculi.

Nequeo ſanè mirari ſatis Veterum diligentiam; nam cùm rariſſimum ſit hoc morbi genus, ídque mihi ſemel tantùm in Praxi occurrit, tamen apud Ætium ſummâ accuratione deſcriptum illud legere eſt.

ÆGROTUS 3. § D. *Atkins*, Quinquagenarius, unus è regni Juſticiariis, Eboraci, cum publica

publica negotia obiturus erat, calculo laboravit. huic in altero Rene dolor vehemens, vomuit, mingere cupivit, at frustra; nam paucam tantùm urinam reddidit, eámque aqueam.

E lenioribus autem medicamentis hæc sumpsit: nimirum, præmisso enemate è Terebinthina ex vitello ovi dissoluta in decoct. communi, cui vini emetici ℥iij. adjectæ fuerint, parum effecimus: ideo statim hæc Purgatoria exhibuimus cum diureticis mixta & stomachicis. [℞ *Elect. lenitiv.* ℥ß. *Asellorum*, *Cochineil* ana ℈j. *Sal. Absinth.* ℈ß. *misce, f. bolus. huic superbibat potionem sequentem*: ℞ *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥ij. *Syrup. è spina cervina* ℥j. *Aq. Mirab.* ʒvj. *Olei Amygdalarum dulcium* ℥j. *misce, f. potio.*] bene fecit: calculos enim aliquot *albidos* cum urina subfulva & fæculenta excrevit: & postridie publicis negotiis præfuit.

ÆGROTA 4. § Dom. *Bellingham*, quadragenaria subitò post dejectionem vehementi dolore nephritico & ad alteram abdominis partem correpta est. vomuit, mox quatuor calculos excrevit cum tantillo urinæ. ab his primis calculis, dolore perseverante, hoc medicamentum præscripsi: [℞ *Cassiæ recenter extractæ* ℥ß. *Pulv. Jalap.* ℈ß. *Mercurii dulcis* gr.vj. *Olei cinamomi* gutt. j. m. *f. Bolus.*] alios autem multos calculos deinceps per aliquot dies reddidit.

N.B. Horum autem calculorum color *luteus*; figura omnium subteres; at non eadem magnitudo: ad grana verò piperis majusculi: omnium durities insignis: aliquot ex iis fractis cortex

cortex lapideus unus, more ceparum alteri ſuperinjectus eſt, item interior medulla ſimiliter & lapidea, & rufeſcens.

ÆGROTUS 5. § D. *Hardwick*, mediæ ætatis vir, ex itinere primùm ſanguinem minxit, cum renum dolore; poſt aliquot verò menſes calculos *rufos* exiguos non ſine vomitu & vehementi renum dolore excrevit. item intra annum tertium eodem dolore renum correptus eſt, cum vomitu & calculorum excretione.

Huic ſic præſcripſi: [℞ *Agarici pulv.* ℈j.ß. *Julapii pulver.* gr. vj. *ſummitatum Hyperici pulveriſat.* ʒij. *Vini veteris Rhenani* ℥v. *m.f. potio.*] ab eâ vigeſies minimùm dejecit; neque tardè aut cum ullis torminibus alvum movebat; convaluit.

ÆGROTUS 6. § D. *Aſcough*, ſenex, calculo ſæpe vexatus eſt, renîſque alterius vehementi dolore, vomitu, ſanguineo mictu. is autem dolor, ante meum adventum, ſine febre ad octiduum manſerat; exhibui ſtatim *Caſſiæ* ad ʒvj, &c. in bolo. à quo non ſine levamine purgatus eſt; at rediit vehemens dolor, ideo nocte dormituro data eſt *Trochiſc. Alkekengi* ʒj. optimè ſe habuit, poſtridieque manè ſine ullo dolore calculum grandiuſculum minxit.

ÆGROTA 7. § D. *Rodes* diu multúmque renis dolore affecta eſt, cum vomitu. multa & enemata & alia remedia data ſunt; à

M qui-

quibus inducias trium circiter dierum habuit, tandem huic dormituræ vesperi *Trochisc. Alkekengi* ʒj. exhibuimus. eâ nocte placidè quievit; & postridie horâ aliquâ pomeridianâ tres calculos majusculos ferè sine dolore excrevit, convaluit.

N.B. In his Trochiscis insunt præter baccas solani Alkekengi dictas, & amygdalas amaras, & opium, &c.

ÆGROTA 8. § D. *Legger*, quinquagenaria, primaria fœmina, diu febre intermittente luctata est. tandem ad me venit, *Eboraci* degentem. graviter præter febrem symptomatis hystericis affecta est, huic adeo Apozema præscripsi ex Cortice Peruviano, Phyllitide, Ceterac, ruta muraria, &c. singulorum ad ℥iij. in vino post longam macerationem leviter coquend. de eo per aliquot dies sumpsit; tandem febre victa, vomitu & vehementi renis dolore correpta est, calculúmque majusculum excrevit. id quod tantùm semel in vita ante quinquennium fecerat. agnosco autem libens, & expertus jam egregiam vim herbarum capillarium ad affectus uterinos; at suspicor illas herbas non tantùm calculum expellere, sed etiam ex parte illum ab iis, tanquam materiâ, gigni; quòd rupibus ferè calcariis, locísque montanis uliginosísque naturaliter crescunt, ubi eas plurimum succo calcario imbui nutrírique necesse est.

Idem de eodem Apozemate in alia atque alia fœmina, D. *Rookesbie*, &c. observavi: unde magis magísque fidem do jam positæ sententiæ.

D. *Green*,

D. *Green*, Coquus, aliquoties calculos à renibus excrevit. at ultimo paroxyſmo, quo me arceſſivit, ut opem ei ferrem, ex communi conſilio cum D. *Barwick* collegâ meo digniſſimo, *dyſuriam* ad triduum paſſus eſt magna corporis jactitatione atque anxietate. in extremis autem cum pene de hominis vita deſperatum fuerit, ſic præſcripſimus: [℞ *Cantharid. probe toſtarum, tantùm non crematarum* ℈ß. *Aq. ſpermatis Ranarum* ℔ j. *miſce, f. hauſtus.*] paucis horis elapſis urinam ad quatuor minimum libras reddit, & unà plurimos calculos. convaluit.

Hi autem Calculo Veſicæ *laborarunt, renibus forte in pleriſque non integris.*

ÆGROTUS 9. § D. *Ramſden*, mercator Eboracenſis, mediæ ætatis vir, ex patre calculis miſerè afflicto natus, & ipſe renum & veſicæ calculo à multis retrò annis vehementer laboravit. item ejus filius unicus triennis calculo correptus eſt, & ſuctione tandem è pene pueri grandiuſculus calculus exemptus eſt. graviſſimis autem ſymptomatis malum indies & moleſtius & periculoſius fit; nam ſanguinem ſæpius minxit; modò dyſuria, modò lumborum contra renes dolore, horrendum! cruciatus eſt: ſæpenumerò verò calculos ferè aſperos, & inæquales excrevit, tum albidos, tum flavos hordei grani magnitudine.

Tandem verò ab equitatione primùm obſervavit ſe humorem quendam albidum tenacem cum urina reddidiſſe. is autem humor

 præ

præ lentore ſuo matulæ fundo adhæſit, nec facile cum urina effundi potuit: & interdum ad plures uncias diei unius ſpatio excretus eſt. neque unquam ſine dolore excerni potuit. propter virgam (putà) inflammatam & acrimoniam fracidæ, & marceſcentis urinæ; nam vetuſtatem redoluit, etiamſi noviſſimè fuerit reddita.

Sanè hunc hominem, cùm primùm medicinam facerem, curavi; mihíque adeo ex propria experientia minus notæ eſſent medicamentorum vires. illud equidem unum totis viribus efficere conatus ſum; ſcilicet, ut materiam iſtam lentam aut minuerem, aut liquefacerem. quo minore cum dolore per urethram exire poſſet.

Neque aliud magis profuit, quàm *Mercurius dulcis ad* gr. vj. *ex pulver. jalap.* ℈j. exhibitus: quippe eo & alvus diu liquefacta eſt, & materia lenta & mucoſa in grumos farinaceos diviſa eſt: ac ſic multo melius ſe habuit & ratione dyſuriæ, & minus frequenter mingendi cupiditate vexatus eſt: tandem verò maxima ex parte deſiit prodire iſte mucus. at fœtor urinæ uſque permanſit, etiam cùm cætera ſanus ſibi viſus fuerit.

Poſt menſem verò ex frigore & cruditatibus eodem muco mirè viſcido tentatus eſt.

Tum verò hominem ſic purgavi: [℞ *Rhei Torrefacti* ʒß. *Terebinth. Venet. ad duritiem cocta & pulveriſat.* ʒiij. *f. Pulvis: detur ex hauſtu ſequenti.* ℞ *Mellis deſpumat.* ℥j. ß. *Aqu. Sperm. Ranar.* ℥ij. *miſce.*]

Urina

Urina autem quæ antea aquea fuit, jam ex rheo intensè colorata eſt, eíque ex Terebinthina odor ſuavis conciliatus eſt. at poſtridie idem urinæ pallor atque idem fœtor redierunt.

Porrò, ex ſemicupio, in quo ſemel tantùm ad mitigandos dolores demiſſus eſt, involuntaria mictio ſequuta eſt. idem obſervavi ex uſu opii.

Rurſus, ex mercurii dulcis aucta doſi ad gr. x. & pro ſecunda vice dato, idem effectus ſequutus eſt: ut ſc. mucoſæ urinæ materia in exiguos grumos incideretur & matulæ fundo vix amplius adhæreret: at propter ſtimulatum anum & ex conſenſu communi cum ſphinctere veſicæ, diarrhœam plurium dierum, imò fere integri menſis, induxit. item aphthæ in ore & faucibus ortæ ſunt.

Cùm verò levi febricula ſub eo malo corriperetur, venam in brachio incidimus: ſanguis autem miſſus & refrigeratus, craſſa pelle albida contectus eſt.

Tandem ex communi conſilio aliorum mecum Medicorum & Trochiſci Alkekengi & emulſio cum ſeminibus frigidis minoribus cum decocto Symphyti majoris, &c. præſcripta ſunt.

Ab his autem remediis calculi multi parvi, ſed *albiſſimi*, qualis color fuit emulſionis, excreti ſunt; item poſtridie rediit urina mucoſa & lenta, & dolor vehementer auctus eſt & urinæ difficultas. ideo abſtinuit à præſcriptis medicamentis. itaque ſpiritus ſalis Armeniaci cum Gummi ammoniaci deſtillati ad guttas vj. ter quotidie ſumpſit ex aquæ ſpermatis ranarum hauſtulo.

Ejus autem medicamenti post aliquot dies effectus erat, ut urinæ malus odor, ferè sublatus est, & ejus sedimentum jam ex bona parte similagineum, candidius, & leve factum fuerit.

Rediit autem appetitus, & ex usu salsamenti veteris, apud nostrates *Ling* dicti, alvus subitò compressa est, & urinam rursus continuit. cæteraque omnia incommoda mirificè levata sunt, præter unicum in urina fœtorem, neque amplius urina viscosa.

Hic autem vir, tolerabilem valetudinem consequutus, Eboraco Londinum se contulit, ubi à chirurgis, ejus artis peritis, examinatus, digitis in anum immissis, calculus ad ovi magnitudinem compertus est.

Illud sedulò autem notavi, medicamenta leniter diuretica, & Renum dolorem supra modum intendisse; & si è valentissimis fuerunt, & Testiculorum, ipsiúsque Urethræ & glandis, ad exitum, inflammationem & rubedinem excitâsse.

Ab eo tempore, quo Eboracum rediit; nihil, quantum scio sumpsit; certè unum vel alterum annum vixit, sed graviter decubuit, nec calculum ullum postea excrevit.

Tandem nescio cujus suasu, unciam unam Guttarum dictarum à *Goddard* autore, à Londino nactus, ad ejus ℈j. ß. in aqua parietariæ bis autem terve in die sumpsit. hoc autem medicamentum, (ut postea didici ad ipso Rege CAROLO II. qui à vidua *Goddard* magno pretio secretum redemit) nihil aliud fuit, quàm *spiritus* salinus volatilis à *serico crudo*, vi ignis

ignis elicitus. at tanta erat ejus malitia in optimo viro,ut biduo à ſumptione,ſanguinis mictu, & diris cruciatibus correptus, miſeréque convulſus, diem ultimum obiit.

Sub eo tempore in eadem urbe duo ſenes, metallorum fuſores ex calculo à plurimis annis decumbentes, (*Smith* unus appellatus eſt, alterius nominis oblitus ſum) convulſi perierunt, potione Spiritûs Terebinthinæ, ad ℈ij. aliquoties exhibiti; unde inflammatio imum ventrem ex toto occupavit, in Grangrænam protinus mutata. hoc medicamentum ſuaſu cujuſdam Agyrtæ chimici ſumpſerunt: quorum alterum, ſuper pontem habitantem, prece viduæ, diſſecui.

ÆGROTUS 10. § Illuſtriſſimus Baro D. *Fanſhaw*, Puer novennis, calculo veſicæ ab aliquot annis laboravit. illum *Sandbeck* vidi, villam amœniſſimam C. Domitis de *Caſtleton*, dum ibi ejus matri decumbenti advocatus ſum.

Hujus autem pueri Urina, inſtar ſeri lactis recenter concreti, turbida & grumoſa erat: item in fundo ejus reſedere grumi albiſſimi, verè caſeoſi, ejuſque urinæ odor ipſiſſimus, qui caſei recentis. is autem puer, ex præſcripto medicorum, quotidie lac aſininum bibere conſuevit. ex ejus verò veſica poſtea calculus feliciter exectus eſt Londini.

Illud autem ex hoc caſu conſtat, ſc. lactearum venarum imbecillitatem, eáſque officio ſuo non ritè fungi, quòd (cætera ſanus puer) odorem & ſubſtantiam fracidi caſei ejus urina

 exhibe-

exhibebat; aliter multo, quàm in integris etiam puerulis lactantibus, quorum urinæ ſuus odor & conſiſtentia eſt.

ÆGROTUS II. § D. *Little* Prætoriæ cohortis eques, Eboraci tum degens, mediæ ætatis Vir, ex equitatione, primùm urinæ difficultate correptus eſt: mox ea ferè ex toto ſuppreſſa eſt, cum vehementi dolore circa pubem, & in ipſo penis itinere.

Cum urina verò exiit mucus quidam albidus, viſci inſtar tenax, matulæque fundo pertinaciter adhærens. item ejus odor fœtidus, qualis ex urina veteri.

Ob vehemens verò malum ſæpius animâ defecit, & miſerè convulſus eſt.

Hæc autem ante meum adventum. ſtatim oleum amygdalarum dulcium, leniter tepefactum, injiciendum veſicæ, præſcripſi; cum bono eventu. deinde hoc medicamentum exhibui devorandum [℞. *Mercurii dulcis gr.* iv. *pulv. jalap.* ℈j. *Caſſiæ* ℥ij. *f. bolus*] à quo alvus ſepties mota, dolores levati ſunt. nocte Troch. Alkekengi ʒj. dati. Verùm poſtridie & ſanguinem minxit, & aliquammultos majuſculos calculos albidos excrevit, alióſque per aliquot dies: calculis autem excretis & iſte mucus exire deſiit. convaluit. hunc forte hominem Noſocomio militari Chelſienſi ſuperiore anno vidi, beneficii mei non immemorem, & (ut mihi narravit) poſt viginti annos, calculos quod attinet, ſanum.

ÆGRO-

ÆGROTA 12. § D. *Hedley*, in Vicinia Leedes, oppidi agri Eboracensis degens, quinquagenaria, admodum obesa; ex multis annis *calculi cujusdam arenacei* excretione vehementer cruciata est. ii autem calculi ipsum *saxum molare* nostrum arenaceum valdè referebant. nam ex *arenis majusculis crystallinis, inter se coagmentatis* in calculos majusculos constabant: interdum verò solidos, interdum solutiores eos, quotidie, haud modicâ quantitate cum urina reddebat.

Hæc autem symptomata præter calculorum excretionem passa est, cordis palpitationem assiduam, mingendi cupiditatem, lumborum & vesicæ dolorem, urinam aqueam, cibi inappetentiam, &c.

His autem malis sic occurrendum esse censui. [℞. *Linguæ cervinæ, Trichoman. an.* ℥j. *macis* ℈ß. *f. pulvis subtilissimus. detur ex aq. hordei haustu, post horam infusionis ter quotidie*] post quatuor dies non amplius calculos reddidit. urina jam fulva, qualis sanorum cum sedimento albido, quod ferè defuit antè: ad aliquot amplius dies iisdem medicamentis, at aliâ atque aliâ compositionis ratione, usa est. præter opinionem convaluit.

Reversa autem ad suos, rursus calculorum id genus excretione correpta est. iterumque ad me Eboracum venit: atque, iisdem medicamentis similiter sumptis, convaluit.

Huic domum redeunti usum cerevisiæ præcepi tantummodo ex aqua fluminis, & non putei,ut antè consueverat,confectæ: nam non

M 5 sine

ſine ratione arbitratus ſum, aquas puteales horum calculorum materiam, utpote ſuccum lapideum, in ſe continuiſſe.

ÆGROTUS 13. § D. *Freeſtone* de Hornecaſtle, micturitione admodum doloroſâ & frequenti, cum viſcoſa materia matulæ fundo adhærente, correptus eſt; niſi tamen erectus mingere haud potuit, ut multoties per noctem mingendi causâ è Lectulo ſurgere coactus ſit. diu vitam miſeram ſic traxit. huic ſic præſcripſi [℞. *Balſami martis* (i. e. *balſ. Leucatell. & ſalis martis an.*) ℈j. *f. pilula ſive bolus, quem ſumat nocte & tantundem manè.*] quo per triduum ſumpto non amplius cubitum per noctem reliquit; ſed facile reſupinatus in lecto mingere potuit. item huic minor dolor in Urethra & extremo pene.

Item [℞. *aq. ſpermatis Ranarum* ℔j. C. C. *uſti in ſubtiliſſimum pollinem contriti* ℥j. *gummi Tragacanth.* ʒj. *miſce, hujus bene conquaſſati* ℥iv. *ter quotidie bibat.*]

Item [℞. *Balſami Veneris* ℈j. *dividatur in ſex doſes*] has autem per triduum ſumpſit ſingulis diebus mane: à quo alvus die tertio leniter mota eſt. omnino melius ſe habuit, rúſque abiit. neſcio, an hic æger calculoſus fuit, nam in adverſariis noſtris de calculo nihil ſcriptum inveni.

ÆGROTUS 14. § D. *Lane*, Divi Laurentii in Urbe Ludi-magiſter, ex tribus circiter annis, Urinæ ſtillicidio vehementer cruciatus eſt. item plurimos calculos excrevit.

huic

huic autem mingendi cupiditas bis aut ter aut pluries in horâ, die noctéque: alvus firma: urina fœtida & visco quodam referta. item doloris acuti sensus in ano, & circa pubem.

Huic autem sic præscripsi. [℞. *Succi hypocistidis, Glycyrrhizæ ana* ℈j. ß. *mithridatii sine opio.* ʒj. *Gummi Tragacanth. aq. sp. ranar. dissolut.* ℈ij. C. C. *usti* ʒß. *misce f. pilul.* viij. *ex* ʒj. *massæ. harum pilularum unam vesperi atque alteram mane quotidie sumat.*]

N. B. Tertiâ nocte ab iis sumptis ter tantùm minxit; at quotidie alvus bis aut pluries soluta est. ab eo autem tempore ad dies septem tantùm bis aut ter in nocte minxit & placidè dormivit, & mirificè levatus est, méque opium ei dedisse putavit: imò planè se convaluisse affirmavit; adeo dolor mitigatus est præ eo, quem ante meum adventum sentire consuevit. at potioni, præ siti, contra meum præceptum, indulgere voluit. unde rediit mingendi frequens cupiditas, & remediis abstinuit.

Alios autem multos calculosos omitto, quibus hæc medicamenta in micturitione, sive mingendi importunâ cupiditate profuerunt. neque aliud malum gravius est, ex iis quæ humano generi contingunt; imò omnium perhibente Plinio, ex decisione veterum medicorum, longe gravissimum est stillicidium Urinæ.

ÆGROTUS 15. § D. *Spacy* ex multis annis sanguinem mingere consuevit: Interim plurima

plurima intervalla optimæ ſanitatis habuit, eóque malo vacuus. tandem verò mucum quendam ſive Pituitam vitream, viſcidámque reddidit, fundo matulæ pertinaciter adhærentem : jamque Urinæ odor fœtidus, ejuſque ſtillicidium moleſtum ; at à mictione in extrema penis glande ſæviſſimus dolor.

Huic ſic medicinam feci. *Trochiſcos Alb. Rhaſis* ex aq. ſperm. ranarum in penem injici feci.

Item [℞. *Merc. dulcis* ℈j. *Elect. lenitiv. mithridatii an.* ℈j. ß. *f. bolus veſperi detur.*] mane alvus mota eſt mannæ potione.

At his medicamentis calculos plurimos excrevit albidos, leves, anguloſos, ſymptomata ex bonâ parte ſublata ſunt.

ÆGROTUS 15. § D. *Montege*, ſexagenarius & amplius ; optimus vir, calculoſus cum urina mirè viſcida ; huic viſcoſitati urinæ ter remedia præſcripſi, & toties ex eâ ad menſem minimùm convaluit : ſcilicet [℞. *Aq. ſimplicis limacum, ex lacte deſtillatæ, libras* ii. *G. C. uſti & in tenuiſſimum pollinem cont.* ℥j. *ſacch. cand. alb.* ℥ß. *miſce. hujus probe conquaſſati & turbidi* ℥iv. *ter quotidie potavit*] Item ℞. *Penis viridis teſtudinis furno ſiccati* ℥ij. *hujus pulveris ad* ʒj. *alternis diebus ſumpſit ex eâdem aquâ.* at ex recidivis frequentibus mali, vitæque pertæſus, in lithotomorum manibus, tertio à ſectione die, obiit.

Verùm ægrotorum & mihi & tibi fortaſſe, Lector, ſatis ſuperque eſt : ad medicamentorum

rum verò rationes explicandas, quorum præcipuè causâ hæ narratiunculæ ex adverſariis noſtris tranſcriptæ ſunt, propero. Simplicia autem medicamenta calculo maximè accommodata, ſive *ſpecialia adjutoria*, ut Cœlii Aureliani verbis utar, hæc ſunt ; nempe, quæ in quatuor claſſes commodè redigi poſſint.

Prima autem & præcipua *Claſſis* eſt eorum, quæ ex *Inſectis* animalibus oriuntur.

Penis Teſtudinis viridis toſtus. Margaritæ. Conchyliorum teſtæ, & crudæ, & crematæ. millepedes ſive Aſelli. Scorpionum, cantharidum, cochineil, Lumbricorum terreſtrium, apum, formicarum naſcentium cinis. Coccos baphice. Spongia Bedegaris ſive Roſæ ſylveſtris. mel. aqua ſpermatis Ranarum, Cochlearum terreſtrium. jus Conchyliorum marinorum. Sericum, ejuſque Spiritus deſtillatus.

Hæc autem omnia mirificè calculos expellunt ; idque communi fere virtute præſtant, nempe ſepticâ, quâ vehementer corrodunt, ſtimulántque ductus viſcerum excretorios, præcipuéque majores Renum & veſicæ.

In horum autem aliquibus ea vis tanta eſt, ut illa cruda ſumere, nemo impunè ferre poſſit, quin ſanguinem quoque cum Calculis effundat, contractionéſque nervorum patiatur. ideo torrenda ſunt, ut igne miteſcat vis illa ſeptica, ſalinis particulis acrioribus ex bonâ parte evaporatis.

De horum autem aliquibus privatim diſſerere lubet. de Millepedis audi *Scribonium Largum* * 'A-ſellos quinque ex aquæ cya-

* Comp. 151.

' this

'this tribus ſuffundere (i. infundere) & per 'urinam extrahere lapides certum eſt. tanta erat de his animalculis experientia apud veteres.

* *Act. Philoſ. Lond. N.*

Hîc autem præterire nolo, quod olim * ediderim, nempe ex *multipedarum* genere eſſe *ſpeciem* quandam, apud nos haud infrequentem in ſepibus, teretem, longiuſculam, ad digitum putà; quam ſi conteras, naribúſque protinus admoveas, eos tanto odore ſulphurulento & corroſivo percellit, ut multo mitior ſit odoratus ex integra uncia Spiritus Urinæ deſtillati.

Haud diſſimilis verò odor è *Formicis* crudis contritis prodiit; maximè ab *Hippomermecibus* noſtris. conſule nares.

Pulvis autem *Lumbricorum terreſtrium* toſtorum ſalſedo inſignis eſt.

Margaritarum verò & Conchyliorum crematorum calx ſale ſupra fidem abundat, teſte Leeuwenhoekio.

Vis autem ſalina è *ſerico* evaporata apud noſtrates notiſſima eſt, ſub nomine **Goddards Drops.** *Cantharidum, Apum, Formicarum, Scorpionum* vis ſeptica & exurens, ab illorum animalculorum effectibus, ſi viva aliquem pupugerint, cutíve admoveantur, neminem latet.

Idem cogita de *Cocco baphicâ, Spongiâque* dictâ *Roſæ ſylveſtris*, quæ ex *Apiculis* conficiuntur, fœturæ gratiâ.

Neque ob aliam rationem *Gallæ* (ut id hic obiter dicam) tanti uſûs ſunt, ad lanas tingendas

gendas aliáve, in arte infectoriâ, nisi quòd Infectorum mera opificia sint, eorúmque excrementis & veneno septico penitus imbuantur. at pergam ad ea, quæ restant.

Cochineil verò medius status est alicujus Scarabæi Indici i.e. cantharidibus congeneris; at multo mitioris virtutis.

In hoc autem censu sunt *Cicadæ*, ad calculosos commodæ. vide *Aetium.* nempe Insectum quoddam ad Scarabæos accedens.

Cochleæ autem, maximè earum cervices, ubi organa generationi dicata, ut vesicam & penem mirificè afficiant, diximus in primâ exercitatione ex *Petronio.*

Idem puta de pene Testudinis viridis, Ranarúmque aquâ stillatitiâ. magna equidem volumina non affecto; res tantùm attingo, earúmque virtutes quasdam communes indicare contentus, ut in singulis admiratione dignam quandam vim septicam, & urentem, vehementerque adeo stimulantem ductuum excretoriorum, privatim verò renum & vesicæ, mecum agnoscas.

His autem annumerari debent Insectivora quædam animalia, propter victûs rationem, calculis expellendis idonea. tales sunt Aves quædam ut Hirundines, & ille Regulus sive Passerculus quidam Troglodites nostratibus a Wren dictus, de quo consule Aetium. * hanc autem Aviculam, ad calculosos summè efficacem, magna accuratione describit, ejusque condiendi exhibendíque modum. ‘ Naturalem autem, inquit, vim omnino admira-

* Tetr. 3. Serm. 3. c. 11.

‘ tione

'tione dignam habet. itaque sale conditus & 'crudus in cibo acceptus, morbum perfectè 'sanat: & *novi* adeo quosdam ab ejus usu 'nunquam amplius ab affectione vexatos. & infrà, de causa tantæ virtutis rectè judicare videtur. 'Arbitror, inquit, & sanguinis istius 'aviculæ naturam quiddam in se complecti, 'quod minimè vulgariter prosit, cui amplius 'stercoris efficacia accedit. ac revera & in sanguine & in stercore Insectorum, quibus vescitur, vis septica insignis est.

Secunda autem classis sit ex animalibus vel *frigidis*; nempe *ossa cremata* in capite Tuberonis, Aselli piscis, similiumque: hæc quidem parem virtutem habent cum conchyliis crematis; & ob eandem rationem, quòd in calcem salinam similiter comburantur. vel *calidis*; scilicet Tunicæ interiores Ventriculi Gallinæ; & stercus album ejusdem, item cinis corticum ovorum adustorum: atque illa eandem facultatis suæ expulsivæ rationem habere videntur cum superioribus. Nam Tunica illa tanquam cornea est; albúmque stercus & urinosum, & ipsum, cortexque ovorum ad testaceum genus quàm proxime accedunt.

Tertia verò classis ex herbis diureticis ferè est: ut Terebinthina, Balsamum Judaicum, Peruvianum, Copivi, &c.

Omnia autem Terebinthinata vehementer urinam movent; quòd cuti admota corrodant; neque vim suam emplasticam, nisi ustione quadam exerunt. Etenim quatenus vulneris carnem putridam, marcescentémque exedendo

exedendo abstergeant : viva interim, quæ subsit, caro in cicatricem commodè nutritur.

Ex illa autem corrosione calor ac inflammatio oritur : unde ductus urinæ majores ad vehementem contractionem, expulsionémque stimulantur.

Porrò in hâc classe numerare licet Tartarum ex vino, ipsúmq; vinum album acidulum, vel per se, vel sulphure, more Gallorum, vel ex Gypso, more Hispanorum, conditum : item succum limonum : Balaustia è Granatis acidis ac sylvestribus. atque hæc omnia herbarum sale essentiali dicto, & utrinque mucronato, tenuissimis acutissimísque particulis constante abundant, quo majores ductus renum & vesicæ continuò lacessantur.

In hac quoque classe & *Legumina* habentur ; præ reliquis verò *cicera rubra* decantantur, ob acrium flatuum copiam : nam hos mirè excitant, fortè materiam iis non paucam adjiciant ; ita velut mantissà quâdam additâ, ferociam quandam flatibus, in corpore præexistentibus, præstant, eósque per Renes tranant. Quàm vehementer autem penem, eósque ductus afficiant, scire licet ex testimonio veterum : quos adi. Igitur verisimile est conferunt & flatus excitantia, quòd illas partes distendere & expulsionem ob acredinem promovere apta sint.

Postremò ad hanc classem pertinent nuces avellanæ, amygdalæ præcipuè *amaræ* : hæc autem medicamenta lenire potius videntur, quàm expellere ; adeoque inter anodyna censenda

ſenda ſunt. at amaritudo amygdalarum aliud ſuadet.

Reliqua autem olea dulcia iter expediunt, lubricando. ſanè hujuſmodi olea verè pinguia ſunt, nec *concreſcere* apta; perinde ut alibi de oleo *lini*, nucum juglandis, & Papaveris à me dictum eſt.

At pereunt, inquies, iſtiuſmodi virtutes à concoctione: ſcilicet ſuccus, putà, citri ex prima digeſtione acorem ſuum amittit. minimè verò. ſi rectè ſe habeat aliquis & dolore vacuus ſit, ita eſſe concedo: ubi autem adeſt Nephritis, ac horrenda illa à veſicæ renúmve calculo ſymptomata, digeſtio ex bonâ parte ceſſat, corporis habitum medicamenta tantùm non integra pertranſeunt, inque venas viſcerum excretorias promota, parum mutata egrediuntur: ita in maximis calculi doloribus is ſuccus, v. c. ſubcrudior, vim ſuam extenſivam in ipſis renum glandulis vehementer exerit. profectò in ægris Renes, ut & omnia alia itinera, tam citra quàm extra ſanguinis curriculum magis aperta ſunt, ac laxata; unde virium medicamentorum mira retentio, & celerrima trajectio.

Ad *Quartam* autem ac ultimam Claſſem pertinent è Metallis medicamenta: ſcilicet corallium; lapis Judaicus; nitrum veterum; ſpiritus ſalis vitrioli, ſulphuris; ſal prunellæ; aquæ medicatæ, vel acidulæ, ferratæ, calcariæve, vel mixtæ ſcilicet muriaticæ calidæ, frigidæque: mercurius dulcis. Atque ex his ferè medicamentis vani homines Lapidum renum & veſicæ non expulſionem tantùm, ſed &

fractio-

fractionem, comminutionémque vehementer jactitant.

A salibus certè metallicis, fateor, ob stimulum & summam acrimoniam vehemens contractio majorum ductuum & lapidum expulsio expectanda est: idque veteribus probè cognitum est ex multiplici experientia; quos consule. unam aut alteram tantùm instantiam exhibebo.

'*Nitri* victoriati pondo, ex vino, in arenam solvit lapidem, Scribonio Largo * Autore. * *Comp.* 153.

'Aquæ calidæ, quæ sunt Tusciâ *Ferratæ*, mirificè remediant vesicæ vitia. appellantur item *vesicariæ*, quondam Milonis Gracchi, Prætorii hominis optimi ad quinquagesimum lapidem reddentis. eodem † perhibente. † *Comp.* 146.

'Iis, qui vesicæ lapidibus afficiuntur erunt aquæ eligendæ *Salsæ*, vel quæ *Nitri* habeant qualitatem, ut apud *Tenariam* Insulam, quæ potandæ & lavacro adhibendæ sunt. ita Cœl. Aurelianus *. * *Tard. P. l.* 5.

At in labefactatis calculo renibus & vesica, maxima opera danda est; ne quid metallicorum, aquarúmve medicatarum nimis exhibeatur. Etenim fortiter licet calculum expellant, tamen, propter imbecillitatem istarum partium, metus est, ne & ipsa quoque remedia ibidem concrescerent in lapidem, cum ipsissimam lapidis novi materiam in se contineant; scilicet & salem & succum lapideum: id quod vehementer moneo, sæpiúsque dicendum esse putavi.

Huic

* *Lib. de Aëre locis, & aquis.*

Huic autem noſtræ ſententiæ favet illud Hippocratis * præceptum; ‘ qui ſanus eſt ac valet, ‘ is nullo habito diſcrimine, ſemper eam a‑ ‘ quam bibat, quæ adeſt. Qui verò *morbi cau‑* ‘ *ſa* (putà calculi) eam, quæ maximè conve‑ ‘ niat, bibere volet, is ſanitatem conſequetur. Item alibi: calculis maximè tentantur & renum morbis, qui *aquas ſalſas* (i. e. medicatas) bibunt.

Ejus autem rei rationem reddit; ſcilicet ‘ aquæ, quarum Fontes in ſaxoſis locis ſunt, ‘ *duræ* ſint, neceſſe eſt: aut ſi ubi calidæ aquæ ‘ exiſtant, aut *ferrum* naſcitur, aut *Sulphur*, ‘ aut *Nitrum*.

‘ Etenim aquæ ſalſæ, nitroſæ, ferratæ, ſa‑ ‘ xoſæ *indomitæ* naſcuntur & coqui nequeunt: ‘ ſunt tamen naturæ quædam & *morbi*, quibus ‘ tales aquæ potu ſunt commodæ, i. e. ventri‑ ‘ bus mollibus & humidis & pituitoſis: iis ‘ duriſſimæ aquæ & coctu difficiles, & aliquan‑ ‘ tulum ſalſæ accommodatæ ſunt.

Profectò illud ſæpius vidi, ex iis, qui animi tantùm causâ aquas noſtras medicatas biberunt, quoſdam inter ipſa remedia nephritide primùm correptos fuiſſe, & calculos excreviſſe; quos ex aquis iſtis petreſcentibus (ita omnes aquæ medicatæ meritò, ut ex ſuprà narratis ſatis oſtenſum eſt, exiſtimandæ ſunt) ortos fuiſſe, nullus dubito, cùm in Renum pelvi aut ureteribus nulla arenula majuſcula, vel momento conſiſtere poſſit ſine vehementi dolore, non magis, quàm in aſpera arteria vel minima mica panis putà ſine gravi Tuſſi.

At,

At, inquies, nulla fere aqua ſucco petreſcente prorſus vacua eſt, atque adeo hoc nomine nobis noxia foret. quid igitur indulſit natura humano generi præ reliquis animalibus? libenter accedo pleraſque aquas, certè quatenus ſucci petreſcentis participes ſint, non uſque adeo tutas eſſe.

Atque idem olim nobis exhibuit Hippocrates †: ‘ Qui magnis ‘ fluminibus bibunt, in quæ alia flumina de‘ currunt, & de ſtagno in quod multarum ‘ & cujuſvis generis aquarum rivuli decur‘ runt: quique adventitiis (per fiſtulas plum‘ beas putà) aquis aluntur, quæ ex longo in‘ tervallo deducuntur, & calculo maximè ten‘ tantur, & renum morbis ac urinæ ſtillicidio, ‘ &c. ſcilicet quia ex iis mixtis aquis aliæ *ſalſæ* ‘ ſunt, i. e. medicatæ.

† *Ibidem.*

Idem quoque nobis abundè manifeſtatur, ex aquis pleriſque noſtris coctis, tam fluviatilibus, quàm marinis: videlicet in fundo lebetis lapidem quendam calcarium, lapidis alicujus fiſſilis more, adhærere.

Providentia tamen divina admiranda eſt, vel ob hoc commune beneficium omnibus animalibus conceſſum: atque homo ſolus culpandus eſt, ſi eo non rectè uſus fuerit ex intemperantia: ſiquidem noluit natura uſpiam deeſſe materiam animalium teſtis oſſibuſque generandis, nutriendis, firmandis.

Igitur, ſuadeo, memor ſis admonitionis illæ Hippocraticæ, ſuprà poſitæ; nempe de aquis non ſolicitus ſit ſanus; at qui calculo putà laboret, aquis petreſcentibus abſtineat;

certè

certè de iis admodum parcè, cautéque bibat, ne justas intemperantiæ pœnas luat. atque hæc hactenus. antequam verò manum de hac Tabula auferam, illud quoque Hippocraticum de aquarum vitiis verbo considerandum non alienum erit; nimirum, 'Pravæ sunt *aquæ* omnes, quæ ex *nive* & *glacie* fiunt: ubi enim semel concreverint, non amplius ad pristinam naturam redeunt. Hinc, inquit, Urinæ stillicidium & Herniæ. an quòd ex frigore intenso eadem particularum petrescentium concretio metuenda sit, an ex coctione? sane constat experientiâ, & ex observatione, olim edita, D. *Johannis Raii*, inter principes hujus seculi philosophos, mihíque veteri amicitia conjunctissimi, ab hyeme durissima, & à longa aquarum congelatione, æstatem maximè morbosam sequutam fuisse.

Verum cùm nivatæ aquæ ad se nunquam redeant; tamen cur eædem aquæ Fluminis alicujus, Thamesis nostri putà, toties putrescant, & suaves denuò ac potabiles fiant, inquirere lubet. certè ad Indiam Orientalem navigantes experiuntur, istam aquam ferè intra Tropicos & sub linea Æquinoctiali suprà modum fœtere, turbidámque fieri: mox limpidam reddi & bene olere. item eandem aquam iterum fœtere & turbari in reditu ad nos; denuò purgari à fæcibus & à malo odore. imò interdum sub hac mutatione illam ardescere ad candelam admotam, instar spiritus vini, dolio aperto exhalantéque.

Hujus equidem rei rationem sic intelligo, scilicet omnem aquam fluviatilem plus minus

Insectis

Infectis refertam esse : quod microscopio adhibito extra dubium ponitur. hæc autem animalcula, quòd nostratia sint, sub ardoribus pereunt, unde aquæ tantus fœtor : ubi verò ista putredo è bestiolis corruptis in fundum dolii subsederit, coiverítque, aqua fit limpida, odoréque malo vacua. Rursus in India eadem aqua novis Infectis Indicis repletur, quæ tamen in reditu similiter moriuntur, unde novus fœtor ac aquæ turbatio ; iisdem quoque rationibus aqua ad claritatem suam, suavitatémque redit.

Ad ardorem verò & inflammationem aquæ istiusmodi quod attinet, ab insectorum quoque putrefactione, id commodè oriri possit ; perinde ut flatus intestinorum, per anum emissos, & ab alimentorum coctione putredinosâ ortos, flammâ admotâ ardere, notissimum est. atque ita exposui, quàm brevissimè potui, medicamentorum, ad calculos maximè accommodatorum, cognatas virtutes, earúmque rationes & usus, ex veterum ferè diligentia fidéque.

DE

DE

VARIOLIS.

Octava Exercitat. Medicinalis.

DIsquisitionem hanc de *Variolis* libenter aggredior, quòd morbus jam * populàris est; & si non ita esset, in hac tamen longè maxima totius Europæ urbe semper (ut ex mortuorum rationibus publicis, hebdomatim editis, constat) grassatur; quamvis nunc temporis multo infestior sit, quàm à decem retro annis. Deinde, quòd præclarum exemplum sit usûs & naturæ ductuum glandularum excretoriarum de quibus in Exercitationibus anatomicis nostris, atque alibi olim tam multa diximus.

* 1694.

Novum autem *morbi genus* est, & licet antiqui aliquam de his pustulis mentionem fecerint, prout nonnullis scriptoribus visum est; ea certè admodum exigua est, & dubia; ut certum sit, vix illis temporibus fuisse talem

morbum: negligentissimi sanè habendi essent, si tam ingens, commune, frequens malum ità ex toto silentio involvissent. illud verò satis demonstrat hunc morbum novum esse, quòd in multis mundi partibus nusquam visus fuit, ut apud Indos Occidentales, ubi nunquam apparuit, nisi postquam Hispani eò pervenêre; siquidem per contagionem Æthiopis cujusdam, illuc delati, magnam Indorum partem sustulit. Atque hoc attestatur idoneus autor, nempe ille Olysipponensis *R. à Fonseca.*

Illud autem extra controversiam est, hunc morbum ab Arabibus seculo ferè duodecimo primùm descriptum esse; à quibus ejus notitiam ac curam habuimus. mirabile sanè quanta accuratione illum nobis tradiderunt.

Adi sis *Avicennam*, *Mesuem*, *Rasin*, *Alsaharavium*; diligenter attende ad ea, quæ de Variolis scripserunt; confer cum tuis: deinde, dic mihi, quid nostri homines adjecerint novi! Tu qui aliter sentis, expedi, si possis, novas rationes aut morbi, aut curationis: minimè quidem; scio, non potes; quorsum itaque illa autoribus suis accepta non retulisti? At causas, ais, morbi tam funesti ex novis hypothesibus explicatum ivi: ita quidem; at hæc quoque tua ex Arabum schola sumpta sunt, prout mox ostendam; nec tanti sunt. profectò illorum industriam in morbis describendis, curandísque laudo; doctrinam verò non magnopere approbo.

Cùm verò hujus morbi *pathologiam* imprimis instituere decreverim, ejus præcipuas conditiones & prognostica enarrare oportuit. At

ea videre poteris apud *Avicennam*: minutias non sector; at si Antiquorum osor es, adi sis *Melchior. Sebizium*, qui doctè admodum, & omnium longè operosissimè de Variolis medio hoc seculo scripsit. nec patitur instituti nostri brevitas, ut illa transcribam.

Causa autem hujus mali sic exponitur apud *Avicennam*; nempe quandoque in sanguine accidere *Ebullitionem* putredinosam quandam. *de genere Ebullitionum, quæ accidunt succis uvæ* putà. Atque in hac sanguinis ebullitione talia accidentia fiunt, qualia in *Musto*, ita ut partes eorum ab invicem discernantur. ab hac verò ebullitione expellitur ab eo illud, quod admiscetur ei de reliquiis menstruorum, aut quod ex cibis fæculentis & malis generatum sit. Et variolæ sunt quasi modus quidam crisis. ita *Rhases* quoque, at paulo expressius loquitur; de *depuratione* sanguinis ab hac ebullitione, per quam partes *heterogeneæ ab homogeneis* separantur, ac sejunguntur. vúltque puerorum & infantium maximè sanguinem præ adultis & senibus musto correspondere. item ad eundem modum *Mesues* rem exponit; crassum sanguinis à puro ejus sequestrari, vi ebullitionis, criticéque expelli de venis, & effundi per universa corporis membra occulta & manifesta, sanguine remanente depurato.

Atque hæc est ipsissima doctrina fermentationis, ut volunt, *novitia*, apud nostros homines toties decantata. concordant itaque mirum in modum inter se Avicenna, reliqui Arabes, nostrique homines; nempe hanc ebullitionem esse *putredinosam* sive corrupti-

vam, * crassúmque sanguinis vi ejus extrudi, sive id sit connatum venenum, sive aliunde ex vitiosis alimentis generatum.

* *Quando accidit in sanguine ebullitio, secundum semitam putredinis cujusdam, id est, ad modum alicujus rei putrescentis.* Avicen. *Generantur è sanguinis putredine, ejusque ebullitione.* Alzahar.

At *Willis* insuper & privatim de suo penu addit, innata variolarum semina (quæ, ut dictum est, ex menstruis mulieribus orta esse credidit) in cerebro & spinali medulla potissimùm recondi; adeóque *spiritus animales* miasmate primùm corripi, & venenum exinde ad sanguinem transferri.

Hujus autem rei hanc rationem exhibet laudatus vir; nempe cum istiusmodi venena in partibus spermaticis primùm concepta sint, verisimile est, illa usque latere in iisdem. at hæc ratio exigui momenti est. nam illa partium divisio in spermaticas & sanguineas, prout supra expositum est *, non admittenda est. deinde, quare non tota spinalis medulla doleat, sed lumbi tantum imi; an ibi sedes connati veneni? at cur non totum cerebrum, sed potius frons tantùm & tempora dolorem hunc pulsatorium sentiant?

* *Exercitat. Anatom.*

Quod ad *menstrua feminia* venenata (quæ plerique omnes Medici ut originalem causam posuerunt) atque ab iisdem prædispositionem perpetuam in humano genere ad variolas, attinet; dico, omnino nullum in illis naturaliter inquinamentum esse; sed æquè innocua esse,

esse, ac hominum salivam, aut reliquam sanguinis massam, unde orta sunt: salva religione hæc profero; cum plerique Judæorum ritus (ut doctissimus *Spencer* nobiscum exhibuit) pueriles & populariter instituti fuerint; nempe ex præjudiciis vicinarum nationum. atque ita à Deo permissa est illa opinio de contaminatione à mulieribus menstruatis, munditiei ac castitatis causâ, ne fœminas nimiùm deperirent. Arabes autem in hac opinione Judæos sequuti sunt. sed hæc mittamus.

Deinde, si illud verum esset, fœminæ adultæ vehementiùs afficerentur, quam mares; maximè si menstruis instantibus, scilicet ubi illa turgent. & in utero accumulantur, variolis corriperentur. venenum itaque uterinum fictitium est, & vili superstitione deductum. Quod ad spiritus verò animales attinet, quos idem vehementer affici in hoc malo vult; hæc illa altera novissima Hypothesis est, *à rerum* (scilicet!) *natura petita, & rationi* mirificè congruens [*Morton*]. At *Willis* primùm illam excogitavit; aliíque nuperi scriptores eam sibi falsò arrogârunt, tanquam suum eximium & nobilissimum inventum. nempe quemadmodùm calor innatus in uvæ succo illas turbas excitat, donec is ab istis fæculentiis liber sit; ita ille spiritus animalis dominator, infectu quodam venenoso implicitus, vi & armis sese extricare conatur: variolæ verò victoriæ partæ spolia opima sunt. At hæc ludicra & nugatoria commenta sunt; hujúsque fabulæ tædet, ubi spiritus animalis solus Histrionem agit. Seriò agamus, à Procatarctica itaque interna ad

caufam *primam* & principalem & ipfam hujus morbi *originem* procedamus, antequam ejus explicationem & fiendi modum ex caufa proxima & conjuncta aggrediamur; fi ea fortè inquirendo in tantis tenebris inveniatur.

Illud quidem veriffimum eft (à primis hujus morbi autoribus traditum, quod ipfi etiam quotidie animadvertimus) *variolas effe de fummè contagiofis ægrotationibus.* Quænam verò fuit prima & peculiaris illa materia contagiofa five venenum, quod primum hominem infecit, atque humana corpora poft tot fecula eadem labe corrupit, non ità facile eft dicere; certè Prometheo non adfui, cùm Pandoræ pyxidem aperiret; ut quæ mala inde egreffa fuerint, certò cognofcerem. caufa quidem primaria hujus mali ac evidens, fateor, valdè in obfcuro eft. fi tamen conjecturæ noftræ, certè plaufibili, venia detur, quid impræfentiarum mihi in mentem venerit, dicam; nimirum illam infectionem à beftiola aliqua vel efa, vel ab ejus morfu primulùm genitam fuiffe, deinde in omnes homines, partim contagio, partim tanquam hæreditarium malum propagari.

De *contagio* verò *primario* jam dicam; hæreditariam autem labem à primo infectu proli communicari poffe, poftea paucis probatum ibo.

Igitur, 1. Nulla caufa affignari poteft hujus mali generativa ex parte hominis; non ex menftruis, quod jam ut precarium & fuperftitiofum rejecimus. non ex crapula aut alimento

mento vitioso, ac inusitato, præterquam quæ ex ipsa fortè bestiola, hanc peculiarem labem inferente, fuerit; non ex excercitio vehementi, reliquísve vitiis & erroribus, in rebus non naturalibus; quòd integræ nationes apud Indos Occidentales à nostris *Anglis* (in Marilandia, hoc seculo ineunte, id accidit) primùm illuc advenientibus, ferè ad internecionem infectæ sunt. claro documento, variòlas non privatim à causa aliqua interna, aut à natura hominis per se vitiata, sed contagione extrinsecus illata communicari. cùm itaque causas omnes internas, procatarcticas refutavimus, cúmque externas etiam ab aere, nisi quatenus à corpore, ut ita loquar, variolato præcesserit, non admittimus ob ipsas easdem rationes. At halitus expiratos (loquor ex ore nuperi* scriptoris) ex subterranea aliqua minera nunc hoc, nunc illud animalium genus contaminare. at quænam sunt illa, quæso, metalla in nostra *terra Londinensi*, aut alibi *Angliæ*, effossa, quæ hæc efficiant. dic fodes, si potes. mera itaque hæc tua insomnia sunt; prout pleræque id genus explicationes, quæ ex ignoratione Historiæ Naturalis venditantur. item ejusdem commatis istud est; nempe morbos certas habere periodos pro occultis illis, atque adhuc incompertis alterationibus, quæ ipsius Terræ accidunt visceribus, pro varia scilicet ejusdem ætate, ac duratione. num putas alia metalla in Terræ visceribus latere, ab iis quæ in superficie ejus comprehensa, nobísque cognita sunt, diversa? aut hæc ipsa metalla, ex qui-

* *Sydenham.*

bus conſtituitur terra, ab aere remotiſſima & in viſceribus latentia, pro varia ejus ætate & duratione putreſcere ? ſanè, non video, quo fundamento hæ ſuſpiciones nitantur. an non hoc ignotum interpretari per ignotius eſt ? heu quantum ſapimus, verba dando ! Igitur reſtat, infectionem primùm ortam eſſe ex aliqua beſtiola venenata.

2. Symptomata morbi hæc confirmare videntur. nempè *dolor in Capite & Lumbis* ; quod ſignum peculiare & velut pathognomonicum eſt ante variolarum eruptionem. ab his autem doloribus non raro in infantibus, deliria, ſomnolentia gravis, & convulſiones ; in adultis immanis vomitus, interdum Syncope cum magnâ anxietate, & inquietudine ; in gravidis abortio. Cauſam ſi deſideras, reſpondeo dorſi dolorem *Nephritici* adeò *æmulam eſſe*, ut multis exitio fuerit medicorum, pro more, feſtinantium ac incogitantium, errore. itaque veriſimile eſt, materiam contagioſam impetuoſius agitari, & ad renes propelli per arterias emulgentes, membranáſq; adeo ac nervos circumjacentes dolore vaſorum extenſivo affici. ad eundem modum & arteriæ ex influxu vehementi & oppilatione feri, ex veneno craſſeſcentis.

At, inquies, cur privatim tantùm in hæc loca feratur, atque impetum faciat ? dico primò, *loca quædam diverſa venenis eſſe peculiaria, maximè à beſtiolarum morſu, eſúve illatis.* ita *Hydrophobia* fauces privatim petat; *Urticæ marinæ* Pulmones. Secundò, At multo maxima id genus venenorum pars & caput, faucéſve ; renes & veſicam & genitalia afficere conſueverunt :

verunt: ex gr. ipsa *rabies canina* fauces & Genitalia simul petit; nempè satyriasin & gonorrhœam excitat. ita *Lues venerea* præcipuè fauces & nares ipsúmque caput; at sæpius, ubi malitia minor est, penem & genitalia. item *Cantharides* vesicam magnopere afficiunt. item morsus *viperæ*, ubi ubi corporis fieri contigerit, *semper* tamen solvitur * scroti tumore, & Urinæ ardentis copia. Et in aliis multis similiter usu venit. Non quidem, quod venena sua sponte, relicto sanguine peculiaria loca adeunt; sed quia alibi maleficium suum commodè expedire nequeunt. licet enim (ut verba *Ent* hæc faciam mea) materia contagiosa per majora vasa circumducatur, córque ipsum permeet, eadémque tamen haud magnopere lædit; donec tandem (circuitus enim non est uniusmodi) in arctiora & idonea loca, id est, in majores & maximos & usitatiores ductus excretorios (salivæ putà & urinæ) impacta, virus celatum exerat. vera itaque ut arbitror, hujus doloris causa est, cùm serum sanguinis à veneno paulatim lentescat, quo majorés ductus excretorii renum, putà, & faucium inflammentur (quæ peculiaris id genus veneni vis est) atque adeò oppessulentur, nec commodè inde, quo naturaliter tendit, expelli queat; ex mora itaque, quam trahit in arteriolis ad renes & circa caput, magis magísque crassescit sanguinis serum, veneno implicitum, donec tandem iteratis circumlationibus circumpulsum, cutaneos ductus; nempe universalia emunctoria aliáque

* *Act. Philos. Lond. N.* 211.

quæcunque pro ratione & quantitate veneni viſcerum vaſa excretoria ſubeat, & in Apoſtematum parvulorum, modò infrà exponendo, materiam faceſſat.

Audi C. *Celſum*; ' neceſſarium eſt adverſus ' venena exſorbere potionem meri vini cum ' pipere, vel quidlibet aliud, quo calor mo- ' vendus eſt, nè *humor intus coire* patiatur. ' Nam maxima pars venenorum frigore inte- ' rimit. Omnia etiam Urinam moventia, quia ' materiam *extenuant*, utilia ſunt.

Idem alibi. ' quæ ἐξανθήματα Græci vo- ' cant, ſive *puſtulas* Latini, & rubent, & ex ' ſudore (i. e. ex veneno ſudore per ductus ' Glandularum excretorios expulſo) naſcuntur.

Ejuſdem mentis eſt *Wharton* noſter (*c.* 27.) ' ubi materia affluens ad glandulas venenoſa, ' aut contagioſa fuerit, oritur Tumor, veneno ' *peculiari* reſpondens.

Víſne exemplum hujus infectionis, à beſtiola venenata. *Cantharides* cuti adhibe; ingentem ſeri venenati vim evocant: locus autem inflammatus ac exulceratus pridie ichore liquidiuſculo ſcatebat, jam craſſiuſculum pus eſt: & ſæpius ſequitur Urinæ ardor, ſatyriaſis, & non rarò mictio ſanguinea, & non ſemel ſerum in magnos grumos per urinam effuſum vidimus. ad eundem modum in variolis, ſerum à veneno infectum, quod intra habitum corporis eſt, eruptionem per renes & capitis ductus excretorios primò tentat; at cùm primis inſultibus magis vigeat & minùs ſero implicatur, hæc itinera inflammat, deobſtruítque; unde beneficio circuitus iterati in alios ductus cutaneos ſub ichoris

ris liquidi & vaporosi specie propellitur, at hic quoque ei exitus denegatur. nam ipsa ductuum oscilla identidem inflammat, vesiculásque tollit. Atque hæ vesiculæ ichore venenato & crassescente paulatim replentur. mox ex calore perpetim appulso ex habitu corporis, quasi maturantur. Et plenè in crustas siccatæ, tandem spontè decidunt.

Ubi autem semel intra ductus excretorios transfretetur materia contagiosa, febris desinit: circuitu sanguinis jam expedito, atque ad integritatem restituto. Venæ itaque jam quietiores sunt, & tardiùs moventur, sc. materia contagiosa unà cum sero superfluo extra habitum corporis expulso: neque enim illi jam ampliùs cum sanguine rei est, qui aliam scenam agit.

Vesiculæ autem cutaneæ materia contagiosa inflammatæ, jam, more cantharidum, serum in se superfluum & vaporosum indies trahunt, concoquúntque.

3. Aliud symptoma est tussis, defluxio, & salivatio ab antiquis memorata; atque hoc quoque argumentum est infectionis primariæ. Etenim in Lue Venerea (cujus originem suo tractatu à bestiola venenata similiter deduxi) idem symptoma *spontè* ortum aliquoties observavi; ídque ex intermissione plurium mensium, iterum atque iterum rediisse: donec in Phthisin funestam hominem præcipitaret.

At, inquies, hæc non contingit nisi in confluentibus variolis & adultis; respondeo, id falsum esse, sæpiùs animadvertimus. Etenim in infantibus septem annorum, & in adultorum

dultorum distinctis variolis salivam vehementer motam fuisse, sæpius vidi. causam autem hujus symptomatis in variolis sic intelligo; nempe ubi ostiola cutis oppessulata sint, vapor insensibilis ac superfluus per ductus oris majores erumpere, necesse habet. ita in *infantulis*, quibus *excreatio* adhuc *ignota* est; etiamsi iis, perinde atque adultis, in os continuò profluat Saliva, tamen illam degluriunt; quæ si copiosior sit, quàm quæ digeri possit, citam iis alvum interdum efficit; itaque & salivatio istiusmodi & diarrhœa salutares esse solent, quòd non *noxio*, sed supervacaneo tantùm humori eliminando (quod in statu sano fieri oportuit) inserviant.

4. Ictûs venenati indicium est incerta & vaga quædam febris; etenim modo incalescunt icti, modo frigent, ac horrent: ita ut usu venit & variolatis.

5. Quòd id genus morbus ferè oriri solet in corpore maximè integro & sano; sine ulla prævia vel corporis vel animi passione aut dolore: pariter ac si quis sanus à bestiola venenata ictus fuerit.

6. Quòd in hoc morbo semper fiunt crises per abscessus & nunquam per evacuationem; scilicet more morsus venenati.

7. A primis autoribus, ut ab *Alsaharavio* inter morbos cutaneos numeratur, scilicet scabiem & lepram. id est, morbos ab infectione natos: ab aliis verò Arabibus in pestilentialibus, propter malitiam, ponitur.

8. Quòd apud veteres *similibus pustulis* synonymum fuit, quoddam serpentis genus, teste

teste Plinio, * *Boæ* serpentis inquit ille, genus quoddam est; eadem quoque appellatio † *morbum* quendam apud eundem denotat, id est, *rubentes* quasdam *pustulas*. Nam 'Ebuli 'folia, inquit idem, contrita, & è veteri vino 'imposita, etiam Boam sanant, id est, *rubentes pustulas*. Etiamsi verò ex hoc loco nihil certi colligi potest de variolis; tamen verisimillimum est, morbum illum sibi cognomen à Bois serpentibus sumpsisse, tanquam à causa sua originali: ita ut variolæ quoque à sua simili causa oriantur credibile est. huic conjecturæ favet *Alsaharavius*. 'Tumescit 'locus morsus à vipera, & super eum fiunt '*ampullæ*, *i.e.* vesiculæ inflatæ, ita ut reddi'tur ad modum *ignis ustionis*. Ebuli autem folia ad omnem ustionem apud veteres remedium nulli secundum est. Igitur & nomina & remedia morbis, à communibus causis oriundis, adhibuisse veteres credibile est.

* H. N. l. 8. c. 14.
† Idem. l. 26. c. 11.

9. Quòd pleraque signa variolatorum, cum ictis à venenatis bestiolis communia sunt. de quibus vide apud Scribonium Largum, Dioscoridem, aliósque veteres. attende & confer cum signis variolarum infrà recitandis.

A Pastinacea marina *pars affecta livet, ac nigrescit per ambitum, illam si quis defricuerit, atra, crassa, ac graveolens sanies exprimitur.* *Diosc.*

A mure araneo *nigra Pustula diluta* (ὑδατώδης) *aquosa sanie exurgit: proximæ verò partes*

omnes

omnes livent. rupta pustula depascens succedit ulcus. His accedit urinæ difficultas. D.

A vipera *pustulæ quales in ambustis erumpunt. sanies è vulnere promanat; primum subpinguis, mox cruenta; urinæ difficultas.* D.

A Dryina *morsis pars ipsa affecta in* pustulas *attollitur; è quibus sanies aquosa profunditur.*

Ab Hæmorrhoo *demorsis ex plaga copiosus cruor effluit, & in quacunque alia corporis parte cicatrix ulla fuerit, ex ea quoque sanguis emanat. Quin & excrementa cruenta rejiciuntur.*

A Natrice *sanies ex vulnere copiosa atra ac putida.* D.

A Cenchro *putidum ulcus: altus* sopor: *& in carnibus circumcirca velut aqua inter cutem.* D.

A Cerafte *demorsis pars in tumorem attollitur cum duritia, & pustularum eruptione: profluit è plaga sanies, modo atra, modo quadantenus pallida: ipsum quoque genitale erigitur.*

A Buprefti *totius corporis extima facies circumtensa: urinæ suppressio.* D. *Inflat totum corpus in speciem Hydropis.* S. L.

A Cantharidibus. *Sanguis cum urina at cum dolore effusus.* D.

A Salamandra *maculæ livescentes. &, si diutius immoret venenum, putrescentes sanie manant.* D. *Livoribus quasi maculis variatur.* S. L.

A Phalangiis *morsi pars affecta rubet, & velut aculeis compuncta conspicitur. consequuntur* lumborum dolor *& perpetua ad reddendam urinam stimulatio, & ejusdem excernendæ difficultas.*

A

A Scolopendra *pruritus toto corpore perſentiſcitur, pars inciſa livet; & à morſu ipſo exulcerari incipit.* D.

A Scorpione *pars icta indureſcit, livet, & cum dolore circumquaque diſtenditur: dolórque velut à pungente acu per univerſam cutem ſentitur.* D.

A Lepore marino *ſumpto oculi* exulcerantur, genæ inflantur. *urinam difficulter reddunt, & cum dolore.* S. L.

10. Quòd medicamenta ad ictus venenatos ferè eadem ſunt apud veteres exhibita, quæ ad variolas ab Arabibus inſtituta ſunt. vide eoſdem authores: lege, confer.

Sudoris excitatio, copioſa urinæ excretio, purgatio per alvum. Fœniculi ſuccus abſorptus. Marinæ teſtudinis teſtes. Opium ex vino; hæc communia: inter propria vero & peculiaria auxilia numerantur lac ficulneum. ficulneum cinerem ex aceto ſubactum. Potiones ex cicere. cancer fluviatilis cum apii ſemine. potiones efficaciſſimæ ad ictum ſcorpionis lac ficulneum cum vino, multa ſudatio. ad draconis marini idem. ſulphuris ex aceto triti potio. ad viperæ morſum ipſa vini frequens potio juvat. Hæmorrhoi crematum caput potui datum cum vino: eſitantur & uvæ paſſæ. ad morſum baſiliſci papaveris ſuccus in vino. ad Bupreſten ficus vel aridæ, vel earum decoctum ex vino. item aqua ficus aridæ ad ſalamandram. jus ranarum & ova teſtudinis quomodocunque cocta. conchylia: locuſtæ marinæ. aſtaci. meri potio. atramentum ſutorium aceto dilutum. At,

At; inquies, ſerpentes aut alia animalia venenata talibus morbis non afficiuntur. qui ſint eorum peculiares morbi, planè neſcio. neque id cuiquam ſcientia naturalis, vix incœpta, dicere patitur. etiamſi verò hi vel illi ſerpentes putà, ſtrictè loquendo à morſu aut aliàs, contagioſi non ſint; cùm tamen liquidò conſtet, quorundam venenatorum & vehementer inficientium morborum interdum illi cauſæ primariæ ſint; quid ni credamus, aliis morbis quoque (inter quos Variolæ meritò numerantur) aliæ atque aliæ beſtiolæ, à nobis incognitæ, ortum dederint, ac poſſe ſic contagio in humanum deinceps genus propagari?

Si ampliùs quærat aliquis, cur hodie id malum ex morſu venenatorum animalium non, ut olim, oriatur? id fortaſſe nunc quoque accidat ſuis locis in India, putà, aut alibi terrarum. ſed ob ignorantiam Hiſtoriæ Naturalis & populi indocti & ſuperſtitioſi, non animadvertitur. At in Europa minor ejus metus eſt. Etenim, ut C. Celſus rectè innuit, Peregrina ſerpentium genera, & aliquanto magis peſtifera ſunt, maximè æſtuoſis locis gignuntur. Italia, frigidioréſque Regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quòd minus terribiles angues edant. verùm, ubi ubi inveniantur, iſtiuſmodi beſtiolæ noxiæ, ex proprietate naturæ, malum, de quo loquimur, inferunt, neque aliquid de hac re nobis certò conſtat, niſi ex conjectura probabili, ſuprà comprehenſa. Atque hæc ex Hiſtoriæ Naturalis defectu.

Igitur

Igitur jam dictum est de *prima* hujus mali *causa*. quam libenter deducerem ab aliqua noxia & venenata bestiola, ad naturam plerarumque infectionum, hominibus primitùs communicatarum.

Proximo loco rationes reddam, cur hæc labes *hæreditaria* quoque existimari possit. quòd in aliquibus Familiis variolæ ferè exitiales sunt. quòd fratres & consanguinei faciliùs inficiantur, quàm qui inter se cognati non sunt. quòd interdum *Sporades* sunt, & sine ullo variolati hominis infectu per se exsuscitari videntur; seminia itaque propagari posse in prolem, perinde ut de Lue venerea notum: ac de Hydrophobia magna suspicio est.

'Novi quosdam, inquit Willis, à crapula '& exercitio immodico in hunc morbum in'cidisse, cùm præterea nemo circumcirca in 'tota regione ægrotavit; nempe latentia se'mina per se commoventur, & inquinant 'sanguinis massam. si hoc intelligatur de iis, qui à parentibus infectis, sive variolatis geniti fuerint (& jam ferè totus mundus sub eo nomine cadit) libenter accedo. sed cùm satis constet populum Indiæ Occidentalis, ante adventum Europæorum, ab omni ævo immunem fuisse ab ea labe, & ad extremam perniciem & ferè depopulationem tum primùm decubuisse. haud facilè adducor ut credam, ullâ maternâ labe menstruatâ, seminiisve naturalibus, utut vehementer motis, uspiam hunc morbum per se subortum fuisse.

Hæc

Hæc autem inter rariſſimè contingentia agnoſco. nam modus infectionis communior eſt, per effluvia in aere effuſa, ab homine variolato. Si quis itaque has puſtulas in cute jam privatim efflorefcere vult, non ambientis aliquo contactu, ſed ex inſpiratu, aerémque contaminari peculiari quadam malignitatis ſpecie, & è ſublimi cauſam habere, ei libenter accedo; modò aerem intelligat inſici ab homine variolato & non ex aliqua corruptione, aeri inſita. ita aer inſenſili perſpiratione alicujus variolis infecti inquinatus, ac ab alio inſpiratus, ſalivam ejus contaminet, neceſſe eſt; qua deglutita, ut nobis omni momento fieri ſolet, intra habitum corporis per itinera lactearum rapitur: quo ut ſanguis afflatus, delibutúſque fuerit, ipſo ſtatim initio caput & lumbi dolent, febris accenditur: malo autem ingraveſcente, venenum cum ſero ſuperfluo, die tertio aut quarto, foràs expellitur, éque ductibus excretoriis proſilit, & in cute efflorefcens, mali ſpeciem detegit, totóque demum corpore extuberant veſiculæ ſui generis.

Atque hæc hactenus de infectionis modo, quo de homine in hominem transfertur. nempe per ſolum contagium & effluvia ab homine variolato perſpirata. Atq; hæc unica jam *evidens* cauſa eſt Variolarum.

Variolæ itaque ſunt *Puſtulæ Venenatæ*, primitùs à beſtiolæ ictu (putà) humano generi illatæ, nunc verò per ſe, rariſſimè tamen, tanquam ex infectis parentibus hæreditario quodam infortunio genitæ, ſæpiſſimè verò ab

ab homine variolato in hominem tranſlatæ, ab effluviis ejus in aërem emiſſis, extra habitum corporis, & è ductibus excretoriis nuſquam non cum febre continua protruſæ.

Morbum autem jam definitum dedimus; ejúſque mox *ſymptomata* ſingula, atque *prognoſtica* paucis expedire lubet.

Effluvia itaque venenoſa, chylo commiſta, habitum corporis ſubeunt: in ruptione autem veſicularum, chylum conſtituentium (an ea ſaliva ſit, quæ in jejuno lacteas ingreditur, aut aliquis humor refluus, aut nudus aër aquatus, parùm intereſt) aër venenoſus expreſſus & liber vaſa ſanguifera in cerebro & ad renes maximè anguſtiora vellicat atque inflammat: unde pulſus concitatior; majórque adeo calor, ſcilicet ab igneis particulis ſæpiùs & vehementer compreſſis. at non hic finis mali. Etenim venenatus vapor ſanguinis ſerum lenteſcere facit, more venenorum ictu illatorum; unde vitiatur ejus motus; nempe à lentore ſubitam ſanguinis per venas ſanguiferas trajectionem prohibente. quo autem vehementior ſanguinis impetus eſt, ſi is ſubitò, ut par eſt, ex arteriis in venas tranſadigi non potuerit, eò maximè in ductus excretorios, ad communem anaſtomoſin, quam habeant cum arteriis, divertatur, neceſſe eſt. At in ductus glandularum cutaneos jam expulſus vapor ſuperfluus & venenatus illarum extrema oſcilla ſimiliter atque capillares venulas vellicat, ac inflammat, ínque veſiculas elevat; non aliter, quam ſi à veſicatoriis, extrinſecus adhibitis, vitiarentur. cur autem hæc occultorum forami-

foraminulorum *oscula* magis, quàm ipsi eorum interiores ductus corrumpuntur, ratio est, quòd suâ naturâ *tuberosa* sive *capitata* sunt, maximè si ab aliquo stimulo vellicentur; quod constat ex mira asperitate cutis, si quando frigori urenti subitò exposita fuerit; imò totidem *Sphincteres* sunt, vel levi offensâ sese naturaliter contrahentes. itémque vestigia variolarum *rotunda* satis arguit hæc ex osculis, *i. e.* certis & determinatis locis, quasi cohibita fieri. *deinde*, variolis deciduis, & sanatis earum ulcusculis, adhuc tamen restant vestigia horum oscillorum, mirè distenta ac *nodosa*; nec nisi *longo tempore subsidunt*, & intra modum naturalem contrahuntur. Postremò, à venenato vapore erumpente afflata, & jam in vesiculas ab eo distenta, ob moram & torpidum motum humoris, per ductus transeuntis, perpetímque appulsi, & tantùm non oppessulati (nam extra sanguinis flumen sunt) quòd plus acrimoniæ acquirit, priusquàm ad ea attigerit, acriúsque jam factum & jam crassiusculum & sensim concoctum.

Itaque principium tumoris variolarum intra ductuum orificia est; at continua extrusione novæ adpellentis materiæ sensim augentur, & extrinsecus protruduntur, donec ad justam magnitudinem, & crassitiem debitam pervenerint.

Atque hæc ratio est, cur in hoc morbo semper fiant crises per abscessus; nimirùm ductuum excretoriorum orificia in vesiculas à veneno adpellente excitata, unde insensibilem evaporationem comprimunt. Cúmque regressus crassescen-

crassescentium humorum in venas per eosdem ductus fieri nequeat; ut per abscessus tandem digeratur, necesse est.

Symptomata autem, quæ in hoc morbo animadversa sunt, enarrare lubet; eorúmque causas breviter explicare, quo natura ejus manifestior fiat.

Signa verò, quæ morbum *instantem* indicare solent, hæc ferè sunt.

Imprimis, Dolor *Pulsatorius* in capite, & Lumbis, de quibus ante dictum est: nempè à vehementi ægrè ob lentorem transfretati sanguinis, ejusque acrimoniâ, venenato miasmate infecti, & ad renes & in cerebro restitantis, & inflammationem quandam membranis excitantis.

Vomitus immanis à veneno deglutito stomachum & intestina vellicante, si tamen vultis illud interdum effundi è sanguine ab habitu corporis; ut in Sperade & singulari affectu, ex causa hæreditaria & seminibus connatis, aut epidemico vehementiori; id fieri non potest ab arteriolis in ventriculi tunicas dehiscentibus, prout *Willis* rem exhibuit; sed è ductibus excretoriis, quibuscum arteriæ immediatè committantur. in horum itaque ostiolis irritatio ac punctiones, à venenata materia illuc propulsa, istiusmodi vomitus causa est; perinde ut *pruritus* in cute; & *lachrymæ* involuntariæ ab oculis effusæ; item *sternutatio*.

Pandiculatio frequens ad infarctum liberandum molesti humoris. eadem de causa *Tremores* in somnio & *deliria* incidere possunt, perinde ut in crapula.

Item

Item *ſomnolentia* gravis ab obſtructis vaſis cerebrum comprimentibus.

Tremores autem & *convulſiones* à vehementiori ac acriori perſpiratione vaporis venenati ab ipſo ſanguine expulſi. *Raucedo* ex aſpritudine puſtularum jamjam erumpentium ; & ex inflammatione faucium.

Tuſſis, *defluxio*, & vehementiùs *ſaliva mota* ; à perſpiratione citatiori, ob cutaneam alteram (ut dictum eſt) valdè obſtructam in illis patentioribus ductibus ſalivæ ; nempè faucium & pulmonum.

Spirandi difficultas ab infarcto & inflammato pulmone, unde minùs explicari poſſit & frequentiùs moveri, quæ difficilis reſpirationis quædam ſpecies eſt.

Febris intenſa, *rubor* faciei, & *intumeſcentia*, à nimio ſanguinis fervore, quo arteriarum pulſus tum maximè extenditur ad ipſas venarum capillares, uti clarè cognoſcitur, quòd pulſus ſentitur etiam in extremis digitis. ita rubor identidem producitur, à pulsûs extenſione, ejúſque inſolitâ micatione.

Ubi autem venenum, horum malorum irritamentum, foràs certè in ductus excretorios cutis expellitur ex magna parte (quod triduo aut quatriduo fieri ſolet,) compreſſio, cordis & arteriarum vehemens & extenſiva, quæ caloris cauſa eſt, remittit ; ceſsátque febris.

In altera autem periodo ſeptem ferè dierum, quæ accidant, morbi ſtatum & eventum indicant : atque ea hujuſmodi ſunt.

Puſtularum egreſſus, qui ſuprà expoſitus eſt ; nempè materia erumpens, pro ſua natura venenoſa,

nervosa, vesiculas excitat, quæ cum rubore ac inflammatione *maturantur*.

Siccantur autem, quòd nihil ampliùs humoris ad illam partem pervenire potest; scilicet vesicula undique clausa ac indurata: vix tamen fieri potest, quin aliquot, inter tot innumera orificia ductuum, libera, & aperta sint; utpote ab infectione integra & illæsa.

Vesiculæ initio *rubræ*, ab inflammatione; deinceps *crystallinæ*, à vapore aucto viscidóque: mox *opacæ* & *albidæ*, ab eodem incrassato, siccescentéque.

Si *molles*, minorem inflammationem indicat.

Si *paucæ*, veneni quantitas,& qualitas exigua.

Si *distinctæ*, paucitatem materiæ infectæ arguit. nam *accumulatæ*, diffusæ, & confluentes ex copia ejusdem fiunt.

Si *rotundæ* & *fastigiatæ*, salutares; quòd magis extra habitum corporis materia Variolarum protruditur; minorique adeo molestia maturantur; utpote longiùs à circulatione sanguinis.

Si eædem per *solam* cutim eruperint, neque viscera nobiliora intrà afficiantur, perspiratio liberior; quòd alicubi ex bona parte aperta sit; unde salutis major spes est.

Si intra *fauces* quoque & *gulam* & *ventriculum*, & intestina egressæ fuerint; nempè ultra habitum corporis, & in primis viis; venenum & chylo & sanguini denuò permisceri, & febres aliæ suboriri poterunt sive alia *viscera extrinsecus*, ut pulmones, hepar, cerebrum, &c. variolis scateant, non minus periculi impendet à febre redintegrata, & denuò succensa ex

tardæ

tarda & *incerta ſuppuratione*, aut majoribus *Ulceribus* innaſcendis, ſc. in *partibus mollibus* & teneriimis.

Si eruptioni antecedat *levis febris*, & ab eruptione *ceſſet*, vel plurimùm minuatur, vel in tuto eſt; quòd materia contagioſa, per puſtulas eliminanda, & pauca & mitior eſt; maximè ſi cætera concurrant; nempè, vox libera & reſpiratio facilis; documento, nec pulmones, nec fauces internis variolis aut parcè admodum affici.

Variolæ tardè erumpentes. id eſt, venenum intra ſanguinem diutius immorans, arterias oppeſſulat, ſanguinémque ipſum corrumpit; illum in pus quoddam incraſſando, non aliter, quam in oſculis ductuum excretoriorum uſu venit.

Multæ, copiæ argumentum venenatæ materiæ; adeoque ægrè ad cutem expreſſæ.

Magnæ, aliud copiæ argumentum.

Duplices & *continuæ*, idem ipſum.

Depreſſæ ob nimium lentorem & tarditatem in egreſſu: ergo mediis ductibus corrumpi videtur vapor contagioſus; & retrogredi in ſanguinem metus eſt; à quo magna diſcrimina impendent.

Duræ, ob majorem inflammationem.

Virides, *lividæ*, *nigræ*; corrumpitur ipſa veſicula & caro circumcirca à materiæ venenatæ ſummâ acrimoniâ.

Membrana autem continens ſive comprehendens puſtulam, veſiculæ more, circumcirca tenditur, ac inflammatur. at in vertice ſummo tenuior eſt, & minùs evaporationi reſiſtit,

ſiſtit, maximè ſi illa contractum & conſtrictum ſit ductus alicujus oſculum: ad reliquum verò ejus ambitum craſſior eſt ac compactior, certè propter ipſius ductus parietes craſſiuſculos; adeoque minus ad latera perſpirabilis, magíſque adeo extrorſum premitur humor, veſicula contentus. cùm itaque ad puſtulæ verticem perſpiret, in quem univerſa bulla nititur; ſi appareat ibidem *macula nigra*, etiamſi totum reliquum puſtulæ melioris ſit coloris, dubia ſalus eſt; ſcilicet ob contenti humoris ſummam putredinem incipientem; quæ vicínos parietes ſubito inficere poſſit.

Variolis admixtæ *purpuræ*, ſive *peticulæ*, ſi *lividæ* & *nigræ*, deterrimi ominis ſunt; ſi ſtatim ab eruptione evaneſcant, mors in propinquo judicanda eſt. quòd nihil in hoc morbo ſemel coagulatum evaporare ſolet, aut expurgari ſine ſuppuratione: ergo reaſſumitur in ſanguinem: atque ita ſanguini permixtum venenum, illum craſſeſcit, & tandem in putrilaginem corrumpit. Atque harum affectionum erunt neceſſarius effectus *urina nigra*, ac *ſanguinea*; fæces alvinæ nigræ & ſanguineæ; vel ex pravo ſanguine, ab ſumma acrimonia, & obſtructione primaria arteriolarum, unde per ductus excretorios, renum, putà, & inteſtinorum, erumpit.

Ita *Hæmorrhagia* quælibet, à ſuppreſſis puſtulis, periculoſa eſt.

Febris *magna*; copiam ingentem materiæ venenatæ, per puſtulas expurgandam arguit; adeoque periculoſa, ſi poſt eruptionem verò non minuatur; igitur ubi intra ſanguinem

ſuperſit plurimum ejuſdem materiæ, quæ nondum erupit, res ferè ad mortem tendit. Reliqua per ſe ipſa patent.

Jam dictum eſt de *morbi ratione*, ejúſque *ſymptomatis* quibuſcunque.

De hujus vero morbi contagio privatim quæritur cauſa, cur *infantibus* & pueris magis *familiare* ſit; firmior verò ætas & *adultior* minùs laceſſeretur? *itémque* cur unuſquiſque his, *aliquando* in vita, neceſſariò conflictari debeat; ut neminem poſſe *ſecundò*, aut *tertiò prehendi*? *Denique*, cur complures annos ſileant, & *certis annorum intervallis ſæviant* in plebem? Reſpondeo. Infantes non magis huic malo opportuni eſſe videntur, quàm aliis quibuſlibet morbis contagioſis; nempè ob ſummam naturæ teneritudinem ac quandam ejus perfectionem. ſed in eo fallacia eſt, quòd, cùm totâ vitâ homines infici ſoleant, vix unus è mille pubeſcentiam *integer* attingit; *Deinde*, annorum intervallum (quantum animadverti) quibus graſſatur iſte morbus, luſtrum aut ſeſquiluſtrum rarò excedunt, quo fit, infantes poſſe bis aut ampliùs infici, antequam adoleverint. *Denique*, integræ nationes, ut dictum eſt, apud Indos à noſtris hominibus variolatis ſimul infectæ ſunt, & periêre ferè ad internecionem, propter ignorantiam curationis; quod à fide dignis teſtibus, *Marilandiæ* incolis, habui: argumentum, morbo illi & puerum & adultum æque ſubjectos eſſe. neque enim ullus tutus eſt, niſi qui prius morbum perpeſſus fuerit: ſiquidem rariſſimè, certè ego neminem *bis* infectum memini, præter unam fœminam, quæ

in

in hac urbe, me teſte, intra annum variolis bis decubuit, & convaluit.

Magna verò ex parte hic morbus, etiamſi contagioſus, *ſalutaris* eſt; quòd ferè ſubitò venenum foras & extra habitum corporis protruditur; cujus quidem egreſſui tenera ætas à ductibus ſuis excretoriis, dilatationi valdè aptis, opportunior eſt; humoréſque ab eis excreti, naturaliter fluidiores ſunt. ità, quòd ſemel tantùm hoc malum hominem aggrediatur, ejus lenitati ex parte, & puerili ætati, in qua ut plurimùm ægrotet, attribuendum eſt.

Intervallorum autem ratio eſt, cùm omnes pueri alicujus domûs, putà, aut oppidi aut urbis (unis Londiniis exceptis, propter ejus enormem magnitudinem, & perpetim advenientium multitudinem) ferè intra aliquot menſes annúmve decubuerint; nec alii ibidem inficiendi reſtent. Igitur extinguitur, pro illo tempore, malum; donec nova ſoboles ſubcreſcat variolanda. At fatendum eſt, aliquos illâ felicitate natos eſſe, ut integri & valdè ſenes moriantur.

Ad *Therapeiam* propero. ſed antequam ad curationis rationes procedamus, illud ante omnia meminiſſe oporteat, *hunc morbum* (ut dictum eſt) *ferè eſſe ſalutarem.* in variolis natura omnia perfectiſſimè facit, inquit *R. à Fonſeca*, natura ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, ut noſtra ope non indigeat. ſuis viribus optimè inſtructa. *Sydenh.* at ſalutares non illo nomine illas appello, ac ſi ex aliqua naturæ neceſſitate ita nati eſſemus, ut morbo, à morboſa aliqua criſi, ad *perfectionem*

ſanguinis humani opus eſſet. etenim, quid noſtri & brutorum ſanguinis intereſt, ut illa iſtiuſmodi ſanguinis deſpumatione non indigeant? quid nobis ex omnibus animalibus ad ſanitatem integram conficiendam luſtrationes morboſæ uſui ſint? cur prioribus mundi ſeculis hæc καθάρματα defuerunt; gentéſque Americanæ à prima mundi origine ad ſuperius ſeculum, tanti morbi beneficio caruerunt? Quicquid itaque *vani* homines de ſuâ methodo, in hoc morbo curando, nuper jactitârunt, non ſine ingenti cautelâ & ſuſpicione admittendum eſt. Etenim cùm res naturaliter ad ſanitatem tendat, quid tua auxilia magnopere laudas? annon ſupervacanea aut noxia potius cenſenda ſunt? His certè remediis populus non utitur, & tamen vix unus è quadrageſimo ægroto apud plebem moritur. inſtitue computum tuum; de tuis (ſcio) multo plures occidunt. Deinde hanc rem (nempè, invitis medicis, morbum de ſua natura plerunque ſalutarem eſſe) abundè confirmant vel contradictoriæ rationes medendi adhibitæ, tamen ſub utraque methodo ſani evaſerunt ægri. Etenim alii calore & ſudore haud modico eos perpetim nutriunt fovéntque; alia contra frigore poros conſtipant, crudúmque aërem magnopere laudant; omnem ſudorem diligenter cohibent, & vel apertis potius feneſtris decumbere, operimenta lecti tollunt, omnémque perſpirationem vehementer comprimunt, etiam pedibus in frigida demiſſis, quod ipſe vel impunè factum à quadam muliercula in cura filii ſui adulti me aliquando vidiſſe memini

mini, ipsis variolis tunc temporis egressis: alii alexipharmaca sedulò exhibent, & in iis omnem spem ponunt; alii contra in refrigerantibus; nempe leni cerevisia, larga manu propinatâ, lacte & coctis pomis victitare; vinum verò & juscula nutrientia omnino vitanda esse diligenter clamitant: alii, quos novi, variolis egredientibus alvum ducunt, imò purgationem haud minorativam moliuntur: alii contrà omninò alvum moveri vetant: alii hypnotica continuè exhibent; alii istiusmodi aliquid dare metuunt. profectò nullus finis esset huic incœpto Tractatulo, si singula remedia & medendi vias, animi causâ institutas, recenserem: ab iis tamen omnibus Natura ferè impunè sese subtrahit, victórque evadit. Annon itaque supra modum arrogans es, tu qui tua præ omni methodo effers, & aliena despicis? profectò an turpis lucri, aut meræ & inanis gloriolæ mancipium sis, lector æquus judicet.

Sed ad rem. *intensiones curativæ* ea cautione instituendæ sunt, ne quid detrimenti naturæ, ejus vires minuendo, contingat: sed ejus motus criticus omni modo adjuvandus est: interim alexipharmacis contra malignitatem * pugnandum est; & symptomatis, si gravia sint, occurrendum est.

* *Malignitas etiam in* levioribus variolis *medentis oculis continuò debet observari.* Mayern.

Hujus autem morbi *tria* tempora, ab ipso *Avicenna*, numerantur: nempè *primum*, quamdiu ebulliat sanguis, quòd ferè inter quatuor dies finitur: *alterum*, ab egressu & apparitione variolarum, scilicet, à quarto ad septimum:

 tertium,

tertium, à ſtatu, qui undecimo à decubitu viget, quando nimirum declinare incipit morbus & puſtulæ exiccantur, decidúntque. Atque hoc tempus ad quartumdecimum diem, & interdum ad vigeſimum extenditur.

In primis autem Febris diebus Sanguis omnino mitti debet, eodem Avicenna autore, ſi neceſſarium ſit: imò etiam egreſſis variolis, ſi vehemens repletio & materiæ dominium id requirat: & ſi primùm non completè, iterùm fiat, aliter timenda eſt extrema ſanguinis corruptio. De Emeticis verò, Purgantibus, aut Enematis prorſus ſilent *Arabes*. in hoc utique conſentiunt moderni; nempè plenitudinem ſanguinis etiam in hoc morbo evacuationem indicare: itémque crapula vehemens, exercitium, ex frigore tuſſis, & ſimilia.

At plurimi in hac Febre non convenire aiunt, Purgationem ullo pacto; ne natura impediatur ſuo motu, qui eſt ad cutim per abſceſſum. At nullus quidem dubito, quin, ob prædictas in ſanguinis miſſione, cauſas, illam & enemata & emetica commodè interdum exhiberi poſſe.

Porrò in hoc tempore, eodem autore, *Cibatio* fiat ex lenificantibus cum levi repercuſſione, ex jujubis putà, dactylis, lentibus, cucurbita, cum Tamarindis. & ſi non obedit iis Febris, adjice *ſuper eos cibos* (nota hanc Perſarum cibationem vulgarem fuiſſe, non medicamenta) & in ipſo principio apparitionum, rob *ribes*, putà, cum Trochiſcis *Camphoratis*; ſcilicet, medicamenta ad febrem leniter extinguendam accommodata. His verò

noſtri

noſtri homines, ex conſuetudine quoque victûs quotidiani, & inter nos uſitati, ex cerevisia tenui lactis ſerum coctum, vel hordeata, & avenacea juſcula exhibent.

At frigida ac acida quævis nocent, inquit *Willis*. fatendum eſt, & Tamarindos & ſuccum prunorum ita ſe habere; quos tamen *Avicennæ* in hoc tempore inter mitiora leniſicantia ponit. At tu velim cogites Perſiæ aut Arabiæ regionem calidam, & noſtram ſeptentrionalem multùm differre. in illa quidem ſanguinis miſſionem, & leniter refrigerantia magno & neceſſario uſui fuiſſe, facile credo; apud nos verò propter conſuetudinem victûs, aeríſque ad frigus ferè ſemper tendentis, & modicè data alexipharmaca, & plenior cibatio, maximè uſitata, minùs nocent. nec niſi vino deditis, & valde plethoricis juvenibus, & ex vehementi exercitio correptis, aut Urbanis, in craſſo aere degentibus, quibus perſpiratio minùs libera & impedita eſt, ſanguinis miſſio, aut alia evacuantia, aut refrigerantia adeò neceſſaria ſunt.

Ita ſanguis non propriè mittitur in variolis, ſed ex accidenti tantùm, ut ſymptomati alicui ſuccurratur; nimirum ſi quis variolis corripi contingat ex vehementi exercitio, aut crapulâ, aut ex frigore, huic quidem rectè ſanguis diminuitur ad febrilem ardorem aliquatenus reprimendum, ſed non ut variolæ minùs malignæ, aut pauciores numero fiant, aut commodiùs expellantur: etenim una ſanguinis integritas & plenitudo & melius earum malignitati auxiliatur, & inſen-

nem perspirationem, in quâ valetudinis unica spes est, promovet. ita ferè in Hydrope omnis perspiratio & sudor cessat, quod sanguis integer non est, sed sero superfluo supra modum abundat.

2. Apparentibus verò variolis, quod *secundum tempus*, ex mente *Avicennæ*, erit infrigidatio causa magni erroris; quòd retinet *superfluitatem interiùs*; unde ad viscera principalia defertur. Deinde, variolis exire & apparere haud possibile est ex pororum constrictione; unde accedit inquietudo, angustia & interdum Syncope.

In hujus autem dispositione, oportet, ut juventur superfluitates cum iis, quæ faciunt ebullire, & aperiunt oppilationes, sicut *fœniculum, apium, ficus*, quæ vehementis sunt expulsionis ad exteriora: *lentes, lacca, tragacanthi*, quibus *Crocum* addit *Rhasis*. Nam illa expulsio est una de causis evasionis à nocumento earum.

Porrò oportet & cooperiatur, & elongetur ab aere frigido, & propriè in hyeme, secundum custodiam sudationis. frigus enim oppilat poros & redire facit variolas retrò. item multitudo aquæ frigidæ cum nive; & introitus in domo venti, mala valdè sunt. & fortasse sanguinis missio in hoc tempore est mala, quod repellit, & convertit illud, quod egreditur; quare omnino caveatur post duos vel tres dies ab egressu.

Et quando accedit ex coopertura pannorum & calefactione quasi Syncope, tunc infrigidatio fiat, vel odoribus ex camphoratis:

sed

ſed ſi *detegendum* quoque corpus eſt, & domui venti & aer frigidus intromittendus, paulatim id fiat. Et ſimiliter de Adjutorio cum calefactione *i. e.* de medicamentis calefacientibus, ut ea quoque paulatim dimittantur.

Et cùm incipiunt exire, & non invenitur cum exitu earum alleviatio, imò invenitur caliditas inflammata, & lingua ad nigredinem declivis; tunc cave, ne calefacias.

Toto hoc tempore, inquit *Willis*, una & continua criſis eſt; quare nihil temerè movendum eſt: lenis & blanda diaphoreſis continuanda, cardiacis moderatis aliquoties in die exhibitis.

In fine autem ejus temporis, ex eodem Avicenna, oportet ut conſervetur natura, *i. e.* vires ægri; & cibetur *lentibus*, bis elixatis, *i. e.* victu fortiori; & acetoſis cum ſucco granatorum, Sumach, Agreſta, aut ſimilibus.

Item in hoc ſtatu, hoc eſt, ad finem ſecundi temporis, quæ incraſſant ſanguinem, eúmque infrigidant, & ab ebullitione prohibent; exhibenda ſunt: inter quæ rob ribes, & agreſta, & ſucci frigidorum fructuum, ut limonis, ſucci lactucæ, *& foliorum papaveris viridium.*

3. Ubi verò dies ſeptimus pertranſit, & apparet in variolis maturatio, ſiccantia adhibenda ſunt: ut ſalitio, *&c.* in conſervatione pulmonum, putà, nulli ſecundum eſt lene illud Lohoc ex lentibus cum *ſemine papaveris.*

O 2 Hactenus

Hactenus de curatione ex primis autoribus, & præcipuè ex Avicenna; jam videamus quid de ea re occinant nuperi quidam ſcriptores & quid novi adjecerint. nam de hoc præcipue morbo triumphos celebrant bini, at iidem directè adverſarii, veteribus quibuſcunque aliíſque ſcriptoribus, ad noſtros uſque annos prorſus inconſultis, neglectíſque; ac ſi ante eos nunquam inter homines fuiſſet ulla alia literatura, quàm ſua. nempe ob novas morbi cauſas detectas, ob novam morbi hiſtoriam, ob nova denique remedia, certè novâ methodo exhibita. illa itaque tot tantáque paucis pro inſtituto noſtro percurrere non pigebit. At, inquies, quid nos redarguere velis, cùm ipſa Arabum methodus, quòd ab Hippocrate & Galeno non inſtituta ſit, æquo jure vel negligendus vel amplectendus eſt; aut alia quævis nova libere adaptari poteſt. rectè. At Arabum methodus tua eſt, & non nova, imò ipſa remedia Antiquorum ſunt, etiamſi morbus novus ſit.

Inprimis ex his viris alii ſunt, qui venenum, aut aliquam in hoc morbo malignitatem omnino rejiciunt; ſed ſi aliqua graviſſima & peſtifera ſigna accidant, ea omnia malo regimini vel nimis calido vel nimis frigido omnino adſcribunt; imò & ipſam puſtularum copiam & confluentiam, & purpuras, & mictum ſanguineum; atque id genus alia, ſi quæ ſimilia & mali moris fuerint. Etenim hi variolis litant, tanquam malo cuidam neceſſario (ut ſupra dictum eſt) ac utili, ad complemen-

tum

tum ſanguinis inſtituto. quippe ſanguinem, aiunt, ſemel in vita novam formam induere aptum natum eſſe, ob ſuccorum, illum conſtituentium, opulentiam. Hi *muſteum* Arabum *fermentum* valdè depereunt. Etenim illam deſpumationem ſanguinis, ſemel in vita omnibus hominibus exequendam eſſe, cum *Rhaſi* exiſtimant: neque enim iſte variolarum morbus iis aliud eſſe videtur, quàm neceſſaria quædam ac naturalis *Renovatio* ſanguinis. infectio autem, quæ in variolis animadvertitur, ceu quædam caprificatio eſt, tanquam ex vicinia ſimilium fructuum. en mirabilem ſanè atque ingenioſam explicationem! ita hic verè morbus non eſt, ſed quoddam humanæ naturæ perfectivum opus, ſive complementum, ac tanquam ultima manus, quo muſtum puerorum in vinum adoleſcentium conficiendum eſt: quod tandem in ſenibus, inquit *Rhaſis*, aceſcit. ita & *Alſaharavius*, ex ſanguine adoleſcentiæ ad juventutem variolati, ut ita loquamur, tranſmutantur. ô beata hæc ultima mundi ſecula! ſi quis jam ſenex (nam ſunt valdè decrepiti, qui hoc morbo afficiuntur) variolatus ſit, renovatur ejus ſanguis, ac in ſtatum adoleſcentiæ revertitur. imò ex hâc doctrinâ optima ratio eluceſcit, cur antiqui medici variolarum nullam mentionem fecerint, quòd inter morbos tantum beneficium reponere indignarentur. Sed vereor, ne hæc à Mahometanis illis Arabibus ironicè dicta ſint; noſtróſque homines, non advertentes, illos vini oſores fuiſſe, adeoque omnia mala de illo dixiſſe, ſeductos in

vini,

vini, facillimè! ita variolarum bonam opinionem fuiſſe. Ad eundem modum Romani *Icterum morbum Regium* appellârunt, non propter aliquam excellentiam in illo morbo, ſed quod reges populo Romano maximè inviſi fuerint: ita odioſum nomen morbo fœdo impoſuerunt.

Etiamſi verò exigui momenti ſint, quæ pro innocentia variolarum attulerunt; iis tamen, ne cauſa prorſus indicta ſit, breviter reſpondere lubet.

1. *Quòd non momento fieri poteſt tanti puris apparatus ab aliquo contagio, quantus in hoc morbo ſecernitur.** At vis exigui veneni immenſa eſt, *e.g.* aliquot guttulæ in morſu venenato, alicujus ſerpentis, putà, effuſæ, totum corpus in putrilaginem ſubito convertere potis ſunt. Audi ſis *Dioſc.* quantulum eſt quod à Phalangii morſu ingeritur, & univerſum corpus excruciat? quanta enim cenſebitur, ſi vulnus ſpectes, ſcorpionis, & aliorum ejuſmodi corporibus noſtris perniciem afferentium magnitudo? & horum tamen *aliqua* vehementer cruciatus excitant, *alia putrefaciunt*; *alia* denique quàm primum perimunt.. Venenum verò variolarum ejus naturæ eſt, ut ſanguinem ad triduum aut quatriduum exagitare ſoleat; antequam puſtulæ apparent, eáſque ſenſim nutriri ad aliud integrum ſeptiduum, priuſquam ad ſummum incrementum & ſtatum pervenerint; ſpatium certè ſatis longum ad totam ſanguinis maſſam corrumpendam; ut contrarium difficiliùs multò

* Syderham de *Variolis*.

intellectu

intellectu ſit, cur à tanto veneno non ſemper fiat extrema corruptio.

2. *Quòd rariſſimè aliquis bis inficitur variolis, at in Lue Venerea, aliíſque morbis contagioſis ſæpiùs.* Sat eſt malitiæ ſemel infici, & ſævire in populum. *Denique*, malum hæreditarium eſſe (ut ſuprà comprehenſum) magna ſuſpicio eſt. *Deinde*, Hiſtoria Naturalis adhuc tantùm in incunabulis eſt; unde hujuſce Quæſtionis de proprietatibus venenorum reſponſio idonea privatim peti oportuit.

3. *Particulæ variolarum, in maſſa ſanguinea diviſæ, ſatis puræ ſunt: concretæ verò & expulſæ in abſceſſibus demùm corruptelæ cujuſdam ſpeciem induunt.* hæc autem à te gratis dictæ ſunt. puſtulæ tibi videntur quaſi malignæ, at materia, ex qua puſtulæ fiunt, innocua. Verum & efferveſcentia ſanguinis ejúſque ſymptomata in ipſo morbi initio, non rarò graviſſima & lethifera, æquè indicant venenum in ſanguinis flumine contineri, quàm ipſæ puſtulæ in cute effuſæ.

4. *Veſtigia, ais, profunda in omni ulcere fiunt.* At in variolis non rarò contingunt alia certiſſima veneni ſigna; nempè in plebe infima, & ubi nihil à quoquam exhibitum eſt; nempe bubones, petechiæ, variolæ virides, lividæ, nigræ: mictio ſanguinea, dyſenteria, & id genus plurima alia: naſi aut oculi perditio ab ulceribus mali moris, item interdum totius alicujus artûs ſideratio, &c.

5. *Denique, ais, vultus quorundam à variolis non deformari, ſed tanquam à naturæ deſignatione, ad meliorem pulchritudinem figurari.* ita

milites

milites cicatricibus, maximè ex iis, quæ in facie acceperint, vulneribus confectis gloriantur. pulchra fœmina, pulchrior variolata. optima sanè mulieribus consolatio, quibus forma tantæ curæ est. At speculis, crede mihi, nimiùm fidem habent, malíntque suam nativam, utut deformes fuerint, custodire, quàm novæ obtinendæ sese infidis variolis credere. profectò evaserint licet, amabilis tamen ille nitor, & genarum elegantia, quæ in cutis tantùm integritate & tenuitate constat, funditùs perit.

Illud interim tu notes velim, etiamsi variolæ, in primis ejus viri scriptis, ei parum aut nullam putredinem indicaverint; idem tamen inspectione diligentiore (ut credi amat) plurium insequentium annorum adhibitâ, *anomalas* nescio quas variolas observavit, id est, extra normam & doctrinam à se primò propositam. Ac tandem in ejusdem posterioribus curis intensiorem putrefactionem suboluit; quod generabantur ex crassiore, & fæculentiore materia, maligniore dicere noluit. maluit enim variolas non esse sibi similes, quam Hypothesin, semel evulgatam, renunciare. imò, ipso authore, confluentes variolas, aliquibus annis ipsam Pestem pernicie interdum æquare. an in peste nullam malignitatem inesse credis? imò idem vir miratus est, alias variolas *ejusdem ferè speciei* alias & planè contrarias indicationes, quàm olim sibi proposuisset, & usui essent, subinnuisse. At nullus dubito, quin in hâc tantâ urbe quotannis eadem symptomata, pro numero ægrotorum,

torum,

torum, & ſingula, quæ forte unquam in hoc morbo à quopiam animadverſa fuere, in aliis atque aliis ægris exhiberi: etiamſi per accidens huic vel illi medico ſui plerique ægri poſſint ſic, vel aliter affici. Unde concludo, variolas (utut per ſe & ex eventu ferè ſalutares ſint, tamen quòd ex venenatâ causâ primulùm genitæ ſint) ſemper malignitatem præ ſe ferre.

Hæc autem ultima non adjeceram, niſi quòd, mihi, ejus ſcripta omnia perlegenti, illum prioris doctrinæ tantùm non pœnituiſſe viſum fuerit: donec tandem in ejuſdem opere poſthumo legerim, ſymptomata anomala, i. e. omnia in variolis, ipſo interprete, pernitioſa, à malo regimine ſupervenire eáſque naturaliter & per ſe boni moris eſſe. ita de Lue Venerea concipe, de Hydrophobia, ullóve alio morbo maligno & venenato. nam omnium par ratio eſt. quaſi dicas illam primam in Gonorrhœa fere, & urinæ ardore, veſiculíſve aliquibus in pene cancroſis comprehendi; ſed ſi quando vehementiora & minùs uſitata & malefica ſymptomata contigerint, ut bubones, nares faucéſve crancroſæ, puſtulæ exedentes, intolerabilis dolor in capite, aut ſcapulis, nodi, exoſtôſes, hæc omnia anomala eſſe, & à malo regimine orta. Igitur, ut videtur, vel ejus veſtigiis tibi preſſius, ô medice! in poſterùm inſiſtendum eſt, vel omnis culpa, ſi quid funeſtum acciderit, in te rejiciendum eſt.

Illud verò non prætereundum eſt, quo ſe quoque contra venenum protegere videtur; criticè,

criticè, aiunt veteres, variolas, erumpere, curámque adeo peculiarem nullam postulare, hoc inter alios *Augenius* exhibet. ita *noster*; 'natura sibi permissa negotium suum suo tempore exequitur, ut nostra ope (in junioribus) nostris artificiis, atque auxiliis non indigeat. Concedo equidem cum *Avicenna* in variolis esse quendam modum, sive peculiarem quandam crisin: at concoctionem materiæ alicujus morbificæ, quæ criseos maxima ratio est, Variolarum eruptioni præcedere, vehementer nego. illud autem affirmo, si nullum esset in variolis venenum, insensibili perspiratione, aut aliis medicamentis purgantibus domari & evacuari, & non per pustulas necessariò solvi, poterant. quod tamen nunquam accidit alicui, vel temerario Medicastro. *Alsaharavius* quidem omnes infrigidantes medicos nostri seculi multis parasangis anteivit, maximè in primo Variolarum tempore; nempe in sanguinis missione ad syncopen, & frigidæ, immensà quantitate & confertim exhibitâ potione; eáque sæpiùs repetitâ paucis horis. At, quantum video, sine successu. his tamen non obstantibus, venenum intra habitum corporis restitans, (quod neque extingui, neque ullâ evacuatione tolli potuit, adeo totum sanguinem jam infecerat) sanguine circumactum, ipsâ suâ eruptione perpetim & necessariò, sub specie vaporis supervacanei per oscilla cutanea, ea tandem corrumpit, atque in vesiculas excitat, inflammátque: in his verò vapor superfluus & venenatus, jam cohibitus, & à libero exitu præ-

peditus,

peditus, poſtquam ad ſummam diſtentionem & magnitudinem veſicæ pervenerint, in pus, ex ſua natura (nempè quod ſerum extravaſatum ſit, ut pus ex vulnere, aut mucus putridus ex coryza) denſatur, ac maturatur.

Atque hactenus de Variolarum *malignitate* breviter dictum eſt. proximo loco ad eorundem *novam* (ut credi amant) *Therapeiam*, & medicamenta ſive medendi methodum procedo.

In primis diebus, ais, ebullitio nec nimis evehi, nec nimis minui debet: ídque ad ravin uſque repetas. at dic quis medicus unquam aliud dixerit? nemo, quod ſcio, ab *Avicenna* ad ipſum te. An non idem ſedulò inculcat *Willis*; & egregium, ubi opus fuerit, exemplum infrigidationis in juvene, calidis ferè ad necem oppreſſo, exhibuit?

Porrò ais, Variolas ante debitum tempus nullis remediis erumpere. Tua itaque inaudita ac mirabilis cautela de intempeſtivâ eruptione vana eſt; ita nec prohibent alexipharmaca, ut affirmas, exhibita; nec tua refrigeratio promovet.

At rurſus, inquis, materia Variolarum in ſanguine primis diebus cruda eſt, & nimiùm diſperſa per ſanguinis maſſam, ejúſque particularum collectioni & inter ſe coitioni tempus dandum eſt, antequam egrediatur. hæc autem gratis dicta ſunt. Etenim venenum cruditatem neſcit; acrior quidem ob moram & ignitionem ſanguinis fieri poteſt, ſanguinémque adeo plurimùm corrumpere.

Præterea,

Præterea, ais, quo diutius natura ſeparationem molitur, & perficit, eò certiùs & univerſaliùs eadem abſolvitur. ita ex tarda ebullitione, variolæ diſtinctæ; ex feſtinata verò ac vehementi, confluentes. de tempore autem eruptionis aliter ſenſerunt primi * authores, nempe ſi apparent in die *tertia* eſt materia *mediocris*; & ſi tardant uſque ad *quartam* diem eſt tardæ digeſtionis, *i.e.* difficilis: niſi allevietur æger, & è contra. in eo verò falleris; nempe dum ſeparationem, neſcio quam, deſpumationem, particularum morboſarum congregationem, earúmque concoctionem, ſecretionémque (nam his aliíſque multis id genus vocabulis tuis lactamur) in ipſo ſanguine fieri vis; púſque eſſe genuinam prolem hujuſce materiæ ſecretæ: puri itaque debent reſpondere particulæ à ſanguine ſecretæ. Sed & res & ratio falſa eſt. quippe nihil à ſanguine ſecernitur, niſi ejus ſuperfluitates, tanquam in ſanis. hæ autem veneno infectæ, erumpentéſque atque in oſculis ductuum cutaneorum pauliſper detentæ, ob naturalem partium illarum conſtrictionem, configurationémque, exiguas veſiculas excitant, eædémque, in majores indies eminent, ex appulſu novi ſeri evaporandi. at iſte humor, qui primùm partim tantùm lentus fuit, ſenſim in ductibus excretoriis, maximè ex mora & calore partis jam venenatæ, in pus convertitur. id quod abundè teſtatur, ad *ſtatum* uſque, *ruborem*, inflammationem ac tumorem (etiam quando ad perfectam maturationem variolæ attigerint) perſeverare, & *ſpectabilem* eſſe.

* *Aſſahar.*

Cur

Cur autem ferè ante quarti initium non appareant, ratio esse potest; quòd ubi serum ex veneno paululùm lentescat, multo difficiliùs per ductus cutaneos, quàm cùm liquidius fuit, transferatur. item cùm variolarum apparitio ex osculorum ductuum inflammatione & in vesiculas tumefactione consistat, id non subitò, & ex primo vaporis venenati exitu, sed pro natura mitioris & minus acris veneni, plurimóque sanguine sano diluti, alterum & tertium diem requirere ad partem solidam & nodosam (quales sphincteres sunt) elevandam in tumorem inflammatum.

Sed interturbo te, dic reliqua. nemo, ais, perit ex Variolis, quòd non eruperint; sed multi, quòd cùm eruperint bona spe, præmaturè detumuere pustulæ. imò aliqui, (quod ipse testor, ac alii mecum medici) periere ex syncope, & convulsi plurimi mortui sunt, in primo variolarum tempore, ante eruptionem, aut ubi levissima tantùm earum apparitio fuit. & quid ni in primis insultibus, ubi omnium gravissima symptomata esse consueverunt?

At, inquis, in despumatione prohibitâ & nimiùm imminutâ ebullitione pabulum & materia deest Variolis conficiendis. itane credis multos ex materiæ morbosæ defectu enecari? nempè designavit natura tot pustulis tantam materiam morbosam: igitur cave subtrahas tantæ fœturæ optimæ spei sanguinis renovandi fæculentias; sed tanquam bonus Oeconomus distribue annonam pro instituto tempore, nè ex inedia pereant, antequam adoleverint.

At

At Fabula nondum finitur. Si ſecreta materia ex quavis cauſa intrò revocetur, *eandem* ægro certam necem inferre; illam verò corruptelam, ex ſecretione malè peracta, ſibi acquiſivit, non ex aliqua malignitate. periêre quidem ſuperiores tuæ variolæ ex inopia materiæ ſecretæ; hæ verò ex reaſſumptione materiæ ſuppuratæ. at malè meminiſti te, velut fundamentum, poſuiſſe, ſuppurationem omnem in ſanguine factam fuiſſe; innocuum verò pus è ſanguine exiiſſe; quare itaque, ſi idem denuò ſanguini commiſceri contigerit, mortem tam citam inferat? Hic ſiles: Tantùm innuis aliquid in ſecretione malè peractum fuiſſe. ego verò nihil omnino, cùm nihil uſpiam è corpore in hoc morbo ſecerni audacter affirmaverim præter ſuperfluum vaporem veneno infectum. agnoſcis tu hominem occidi ob neſcio quam corruptelam, quam tamen malignam eſſe noluiſti. at certiſſimos nos facit Hiſtoria medica aliorum abſceſſuum pus, per ipſum cor poſſe traduci, & multo tempore cum ſanguine circulari impunè, & citra corporis noxam, nedum mortem. claro documento, ineſſe puri variolarum retrogrado venenatam & exitialem qualitatem.

Inſuper urges ex leni ebullitione & refrigerantibus egreſſionem puſtularum fieri & faciliorem, & promptiorem: quaſi dicas, à leni pulſu facilior ac promptior circulatio. hæccine eſt tua œconomia?

Ad alexipharmaca quod attinet, inquis, iis non opus eſſe in confluentibus, quia major inflammatio eſt. malè rem intelligis; ſiquidem illa

illa dantur propriè & privatim adversus venenum, non expulsionis solius causa, ubi autem major inflammatio, ibi majorem malignitatem subesse, credibile est.

Ejusdem quoque commatis est, quod sequitur: nempè in declinatione, ubi secunda febris, sedulò refrigerandus est æger, ne sudet.

——— nudus
In Tyberi stabit, casus medicúsve levarit
Ægrum ex præcipiti.———

ubi scilicet, Cardiacis maximè opus fuerit; nimirùm ab inanitione tot tantarúmque pustularum, & à tenui victu plurium dierum viribus ferè prostratis? temeraria sanè cautio, cum ipsa secunda febricula, si quando acciderit, à nimia inanitione oriri possit; ut in Hectica & Phthisi.

In adultis *Ptyalismus* sæpè supervenire solet; atque hic Epilogus est. morbus, inquit ille, se expurgat novo hoc per salivationem modo, ideo minùs de pustulis curandum est. Salivatio pustularum loco est. minimè quidem; quippe ulla evacuatione Variolas formatas tolli, aut minui posse, sed per solas pustulas venenum ejiciendum est, id quod omnis omnium seculorum à Variolis ortis communis experientia testatur. Deinde, in confluentibus secundum te id præcipuè accidit, ubi scilicet pustularum maxima copia est. At pustulæ, ais, in confluentibus depressæ sunt, itaque salivatio earum angustias pensat. imò alia depressionis ratio est, nempè oscilla ductuum

ctuum excretoriorum, & ipsa spatia cutis intermedia, in unam vesiculam communem, more Cantharidum cutis admotarum, inflammantur, ac exesa sunt. Ergo latè diffunditur materia contagiosa; non autem, ut in distinctis, certis limitibus comprehensa, undique comprimitur, ac acuminatur. Salivatio itaque non venenosam materiam expellit, sed, illâ prius expulsâ, certè ex maxima parte, occlusis jam cutis foraminulis, superflui vaporis à sanguine perspiratio, per fauces & pulmones fiat, necesse est. imò eadem salivatio nasceretur, nullus dubito, si pori cutanei, vel præternaturali, vel artificiali ullâ aliâ de causâ occluderentur; ut ex frigore, & Mercurii inunctione experimur: nempè ab eo statim catarrhus, defluxio ingens, & spumosa saliva excreari solet. *Denique*, quòd salivatio non sit de morbosa materia, illud argumentum est, fauces ab ea, utut vehementi, minimè exulcerari, prout in eruptione cutanea fit.

Salivatio, addis, promovetur multa & tenui potione: ita quidem, & interdum diarrhœa funesta, & micturitio tua mortifera: hæc tibi in medicina facienda, scio, sæpiùs accidisse: at causam non vidisti; tantus tuarum hypothesium amor est.

Sic Tragica desævit, & ampullatur in arte.

an non verè hoc est, laudem, an lucrum dicas, quæsitum ire in vita hominum?

Narcotica (pergis) in adultis movent salivam: sic medicamenta vehementer adstringentia,

gentia, citam alvum faciunt, eademque cathartica in diarrhœa fiunt, ex tua doctrina. nam utriusque par ratio est. quod autem non multùm & diu salivæ eruptionem impediant, facilè credo; Quemadmodum verò in dysenteria nec opium comprimit ventrem, quin paucis momentis denuò citetur, victa ejus virtute à morbi malitia. sic ab opio exhibito in variolis, ob necessitatem perspirationis, in aliqua saltem corporis parte, citò redit salivatio. At aliæ, eædémque longè potiores rationes sunt, propter quas narcotica dare in hoc morbo consueverunt medici; quòd ab eruptione, exigua tantùm febricula sit, unde medicamentum æquè tutum, ac vinum in sanis; quòd in adultis metum, & in pueris clamores & querimonia tollit; quòd utrosque ab irrequieta jactitatione prohibet, unde ulcuscula sarta tecta conservantur, ne in mortificationes lacessantur; quòd corpus in æquabili perspirationis statu vindicat. sed de his infrà plura, ubi medicamentorum rationes exhibebimus.

Hactenus cum iis rem habuimus, qui variolarum quandam innocentiam ac necessitatem ad *perficiendam humanam naturam* vindicant. *alii* verò sunt, iíque novi quoque scriptores, qui nihil nisi venenum exclamant; alterúmque *primarium Athletam novum*, & veteribus planè incognitum, præter sanguinem, humorúmque massam; nempè *spiritum animalem* in medium proferunt. Hunc autem diro conflictu cum veneno certantem exhibent; ex hoc prælio, si quæ lethalia symptomata & strages sint, illa omnia oriantur,

necesse

necesse est. Itaque in variolis nihil nisi dimicationes & Tragœdiæ in nervoso genere audiuntur: horrenda Toxica, ipsâ peste interdum pejora; ubique militaris apparatus, innumera stadia & castrametationes, vehementissima alexipharmaca utramque paginam implent. Atque hæc omnia nobis ex mero postulato pro summa ejus viri modestia credere fas est.

——vidi ipse furentem
Cæde Neoptolemum, geminésque in limine Atridas.
Vidi Hecubam, centúmque nurus, Priamúmque per aras
Sanguine fœdantem, quos ipse sacraverat *ignes.*

Profectò in hanc arenam invitè descendo; tantus veneni timor est, ut quo me vertam, nescio; & nisi *paupertinorum spirituum* misericordia me moveret, hæc omnia silentio præterirem, eodem jure, quo ipse author omnes ante se de hoc morbo scriptores medicos neglexerit; præter unum meritò ejus *antagonistam*. Nam ille in hoc morbo nihil omnino moliri voluit, & infrigidationes supra omnia auxilia * animosè & ex summa misericordia in humanum genus extulit; & si quod morbo venenum inesset, id omne deberi malo regimini, & medicamentis perperam ex-

* *Haud parvo mihi labore, cura, & industria per multos annos continuos ea stetisse, neque jam à me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi, &c.* Sydenham.

exhibitis. Contrà hic omnia bona de calore, ut ita loquar, ſpiritigeno, & valentiſſimis Antidotis prædicat; nempe tanto veneno domando & ſpiritibus ſuſtentandis apprimè neceſſariis.

Diſcernite, quæſo, ô boni judices, quis ſanior ſit ex iſto Gladiatorum pari, ſanè oppoſitiſſimo. nam variolarum multùm intereſt, ſcire, an hâc vel illâ parte ſteterit victoria.

——inter
Hectora Priamidem, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit.

Profectò ego nihil determinare auſus ſum. Tantùm difficultates quaſdam paucis proponam: iſti autem, eorúmve ſectatores expediant ex otio, & quando commodum videbitur. De priore verò jam ſatis dictum eſt; de hac poſteriore opinione, quæ ſentio, breviter exponam. Igitur ita ſe res habet, ſi rectè capio. Venenum, unde unde ortum, ſpiritibus implicatur; prælium committitur; victo tandem veneno, à ſpiritibus fugatur hoſtis criticè. humores autem in conflictu à veneno inficiuntur, quæ neceſſaria quædam eorum prædiſpoſitio eſt, ad expulſionem veneni expediendam. Nam venenum naturaliter maſſam ſanguinis humorúmque colliquat, fundítque; item Fermenta quælibet alterat. vita autem ægrotantis

P non

non tam à febre, quàm à veneno ipſo, ſpiritus delente, in diſcrimen ducitur. ità à vehementiore quovis ſymptomate in variolis, ſpiritus magis deleri, quàm à primario veneno.

Atque hoc quidem omnibus, inquit ille, notum eſt. Cùm verò fermentum varioloſum præ omnibus fermentis ſpiritus irritet, *opio* & *alexipharmacis* frequentiſſimè exhibitis compeſcendum, itaque *Ladani* uſus adeò neceſſarius eſt in variolis, ut ſine eo nihil fere in curatione variolarum perfici poſſit: at ſalvo jure *ſp. vitrioli* aquæve, neſcio cujus, *Stipticæ Regiæ*. Atque hæc ſumma eſt hujus noviſſimæ doctrinæ de variolis: ſi quid omiſerim, libenter aliquis, data occaſione, mihi indicaret velim; nam reliqua omnia, quantum video, apud veteres uberius legere eſt: de quibus ſupra ſententiam meam ſatis expoſui.

Quid autem ego de ſpiritibus* ſentiam, non opus eſt, arbitror, ut hic repetam. at poſitis, non datis ſpiritibus tui cauſa, quomodo conſtat, venenum illos primùm adortum eſſe; ſpiritus dicuntur ex ſanguine puriſſimo fieri, & in cerebro nervoſóque genere hoſpitari; cur itaque per ejus flumen venenum tranſiens, non ipſum ſanguinem maſsámque humorum primò inficiat; aut eo certè diluatur, & de ferocia ſua aliquantulùm remittat, ante quàm in caput aſcendat, & per cerebrum nervoſúmque genus ſimul cum ſpiritibus in omnes corporis partes transfretetur. *Willis*, qui primus, quantùm ſcio, eandem opinionem protulit, non ſine aliqua veriſimilitudine, venenum *menſtruum*

* *Exercitat. Anatom. 2.*

fermentum

fermentum facit, & homini connatum fuiſſe arguit; & cum cerebrum, ſpinaliſque medulla, præcipuæ ex ſpermaticis partes ſint, ibi naturaliter, quòd commodiùs, ab ipſo fœtu formato delituiſſe. At vana eſt hæc opinio. vide quæ ſupra expoſita ſunt.

Porrò, ais, humores in conflictu infici, pugna autem in dominio ſpirituum privatim celebratur, victóque veneno & ex gremio & amplexibus ſpirituum excuſſo, in ſanguinem migrat; adhuc tamen omnis ejus malitia deleri non videtur; ſed exit venenum ex nervoſo genere, nováſque turbas & febrem accendit in ſanguine. ita facilè per teipſum redis ad Arabum doctrinam; nempe ad fermentum quoddam varioloſum, ſanguinem vehementer exagitans: Atque hæc eſt illa neceſſaria humorum prædiſpoſitio, quam illi ebullitionem vocarunt, à veneno autem poſt conflictum cum ſpiritibus recedente, ſanguini inducta.

Rurſus, ais, ſpiritus à veneno implicari, irretiri, comprimi, ſopiri, penitùs extingui, ut non amplius ſe, pro ſua natura elaſtica, expandi poſſint. venenum autem procax, & acerrimum toxici genus eſt, præ omnibus fermentis exagitans, atque irritans, cutem inflammat, humorúmque maſſam fundit. itane? hæccine adeo incompatibilia ſint, ut implicentur? an ab igne, igni adjecto, aliquis extinctionis metus eſt? ita eſt, fratrum concordia *rara eſt*.

Ita profectò ſentis, nam ais vitam ægrotantis non tam à febre, quàm à veneno ipſo,

 cum

cum ſpiritibus præliante extra flumen ſanguinis. Hinc uſus Ladani tam neceſſarius eſt; maximè ſi alexipharmaca, mithridaticum, theriaca, diaſcordium adjecta ſint; nempe *duplici* doſi, una pro ſpiritibus, altera pro veneno. ſcilicet ex hac miſtura optima ſpes eſt [illegible] perfectiſſimæ. Sin autem ſanguis erumpat alicubi corporis cum veneno. actum eſt, niſi *ſpiritus Vitrioli*,* aut aliqua *Aqua Regis* † exhibita ſint. ſic duplici invento, uno tui antagoniſtæ, altero tui ipſius beamur. euge! optime novitium inventum! nam veteres ſcilicet, ſtupidi illi homunciones, ne ſomniârunt quidem de *acidis*, in hoc morbo dandis.

* Syden. *In mentem mihi tandem venit* ſpirit. Vitriol. &c.

† Morton *de Variolis*.

Hæc facetia eſt, amare inter ſe rivales duos;
Uno canthar0 acidulo potare ———

Taceo uſum Corticis Peruviani; à quo propinato, ais, diſtinctas ſemper variolas ſequutas fuiſſe. Perinde ut ab ſyrupo *Alyandaci* Alſaharavii, qui exhibitus ante eruptionem variolarum, ſi exierunt novem variolæ, non tamen pervenient ad decem. ita interdum forte fortuna & antiqua & nova inter ſe mirificè concordant, in maximum mortalium bonum. ſed proh dolor! corticem habemus; ſyrupus verò iſte mirabilis, quantum ſcio, cum authore periit. ſed tantarum inanium rixarum tædet; *ubi parum* aut nihil, præter abſurda quædam figmenta, occurrit. Profectò

hæc

hæc pauca hominis gratiâ protuli, nempe *iſtius Novi* (ut appellari amat) *Inſtauratoris veræ Philoſophiæ Medicinalis* potius, quàm ob aliquod ejus doctrinæ meritum.

Ad propriam praxin tandem pervenio. nolo autem, ô bone lector, te exanimare multitudine ægrotorum: paucas tantum & ſelectiores quaſdam Hiſtoriolas, *remediorúmque gratiâ* potiſſimum recitatas, exhibere in animo eſt; ut ſcias, quid ipſe in hoc morbo curando facere conſueverim; & ut medicamentorum maximè appropriatorum uſus ac rationes paucis expediam. profectò malum in hac urbe adeo quotidianum eſt; ut nemo noſtrûm eſt, quin ei à mediocri praxi facilè foret, vel ſuos centenos ægrotos exponere. noli tamen timere; *adverſaria* non exhauriam.

1. Miles quidam Gregarius fortè *Eboracum*, exeunte Januario ante annos viginti adveniens, ubi nemo, quod ſcio, à pluribus annis variolis decubuerat, ex eo morbo mortuus eſt; primum vicinia ægrotavit ex infectione; tandem in totam urbem ſæviit.

D. *Harriſon* formoſa puella, octodecim annos nata, in proximis ædibus militi mortuo habitans, ex rumore vehementer territa eſt; mox ſe malè habere cœpit; & capitis lumbórúmque dolore multum queſta eſt: dein vomuit, & febricitavit.

Ei tum urina fæculenta, ex fæcibus albidis & furfuraceis.

Ipſe vocatus leviter purgantem potionem dedi: à qua per biduum ſeſe multo meliùs

habuit. eadem verò mala denuò reverſa ſunt: atque iterum purgata eſt paulo validiore medicamento. à quo pejus ſe habuit, & pulſus vehementer concitatus eſt. inde ad ſeptimum diem à primâ ægrotatione medicamenta alexipharmaca (ex Bezoar. Oriental. pulv. è del. Croci, Cochenel. &c.) data ſunt; at citra puſtularum eruptionem, quam fruſtrà per integrum quatriduum (aliis infantibus jam tum in eadem domo cum variolis decumbentibus) expectavimus. Octavo ſanguis è brachio miſſus eſt, ob difficilem ſpiritum, tuſſim ſiccam, & levem veluti raucedinem; is refrigeratus, albida pellicula variegata contectus eſt. Ea verò nocte bene dormivit; & poſtridie perpaucas & exiguas puſtulas in facie videre licuit: nunc autem, omnibus malis tantùm non finitis, bene ſe habuit. ipſa facies paululùm intumuit. variolæ diſcretæ & acuminatæ fuerunt.

Triduo verò ab eruptione admodum frequentia ſternutamenta, & multa pituita & per os & per nares mota eſt.

Hodie quoque menſtrua ex ſtato & debito tempore ei reſponderunt.

Quarto ſimiliter manarunt menſtrua, & alvus iterùm reſpondit. eadem de gutture querimonia & inſignis raucedo, & ſaliva copiosè mota, & ſternutamenta. ipſæ autem puſtulæ jam & numero & magnitudine multùm auctæ; & earum pars media ſive eminens ichore quodam limpido plena. manus & brachia & facies iis replentur; at in reliquo corpore rariores.

5°, 6°, Omnia

5°, 6°, Omnia fauſta: lachrymæ involuntariæ & apertis adhuc oculis puſtulæ jam albidæ, atque admodum intumeſcentes.

7°, Facies valde tumefacta: puſtulæ prægrandes; iis color ex albido flaveſcens, cùm pellucidæ antè fuerant; ſicut etiamnum ſunt in brachiis. Oculi ferè occluſi; & qui humor pridie in iis liquidus, jam craſſus & veluti purulentus eſt. eadem turbulenta urina.

8°, Puſtulæ jam cruſtis areſcere cœperunt. 9°, Eædem ſubaridæ, & biduò poſt decidere cœperunt; & ſui veſtigia vel leviſſimè impreſſa reliquerunt. an quòd corpus benè purgatum; quòd ſanguis miſſus ſit; quòd menſtrua ſuo tempore reſponderint?

2. D. *Norton* puella 18 annos nata, exeunte Auguſto variolis affecta eſt. primo autem ægritudinis die menſtrua leviter reſponderunt: vehementer febriit; déque capitis & lumborum dolore immani querebatur. ea nocte deliravit. 2. Vehementi febre arſit, & non ad intelligentiam rediit. 3. Similiter ſe habuit: at jam exiguæ puſtulæ rubræ in facie brachiiſque apparuerunt: ad mentem rediit. illa autem nocte ſumpſerat hujuſmodi medicamentum [℞ *Trochiſc. viperini* ʒj. *bezoar oriental.* ℈ſ. *aq. Theriacal.* ℥j. *m.*] 4. Puſtulæ jam eminentiores, at diſtinctæ & velut veſiculæ aquâ plenæ; ad earum verò radices cutis rubicunda, hac nocte ſatis commodè dormivit. febris ex magna parte deſiit. 5. Ipſa facies paululùm tumidior, & auctiores puſtulæ; adhuc tamen aqueæ; veſperi alvus primò reſpondit.

ſpondit. 6, 7. Ex albido flaveſcebant puſtulæ: oculi clauſi, & lachrymis involuntariè ſtillantes. 8, 9. *Summæ* puſtulæ ſicceſcere incipiunt, ipſáque facies paululùm detumuit. 10, 11. Oculi aperti: puſtulæ in cruſtas indurantur.

N. B. Ipſis cruſtis deciduis, tamen maculæ, quaſi *nodi* quidam in cute, diu tumidæ permanſerunt.

3. Filius natu major 11 annos natus, D. *G. Frankland* de *Thurtleby* Militis, ex variolis diſtinctis decubuit: cibum autem etiamſi è media materia, tamen bis quotidie minimùm, quòd minimè ægrotavit, ſumpſit; medicamenta taceo, quod nulla memini illi data fuiſſe. ad 16 diem è lecto ſurrexit; ſubitóque ejus artus omnes conciderunt, velut in apoplexia, & alto ſopore correptus eſt; neminem cognovit, aut clamanti ad aures reſpondit.

Ipſe nunc primùm vocatus, puerum nè ſemel quidem in toto morbo dejeciſſe intelligo.

Fruſtra enemata acerrima, etiam ſcybalis aliquod duriſſimis digito prius extractis ex ano, injecta ſunt. eáque ſæpè repetita, ſemper tamen irrita fuêre.

Ita ſe habuit ad viginti quatuor horas, adeo ut, quod ejus ori inditum eſt, niſi etiam gutturi penitùs intruderetur, non deglutivit. poſtridie autem manè *Extract. Rudii* ℈ſ. in 4 pilulis gulæ interiori intruſimus, earúmque operationem totas octo horas expectavimus. mirum! quantum excrementorum, magnam

partem

partem liquidiusculorum, unâ vice involuntariè dejecit. dictum factum! ad intelligentiam rediit. at ex altero femore resolutus est, & ad annum claudicabat.

In hoc casu noto vim liquefactivam pharmacorum purgantium, etiam durissimorum scybalorum, nempè ex mota pituita è ductibus excretoriis.

3. Causam si quæras, cur alvus in variolis ferè ad multos dies supprimatur? respondeo, verisimile est, etiam ipsa intestina variolis affici; itaque eadem rigida fieri ob frequentes pustulas inflammatas; eorúmque adeo motum compressivum, pro eo certè tempore, necessariò suspendi, facultatémque excretricem feriari.

4. D. *Harrison* mulier, 20 annos nata, variolis confluentibus *Eboraci* decubuit; ægrè convaluit. Longum esset omnia ex adversariis meis de illa scripta recitare; illud notabo, nempe ejus oculi diu à convalescentia sanie madebant, & inflammati sunt, huic & sanguis missus est; & medicamenta purgantia sæpiùs exhibita; atque alia multa *Topica* admota: nihilominus oculi pessimè se habuerunt. tandem sic admirando effectu præscripsi [℞. *Ung. Tutiæ* ʒij. *aloes rosacei torrefacti* ʒj. *benè lævigentur m. f. Lenimentum*] alterâ quâque horâ illiti sunt eo medicamento oculi; paucis horis dolor levatus est, & sanies brevi ex toto sublata est, & inflammatio desiit & oculi siccabantur; ut luce liberè & cum voluptate frueretur.

5. D. *Barkham* valde obesa mulier, plurium infantum mater 1683. variolis exeunte Januario decubuit. huic in prima correptione ingens capitis & dorsi dolor, vertigo, nauseabunda Febris. 2. Omnia pejora. 3. Omnia vehementiora, & variolæ hic & illic planè apparuerunt. menstrua ante tempus jam profluebant. 4. Plures variolæ: at præter expectationem & pro vehementià symptomatum admodum paucæ & distinctæ. febricitare desiit. ingens eo die Ptyalismus ortus est. 5. Omnia benè se habuerunt. reliquam diariam non transcribam. 7. Jam (quod præcipuum & mihi, tum valdè novum videbatur) in universa cute innumeras exiguas maculas *rubras*, velut acu pictas; ac si nova Variolarum fœtura instaret. Sic præscripsi [℞. *balſ. Leucatelli* ℥ij. *Salis Martis* ℈ſ. *optimè lævigentur super marmor.*] hujus balsami Martis ℈ſ. ter quotidie dedi. maculæ ad 9. prorsus evanuerunt. 13. Surrexit è lecto, & tum primùm sine ullo incommodo dejecit. convaluit.

6. Juvenis quidam ex frigore vehementer coryza laboravit; sub eodem tempore variolis confluentibus graviter correptus est. toto decubitus tempore valdè excreavit cum tussi; & vix deglutire potuit. ipse ad 10 diem vocatus Bals. Martis ℈j. do: ídque quotidie repeto. die 14. multo melius se habuit, & benè & facilè deglutire potuit; huic tantùm avenacea juscula permisi. 15. primùm dejecit; & variolæ incrustari videbantur; caput decumuit, at adhuc multum excreavit. convaluit. quater ex balsamo Martis tantùm sum-

plit;

psit, at optimè tulit medicamentum, & ei, ut opinor, magno antidoto fuit.

7. Famula D. *Chesney* 30 annos nata, variolis *confluentibus* decubuit. præter decoctum *Avicennæ* ex ficubus, Tragacanth. sem. fœnicul. lacca, nihil præscripsi, item mucilag. sem. Cydonior. item admodum tenui victu nutrita est.

Variolæ depressæ & exiguæ fuerunt: huic sputum exiguum. menstrua fere assiduè profluebant à primo correptionis die. item ex gutture ipso initio morbi valdè questa est, tanquam ex frigore aliquid mali accesserat.

12°. Admodum ex gutture ægrotavit, ut penè anhelans suffocari videbatur; nec aliquid deglutire potuit. jussi ejus os elui melle violaceo, cui paululùm omphacii ex pomis acerbis adjectum sit. Dein balsamum Martis ℈ſ. dedi, quod tamen admodum difficulter devoravit. item singulis binis horis ejus balsami Martis ℈ſ. ex syrup. jujubin. dari jussi. ea nocte optimè dormivit. 13, 14. B. M. ℈ſ. singulis noctibus sumpsit. gutture, ut antea Collyrio tepidè injecto bis aut ampliùs in die diligenter curato. jam primùm media nocte alvus mota est. 15. omnino detumuit facies, pustulæ siccescebant; gargarisato ore hujusmodi medicamentum sumpsit. [℞. *mellis cocti* ℥ij. *syrup. violar.* ℥ ß. *mucilag. sem. cydonior.* ℥iß. *cochleatim detur*] 16, 17. balf. Martis ad ℈ß. nocte sumpsit. convaluit.

8. Domina *Walker* ex frigore & itineris plurium dierum fatigatione febricitavit cum gravi tussi. item à symptomatis variolas prædixi,

à prin-

à principio decubitûs vomuit, & aliquoties dejecit, deliravit; huic ex Mithridat. ℈ß. cum agaric. & ſal. Martis gr. 1. bolum dedi: item diacodii ℥ß. ex aq. hordei.

Huic tantùm variolæ diſtinctæ. at propter tuſſim & ſanguis miſſus eſt & diacodium in modica doſi ſingulis noctibus exhibitum eſt. 15. nihil id genus medicamenti datum eſt; ea verò nocte & pejus ſe habuit, tuſſi aſſiduè vexata eſt; & ſemel liquida dejecit: inde 16. mane idem diacodium datum eſt; nimirùm propter tuſſim conjunctam cum variolis. convaluit.

N. B. Febris non ante 12. diem, id eſt, maturationis ultimum tempus, remiſit.

9. D. *Tomlinſon* juvenis robuſtus, ineunte Aprili variolis *confluentibus* affectus eſt. ipſis puſtulis erumpentibus ſanguis è brachio ad ℥x miſſus eſt. avenaceis tantùm & ſero lactis cibatus eſt. confect. alkermes & confect. de hyacintho primis diebus modicè ſumpſit.

Decoct. pector. cum ciceribus & lacca aſſiduè potavit ad ipſum morbi ſtatum. optimè ſe habuit; nec ei alvus mota eſt ante 23. diem. quo die ab aliquo neſcio quo *caſeo recenti*, clàm comeſto, inhorruit, & difficillimè reſpiravit, & tantùm non animo defecit. diacodii ℥ß. (nam antè ejus nihil ſumpſerat) & hauſtulo vini canarini ex ſero lactis: hominem reſtitui. convaluit.

10. Filius D. *Pricket* Quæſtoris publici Eboracenſis, 8 annos natus, variolis decubuit: diſtinctæ fuerunt, at inſolitæ magnitudinis: nam inter eas fuerunt magnæ, inſtar veſicularum

piſcium

piſcium totæ aqueæ at nigricantes: ad vigeſimum diem aqueæ veſiculæ in pus non converſæ ſunt, ſed ex his à me pertuſis aqua nigricans, inſtar ſucci mororum, effuſa eſt. ad 27. diem vixit nullo digeſtionis ſigno in maximis variolis; & minores haud tum ſiccarentur.

11. Filia D. *Tolhurſt* in vico D. Martini habitantis, circiter ſeptem annos agens variolis diſtinctis, iiſdémque paucis & plenis decubuit. ei exhibita ſunt vulgaria bezoardica è pul. chel. comp. in principio. parum ægrotavit, niſi primis diebus. nihil fere cibavit præter avenacea aut ſerum lactis ex cereviſia tenui aut tantillo vini Hiſpanici decoctum: 4 ab eruptione ad ſcapulas ingens *Bubo* ſubitò ortus eſt, cum vehementi inflammatione circumcirca, etiam dorſum & collum latè occupante. 6. bubonem aperiri juſſi; è quo pus ad aliquot uncias effuſum eſt: puſtulæ tamen varioloſæ conſueto tempore maturuerunt. vulnus diligentia & cura chirurgi *Jones* ſanatum eſt. convaluit.

12. Filius D. *Verney* Militis, juvenis, ex immodico exercitio in ſphæriſterio, variolis Londini decubuit: ei ſanguis aliquoties miſſus eſt. aliis plurimis medicis adſcitus, ego purpureas maculas variolis interſperſas vidi, & latas nonnullas plagas, veluti vibices in brachiis & collo purpureas; hæmorrhagia narium & mictu ſanguineo à primis diebus affectus eſt. non bene memini quid ei ex communi conſilio præſcriptum fuit. illud tantùm curioſiùs animadverti, *ſanguinem* refrigeratum *tenerrimum* fuiſſe, ut ejus craſſamentum

tum rubrum, vel molliori pennæ plumâ percussum, facilè dividi potuerit. ad septimum obiit.

In aliis autem multis, quibus urina cruenta mota est, sanguinem è brachio missum, adeo *aquatum putridúmque* esse vidi, ut fluctuaret crassamentum in vase, non aliter, quàm ipsum serum.

Neque ullum servatum memini in tantâ pestilentiâ, nisi alia micturitionis cruentatæ fuerit causa; nempe vel ob epispastica adhibita, vel menstrua, aut puerperii lochia, &c. quæ admodum cautè distinguenda sunt.

13. Filia cujusdam *Wood* variolis distinctis, at multis decubuit: huic multæ purpureæ maculæ per totum corpus dispersæ, quarto ab eruptione vocatus, febricitantem & delirantem inveni. decoctum pectorale cum ciceribus ordinavi: item [℞. *spiritus vitrioli* ʒj. *olei vitrioli* ℈j. *diacodii* ℥iij. *misce*] hujus cochleare tertiis quibúsque horis exhibe. biduo maculæ purpureæ paulatim rubicundæ fiebant, deinde sensim disparuerunt. convaluit.

14. Quidam *Dale* juvenis robustus ac carnosus, 23 annos natus, ex hæreditaria & materna labe ante biennium mente captus est; quo spatio plurima ruri exhibita sunt ab aliis atque aliis medicis: tandem ineunte æstate Londinum venit, atque illum ad sex septimanas minimùm tractavi ad hunc modum: nempe semel in qualibet septimana sanguinem ad libram è brachio misi: itémque alternis diebus helleborismum ad 40 aut 50 grana veretri albi propinavi; vel aliquid è

cupreis catharticis vehementioribus & justa dosi præscripsi. his autem vehementer & suprà & infrà humores moti sunt. hâc autem methodo perstitit ad sesquimensem; quo tempore variolis correptus est.

N. B. Quamvis modicè cibavit, & sanguis ad plures libras missus fuit, atque insuper valentissimis medicamentis ex omni, crederes, saburra & fæculentiis vitiosi sanguinis humorúmve hominem assiduè & diu purgatum fuisse; tamen post tot & tantas evacuationes confluentibus variolis exitialiter decubuit. ad eum verò accersitus est collega meus dignissimus D. *Dawes*, qui illum mecum sedulò curavit. nihil autem peculiare in toto morbi decursu animadverti, nisi quòd ad intelligentiam non rediit, quamvis minùs ferox & paulo pacatior fuit. ad 13. diem ex sævitia morbi mortuus est.

14. D. L. puella ex tertiana duplici, cortice Peruviano jam recens profligata in variolas mediocris numeri incidit. morbi autem decursus sine ullo gravi symptomate præteriit: ad 17. verò diem à decubitu rediit febris: sanguis ei missus est, & cortex denuò pro more exhibitus. convaluit.

15. D. *Clayton* juvenis, optimi corporis habitûs, ex sævissimo capitis & lumborum dolore variolis haud mediocribus correptus est. statim & in primis diebus Emeticum datum est; itémque ante eruptionem sanguis ad ℥viij. missus est. 4. Verò manè clara variolarum indicia visa sunt, quo tempore hæc medicamenta præscripsi [℞. *croci* ℈j. *cochenell*

neil ℈iij. *sacch. candi albi* ʒj. *m. in* x. *doses dividatur sextâ quâque hora dand. ex haustulo infrascripto*; nempè, ℞. *aq. fœniculi* ℥vj. *lactis alexiterii* ℥vj. *misce in* 4 *haustus, adde unicuique diacodii* ℥ß.]

Item, ℞. *ficuum n.* vj. *cicer. rubror. contusor.* ℥j. *Glycyrrh. rasæ* ℥ß. *sem. fœnic. dulcis* ℥ij. *G. Tragacanth.* ʒj. *aq. fontan.* ℔iij. *coque ad* ℔j. *f. Apozema colaturæ* ℥ijß. *tepefactas ter quotidie capiat.*

Ad diem verò sextum, ad expulsionem, quod aiunt, fortiùs promovendam, sic præscripsi.

℞. *bezoar. Oriental. croci an.* ℈j. *cochineil* ℈jß. *sacch. cand.* ʒj. *m. f. pulvis in* iv. *doses dividend. harum unam ad octavam nocturnam capiat, superbibendo haustum sequentem.* ℞. *aq. lact. alexiterii* ℥iv. *aq. fœnicul. diacodii in* ℥j. *m. f. haustus.*

Item alia fortiora alexipharmaca, siquidem opus fuerit, ad languores: nempe hujusmodi ℞. *aq. lactis A.* ℥iij. *aq. mirabil.* ℥ij. *aq. fœnicul.* ℥ij. *sacch. perlat.* ℥j. *m. coch. detur.*

Ad octavum verò, quòd jam ex sputatione irrequietior fuit, haustui hypnotico adjeci lad. liq. cydon. gutt. vj. item Apozemati addidi triplicem quantitatem cicerum rubror. eóque etiam usus est pro Gargarismate.

Ad decimum diem, ad maturationem, adjeci croci hypnotico ultimò præscripto.

Deinceps verò pulveres omisimus, tantùm haustus hypnotic. indulsimus. convaluit.

Sexto autem à casu Variolarum hoc medicamento dejecit. ℞. *decoct. sennæ Gereon.* ℥iijß.

syrup.

ſyrup. violar. ℥ß. *ſyrup. è ſucco citri aq. mirab. an.* ℥vj. *ſyrup. è ſpin. cervi.* ℈jß. *m. f. potio. cum cuſtodia ſumend.* eâ alvus ſatis mota eſt. eandémque identidem potionem ter ampliùs debitis intervallis cum euphoria cepit.

Quod ad victum verò attinet, hordeacea & è pane confecta juſcula & ſimilia præſcripſi; quibus tamen vinum ſemper adjectum eſt. itémque vinum Canarinum merum, certè ſemel ídque fere quotidie mane indulſi. item idem vinum ex lactis ſero, pro more Anglorum coctum, quantum & quoties voluit.

N. B. Quamvis à ſanguine miſſo ferè riguit ſudore frigido: tamen à Cardiacis exhibitis non amplius ægrotavit, aut admodum febricitavit, certè non ultimis morbi diebus, cùm altera febris accendi ſolet, prout fert quorundam vana opinio.

16. Filia D. *Hamden*, 17 annos nata, non ita valida, ſed macilentior, febre arſit, cum vomitu & ingenti capitis dolore. triduo toto à decubitu ad omnia, quæcunque oblata fuerint, vomuit, & victum & remedia: tandem cùm fruſtrà omnia tentaſſet, ſuaſi, ut *vinum Hiſpanicum* minimè aſſuetæ daretur: dictum factum, hujús ad ℥vj. protinus ſiccavit, nec ampliùs vomuit. poſtridie verò manè variolæ eruperunt cum bonis avibus. Pulverem deinceps *è chelis comp.* cum granis aliquot *bezoar. Oriental.* bis quotidie ſumpſit. item *diacodii* ℥ß. ex aquæ lactis alexiterii hauſtulo, bis ſimiliter propinavit, manè & veſperi. At *N. B.* vini præterea Hiſpanici ad lib. 1. ſpatio 24. horarum

horarum quotidie ebibit: ídque merum. convaluit ſtato tempore ſine ulla amplius ægrotatione. Huic autem variolæ *confluentes* fuere, facie potiſſimùm, atque artubus; & veluti Piſciculorum veſiculæ inflatæ ſunt, latéque cutim occuparunt. pulcra ante, nec multo minùs pulcra à convaleſcentia; nempè variolarum veſtigiis modicè exſculptis.

18. Domina *Strickland*, primaria fœmina: triginta annos nata, ſæpiùs feliciter peperit; & aliquoties deinceps abortiri conſuevit. ipſa autem abortione inſtante, febre vehementi arſit, cum profluvio menſtruorum non modico. ipſe vocatus Variolas prædixi: poſtridie autem eruperunt *confluentes*. toto verò morbi decurſu, ſic ei medicatus ſum [℞. *cochineil* ʒj. *croci* ℈ß. *ſacch. candi albi* ʒj. *m. f. pulvis in* vj. *doſes dividend.*] harum unam è cochleari aqu. Theriacal. ſextâ quaque horâ: poſt triduum verò ſemel tantùm in 12 horis, & ſic ad finem morbi. item vinum Hiſpanicum pro libitu potavit. item *Apozema pectorale* cum *ciceribus* rubris, aliquoties in die. item diacodium mediocri quantitate manè & veſperi.

Sputum ſuo tempore valdè motum eſt: oculi ad plures dies clauſi. convaluit conſueto tempore.

Menſtrua per ſe compreſſa ſunt: at medio morbo iterum at leniter mota ſunt; identidem ad initium tertiæ Hebdomadæ. illa tamen omnia ſine ullo gravi malo.

Huic autem ſub altera aure parva *Parotis*, morbo declinato, exorta eſt, at non periculoſa.

losa. forte ex *cretatâ* facie, mulierculæ nescio cujus suasu.

19. D. *Ellis*, Equitis filia, carnosa & sanguinei (ut populariter loquar) temperamenti, 16 annos nata. capitis & dorsi dolore vehementer affecta est cum intensa febre synochâ. triduo à decubitu vocatus, in puellæ facie hic & illic minutas quasdam pustulas curiosiùs animadverti: adeóque sanguinem non misi.

Huic *Cocheneil* ʒij. *Croci* ℈ß. *Bezoar. Orient.* ℈j. *in* vj. *doses dividend.* præscripsi, superbibend. *Decoct. Pectoral.* (*cum Ciceribus rubris* ℥iij. ad libram) ℥j. vel alteram tepefactam sextâ quâque horâ. item vesperi & mane lene hypnoticum ex Diacodii ℥ß. &c.

4to Eruperunt innumeræ pustulæ & in manibus, & ubique corporis, & symptomata plurimùm remissa sunt; nempe dolores utriusque loci & faucium angustia; & sitis & febris diminuta est.

5to Multo plures pustulæ visibiles fiunt; & vesperi menstrua profluebant, biduo ante statum tempus: ea nocte alvus per se mota est. *crocus* è pulveribus jam *dempta* est; cætera ut ante exhibita.

6to Omnia fausta; pustulæ elevatæ sunt & auctæ, & jam quasi crassiusculo pure repletæ albescunt. menstrua adhuc modicè fluebant.

7mo Se habuit ut pridie.

8vo Menstruis nondum siccatis, & spiritûs angustia & levi horrore subitò correpta est. *crocum* pulveribus rursus adjeci, etiam duplicatâ ejus quantitate. mirabile quidem quàm citò ex eo medicamento cùm levi diaphoresi refecta est.

Dein-

Deinceps verò optimè se habuit sine ulla amplius ægrotatione tempore; convaluit.

20. D. *Colthorpe*, mediæ ætatis mulier, ante annum diu & vehementer vexata est menstruis & uterinis profluviis albidioribus ad summam imbecillitatem: à quibus à me ad integram sanitatem restituta est. Autumno insequente Tertiana duplici laboravit; ex hac verò valdè debilitata est. Iter tamen in Hiberniam meditata est: at subitò ineunte Novembri arsit; ipsa recidivam febris intermittentis esse credidit. die verò à decubitu quarto vocatus, Variolas tantùm non erumpentes animadverti. ipse protinùs vinum Hispanicum cum pane amygdalato propinavi. ídque semel atque iterum quotidie sumpsit: item juscula è pullo gallinaceo & avenacea, & cerevisiam ex usu bibendam indulsi.

Hæc autem medicamenta præscripsi: ℞ *Decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Cicerum rubr. cont.* ℥iij. *coque leni igne ad medias cola, f. Apozema:* hujus ℥iij. tepefactas ter quotidie sumat.

Item ℞ *Croci* ℈j. *Cochineil.* ℥ß. *Sacch. tantillum, misce, f. pulvis in* viij. *partes dividend. harum unam quarta quaque horâ è Cochleari aquæ Theriacalis da.*

Item ℞ *Aq. lactis Alexiterii* ℥ij. ß. *Diacodii* ℥j. *misce, f. Haustus: nocte ad horam octavam dand. idem iteretur quotidie mané.*

Per triduum verò ab egressis variolis hac methodo usa est. mox per duos alios dies eundem pulverem non nisi sextâ quaque horâ propinandum jussi. post tres verò reliquos dies eundem pulverem tantùm manè & vesperi sumpsit.

At

At ad triduum ampliùs eundem hypnoticum haustulum, cui Lad. liquidi guttas viij. adjeceram, ebibit. convaluit.

Hæ autem variolæ ex *confluentium genere* fuêre, totúmque corpus occuparunt; ne semel tamen aut doluit capite, aut ulla parte corporis, aut deliquit spiritus liber, fauces admodum apertæ, & tanquam in optima valetudine & panem tostum cum butyro interdum comedit sine ulla querela.

Omnino *nullus Ptyalismus* ortus est: saliva, nec defecit, nec abundavit, quantum ego & necessarii ejus, aut ipsa sæpius à me interrogata de ea re, advertere potuerimus: ad plures tamen dies oculos clausos habuit, præ mali vehementia.

Porrò alvus ne semel quidem in spatio 16 dierum mota est: quamvis post 12. diem comedit pruna & poma cocta dejectionis causâ.

Illud denique notandum est, illam intra se simul habuisse duas trésve uncias *Cochineil*: neque tamen, etiam ipso pustularum maturationis tempore, nisi admodum leniter, certè citra febriculam incaluit.

21. Filia D. *Chetwind*, admodum valetudinaria, pallida, anhelans, macilenta, variolis correpta est. Triduo autem ab eruptione me vocavit: omnia pessima inveni; nempe pustulas exiguas, confluentes, compressas, febrem acrem, vigiliam, nauseam, spirandi difficultatem, &c.

Tenui victu ex avenaceis, item cerevisiâ tenui, si quam postulet, utatur. At vinum Hispanicum aliquoties in die pro medicamento dari jussi.

Hæc

Hæc autem remedia præſcripſi: videlicet, ℞ *Croci* ℈j. ß. *Cochineil.* ℥ß. *Sacch. Candi* ʒj. *miſce, f. Pulvis in* vj. *partes dividend: quarum unam tertiâ quaque horâ capiat ex Aq. Theriacal. cochleari.* Item *Apozema pectorale cum* Ciceribus rubris *pro potu quotidiano, liberaliter exhibendum.* Item *nocte & mane lene & mediocre hypnoticum ex Diacodii* ℥ß.

Mirabile; intra biduum puſtulæ ingenti intumeſcentiâ per totum corpus elevatæ ſunt. item totum caput intumuit: oculi ex toto clauduntur. ſtato tamen tempore optimè convaluit.

N.B. Puſtulæ, maximè in manibus & carpis, velut totidem piſciculorum veſiculæ paulo diutiùs permanſerunt tumefactæ, quàm alibi corporis.

22. D. *Eliz. Finch*, illuſtriſſimi Comitis de *Winchelſey* filia, 17 annos nata, ex vehementi dorſi dolore & febre decubuit. ad multam noctem vocatus, variolas prædixi: Sanguis ad ℥viij. miſſus eſt, item Apozematis pectoral. cum Ciceribus hauſtulum ſumpſit, vinum Hiſpanicum, & unam vel alteram doſim *Cochineil* cum Croco eâ nocte. poſtridie verò manè variolæ egredi incœperunt, quibus viſis, neceſſariis alterum medicum magni nominis acceſſire placuit. noſtra verò methodus ei minimè arriſit: atque adeo, humanitatis causâ, illi præſcribendi vices cedere volui. igitur ex hodierno more & vinum & calefacientia omnia, vel à culina, vel ab officina omnino prohibita ſunt. At lac, aut avenacea, aut poma cocta, aut cereviſiam tenuem ei aſſumere pro arbitrio indultum eſt; per triduum verò ab eruptione

hæc

hæc medicamenta præſcripta ſunt: [℞ *Aq. lactis alexiterii* ℥iij. *Sp. Vitrioli* gutt. vj. *Diacodii* ℥j. *miſce, f. hauſtus*: ter aut quater quotidie iterandus. Item *Decoctum album dictum, & Aq. lactis alexiterii cum Saccharo perlato & præterea nihil.*] Eventum ſcire deſideras: omnino nulla puſtularum confluentium intumeſcentia ſecuta eſt: puſtulæ ſublividæ & ſine pure. Quarto ab egreſſu, cùm omnino conclamata medico ſocio viſa fuerint, methodum mutare mihi copiam fecit, & valedixit. Quinto mortua eſt, univerſis puſtulis nigricantibus.

N.B. Non audiendi ſunt, qui ut ſymptomati alicui, utut vehementi & maligno, occurrant, morbum ipſum ex toto negligunt. cujus ſumma accuratio eſt, puſtularum intumeſcentia. at certè *acida* & frigefacientia omnino illas impediant, quo minùs intumeſcant. Proximo autem atque ultimo loco *medicamentorum*, à me certè exhibitorum, *rationes ac uſus* paucis expediam.

Quod verò ad venæſectionem, * vomitum, purgationem, enemata, veſicatoria, frigidæ potionem & ſimilia evacuantia atque infrigidantia, in variolis attinet, nihil amplius habeo, quod dicam, quàm quod ſuprà comprehenſum eſt: nempe illa omnia fieri ſolere, ad caloris febrilis exceſſum temperandum; at citra ſpem diminutionis materiæ venenatæ, aut morbi ſolutionem, cùm is omnino conſiſtat in expulſione papularum,

* *Cognovi medicos, qui ab Scorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio ſanguinem miſerunt.* C. Celſ. *idem alibi à rabioſi canis morſu ſanguinem homini mitti non alienum eſt.*

rum, à venenato vapore ſuperfluo excitatarum; earúmque debitâ maturatione, quæ ſuis temporibus privatim fieri conſueverunt: quæ tamen tempora ullis remediis, aut aliquo artificio, adhuc cognito, quicquid vani homines atque audaces contrà contendant, vel unum tantùm diem, non horulam fortè, accelerari non poſſe, etiam mulierculis notiſſimum eſt. Igitur infrigident, calefaciántve, quantum volùnt, nihil tamen promovent; at immenſum & funeſtum damnum inferre poſſunt.

Verum ipſa jam medicamenta interna privatim penſitemus; ſcilicet quæ peculiariter ad hunc morbum adhibita ſint. Atque hæc in *duas* præcipuè *claſſes* diſtribui commodè poſſunt: nimirùm vel in ea, quæ inflant, & ſuperfluitates expellant, puſtuláſque excitatas maturant: vel in ea, quæ propriè veneno adverſantur: etiamſi in his ultimis quoque ſint, quæ & propellant & digerant.

Primi autem censûs ſunt ficus, crocus, ſem. fœniculi, apii, cicera, lenticulæ, g.tragacanthi.

In altero verò cenſu ſunt. lacca, kermes, cochineil, trochiſci viperini, pulveres teſtacei. Acidi quilibet ſucci, agreſtæ, limonis, granati; vitriolum, opium, theriaca. de his autem ſingulis breviter dicturi ſumus.

1. *Ficus.*

Has verò ſupra omnia medicamenta ad variolas laudant Arabes: ‘ Ficus ſunt vehementis ‘ expulſionis ad exteriora, & illud eſt una de ‘ cauſis evaſionis à nocumento earum. at rurſus

‘ aqua

'aqua ficuum eſt bona valdè. hæc *Avicenna*; 'nec immeritò. Etenim, quamvis ad hunc morbum novum primò ab Arabibus adhibitæ ſint, tamen uſu à Græcis diu ante exploratæ, & à conſilio chirurgico, ſicut cætera ferè omnia medicamenta, inventæ ſint. 'Priſcis, inquit Plinius *, nihil intentatum, 'inexpertúmque fuit, nihil oc'cultatum an illis, quoque non prodeſſe po'ſteris vellent; unde in admirationem curæ 'Priſcorum diligentiæque animum egit.

* *Lib.*1. *c.*27.

Audiendus autem eſt Scribonius Largus, qui uſum & rationem utilium medicamentorum à chirurgia eſſe expreſſis verbis perhibet. 'Implicitas medicinæ partes inter ſe, & ita 'connexas eſſe conſtat, ut nullo modo diduci 'ſine totius profeſſionis detrimento poſſint. 'ex eo intelligitur, quod neque chirurgia ſine 'diætetica, neque hæc ſine *chirurgia*, id eſt, ſine ea parte, quæ medicamentorum *utilium uſum habet*, perfici poſſunt.

Idem ex communi uſu veterum medicorum nos docet C. Celſus, 'Scorpio ſibi ipſe 'pulcherrimum medicamentum eſt. quidam 'contritum cum vino bibunt, quidem eodem 'modo contritum ſuper vulnus imponunt. ac ſi idem utrobique eſſet effectus, nec multùm intereſſet. Ita, eodem autore, 'certæ 'quædam herbæ bene faciunt & cum vino 'potui datæ, & ſuper vulnus impoſitæ.

Igitur Dioſcoridem adeamus. Ficus deploratis & cacoethis ulceribus medentur: duritias, parotidas & furunculos emolliunt, panos ad maturationem perducunt. evocant

puſtulas, ſudoréſque movent (ἐξανθημάτων καὶ ἱδρώτων προκλητικά) fici ſuccus lacteus inſtillatus plagæ, percuſſis à ſcorpione, venenatorum ictibus, & rabioſi canis morſibus auxiliatur. hæc autem faciunt in chirurgico apparatu. intùs verò ſumptæ eadem faciunt, & inſuper ſitim ſedant, calorem reſtinguunt fervefactæ, & pulmonibus, arteriæ & tonſillarum inflammationibus proſunt. ſi tot itaque & tanta de ficubus antiquis medicis experta fuerint, an non medicamentum variolis maximè accommodatum optima cum ratione ab Arabibus creditum eſt? At, inquies, quomodo hæc tanta efficiant? idem author te docebit, nimirum ſerum, concretum à veneno, diſſolvendo, meatus glandularum aperiendo, atque partes inflammatas emolliendo, puſtuláſque ad maturitatem, perinde ut cæteros abſceſſulos perducendo.

At tu harum rerum cauſas, in occulto poſitas, & proprietates ſcire à *priore* deſideras, & ſcio, quàm negotioſus es. I itaque, & conſule operarios chymicos, qui ſalia plantarum extrahunt, olea exprimunt, & ſimilibus torturis veritatem abditam exquirunt; tum rationem inſtitue de ſalis cujuſlibet innati, oleíque quantitate, natura, ſtatu, combinationibus. hic certè ſi rectè computum facias, maximè ex aliqua neoterici hypotheſi, næ multo doctior eris, & intelligentior de herbarum virtutibus & uſu. profectò in his tantis minutiis non is ſum, qui plurimùm ſatago.

2 *Crocus*

2. *Crocus.*

Croci autem uſus & rationes, quatenus ad rem noſtram pertineant, ex Dioſcoride hæ ſunt. Crocus ex vino ad aliqua venena. vergentes ad ignem ſacrum inflammationes mulcet. vim coquendi ac emolliendi habet, urinam cit. venerem ſtimulat. miſcetur utiliter potionibus, quæ ad internos parantur affectus. qui ex paſſo biberint, crapulam non ſentient. crocus optimus, qui ſubacris. Igitur neſcio an aliud medicamentum aptius. nam quòd fortiter expellere & inflare potis ſit, conſtat, quatenus urinam & venerem moveat, & ſubacris guſtûs ſit. itemque quòd inflammationes concoquit, emollit, mulcétque. potenter digerit, quòd crapulam prohibet. & veneno privatim adverſatur. His addo, meatus ideo aperit, quòd è ſubtiliſſimis herbis *infectoriis* eſt.

3. *Fœniculum. Apium.*

Hæc peculiariter adverſus venena *Serpentum* ex vino exhibita ſunt. *illud* expellit, quod epotum mammas lacte replet: itémque quod urinam menſéſque movet. *hoc* eaſdem virtutes obtinet; atque tàm hoc, quàm illud æſtuantem ſtomachum mulcent in febribus; ad inflammationes, oculorum putà, privatim conferunt.

4. *Lentes. Cicera. G. Tragacanthi.*

Lentes contra ſubverſionem Stomachi. ad puſtulas, herpetas, & eryſipelata. inflammationibus medentur. Dioſc.

Cicera ad inflammationes; ad ſcabiem, ulcera capitis manantia, lichenas: ad cancroſa & maligna ulcera. authore Dioſcoride. itémque Arabes ea exhibent inflantia ac *lenitiva*. conferunt *Apoſtematibus calidis*, & iis qui ſunt in *glandulis*. & privatim conferunt *dolori dorſi*. nutriunt ex his ſorbitio pulmonem meliùs, quàm res aliqua. clarificant vocem. aperit oppilationes & *vehementer venerea* ex vino, i. e. quòd *inflant*; unde magnopere diſtendunt ductus excretorios, expellúntque ſuperfluum vaporem. Avicenna.

G. Tragacanthi. Quamvis peculiariter id medicamentum inflammationes ſedet, authore Dioſcoride; tamen quia ex papilionacea & ſiliquoſa planta lachryma ſit, ideo illud inter inflantia, ſive expellentia jure, ut arbitror, poſui.

5. *Lacca. Kermes. Cochineil. Trochiſci viperini. Pulveris Teſtacei.*

Hæc autem medicamenta, in aliam claſſem ſimul redegi; nempe propter affinitatem quandam, ſcilicet quòd medicamenta ſint ex inſectis, aut animalibus ſanguineis frigidis. de iis autem apud *Græcos* parum, quod ſcio, dictum eſt; nec multum apud *Arabes*, niſi ſparſim.

ſparſim. at quæ ſint, & quas potiſſimùm virtutes, noſtris variolis accommodatas habeant, dicam; ídque ex veterum placitis, quantùm res ferat.

Igitur *Laccæ* mentio fit apud Galenum in Mithridatio. nequeo ſanè *Fuchſio* aſſentire hanc *Cancanum* Dioſcoridis fuiſſe: ſed Arabum Laccam, eſſe ipſiſſimam hodiernam noſtram conſtat. nam Lacca pura ab *Avicena* in variolis; Lacca cum fuſtibus à *Rhaſi*. eadem Lacca à fuſtibus detrita ab *Alſaharavio* præſcribitur. hæc certè *coccos baphice* eſſe non potuit, quæ pura colligi ſolet, teſte Dioſcoride, ab Ilice pumilâ, ut hodie, apud Monſpelienſes.

Hæc autem Officinarum Lacca ab Indiis ad nos aſportata, teſte Amato Luſitano, omnibúſque ſeplaſiariis, quorundam inſectorum, Formicis alatis perſimilium opificium eſt, ab iíſque fuſtibus adglutinari: atque ita non rarò venit apud pharmacopolas.

Clarum eſt, inquit *Johannes Bauhinus veram eſſe laccam*, quâ in officinis utimur: & quæ adfertur ex *India Occidentali*, quæ fuerit, forte neſciverunt *Arabes*, at ejus *uſum in variolis nos primum docuerunt*. Ejus verò notitiam *Garciæ* debemus; nempe eſſe ex Formicis alatis ortam, & in extimis ferè ramis *Bir* arboris pruniferæ ſive jujubini cujuſdam generis generari.

Inter διαφορητικὰ, i. e. quæ per inſenſiles meatus educunt, numeratur.

Kermes verò ſive *coccos baphice* Dioſcoridis ex arboribus glandes ferentibus, i. e. ex pumila Ilice, colligitur. & granum quidem non

eſt, ſed alicujus *veſpæ* ſive *apiculæ* labor ; in quarum numero etiam *formicæ* ſunt, i. e. nidus & pabulum, more apum ; vermiculo incluſo à matre inſecta proviſum. de quo olim * uberiùs dixi.

* *Act. Philoſoph. Londinenſ.*

Cochineil ſuperioris ſeculi medicamentum : proculdubiò ex analogia, quam habet cum reliquis Infectoriis Inſectis, primò à modernis exhibitum eſt.

Vermiculus hexapos eſt, i. e. è ſcarabæorum genere. & ferè in medio *ſtatu* exiccatus ; antequam adoleſcat in ſcarabæum.

Atque hæc omnia ex communi quadam ratione ad venena conferunt.

Ita Cimices (ex ſcarabæorum quoque genere) demorſis ab Aſpide proſunt. Locuſta Africana aſſiccata,ex vino hauſta,contra Scorpionis ictus magnopore confert. ita pulli Hirundinum, i. e. Inſectivorarum avium, exiccati ʒj. ex aqua, anginæ ſuccurrunt : ad uvæ & tonſillarum inflammationes conferunt. Dioſc.

Trochiſci viperini. Hoc autem medicamentum optimè exponitur à Dioſcoride nempe ex viva, i. e. integrâ viperâ cum ſale & *Caricis* & melle toſtà in fictili clauſo, & ad lævorem tritâ conficitur. etenim ex iis ipſis etiamſi ſal conficiatur, non eſt tamen perinde efficax. ipſo authore.

Proprietas autem hujus carnis eſt, inquit Avicenna, quod *facit penetrare ſuperfluitates ad cutim.* rurſus, ejus exuviæ expellunt ſuperfluitates ad cutim & conferunt *lepræ magnificè.* eodem authore.

Vis

Vis autem insectorum communis *septica* est; qua de causa, inquit Dioscorides, medicamentis admiscentur quibus carcinomata, lepræ, & impetigines feræ curantur.

Pulveres testacei. medicamentum prophylacticum nulli secundum & in usu quotidiano, quamvis rationes vulgatas ejus rei non approbo. à veteribus adeo eas paucis deducere lubet.

Igitur ad Potionatos omnis generis conchylia cruda pariter ac tosta esse, salutare est. itémque locustæ marinæ, & astaci, ac potum eorundam jusculum: id est, tum Testacea, quàm Crustacea insecta: nempè è quibus nostræ adeò decantatæ compositiones è chelis fiunt.

Diosc. Alexiph. c. 6.

Hi verò pulveres, autore Dioscoride extrinsecus admoti ad psoras idonei. quatenus naturæ calcis vivæ participes sint: intrinsecus verò propter eandem rationem alexipharmaca sunt; & privatim conferunt ad canis rabiosi morsus; contra serpentium & phalangiorum morsus & scorpionum ictus auxiliantur; & iis qui leporem marinum hauserunt.

Testudinis marinæ & terrestris ova quomodocunque cocta, & jus ranarum maximè faciunt ad *putrescentes purpuras*, à salamandra hausta.

Cancri fluviatiles elixi ad haustum marinum leporem non mediocriter adjuvant.

Cochlea extinguit sanguinis fervorem. omnia cooperimenta ostraci abstergunt ulcera, & consolidant ea, & scabiei conferunt. sto-

machi

machi dolorem ſedant. ulceribus accidentibus in inteſtinis conferunt magnificè, autore Avicenna.

Illud certiſſimum eſt, ad animalium venena etiam privatim inſecta, tanquam antidota à veteribus exhibita ſunt. ita Scinci in Mithridatio, admodum diuretici ſunt, venerem accendunt: adeóque expellunt vehementer per ductus excretorios. quæ ſola ratio & uſus eſt id genus medicamentorum.

6. *Vinum, Opium, Mithridatium.*

Vinum, maximè dulce; imò meri potio, ídque interdum, certe ad aliquot venenatos ictus, largius potum * egregiè, inquit Dioſcorides, auxiliatur. adeo copioſe, ſi quod aliud medicamentum Mithridat. admiſcetur.

* *Multum meracúmq; vinum omnibus venenis convenit.*

Itaque admodum laudo uſum noſtratium, quo ſerum à lacte vel cereviſia, vel maximè vino albido diviſum, pro potu quotidiano in variolis exhibere ſolent; maximè ſi tantillum C. C. vel crudi vel uſti & calendulæ flores, nempe croci æmuli & medicamenta euporiſta incoquantur. Etenim veteres vinum privatim dederunt ad *papulas* toto corpore erumpentes; & ad omnes internas inflammationes & ad venena, ut dictum eſt, teſte Dioſcoride.

Opium autem inter prophylactica & expellentia medicamenta à veteribus numerari video:

deo: quod ſatis probat ejus effectus, ſi majore modo detur. epoto, inquit Dioſcorides, papaveris ſucco, tanta *ſæpenumerò* oritur prurigo, ut hominem à veterno excitet. me olim, fateor, multùm abſtinuiſſe ab ejus uſu, dum Eboraci medicinam facerem, nec me unquam pœnituit, illud non dediſſe; ſed cùm perlegiſſem conſultationes, quæ de hujus uſu in variolis D. *Tho. Mayernus* manu ſcripſerat: in quibus una eſt, quâ privatim in confluentibus variolis medicorum Londinenſium ſui temporis, regno Caroli primi, ladani exhibitionem vehementer laudat; minus ejus medicamenti, certè ubi opus fuerit, à rationibus ſuprà expoſitis, abſtemius fui.

Syrupum mirabilem ad variolas Avicennæ ingreditur ſuccus foliorum papaveris humidi, *i. e.* viridis & ſuccus acecoſitatis citri.

Groſſi, inquit Dioſcorides, cum ſylveſtris papaveris foliis oſſa extrahunt, & *furunculos* diſcutiunt.

Mithridatium (in cujus numero pono Theriacam ſecundum Andromachum, Neronis medicum, aliáſque id genus innumeras compoſitiones prophylacticas) habet multa è ſuprà comprehenſis medicamentis, & alia ferè piperata & ſudorem moventia, ideóque ſi intra modum à veteribus præſcriptum, *i. e.* ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem detur, in gravibus variolarum ſymptomatis valdè accommodatum medicamentum eſt.

At

At quid ſibi velit illa incredibilis audacia quorundam noſtrorum hominum, planè neſcio ; nempe Theriacarum modum, eúmque quotidianum in variolis ad ℈iv. ex bolo extendere. Audi Zebizium, qui de variolis longe omnium doctiſſimè ac uberrimè ſcripſit (*auct. ad diſ.* 6.) antidota ac alexipharmaca illa magna, ut Theriaca, Mithridatium, elect. de ovo, Dioſcordium Fracaſtorii, *&c.* etſi ſudores potenter moveant, variolis tamen minimè, ob caloris acrimoniam (certè doſi ſupra modum auctâ, ut noſtris hominibus placuit) convenire videntur.

7. *Acidi* quilibet ſucci ſive fructuum, ſive Vitrioli. *Vitriolum. Sulphur.*

Hi autem ſucci, nempe acetoſitatis citri & granatorum & ſimilium præcipuam commendationem apud Arabes in Variolis habent. eorum autem ratio à Priſcis petenda eſt. malum *citrium*, inquit Dioſcorides, bibitum venenis reſiſtit. mala *punica* acida æſtuanti ſtomacho auxiliantur. Urinam cient, *i. e.* promovent excretionem & fervorem temperant ; certè in primis Variolarum temporibus.

Vitriolum. Sulphur : utriuſque ſpiritus acidus.

Ita autem de iis perhibent veteres. Atramentum ſutorium (χάλκανϑος) ex aceto ad venenum. Omphacium ; ſive ſuccus uvæ acerbæ & viridis ex æneo vaſe ad mellaginem ad ſolem inſpiſſatus, quo *admodum diluto*, inquit Dioſcorides, & pauco utendum.

contra

contra Tonſillas, uvam, oris ulcera. In hoc verò numero ſunt *Calcitis*, *Myſy*, *Sory*; nempe ſingula ejuſdem familiæ medicamenta, *privatim ad venena*, ad *Herpetas* & *Eryſipelata*, ad ſanguinis *eruptiones*, Alexipharmaca & Mithridatica.

Sulphur vivum ineſt Mithridatio Galeni; id verò ex Dioſcoride patet, fuiſſe quoddam Vitrioli Martis genus ſcilicet ſplendido colore, & tranſlucens; & revera quod ex Indiâ Orientali habemus, ex *flavo-ſubviride* eſt; & pellucet inſtar Vitrioli. Verum ſuſpicor equidem ipſum Martis Vitriolum, ex quo noſter ſpiritus acidus confici ſolet, antiquis minimè, niſi in hujuſmodi ſulphure, cognitum fuiſſe. Sulphur autem eundem ſpiritum acidum æquè dat, ac ipſum Vitriolum. Verùm iſtiuſmodi ſpiritûs virtutes ex Priſcis, non à Chimicis petendæ ſunt, quatenus ſolus Pyrites * ferreus ſive metallum ferri Sulphur & Vitriolum edat.

* *Acetum in quo ferri ſtercus, quod σκωρίδυ Græci vocant, uſtum prius infervescat ſæpius, & ita detur ad Aconitum.* Scrib. Larg.

Proprie ad eas puſtulas, quæ infantes malè habent, lapis, quem Pyriten vocant, cum amaris nucibus miſcetur. C. Celſus.

Sulphur itaque, quatenus ad Variolas efficax eſt, à Dioſcoride dicitur *celeriter maturare*, itémque ad lepras & Lichenas confert. Scorpionum privatim ictibus medetur, pruritum totius corporis ſedat.

Igitur

Igitur acidum è ſulphure & vitriolo duplici nomine ad Variolas accommodatur quatenus privatim venenatorum morſibus auxilietur, & opio exhibito antidotum ſit *.

* *Acetum calidum potum, inquit Dioſcorides, adverſus omnia venena efficax eſt, ac præſertim contra* Meconium.

Hæc autem medicamenta, non hujus diei ſunt, ut nos perſuaderent vani homines, ſed temporiùs, in hoc certè ſeculo ineunte, variolis adhibita ſunt; nempe ex analogiâ acidorum ſuccorum liberaliùs præſcriptorum ab Arabibus. ut palam eſt ex Mayerni praxi, *i. e.* (conſultationibus ad injuriam famæ tanti viri decurtatis) in Variolis evulgatâ.

FINIS.

MEDICAL SOCIETY OF LONDON.
ESTABLISHED
1773
11, CHANDOS ST. CAVENDISH SQ.

